

CPJ

သတင်းသမားလုံ့မခံီေးရးလမှးညးန

အိီရာယွှား၍ ဝေျဟင်းလဲေးနေသာကမာတကြဲ သတင်းလိုကုျခင်း

သတင်းသမားလုံ့မခံီေးရးဆိုရာ CPJ ဝါရင်းအဆက်ပေး ဖရန်/ခွဲမစု Frank Smyth) ဝေျးသည။

သတင်းအခံကွလကွံ့မခံီေးရးဆိုရာအခင်းတစွန်းကို CPJ

အတ္တနက္ကားပေးဝေျးဆိုရာညိးဝိုင်းဝေျးမုံး ဒန့်အိုဘရိုင်းယန္တရးသားသည။

သတင်းသမားမားကာကြယူဝေျးဆိုရာကော့မတီ

မာတိကာ

မိတ္တကု သတင်းလောကသတ္တု

၁

၁။ အေျခခံဆက်တုပဋ္ဌမး

J

သတင်းသမားများသည် ဖုန်းကောသည့် သို့မဟုတ် ပညာသည် ပီသသည့်စောင့်ဖုန်းကည့်သူများဟူသည့် နားလည်ဘာဝပါကွဲကို ပို၍ပိုင်ခွင့်ကစေသည့်။ ရလဒေတို့ အပိုကောသည့်စောင့်ဖုန်းကည့်သူများဟူသည့် ဝါဒီတို့ကစောင့်ဖုန်းကည့်သူများအထိ သတင်းသမားများအကြံပြု၍ ရရှိသည့် ပတ်ဝန်းကျင်ပျက်စီးမှု။ ဝေ နရာတကာရှိသတင်းသမားများသည် ယခင်ကလမ်းကထာကဲ့သို့ ယခု အခါကြောင့် သူတို့ကိုယ်တိုင်ရော အချားသတင်းသမားများပါ နောက်ကောက်လုံးအောင် စောင့်ဖုန်းကည့်သူရရှိအပူနေ ဖပီပျက်စီးမှု။

သတင်းလုပ်ငန်းသည် ချားနားခြားဖျက်ပျက်စီးမှု။ သတင်းခန်းများကြောင့် လူလေ့ရှိသမား၏ ရလဒ်ပျက်စီးမှု ပစ္စယုပျက်စီးဆုနာမိန်းမဝသည့် ဝေ ဒသကြောင်းကအဝေးပေးလမ်း မေတာတဆမအထိ၊ သမုဒဂရာအကြောင်း ဝေရန် ဖိတုံစဉ်းမမွသည့် ဝါဒီတို့ကစောင့်ဖုန်းကည့်သူများအထိ၊ လက္ခဏာရှိပကရမ်းမဝသည့် ဂိုဏ်းဖြုတ်လျှော့ ရာဇဝတ မအထိ သတင်းပျက်စီးဆုနာမိန်းမ သတင်းပိုမိုဖုန်းကည့် အကြံပြုသတင်းသမားဦးစေရ ပိုမားလာသည့်။ ထိုသတင်းသမားအများအပြားသည် အဓိကကံသည့်မီဒီယာအဖြုတ်အစည်းဆက်မားထံမှ သတင်းသမားပျက်စီး ဖုန်းကော အထောက်အထားများကို ကိုင်းဆာထားသောလည်း ၄င်းတို့သည် သတင်းလိုကုန် ပျက်စီးမှု၊ ပစာညှိုးကိရိယာ၊ အာမခံဝင်္ဂ သတိဝီရိယရှိမားကို မိမိဘာသာတာဝန်ပေးရသေးသည့် အခါခိုင်းဝန်မှ မားသာပျက်စီးမှု။ ပျ ပညာသတင်းသမားများသည် တူညီသည့်စံနှုန်းများကို ဆက်ခံကြောင့်ဖြစ်ပျက်သည်။ လစာပေးမထားသည့်သတင်းရေးသူများကလည်း အနည်းငယ်ပိုသည့် သို့မဟုတ် လုံးဝပိုပေးခြင်း၊ သင့်ကားပေးခြင်းမရှိသည့် ဝေ ပင့်ကြမ်းလာနေသောမီဒီယာသစ်ကွဲအကြံက သတင်းလိုကပေးနေဖုန်းက သည့်။ ယေနဲ့အကြောင့် ယခင်ကကွဲပီး သတင်းသမားက မည့်သတင်းများကိုလိုကပီး ထို သတင်းများအပင့် မည့်သို့ခွဲကပွည့်သည့် ဆုံးပျက်တုံ့နေဖုန်းကရသည့်။ တစ်ညအားပျက် သူတို့သည် အလုပ် အများအားပျက် သူတို့ကသာသူတို့လုပ်နေဖုန်းကရသည့်။

ဤလမ်းညွှန် အသစ်ပျက်စီးပေးလဲနေသည့်ကမာတဆက်ကြောင့် သတင်းသမားသိရရှိအပူသမားကို အသစ်တုံ့ဖျက်ပေးထားသည်။ အကြောဆက်အဆင့်အမီးမီးရှိသည့် ဝေ ဒသဆိုတုံ့ဝင်္ဂဝါဒီတို့ကသတင်းသမား မားကို ရရှိပျက်စီးမှု။ ဤလမ်းညွှန် ကမာတတုံ့ခြင်ပထမဆုံးသတင်းလိုကုန် တာဝန်ပေးမှု သတင်း

တြငှော့ပုထားသညှံ ဝေ ဘးအံ့ရယျှိခံငှာတြကုသုဒုးဒုဒုး
တုဂ်ပုနုသုဒုးကိုဗုကညှံပါ။ အုဘးတန္တီးရွံသညှံ ဂျပဒ္ဒုးမံးထတြငှ
သုဒုးဝေတာ့သညှံကံနုးမာဝေရးအမခံဒုဒုး ကာကြယုဝေဆးမံး အကု တြငှ ဝေ
ဟုပုထားသညှံ အမခံထားပုသုဒုးဒုဒုး
ကံနုးမာဝေရးဝေစာဒုးဝေရွာကွးဒုဒုးကာကြယုဝေဆးမံးအပိုဒုးတြငှ ရုဒုးပုပ
ထားသညှံအတိုဒုး ရယုပုသုဒုး၊ သတဒုးအခံကွလကုဒုဒုး
ဆကြယုဝေရးဆိုရွာလံပုခံမံးကိုနုးလညှံပုသုဒုး အခနုး ၃ သတဒုးအခံကွလကုပုခံမံးတြငှ ဝေ
ဟုပုထားသညှံအတိုဒုး ဒုဒုး ဒုဒုး သုဒုးတဒုးဝေလာကွတ္တညှံ ပဋိပကရသု တနုးဒုဒုး
ကံရိယာမံးကိုရယုပုသုဒုး အခနုး၄ လကွကွိပုပကရတြငှော့ပုထားသညှံအတိုဒုး
တိုပါဝေညှံ။

ဒုဒုးဒုဒုးရပုသုဒုးတြငှတဒုးလိုကုသုဒုး

ဒုဒုးဒုဒုးရပုသုဒုးတစုဝေနရာကို ခရီးမတြားမိ ဝေ သေသခံခံသုဝေတသပုပုသုဒုးသညှံ ဝေ
ဘးကဒုးတြဝေဒုဒုးဝေရးအတြကု မရွံမုဖုဖုဝေညှံ။ ရးဝေထာဒုးအုမဒ္ဒုးမီးမီးဒုဒုး
တြဂျဟးဝေသာပညာရွဒုးဒုးပုမစွဲးကို ထတ္တညှံ သတဒုးမံး၊
ကမာတုကံနုးမာဝေရးအဖြုဒုးဒုးအုဘးဝေသာ အစိုးရ သိုမဟုတု
အဖြုအစညှံးဝေပါဒုးစံတိုမု ခရီးတြားလာပုသုဒုးဒုဒုး ကံနုး
မာဝေရးဆိုရွာအခကံပုခံကွးဒုဒုး အစိုးရဒုဒုး အစိုးရမဟုတုဝေသာရဒုးပုမစွဲးမု
လုအတြဒုးအေရးဒုဒုးသတဒုးစာ လြတ္တုဒုးဆိုရွာ အစီရဒုးစာမံးကို ဝေသေသခံခံသံးသပါ။
သာမန္တရီးတြားလမုးညးန္တကွလညှံး ယဉ္ဇဝေကံးမံးဒုဒုး
ဒုဒုးတိုဂ်ထံးဝေလုမံးဒုဒုးပတ္တကွတ္တညှံ မသိမုဖုဖုဝေညှံသတဒုးအခံကွလကွဲးကို ဝေဒုးဒုဒုးသညှံ။ ဝေ
နရာဝေဒသတစုကို အထူးသုဖုဒုး ပထမဆံးအခကံမုတြားမိ ထိုအရပုဝေဒသဒုးဒုးပတ္တကုရ်
အေတြုအခကံရွံသညှံ သတဒုးသမားမံးထံမု အခကံဉာဏုယုပါ။ ယံဗုကညှံတံရသညှံ
လုပုဝေဟုကိုဒုကွဲး ဆီမု အေပုအေနကိုမုတညှံတြဝေဒသညှံအခကံဉာဏုညှံ သတဒုးတာဝန္တစုကို
စီစဉုးဒုဒုး အံ့ရယုကို ခံငှာတြကုတြငှ အေရးခကံးသညှံ။ အကယုရ် သတ္တညှံ
လုပုနုးတြငှတြုအခကံရွံဝေသးပါက သိုမဟုတု အရပုဝေဒသတစုဒုးဒုးစံမုးဝေနပါက

ဝါရင့်လှပဝေဖာကိုဇွဲကို သူတို့ိုးဝင့်အတူ တစ္ဆကိမ္မာလာက လိုကြွင့်ပူပီ ရန်
ခြင့်ဝေတာဝင်းသင့်လင့် ဝေတာဝင်းသင့်သည။

ဝေနှူစဉ်ပျာဆိုဆကြွယိုးဝင့်ရန်ဝင့်
ဒသခံဘာသာစကားမ်းထဲက အေချခခံအသံးအးနးမ်းကိုလေလာဖို့
တတိုးဝင့်သမ့်ဆကီးစားပါ။ ထိုကဲ့သို့ပူပီလှပချခင်းသည သင့်ကိုလုံစခံဝေစ သည။ ရရှိိုးဝင့်သည
က်နးမာဝေရးဝေစာဝင့်ရွာကွေးအေချခအေနးမ်းဝင့်အတူ ထိုအရပဝေဒသမ္ပထကိုးဝင့်မည
လမးဝေဖာကင်းမ်းကို သုဝေတသနပီပါ။ အေမရိကန္တကဲ့သို့လှ၏
ိုးဝင့်ပျာစားသတင်းဝေထာကြွန္တည သင့်၏ပုပစ္စည်းကို အေထာက္ကူပူဖစဝေစိုးဝင့်သည
အမီးမီးဝေသာရင်းပျမစွားကိုပေးပါသည။

အိုးရာယိုးဝင့်သည တာဝန္တပျိုမေဆာငြိကို အစမဲတမးလံးစခံဝေရးဆိုလာအကံပူဖတူးကို
ဆကီတင့် ပုပစ္စည်း။ မထြကံးခြမိတြင့် အယွိတာမ်း၊ လှပဝေဖာကိုဇွဲိုးဝင့် မိသားစုဝင့်
သို့မဟုတ မိတဝေခြမ်း ဝင့် ဝင့် ဆကြွယုမညးသူမ်းကို သတူတွါ။
သတင်းလှိုကောဝေရာတြင့်သည အဆက္ခသြယွမ်းက သင့် မိသားစုဝင့်ိုးဝင့်အယွိတာမ်းကို
မညသို့ဆကြွယုမည သိရှိထားသင့်သည။ အပန္နလွန္တးပူဖဝင့် သင့်ဝေခြမ်းမ်းဝင့်
အယွိတာမ်းကလညး ဝေ ဒသခံအဆက္ခသြယွမ်းကို မညို့ဆကြွယုမည သိဝေရမညပူဖစည။
သင့်ဝေခံသညးဝေရာ၊ ဆကြွယုဝေရးအေချခခံအေဆက္ခအံ့၏အေချခအေနးဝင့် ပူ ဖစ
ိုးဝင့်ဝေခံသညးဝေစာဝင့်ဖာကညးမးကို ဆကီတင့်၍ သုဝေတသနပီပါ။ အယွိတာမ်းဝင့်
အိမ့်အျားသူမ်းကို ဆကီးဖုနးပူဖဝင့်၊ အတ္တနကွ၊ ခံကွင့် သို့မဟုတ အီးဝေမးထိုအားပူဖဝင့်
မညသို့ဆကြွယုမည ဆုံးပူဖတွါ။ ထိုပူဝင့် လိုဝင့်စနစကိုသံးပီး နာမညဝင့်ွမ်းမညး သို့မဟုတ
အျားလံးစခံဝေသာ အီလက
ထရ်နးနစ္ဆကြွယုဝေရးနညးလမးကိုသံးမညးဆိုသည့်ဆုံးပူဖတွါ။ အခနး
သတင်းအခံကွလက လံးစခံဝေရးကိုဖာကညးပါ။ မထြကံးခြမိတြင့် စီစညမ်း၊
ယာဉ်ဝေမာင်းမ်းဝင့် စကားပုပစ္စည်းအတြက တိက်သည လမးညးနးမ်းကိုစီစည။ ဝေ
ဒသခံဝေထာက္ကံးဝေရးဝေန္တမးမ်းကို စီစညတြွထူးဂရစိုကွပီး ဝိရိယစိုကွါ။ လှပဝေဖာကိုဇွဲိုးဆီမ
အဆကံဉာဏ်လညး ယူပူဖစဝေအာဠပါ။ မဖာကခဏဆိုသလို သင့်လံးစခံဝေရးသည ဝေ
ဒသခံအကူအညီပေးသူမ်း၏လက္ခတြင့်ဝေသာဝေဖာကဝင့် သင့်က ယံးဖာကည့်တွဲရေသာ၊ ဝင့်

အလားတူဆေးဝါးများကို သင့်ဆရာဝန်ဆေးကြောယူနု အခံကွဲလကုသမှုအတွက်
တချားအိတ်ထဲထဲထဲ ထည့်ထားရန်လည်းလိုကောင်းလိုလိမ့်မည်။ ဝေ
လဆီပို့စခန်းဆေးခန်းများကို ချ ဖတ်ကော်းိုးိုးရန္တကြက သုံးအောင့် သို့မဟုတ် ၈၅
မီလီမီတာထက်ကျသည့်အရပ်များကို အပိုးဝှက်မည့်သေတံ ထဲထဲထဲ ထည့်ရမည်။
သင့်အေးဖုဝှက် ဝိုးိုးဝှက်ကကကြယုဆေးထိုးထားသည့်လက္ခတ္တပု သင့် ဝေ သြးအမီးအစား၊
ဓာတ်ထည့်သည့်အရမ်း သို့မဟုတ် အချားကန်းမာရေးအေချခအေရမ်းကို ဝေ ဖာပုပထား
သည့် တရားဝင်ထွက်ပေးလိုလည်း သယုဆေးကြောသင့်သည်။
သတင်းလိုကွဲနယုပေချအကြောင်းရှိ ကန်းမာရေးစောင့်ရှောက်ရေးရရှိပုံထည့် ဝေ ဆေးရုံများ၊ ဝေ
ဆေးခန်းများဝှက် အေချခခစောင့်ရှောက်ပေးသည့် ဆရာဝန် မ်း ရှိသည့်နေရာများကို ဝေ
ရီးထုတ်။

ရာသီဥတုဆိုးရွားခြင်းနှင့် ဝေထည့်သည့်အဝတ္တစားများအပါအဝင် သင့်ဝေထည့်သည့်အဝတ္တစားများကို
ခရီးမထွက်ခါ ဆက်ပေးပါ။ ဝိုးိုးဝှက်ပုချားထဲထဲ လှည့်ကရသည့်သတင်းသမားများသည့်
အေးမွန်ကည့်ပါက ဝေ ပင့်လှည့်ပေးမရှိပါ။ ဥပဒေကတော့သားများသုံးသည့်
အဟုရောင့် သို့မဟုတ် စစ်ပွဲက သုံးသည့် စစ်ပွဲခရောင့် သို့မဟုတ်
ကိုယုဝေကည့်အရင်းဝှက်ကြာချားသည့် ဝေ မဆက်အေရောင့် သို့မဟုတ် အေရောင့်
ရင့်ရင့်များကို ဝေ ရှိခံယူသင့်သည်။ လေးပေးနေသည့်သတင်းတစ်ခုခု ဝေ ခပ်လှည့်နေ ဝေ
မိုးမွန်ထားသည့် မည့်သတင်းထောက်ဆို အေထာကူပုဖုဝေသည့် ဖိနပ်များ၊ ဝေ
ထာဝှက်ခံယူသည့်ဝေကံပိုးအိတ် ဝှက်
သကဲ့သို့သကဲ့သို့အိပ်ယာလိပ်ပုံရှိသင့်သည်။ သတင်းမလိုကွဲထဲထဲ စီးရမည့်ဖိနပ်များကို
ကံသားရေအာင့်စီးကံသားပါ။ ဖြိုဖိမီးမီးနည်းသည့်ဝိုးိုးဝှက်ထဲထဲ ဝေ
ထဲထဲဝှက်ကွဲသည့်ပစာညှင်းများကိုထုပေးပါ။ ထိုပစာညှင်းထဲထဲ ဓာတ်မီး၊
လကုံးပွဲတီးများ၊ မွတ်စလင်များ၊ အမီးသမီးလစွဲပစာညှင်းများ၊ သြးသန့်ရှင်းရေးဆက်၊ ဝေ
ရူးဦးသူနာပီသေတံ၊ အားကစားသမားပေထာကူမိုးဆီအပု ဝေ ငြိကိုဝှက်ထည့် ထားရန်
အိတ်ထဲ သို့မဟုတ် ကိရိယာများပါဝေထည့်။ ပုံစံပုံပည့်စုံသည့် ပစာညှင်းစာရင်းအကြက ဝေ
နာကွဲက စုဆေးရန်ရောင်းကိုဖက်ည့်ပါ။ သတင်းသမားများသည့် အေမရိကန်ဒေလာ
သို့မဟုတ် ယူရိုငြေပုဖုဝေ ငြိသားရိုးဝှက် ဝေ သင်အေလျှပထားသင့်သည်။ အကယုရ်

သင့်အေးနှုတ်တို့ ဓားပြတိုက်ရပါက လိုရမည့် အေးနှုတ်တို့ တရားဝင်ပေါ်ကြည့်ကတ်စားဝင်ခွင့် ဝေ
ငြိမ်းအိပ်ပါသည့် ပိုက်ဆံအိတ်အတူတူပင် ဆာထွေး ရန် ဝိုင်းဝန်းတကာသတင်းသမားအဖြစ်က
အသက်ပေးထားသည့်။

သင့်ဝိုင်းဝန်းကူးလကွတ်ဝိုင်းဝန်း အချားလိုအပ်သည့် ဗီဇများကို သက္ကမ္ဘာဝင်နေအာလှပသင့်သည်။
ဝိုင်းဝန်းကူးလကွတ်အနည်းဆုံးသက္ကမ္ဘာဝင်ချောကွက်နှုန်းပီး ဗီဇတံပိုးထုရန်ကြံက
စာမိကူးဝိုင်း အကြောင်းလုံလောက်အောင်သင့်သည်။

နာမည်ကောင်းရှိသည့်အဖြစ်အစည်းထံမှ ဝိုင်းဝန်းတကာယာဉ်မောင်း လိုစွမ်း ရယူသင့်က
ယူထားဝိုင်းဝန်းသည်။ အခါပိုင်းဝိုင်းဝန်းကြောင့် မိခင်ဝိုင်းဝန်းမလိုဝိုင်းဝန်းအတူ ဝိုင်းဝန်းတကာလိုဝိုင်း
တစ်ခွဲထားရန်အပွားပီး ထိုကဲ့သို့လိုဝိုင်းဝန်းချောဝိုင်းဝန်း ကားငှားရန်ကြံစေသည်။

ပျံပျံသတင်းလောက

ဝိုင်းဝန်းချောသတင်းသမားမားက ဝေ
ထာကို ဝေးဝေးလုံလုံခံဝေးဆိုင်ရာစိန်ခဲခဲမားမားဆက်ဝေကြော့ရခိုင်း ပျံ ပျံသတင်း
သတင်းသမားမားက ငှားတို့၏အသက်ဝိုင်းဝန်းကြည့်ပြန်ကို
ပိုမိုချောဝိုင်းထည့်ဝိုင်းမင်းဝေချောကူးမားကို ရခိုင်းက ရသည့်။ ၁၉၉၂ မှစ၍
အလုပ်ဝိုင်းဆက်ပွားထိခိုက်သေဆုံးမား ၁၀ ခုကြောင့် ကိုးခန်းပါး၌ ကိုယ့်ဝိုင်းဝန်းကြောင့် ကိုယ့်
သတင်းလိုက်ကသည့် ဝေ ဒသခံသတင်းသမားမားပျံစွဲကသည့် CPJ
၏သုတေသနတစ်စုံပျံပျံထား ပါသည်။ ထိုပျံပျံ CPJ သုတေသနအရ ကမာစာအဖွဲ့ကြောင့် ဝေ
ထာခံရသည့်သတင်းသမားမား၏ ၉၅ ရာခိုင်းနှုန်း ဝေ ကားမှာ ဝေ ဒသခံသတင်းလောကွား၊
ဓာတ်ပုံသတင်းသမားမား၊ ဘေလာဂါမားဝိုင်းဝန်း အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့က သည့်။ ဝေ
စုစုစုပျံပျံပျံဝိုင်းဝန်း လုံလုံခံဝေးဆိုင်ရာစိန်ခဲ; လိုအပ်ကွာ အထူးချောဝိုင်း ပျံ
ပျံသတင်းသမား မားအကြော့ အထူးတလှည့်စုပျံစွဲသည်။

အကယ့်သတင်းလုပ်ငန်း၊ သတင်းနယုတ္တရ သို့မဟုတ် သတင်းတာဝန်ရှိသည့် သင့်အကြော့သစု ပျံ
ဖုန်းပါက သင့်အေးနှုတ် အကြော့အသက်ရှိသည့် လုပ်ပေးကိုင်ကွားထံမှ
အသက်ဉာဏ်ဝိုင်းလမ်းညွှန်ရယူဖို့ လိုကောင်းလိုပေမည်။
အကြော့အသက်ရှိသည့်လုပ်ပေးကိုင်ကွာ အလှည့်ပျံအခါ ခြင်းဝေတောင်းပေးသူဝိုင်း

တစ္ဆဲကိစ္စ၌လောကု လိုက္ကည့ပါ။ ဝါရဲတစုဝေယာက္ခလုပ္ပံကိုဖုကည့ပီး သးအတြက
အဖိုးတန သည့ ကိုယုဝေတြကဟုသုတရးဝိုငးသည့။
အမ်းချပည့၎းဝိုငးဆိုည့သတးအခ်က္ခလုပ္ပံ၎း၊ ပုဂါလိက ပိုင
နယုဝေမအေဆာက္ခအံ့ထဲဝ်၎း၊ အသေရမ်ကွး၎း ဖိးဝိုည့ဝိုငးဝိုငးမားကျပာနးသည့
သတး အေဖုကကးအရာ အေပငုကန့သတ့ကွးကို ခိပုကိုက္ခးသည့ဥပေဒမ်းအပါအဝ်
ဆက္ခယုည့ သတး မိဒီယာဆိုရာဥပေဒမ်းအားလံးကို သုဝေတသနျပီသးသည့။ ဥပမာအားျဖး
အီသီယိုပီးယားဝိုငးကိုသို၊ ဝိုငး မားသည့ အတိုက္ခခံအုပ္ပံမားအေဖုကကး
သတးဝေရးသားျခးကိုပင ဝိုငးဝေတာဆန့က်ငွးရာဝေတွးအျဖး သေဘာထားသည့။
တရုတးဝိုငးသည့ ဗဟိုအစိုးရ သိုမဟုတ ကြန့ျမနစွါတီကို ဝေ ဝေည့ စာဝေရး ဆရာမားကို ဝေ
ထာ၎းအက်ဥးခေသည့။ ထိုကဲ့သို၊ ဝိုငးဝေတာဆန့က်ငွးဥပဒ်းကျပာနးသည့
သတးသမား ဒါဝေပဝါးမားတြာသည့ ကမာတအးဝိုတြာ ဝေ ထာ၎းခေရသည့။ သက္ခ
သတးအေဖုကကးအရာဆိုရာ ကန့သတ့က့စည့ကို ခိပုလံးဝေတာ ဝေအေန့ဖး
ထိုစည့ကိုကော်တြာလံး ဝေ ဖက္ခဝိုငးခေရံသည့ ထူးျခးသည့အေနအထားမားကို
သိထားဖိုလိုအပ္ပသ့။

ဝိုငးဝေရး၊ အဂတိလိုက္ခးမး၊ ရာဝေတွး၎း ပဋိပကရတိုကိုဝေရးသားသည့ နယုယက္ခအထူးျပီ ဝေ
ရးသား သည့သတးသမားမားသည့ တိုက္ခိကွံရမး သိုမဟုတ ဝေ ထာ၎းခေရမးအးရာယု
အထူးတလည့ျမးမား ဝေ ဖုကကး ဥပ သုဝေတသနျပီခေက္ခာယုပထာသည့။ သက္ခ
နယုယက္ခကို အထူးျပီသတးလိုက ဝေ နသည့ပါက ထိုနယုယု၏လံးခေရးဆိုရာ
အေျခအေနမားကို နားလည့ခိက္ခ၊ ရးဝိုးျမိပးဝိုသး သည့။
ယးမားအမ်ကပါဝ်တြာမားကိုတြာျခးဝိုငးျခးဝိုငး သူတိုရဲတြာလံးကွးကို ဝေ
လုလာျခး၊ ဥပေဒမ်းမ့တက္ခ သိုမဟုတ အဖုကမးဖက္ခသည့
ဥပေဒျပငုနည့လမးမားမ့တက္ခ တးဖုကဟွးသည့ တားဆီးခိက္ခကိုကော်တြာအခါ
ရိုက္ခတးဝိုငးသည့ဂယက္ခကို နားလည့ျခးတိုဖက္ခသည့။ အယိုတာမားက
နယုယက္ခတြာသစုျဖးခေသည့သတးသမားမားကို ရးျမးမားဝိုငးတြာဆဲရန့၊
အေတြာအခကိရံသည့လုပးမးကိုက္ခးဝိုငးဝေျဟဆိုရန့ဝိုငး
ထိုနယုယက္ခဖုကကးအရာဝိုငးဆက္ခယု အေလုအထမားဝိုငး ဝါဟာရမားကိုလုလာဝိုငးရန့

လံုးလောကညွှံ့ ဖျ ပစ္စိန္တပေးသင့်သည့်။ အထူးသဖြင့် ရာဇဝတ္ထုသတင်းနယုတ္တည
ဥပဒေပိုင်းဆိုရာလှိုင်းလှည့်ပေးမိန်းကို နားလည်အပ်ပေ။ အခန်း၅ အပူဖြူရာဇဝတ္ထုဝတ္ထု
အဂတိလိုကွားမ၊ အခန်း၆ အမ်းပျပည့်ဆိုရာကိစာမ်းဝတ္ထု ဆူပူလှပွား မမ်းကိုဖက်ညွှံ့ပါ။
ရာဇဝတ္ထုဝတ္ထု အချားအံ့ရာယုတ်မားသည့် သတင်းတာဝန်ကြောင့် အယွီတာမ်းဝတ္ထု တိုငွေပီး
လံုးခံဝေးရားအကဲဖတ်ဝတ္ထုကြွေးတစ်ကိုလုပ်ဆောင်သင့်သည့်။ အခန်း၂
အံ့ရာယုတ်ကိုခံဝတ္ထု ကျခင်းဝတ္ထု တို့ပျပနုပျခင်းကိုဖက်ညွှံ့ပါ။

အကယုတ် သည့် ဖျ ပြည့်ဝင်းသို့မဟုတ်ဝိုင်းတကာ သတင်းဌာနတစ်အကြံ
သတင်းလိုကွေးပေးရန် စဉ်းစား ဝေ နသည့် အကြံတစ်သတင်းသမားဖျစွဲက ဖျ
ဖုတ်ဝိုင်းဝေခံသည့်အံ့ရာယုတ်ဝတ္ထု သဠကရေရာကွဲက သတင်း ဌာနက
ကူညီပေးဝိုင်းဝေခံဝတ္ထု ဝေ ပးလိုစိတ်ရှိ ရွင်းရွင်းလင်းလင်းနားလည်သင့်သည့်။
အံ့ရာယုတ်ဝိုင်းဝေခံသည့် သတင်းတစ်ကို မလိုကွဲငြင်
လံုးခံဝေးရားဆိုရာခံဝတ္ထုကြွက်ပျစွေးတစ်ကို အမဲတမင်းလုပ်ဆောင် သင့်သည့်။
ယံုဖက်ညွှံ့တစ်ရေသာ လံုးခံဝေးရားအဆက်ကြွယ်ဝကို စာရင်းလှည့်ပါ။ ပံုမွန်တင်းပိုမည့်
တိကော်သာအစီအစဉ်ကို တညဆောင်ထားပါ။ အခန်း၂ အံ့ရာယုတ်ကိုခံဝတ္ထု ကျခင်းဝတ္ထု
တို့ပျပနုပျခင်းကို ဖက်ညွှံ့ပါ။ အကြံတစ်တင်းထောက်သည့်
အံ့ရာယုတ်ဝေသာတာဝန်ပေးပျခင်းကို ဖျ ငင်းပယူနွေးတွင်းဝေ သင့်ပေ။
အကြံဝိုင်းပိုပိုကြွင်းဝေသာ ဝိုင်းဝေခံအံ့ပြုကြသည့် ဝိုင်းဝေခံတကာသတင်းအဖြူအစည်းတစ်
အကြံ သတင်းသမားအဖွဲ့ပျပျခင်းကို တားဆီးကောင်းတားဆီးခံရဝိုင်းသည့်။
ဝိုင်းဝေခံပျခင်းမိဒီယာ ကြွယ်ပျပျခင်းဝတ္ထု ပတ္တကရံ ဥပဒေဝတ္ထု ဝေ
နာကြွယ်ပျစွေးဝိုင်းဝေခံသည့် ဂယကုတ်ကွဲမားကို သိထား ပါ။ ဝိုင်းဝေခံအံ့ပြုကြ
သည့်သတင်းဝေးသူအဖွဲ့ အမည့်ဖော်ပျခင်းကို ဆက်ကွဲဆက်ကွဲမည့်။
ရန်အဖွဲ့မင်းရေသာဝိုင်းဝေခံကြွေးပျခင်းကို သတင်းအဖြူအစည်းတစ်မှ ထုပျပေသာ
သတင်း တစ်ကြွေ သင့်နာမည့်ဖော်ပျခင်း၏ ဂယကုတ်ကွဲမားကို နားလည်သင့်သည့်။
အမည့်ဖော်ပျခင်းဝတ္ထု ပတ္တကရံ သင့်ဆက်ကို တာဝန်ပေးသည့်သတင်းဌာနကို
ရွင်းရွင်းလင်းလင်းပျဟပျပါ။

မညည့်သတင်းလုပုန်းဆိုရာ ပံ့ပိုးမိန်း ရုံးဝိုင်သည့် ဝေ ဒသဆိုရာသတင်းထောက်အားလုံး ဝေ လုလာ ထားသင့်သည့်။ ဝုံးဝိုင်အိတ်တြု သတင်းအိတ်ဝုံးဝုံးပတ်ကွပီးလကတြုကော်သာ အသက်ဉာဏ်ဝုံးဝုံးအတူ သတင်းမီဒီယာဝုံးဝုံးပတ်ကွည့် ဥပဒေမားအတြုကွသက်ပေးဝုံးဝိုင်သည့် ထိရောက်သော သတင်းလုပုန်းဆိုရာ အဖြုအစညးမားရှိသည့်။ အကယု၍ သင့်ပုံနာပုဖစွါက အိတ်ဝုံးဝိုင်လုံးဆိုရာ အဆင့်အဖြုအစညးမားက

သင့်ကိုပွားဝင့်ရောက်ဆောင့်ကပေးချခင်း သို့မဟုတ် သင့်ပုံနာကို လူအားသိရှိရအည့်ပေးချခင်းတို့ ကို လုပုဝုံးဝိုင်သည့်။ ဝုံးဝိုင်ယုကွံရခင်း သို့မဟုတ် ဗခိမင်းဝေးချာကွံရသည့်အခါမားတြု CPJ ဝုံးဝိုင် နယုညးမုး သတင်းထောက်အဖြုတို့ကဲ့သို့ ဝုံးဝိုင်တကာအဖြုမားက ကမာကအာရုံစိုကွာဝေရနဝုံးဝိုင် ဝေ ထာကွံဝေးဟဆို ရန လုပုဆောင့်ဝုံးဝိုင်သည့် သိထားသင့်သည့်။ ဒသဝီရဝုံးဝိုင် ဝုံးဝိုင်တကာအဖြုအစညးမားစာရင်းအတြုက ဝေ နာကွံကွ

c သတင်းစာပညာဆိုရာအဖြုအစညးမားကို ဗုကည့်ပါ။ The International Freedom of Expression Exchange တြု ထိုအဖြုမားဝုံးဝုံးပတ်ကွည့် ပုည့်ဝံ့ဝေသာစာရင်း တစွရှိသည့်။

အကယု၍ သင့်အား ဝုံးဝိုင်တကာသတင်းသမားတစွီးအတြုက စကားပုန သို့မဟုတ် စီစည့်တစွီးအုဖစ လုပုပေးရနဝေးဟလာပါက ထိုတာဝန်တြုငါလာသည့် အိတ်ရာယုကို ရွင်းရွင်းလင်းလင်းနားလည့်ဝေ။ သင့် မည့်နံတြုပီး မည့်ညးဝေးရာသြားရမည့် ဝေသသိတ်နားလည့်ထားပါ။ ငှင်းတို့၏အတြုအသက်၊ သမိုင်းဝေးဗုကင်းဝုံးဝိုင် အိတ်ရာယုကိုသညးခုံးဝိုင်တြုမားတို့ကို ခင့်တြုကွပီး သင့်လုပုလုမည့် ဝုံးဝိုင်တကာ သတင်းသမားကို အကံပုဖတွါ။ ရနအုဖစမင့်ရသည့်ဝုံးဝိုင်မ့ သတင်းထာကွစွီးဝုံးဝိုင် ရနိုဝေသာဝေး ရာတြုဝေးကွဝေးမည့် အေချခအေကို စွေးစားဗုကည့်ပါ။ ထိုသို့တာဝန်ပေးအဟာသည့် သင့်ပုဝုံးဝိုင် သည့် နားလည့်ပါ။ ထိုပုသင့် သင့်အေချဖင့် ပု ပုံနာတကွါက တာဝန်ပေးသည့်သတင်းသမား သို့မဟုတ် သတင်းဌာနအေချဖင့် မည့်လာကွထိအကူအညီပေးဝုံးဝိုင်သည့် နားလည့်ပါ။ တာဝန်စွ ပေးလာ လင့် သင့်အခန်းကကို ရွင်းရွင်းလင်းလင်းနားလည့်ဝေ။ သင့် စကားပုနပေးရနဝုံးဝိုင် လုပုည မားပံ့ပိုးပေးရမည့်။ ဒါမဟုတ် သတင်းပါ လိုကပေးရမည့်။ သတင်းပါ လိုကပေးရမည့်လင့်ဝေတာ လုပုခံဝေးဆိုရာ ကိစာရပွားကိုပါ နားလည့်ပေးလိမ့်မည့်။

ဒေသခံသတင်းထောက်များနှင့် စီမံအားလုံးအကြံက တစ်ဦးခင်းစီဆောင်ရွက်မည့် ကျင့်စဉ် ချ
ပုံနာတစ်စုံတစ်ရာချစွဲက အဖြေအစည်းအေးချမ်းမှု **ကူညီပေးခြင်း** သည့်
ဥပဒေပိုင်းနှင့်လုံခြုံရေးဆိုင်ရာပိုင်းများကို သတင်း ဌာနများနှင့် ၎င်းတို့၏အယွတ်တမ်းက
ရင်းရင်းလင်းလင်းချပေးသင့်သည်။ အယွတ်တမ်းသည့် ဒေသဆိုင်ရာ သတင်းထောက်
အဖွဲ့များရှိသည့် တာဝန်ပေးခံကြို **ချင်းပေးခြင်း** နားလည်သင့်စွာပေး ဆုံးဖြတ်
သည့်ပုဂ္ဂိုလ်များ အပစ္စည်းတစ်စုံတစ်ရာပေးဘဲ ထိုသို့ဆုံးဖြတ်မှုကို လက်ခံသင့်ပါသည်။ သတင်းဌာနများ
သည့် ဒေသခံအကြံထုတ်ပေးထောက်တစ်ဦးအား အဖွဲ့များရှိသည့် တာဝန်ပေးအဟုတ်
၎င်းတို့၏ ကံ့ဝန်ထိုင်ရာ တာဝန်များကို စဉ်းစားသင့်ပါသည်။

ကြည့်ပေးသော ဘေလဂျာဂါး၊ ဗီယိုရိုကျွန်းနှင့် ချ ပညာချပေးသတင်းသမားများသည့်
အရေးအကိစ္စ ဒေသ သတင်းတစ်ကျွန်းအချို့ပေးပို့ကြည့်ရန်ကုန်သည်။ အထူးချမ်းမှု ၂၀၁၁
ကြည့်ပေးသည့် အာရပ်စ် တာဝန်ပေးရမ်း အကြောင်းကြားချမ်းမှု။
ခြင်း င်တကာမီဒီယာများဝင်ရောက်တောင်းယူခြင်းကို အာဏာပိုင်က ပိတ်ပင်သည့်

လမ်းပေးဆီးရီးယားကြည့် ဒေသခံချမ်းက ကြည့်ပေးသတင်းသမားများအချို့ပေး
ရုံသို့ကြည့်ရန်သည်။ အချို့က အစိုးရ၏ပေးပေးမှုများကို ဗီယိုရိုကျွန်းပေး အကြောင်းပေးသို့
တင်သည်။ အချို့က နာကျင်သတင်းများကို ကြည့်ပေးဘေလဂျာဂါး၊ မိုက်ရိုဘေလဂျာဂါးနှင့်
လူမီးမီဒီယာမှ တစ်စုံတစ်ရာ ဖန်တီးရန်ကုန်သည်။ အရေးအကိစ္စအားသည့် နေရာများကြည့်
၎င်းတို့၏လုပ်ဆောင်မှုကုန်ထုတ်ထုတ် ထိုနေရာများကြည့် ဖြစ်ပေးသည့် ပဋိပက္ခများကို
ကန့်သတ်ရန်ကုန် ချမ်းမှုနှင့်ရရှိခဲ့သည်။ ထိုသတင်းသမားများ ထဲမှ သုံးလေးဦးသည့်
သူတို့ဘဝများနှင့် ပေးဆွဲရသည်။ ဆီးရီးယားကြည့် ကြည့်ပေး ဗီယိုရိုကျွန်း ဖာတော်ဘန်နှင့်
ဘေလဂျာဂါးရှိသည့် ပစ္စည်းတိုက်ခိုက်မှုများ ယူဆရသည့် သတင်းထုတ်ပေး ကြည့်
သတင်းပေးရန်ကုန်။ လမ်းကြည့် ကြည့်ပေး ဝန်ထုပ်ကုန်ကို တည့်ထည့် မိုဟာမက် အယွတ်တည့်
ဘန်ဒီရိုတိုက်ခိုက်မှု တိုက်ခိုက်မှုသံလေးနှင့်ပစ္စည်းပစ္စည်းပေးရသည်။

တစ်ယောက်တည်း ဘေလဂျာဂါးနှင့် ဗီယိုရိုကျွန်းသည့် အရေးပေးအချို့အကြည့်
လမ်းပေးခြင်း သတင်းလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ မိုဟာမက်အယွတ်တည့်ကြည့်
တည့်ထည့်ကုန်သည်။ လမ်းပေးအစီအစဉ် Institute for War and Peace Reporting သည့်

ဘာလကနဲဒသးဝုဒု အေရူပအလယု ပိုင်းတြင ဝေ ဒသးဝီရကြနုကွမ်းဖြဲပစ္စည်းဝုဒုရနု ဂျ
ပညူဂျပညွးသတင်းသမားမားကို အကူအညီပေးခဲ့သည။ ဝုဒုဝုဒုဝုဒုဝုဒုဝုဒုဝုဒု
ထိုကဲ့သို့ကြနုကွမ်းကို အဖြဲပစ္စည်း မညူမညွဝါဂျဖစ္စညူဂျခင်းကို အကာအကြယု ဝေ
ပးသညုပံုပံုမီးဂျဖုဒု တညုဝေဆာက္ကကရမညုဂျဖစ္စညူ။
မညုသို့လံုလံုပခံစခံစိဆကြိယုမညူဂျခင်းဝုဒု ပတ္တကုသညု
အေသးစိတ္တတင်းအခံက္ကလကွမ်းအတြကု အခန်း၃ သတင်းအခံက္ကလကု လံုပခံ ဝေ
ရးကိုဗုကညုပါ။ အခန်း၂ တြငဝေဟုဂျပထားသညုအတိုင်း
လံုပခံဝေရးဆုဝိဇ္ဇာအကဲဂျဖတုဂျခင်းကို ဆက်တငုပစ္စည်း။ အေရးအခင်းဂျဖစ္စည်းတြင
သတင်းသမားအလုပိုလုပဝေဆာက္ကသညု တစ္ဆီယုဝေတာဘေလာဂါမား၊ ဗီဒီယိုရိုက္ကသုမားဝုဒု
အျခားဂျပညူဂျပညွးသတင်းသမားမားအေရူဖုဒု အဖြဲအစည်းဝေထာက္ကမးမရီဘဲဝုဒု
မားဝေသာအားဂျဖုဒု တစ္ဆီယုဝေတာလုပိုဂျခင်း၏ အံုရယုဝုဒုဆက်ပံုကို
နားလညွးသုဒုသည။ လံုပခံဝေသာ ဆကြိယုဝေဂျဟဆိုဂျခင်းဝုဒု
လုပဝေဟုကိုက္ကွမ်းဝုဒုမိတုဝေဆြမ်းအာ ဝေ ပံုမန္တကြိယုညု အေလုအက်ဂျ ဂျ
ပီလုပုဂျခင်းအပါအဝု အေသးစိတ္တညုလံုပခံဝေရးအစိအစညု အခရာက်သည။

သတင်းသမားအေထာက္ကထား

ဝေတာင်းဆိုလာသညုအခါတြင
ကိုယုဝုဒုအေနအထားကိုဂျပသရန္တီဝေကာင်းလိုဝုဒုဝုဒုသညုအတြကု သတင်းမလိုက္ကိ တြင
သတင်းသမားအေထာက္ကထားမားကို ရယုထားပါ။ သတင်းအဖြဲအစည်းအမားအျဟးသည
အခိန္တုဝုဒု အနုထားသညုသတင်းဝေထာက္ကွမ်းဝုဒု အျခားအတြတ္တတင်းဝေထာက္ကွမ်းက ဝေ
တာင်းခံလံုဒု အေထာက္က အထားမား ထုတုပေးဗုကပါသည။ အနညုးဆံုးအားဂျဖုဒုဝေတာ
အတြတ္တတင်းဝေထာက္ကွမ်းသညု တာဝနပေး သညုသတင်းဌာနထံမ ၄င်းတို့၏
ပူဝေပါင်းလုပဝေဆာက္ကကိုဝေဟုဂျပထားသညု တရားဝေတ္တတစုဝေစာက္က ရယု ထားသုဒုသည။
အေမရိကနုဂျပညုဝေထာက္ကတြင အေဂျခစိုက္ကညု National Writers Union ဝုဒုဝုဒု National Press
Photographers Association ၊ ဘယိုယန္တေဂျခစိုက္ကညု International Federation of Journalists
တို့အပါအဝု အမီးမီးဝေသာ သတင်းသမားအဖြဲအစည်းမားဝုဒု ကုန္တီယုဝေရးအုပုမားသည

လညး ၄းတို္မအဖြုမးတြွဖြုဝငုဖုဖုကသညး အရညးခင်းရီသညး ပုဂီလ္လစိုင်းခင်းစီအား
သတင်းသမား အေထာက္ခထားမးထုတုပေးဖုကသညး။ အျခားိုင်းခင်းတြွေသညး
သတင်းအဖြုမးအစညးအမးအျဟးလညး အလားတူ အေထာက္ခထားမးထုတုပေးဖုကသညး။
သို္မရာတြု ဘစ္ဆိယုတေတုဘေလဂါမ်းမူ အေထာက္ခ အထားရရီရန
အက္ခခဲခကံရိုင်းခင်းသညး။ ၄းတို္မလုပွဲသညး သတင်းအလုပွားိုင်းပတ္တက္ခညး
အခက္ခလကံးကိုစုပေးပူပီစုပေးသညး သတင်းသမားအေထာက္ခထားမးရရီခေးအတြုက
အေထာက္ခ အကူပုဖုစေးခင်းခင်းကို ဘစ္ဆိယုတေတုဘေလဂါမ်းတြွေိုင်းခင်းသညး။

သညး စညးထာယာ၊ ဒေသဆိုဇာ သို္မမဟုတု နိုင်းခင်းတေတုအဆင့်အာဏာပိုင်မ္မ သတင်းသမား
အေထာက္ခထားမးကိုလညး သုတေသနပီစုပေး ရယူသင့်ပါသညး။ တာဝန်သူမးက
သတင်းခေးသားမး အေပင့်လးမးမိုးရန္တကီးပမးသညးအေပုဖင့် လူခေးဖုစေးပီး ဝင့်ဒုက္ခတုမးကို
ထုတုပေးပူခင်းပူဖုစေးကင်း ပူ ဖုစေးိုင်းခင်းသညး ကို သိမ္မတ္တေးပါ။ အခန်း ၆
အမးပူပညးဆိုဇာကံစာမးိုင်းခင်း ဆူလးပွားမးမးကိုဖုကညုပါ။ သညး
ဒေသဆိုဇာဆေးဂျပမးတစ္စုကို သတင်းလိုက္ခညးအခါ ဝေ ဒေသဆိုဇာရဲဇာနမ္မ ထုတုပေးသညး
သတင်းသမား အေထာက္ခထားသညး အသုံးိုင်းခင်းသညး။ အစိုးရရိုင်းမးိုင်းခင်း
လးတေတုကဲ့သို္မသာ အမးပူပညးဆိုဇာ အေဆာက္ခအုံမးတြုပူပီလုပွဲ
အမးအနားမးကို ဓာတို့ရိုက္ခခင်း၊ မုတ္တမးတင့်ပူခင်းပူပီလုပုန် ဝင့်ဒုက္ခတုမးလညး
လိုကင်းလိုလိမ္မးမညး။

ိုင်းခင်းတကာသို္မတြားလာခေသညး သတင်းသမားမးသညး နိုင်းခင်းတစ္စုတြွေတင်းလိုက္ခ
မီဇာလိုအပူခင်း ရီမရီကိုလညး သုတေသနပီစုပေးသင့်ပါသညး။ အေပုဖက
အမဲတမးရင်းရင်းလင်းလင်းမဟုတုပေး။ ထိုသို္မသာ အေပုခအေနမးတြု
သတင်းသမားမးသညး ဝေ ရှုဘာဆက္ခပုဒုသညး ဆုံးပုဖုတစ္စုတြုက အျခား
သတင်းထာက္ခိုင်းခင်း အစိုးရတာဝန်သူမးကို ဝေပု ဟဆိုဖုကညးသင့်ပါသညး။ ပု
ဖုစုမးအျဟးတြု သတင်းသမားမးသညး စိစုခေးကိုခေးခင်းရင်းခင်း
၄းတို္မ၏အလုပွဲထိထိခေးကေးရာကေးရာပုခင်းရန နညးလမးတစ္စုအျဖု
ကနုသတို့ပုညးိုင်းခင်းသို္မ အလညးပတို့ဇာ သို္မမဟုတု အျခားသတင်း

သမားမဟုတ်ဘဲ ဖိတ်ခေါ်ခံရသူများ ဖြစ်ခဲ့ဖူးကသည့်။ ထိုအချိန်အခါအခါအခါ အတိုင်းသမားများသည် ချစ်
ဖွယ်ရာရှိသူများ ဥပဒေဖောက်ဖျက်ဆိုင်ရာအကြောင်းကို ခံနိုင်ရည်ရှိသူများ။

ငွေချွေးသတင်းထောက်ကြေးပေးမှုမှာ အစိုးရက ကန့်သတ်ပေးကြလှပေမယ့် ငွေချွေးကြော
သတင်းသမားဆိုတဲ့ အထောက်အထား ခိုင်ခံ့လုံခြုံမှုမရှိဘဲနဲ့ အဖမ်းခံလိုကုန်ရသူ ချစ်
ဖွယ်ရာရှိသူအကြောင်းကို ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ
အေမရိကန်ပညာရေးအဖွဲ့အစည်း Society of Professional Journalists အကြား သတင်းသမား
မိတ်ဆက်ပေးလာသော ဝန်ထမ်းများ ပါဝင်ပါသည်။ သတင်းသမား အထောက်အထားရယူသူများ
ဆိုရာမှာ အခက်အခဲများစွာ ရှိနေပါသည်။ အဆုံးသတ်တော့ ဒါက ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ
ဆုံးရှုံးမှုများပါ။ ဒါပေမယ့် ရဲ့ လက်တွေ့အတွေ့အကြုံအရ ဒါမှမဟုတ်
တချို့အဖွဲ့အစည်းကြောင့် ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ
အဖမ်းခံရမှုများ ပါဝင်ပါသည်။

စစ်ဘက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များက ရံဖန်ရံခါ သတင်းသမားများအကြား ငွေချွေးကို ယုံကြည်စိတ်ချရမှု
အထောက်အထားများ ထုတ်ပေးဖူးကသည့်။ အစိုးရစစ်တပ်များ သူပုန်ကန်မှုကြောင့် ဖမ်းဆီးခံရသူ
သမားတစ်ဦးကို စစ်ဆေးရေးရုံးတို့ ဖမ်းဆီးခံရသူများ ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ
အထောက်အထားရရှိမှုများ ထပ်မံခံရသူများကို တောင်းဆိုပါသည်။ ထိုသို့ ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ
အဖွဲ့အစည်းတို့၏ တရားဝင်ဆိုင်ခံရမှုများပါ။ လက်တွေ့ ထိုအခါ သတင်းသမားများ စစ်တပ်များ
ကံဘက်ကြောင့် တိုင်းရင်းပေးလိုက်သည့် တစ်ဦးတစ်ဦး၏ နာမည် ကတည်းက အထိ
အဖမ်းခံရသူများ ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ
ပရမညီသတိထားပါ။ သူတို့အဖွဲ့ ယုံကြည်မှုကြောင့် ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ
ကံဘက်အဖွဲ့အစည်းကြောင့် ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ

ငွေချွေးတစ်ကြိမ် အလှူပေးသည့် သတင်းသမားများသည် ငွေချွေး၏ ပစ္စည်းများ
အထောက်အထားများ ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ အသိအမှတ်ပြုစာရင်း၏ မိတ်ဆက်မှုအပေါ်
ပစ္စည်းအရယူမှုများပါ ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ ခံနိုင်ရည်မရှိဘဲ

အမခံရယူသူများ

လံုးလောက၌ ကံန္တာရေဝံသန္တိ မသန္တိ မုဒုဗျာဒိတံ အာမခံရယူချခင်းသည့် သတင်းသမားအများစုရရှိသည့် ပုံစံခံသည့် စိန်ခဲခင်းမိသည့် ပါဝင်မှု။ ဂျပန်နိုင်ငံ၊ ဩစတြေးလျနိုင်ငံ၊ ဟော်ကောင်ဂွမ်းသည့် တိုက်ပွဲ သတင်းထောက်များသည့် ငှားတိုက်၏အလှူပေးမှုက ပံ့ပိုးပေးပေးသည့် အာမခံမှုဝါဒများ၏ အေချခအေးခင်းဝံသန္တိ ကန့်သတ်ခွင့်ကို စေ့စပ်စွာပေးသည့် သတင်းသမားများသည့် အာမခံရရှိရန် ငှားတိုက်အား တာဝန်ပေးသည့် သတင်းအဖွဲ့အစည်းများဝံသန္တိ ညှိနှိုင်းရန် စီစဉ်သည့် သို့ရာတွင် အခြေတည်သတင်းသမားများသည့် အာမခံပေးပေးခြင်းကို ငှားတိုက်ဘာသာပေးပေးခြင်းပေးရခြင်းဖြစ်သည်။ ငှားတိုက်သည့် သူတို့၏လိုအပ်ချက်များကို ကိုညီညွတ်စွာ အစီအမံများကို အခွင့်အလမ်းပေးပေးခြင်းဖြစ်သည်။ အလှူပေးနေသည့် သတင်းသမားဒါဇင်ပေါင်းများစွာက CPJ ကိုလှူဒါန်းခဲ့သည့်အတိုင်းဆိုလျှင် ဖြစ်ပေါ်မည့်ပုံစံများသည့် ဝံသန္တိခံစားမှု ရရှိရန် ဆိုရာတွင် ယုံကြည်စိတ်ချရသည့် သတင်းထောက်များမှ သို့မဟုတ် အဓိကအရာရှိများမိမိတို့၏အကြံအစည်အလှူပေးနေသည့် စွာတို့သတင်းထောက်များအထံ အံ့ဖွယ်ရာကောင်းကောင်းလောက၌ သတင်းထောက် အရေအကြွေအား ကန့်သတ်ပေးခြင်းအား အနည်းငယ်ပေးသည့် သို့မဟုတ် လံုးဝမရှိဘဲ ပံ့ပိုးမှုမရှိပေးနေသည့် ပုံစံခံစားသည့် သတင်းသမားအဖွဲ့အစည်းများသည့် မတူညီသော နှစ်များစွာ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းကို ပေးပေးခြင်းပေးခြင်းပါသည်။ The Society of Professional Journalists က အာမခံအစီအစဉ်များကို ပေးပါသည်။ ထိုအထဲတွင် ဆေးရုံဝင်ခြင်းအားဖြင့် ဂျပန် ပင်းထည့်ပေးရန် ညှိနှိုင်းမှု အကြံအစဉ်များကို အဓိကကန့်သတ်ခြင်းအားဖြင့် မေတာတဆေးဆေးချခင်း သို့မဟုတ် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုးချခင်းဆိုရာ အကီခံစားခြင်းဝံသန္တိ မသန္တိ မုဒုဗျာဒိတံ ဖြစ်ပါသည်။ SPJ အစီအစဉ်များသည့် အေမရိကန် ဂျပန် ပညာထောက်၏ ဂျပန် ပညာထောက်အားလုံးဝံသန္တိ အေမရိကန် ဂျပန် ပညာထောက် ဂျပန် အလှူပေးနေသည့် သတင်းသမားများအားလုံး အကြံအစဉ်များ ဝံသန္တိ ဝံသန္တိ National Writers Union ဝံသန္တိ National Press Photographers Association တို့က ငှားတိုက်၏အဖွဲ့အစည်းအကြံအစဉ် အာမခံအစီအစဉ်ပေးပေးနေသည်။

းိုင့်တကာတြွလုပုကေသတးသမားမားအတြကု ဝေ ရးခယုရာအခီုဂ်သည။
ပါရီအေပုခစိုကု သတးလြွပြွဒုအပုပုဖစ္ညး နယုညးမုခးသတးထကးအဖြုသည
ကေနဒါးိုင့် ကြိဘကြွဒု အေပုခစိုကညး ပုဂါလိကအမခံကုမလကီုဖစ္ညး World Escapade
Travel Insurance ဝးပုဝေပါး၍ ဒုးတို့ ဝေနထိုညး ဝးိုင့်အပုပုတြွ အလုပုကသညး
အတြွတးထကးအပါအဝု သတး သမားမားအတြကု အမခံအစီအစဉ်ကို
သက္ကသညးဝေးးနးမားပုဖုလုပုပေးသည။ ထိုအမခံမုဝါဒ်မား သည ကမာတတစုနးရီ
စစုကွနွားအပါအဝု ရနွီသညးဝေနရမားတြဒု အလုပုကသညးသတးသမား မားကိုလညး
လးမးခံီသည။ ဝေ နရာဝေဒသကိုလုကု၍ အမခံအစီအစဉ်၏ ကုနွစရိတွာ ဝေပု ဟးလဲသည။
အမခံေတြကို တစုစိုပုဖု ၃၆၅ ရကွထိဝယုးိုင့်သည။
လကိုမတိုဒွေပုခအေနကိုထညးတြဒုးရန အပိုဆားဝေတြကိုလညးရးိုင့်သည။
ထိုအစီအစဉ်မားတြဒု အကီးဝုဝေစရန သတးသမားမားသည နယုညး
မုခးသတးထကးအဖြုကို ဝုဝေဖုကးပေးရမညပုဖစ္ည။ အစီအစဉ်ထတြဒု
အေရးပေဒု အကူအညီ ဝေ ပးပုခးအကာအကြယု၊ ခရီးတြားစဉ် သုိုမဟုတု စစုပုးဝုဒု
တြားဝေစန္ဓမခံ ကိုယှိုတြ တိုကွတြဒု ပါဝေ့ကွီကွံး။ အမခံကိုပကုပယုဝေမည။
မေတာုတဆေသဆုးမးဝုဒု ကုိယုကွဂါဝါ ပတြွးမး အတြကုပေးပုခးတို့ ပါဝေ့သည။

ပုဂါလိကအမခံပြစားမးဝုဒု ကုမလကီုမားကလညး

းိုင့်တကာတြွလုပုကေသတးသမားမား

အပါအဝု ခရီးတြားမားအတြကု က်နးမာဝေရး၊ မသန္တမးမးဝုဒု အသက္ကမခံပေးသည။
ကုနွစရိတွည အေဖုကဒုးအရမားပေဒုတြွတြပီးတြုဟးသည။ နာက္ကွံ ၈
အမခံပေးသူမားတြဒုသညး အလား အလာရီသညးအမခံပေးသူမားစာရးကိုဖုကညးပါ။ ပု
ဖုးိုင့်ဝေတြကို ဝေ သေသခံခံသုဝေတသနလုပုပီး ပု ဖုးိုင့်ဝေရီသညးကနုသတ်ကွားကို
သံးသပွါ။ ထိုကနုသတ်ကွားမာ စစု ဒါမုမဟုတု အဖုကမးဖကွး လုပုပွားတြဒု
ကိုယှိုတြဝုခးဝေဖုကဒုးရလာသညး ထိုခိုကွဏာရမးမား မပါဝေ့တာကို သိထားရမည။
းိုင့်တကာသိုတြားရသူမားအေပုဖု ဒုးတို့၏အမခံတြဒု ခရီးစဉ်ပုဟးအလဲမား၊
အေရးပေဒု ဝေ ဆးကုသ ရန ကယုယုးဝုဒု ဝေ သဆုးသညးအခါတြဒု
ရပေ့လာဒုးကိုပနွိတြေးတို့ကို ဝေ သခံဝေအလုပုဆာေ့တြ ကမာတ

က်နုံးမာဝေးအဖြူဆက်က အဆက်ပေးထားသည့်။ ဝေရုဇ္ဈိခိုကွေး သို့မဟုတ် မသန္တိမူးချဖစွးကို အာမခံထားချခင်း သည အေးဆက်ဆုံးချဖစွးညို စိတ္တတြဋ္ဌထူးပါ။ အေးပေငှ ဝေ ဆးကုသရန္တယွပွးကဲ့သို့သော အေးပေငှအေချခအေနမ်းကန္တစရိတဒသည လပို့ကုဝေလာကု ဝေ အာငှဝေမ်းဆက်းဝိုးဝိုးဝိုးပီး ကယွပွးသည အဓိကက်သည့စစကုနုနုမ်း သုဝိမဟုတ် အလြနုကုဝေဝလံသည့ နယွပွးတြငှ ချဖစွငှချဖစွးဝိုးဝိုးမည။ ထိုကဲ့သို့သောအေချခအေနမ်းတြငှ သတငှးသမားမ်းသည ဝေ ဒသတြငှး ရိုးဝိုးဝိုးသည့ ဝေ ဆးကုသမးကိုအားကိုးရုံ မွလဲ၍ အျဆးဝေရ်းခံယွရာရီခံငှခံပေလိမ့မည။

ဝေဆးကုသမးဝိုးဝိုးဝိုးကာကြယုဝေဆးမ်း

ရပို့ငှးဝေတာငှတငှးက်နုံးမာချခင်းဝိုးဝိုးဝိုး သငှးဝေလံဒသည့ အစာအာဟာရစားချခင်းသည အေချခခံကာကြယုဝေရး နညးလမးမ်းချဖစွကသည။ ကာလအတန့်ကာသည့ထိ ဝိုးဝိုးဝိုးဝံချဆးဩားရန သို့မဟုတ် ဝေ ဝလံသည့ ဝေ နရာတြငှ တာဝန္တမးဝေဆာငှနွေမံာမ့နုံးထားသည့ သတငှးသမားမ်းသည ငှငှးတို့ပေနက်သမားဝေတာဒ၊ ဩားအထူးကု၊ မ်ကိအထူးကု၊ မီးယပွါရဂူ ဒါမမဟုတ် အရိုးအေဖုကာအထူးကုအပါအဝငှ ဝေ ဆးပညာဆိုဇာ ကဗြမးက်ဩ၊ မးဝိုးဝိုးဝိုး ခရီးမထြကိဝေတြာဆံုချပသရန္တဋ္ဌးစားသငှးသည။ အထူးသျဖငှ ဩားဘန္တိဇာကုသမးချပီလုပုနီပါက ခရီးမထြကိချပီလုပုနီဝေသည။

ဝိုးဝိုးဝိုးဝံတကာတြဋ္ဌလုပုနီစဋ္ဌေနပါက အဆက်ချပီထားသည့ ကာကြယုဝေဆးမ်းကို ဆက်တဋ္ဌီးထားဝိုးဝိုးဝိုးရန အတြကု ဝိုးဝိုးဝိုးဝံတကာခရီးဩားမ်းအတြကုဝေဆာငှကုပေးသည့ အရညွခင်းချပည့မိသည့ ဆရာဝန သို့မဟုတ် ဝေ ဆးခနးဝိုးဝိုးဝိုးတို့ငှငါ။ ကာကြယုဝေဆးမ်းထိုးထားသည့ အေထာက္ခထားချဖစွ ကမာတုက်နုံးမာဝေးအဖြူဆက် ကအတည့ချပီထားသည့ လကွတ္တီးပီးတံဆိပွိုးထုထားဝေသာ အဝါဝေရာငှ ဝိုးဝိုးဝိုးဝံတကာကာကြယုဝေဆး လကွတ္တိ မိတံမ်းပြား၍သယုဝေဆာငှးပါ။ ဤလကွတ္တိ အရညွခင်းချပည့မိသည့ ဝေ ဆးခနးမ်း အားလုံးနီးပါးတြရီဝိုးဝိုးဝိုးဝံသည။ အေးပေငှဆးကုသမးချပီလုပုန သုဝိမဟုတ် မေတာဒတဆ အေးပေငှအေချခ အေချဖစွါက ချ ပနီဝိုးဝိုးဝိုးဝံရန္တတြကု အဓိပအာမခံကုမလဏီမ်းက ကာကြယုဝေဆးထိုးထားဝေဖုကာငှးအေထာကု

အထားကို ဝေ တာင်းဝိုးဝိုင်းသည့် ကမာတၢ်နးမာဝေးအဖြဲၣ်သကီးကေၣ်ပာပါသည့်။
ဝိုးဝိုင်းအခီၣ်တြဲၣ် တိုင်းၣ်ပုညတြဲၣ် သိုၣ်ဝေၣ်တြဲၣ် ကာကြယုးဆေးထိုးထားဝေၣ်ကောင်း
အေထာက္ခံထားလိုအပါပါသည့်။ ဝိုးဝိုင်းအလိုကို လိုအပု ခ်ကွဲးကို စစုဆေးပါ။ ဥပမာအားၣ်ဖုၣ်
ဘိုလစုဗီးယားဝိုးဝိုင်းသိုၣ်လာသူမ်းသည့် ငနးဝါအမ်းဝေရာဂါ (yellow fever)
ကာကြယုးဆေးထိုးထားရၣ်အပ္ပည့်။

ဆရာဝန်ခမ်းစုက အသကု ၁၉ မွ ၆၄ အထိ အရိယုးရာကွပ်းသူမ်းအား ၁၀ ဝိုး
စွဲမေးခိုၣ်တြဲၣ် ကြယုးဆေး ထိုးရန် အသကံၣ်ပီၣ်ဖုၣ်ကသည့်။
ငွဲကွဲးဝေပါသည့်ဝေဒသမ်းသိုၣ်တြဲၣ်ဖုၣ်ကမည့် သတင်းသမားမ်းအတြဲၣ် ငွဲကွဲး ဝေ
ရာဂါကူးစကွဲးကို ကာကြယုးနု ဆရာဝန်ခမ်းက ငွဲကွဲးဝေရာဂါကာကြယုးဆေးဝါမ်းကို
ညးနုကားဖုၣ်က သည့်။ အခီၣ်ပေဒသမ်းအတြဲၣ် ပိုလီယို၊ အသညးဝေရာငွဲသားဝါ ဝေ အဝိုးဝိုင်းဘီ၊
ငနးဝါအမ်းဝေရာဂါဝိုးဝိုင်း တိုၣ်ကြီၣ် ကာကြယုးဆေးမ်းကိုလညး ထိုးထားရန်
အသကံၣ်ပီၣ်ကောင်းၣ်ပီၣ်ဝိုးဝိုင်းသည့်။ အသညးဝေရာငွဲသားဝါဘီကာကြယုး ဝေ ဆေးမှာ ဝေၣ်
ဆက္ကေက်ကလအတြဲၣ် ကာကြယုးဆေးသံးဆက်မိုးရၣ်အပ္ပယုးဝိုးဝိုင်းစုဝက ဝေ ကံးဆက်တု
စီစဉ်မည့်ပုၣ်ပုၣ်။ အနာက္ခံဖရိကဝိုးဝိုင်းဖုၣ်အာဖရိကဝိုးဝိုင်းအမ်းစုသိုၣ်တြဲၣ်
ငနးဝါအမ်းဝေရာဂါ ကာကြယုးဆေးထိုးၣ်သည့် မလုပုၣ်အပ္ပည့်။
ဦးဝေ့ကွဲးပုၣ်ပုၣ်ဝေရာငွဲဝေရာဂါဝိုးဝိုင်း ပိုလီယိုကာကြယုးဆေး မ်းသည့် ဝေ ဆာဒီအာဝေဘီးယားရီ
မကုသိုၣ်တြဲၣ်ပါက လိုအပ္ပည့်။ ကမာတၢ်နးမာဝေးအဖြဲၣ်သကီးသည့် ဝေ ရာဂါ ဖုၣ်
ဖုၣ်မးဝေၣ်ပုၣ်ဆုဝိဇ္ဇာ ဝေနာက္ခံးအခိက္ခလကွဲးကို ပံ့ပိုးဝေပါသည့်။

ကာလဝမိုးဝေရာဂါကာကြယုးဆေး ထိုးဆေးမ်းကို ဝိုးဝိုင်း ငွဲတကာခရီးတြဲၣ်ၣ်သတင်းအတြဲၣ်
ပံ့ပုၣ်ပုၣ်အသကံၣ်ပီၣ်ၣ်သတင်း မရီၣ်တော့ပါ။ သိုၣ်ရာတြဲၣ် ကာလဝမိုးဝေရာဂါကာကြယုးဆေး ဝေ
သာကုဆေးကို ကူညီဝေရးလုဟ်းမ်း၊ သတင်း သမားမ်းဝိုးဝိုင်း
အဝိုးဝိုင်းရာယုးမ်းသည့်ဝေရာမ်းသိုၣ် ခရီးတြဲၣ်မည့်အုၣ်ဆေးသူမ်းအတြဲၣ်
အသကံၣ်ပီၣ်ၣ်သတင်းခံရကောင်း ခံရဝိုးဝိုင်းပါသည့်။ ဝိုးဝိုင်းအမ်းစုက
အသံးၣ်ပီၣ်ရန္တောဘူခြံၣ်ပီၣ်ထားသည့် ကာလဝမိုးဝေရာဂါ ကာကြယုးဆေးမှာ သီတင်းဝိုးဝိုင်းဝေ
ဆက္ကေက်ပီၣ်ဝေကာလအတြဲၣ် ဝိုးဝိုင်းမုဝေသာကူၣ်အပ္ပည့်။

တစ်ပြုကာကြယုဆေးထိုးစပီးသည့်အခါ ယာယီအားဖြုဖင့်ဖားနာချခင်းဖြုဖစုးဝိုင့်သည့် ဝေ
မွှားမွှားနားထားပါ။ သိုဂြော့သာ အဖားတာရွည့်ချခင်း သိုမဟုတု အဖားဆက်ီးချခင်းဖြုဖစုက
ဆရာဝနးဝိုင့်ခံကုချခင်းချပသင့်ပါသည့်။ မညည့် ကာကြယုဆေးမွ
ရားနားချပည့်မထိဝေရာကည့် သတိပျီပါ။ မညည့်ကာကြယုဆေးမွလည့် ဖားနာချခင်း
သိုမဟုတု ဝေ ရာဂါချခင်းအတြကု
အျားကီးဝေဖုကာင်းဆီဝေလ်စပီးလိုအပ္ပည့်ဆက်ီတက္ကကြယုးကို အစားမထိုး ဝိုင့်ပါ။

တစ်ပြုယုဆေးရသက်တက္ကကြယုချခင်းမား

သန့်ရွင်းသည့်ဝေသာကုဝေရသည့် အခိန္နိုင်းအတြကွရ်မျုဖစုဖစုည့်။ ပိုကွလာသည့်ဝေရက
မသန့်ရွင်းသည့် ဟုသိရသည့် သိုမဟုတု သံသယရ်ရသည့်ဝေရမားအတြကု
လံဝေအာဝိုက္ကားသည့်ဘူးထတြငှ ထည့်ထား သည့်ဝေရသည့် နည့်လမူးတစွဖြုဖစုည့်။
ဝိုင့်အမားအျားတြငှ ဘူးဖြုဖစုထည့်ထားသည့် ကာပြုန္နိုင်းအာကု ဆိုကု
ပါသည့်ဝေရကိုသာဝေသာကုန International Federation of Journalists က အဆက်ပျီထားသည့်။
ကမာတက်နားမာဝေရအဖြုပဆက်ီး၏အဆိုအရ အကယုရ်
မသန့်ရွင်းသည့်ဝေရကိုဝေရွာရ်မရပါက ဝေ ရကိုအနည့်ဆံး တစွနုကာဝေအာငှ
ပြုကွကျုမငှသည့်ထိ အပူဝေပးချခင်းသည့် ဝေ ရာဂါပီးမားဝေသစရန အထိဝေရာကွိုး
နည့်လမူးဖြုဖစုည့်။ ထိုဂြော့ကု ဝေ ရခဲဝေသတိထမထည့်မိ ဝေ ရကိုအနားအပူခိန္နိုင်းအားခံပါ။
သံသယဖြုဖစု ဖြုယု ညည့်မူးပစသည့်မား၏အဆင့်ပေငှမူတည့်ပီး ဝေ
ရကိုသန့်ရွင်းဝိုင့်သည့်အျားနည့်လမူးမားလည့်ရ်သည့်။ အိုငိုင်းဝေဆေးချားမား
သိုမဟုတု ကလိုရင်းကိုအသုံးပျီချခင်းသည့် ကပီးအမားစုကို ဝေ သေစလိမူးမည့်။ သိုဂြော့သာ ဝေ
တာက္ကရွင်းဝိုင့် ဆာဟာရတစွိုင်းအာဖရိကကုသိုဂြော့သာ ဝေ ဒသမားတြငှ ဝေ ဖုကြ ၊ ဝေရစုဝေချမူး
သိုမဟုတု ကာပြုန္နိုင်းဖြုဖစုပျီလဟွေးဝေသာ ဝေ ရစစနုည့်ဝိုင့်
လူ့အညစွစုဖုကားမား၏အမူးမူးတားမားအပါအဝငှ ကပီးမားကို
ထိထိဝေရာကုဝေရာကွစုတုးဝိုင့်ဝေသာနည့်လမူးဖြုဖစုည့်။ သတင်းသမားမားသည့် ငှင်းတို
တြားမည့်ဝေရားဝိုင့် အသင့်ဝေတာဆံးဖြုဖစုည့် ဝေ ရသန့်ရွင်းချခင်းနည့်လမူးမားကို
သုဝေတသချီပါသင့်သည့်။

ဝေရမသနျရွှင်းိုးဝိုင့်သည့် အလားအလာရှိဝေသာနေရာမ်းတြင့် ဝေ
သေသမ်ခမ်ကုပီထွားဝေသာ အစားအ ဝေ သာက္ခိးကိုသာစားပါ။ သစ္စိမ်းကို အခြီခြာချခင်း
သိုမဟုတု သနျရွှင်းသည့်ဝေရဖင့်ဝေဆးပါ။ လမှးဝေဘေးဝေစ်း သည့်းထံမှ
အစားအသာကုးဝိုင့် ဝိုဝို မှစိမ်း၊ ဝေ ရ သိုမဟုတု ဥမ်းပျဖင့်ပျလဟွားသည့်
အစားအသာက္ခိးကို ဝေ ရွာငါ။ ဝေ ရခီးနေစဉ ဝေ ရမီချခင်းကိုရွာငှကဉ္စါ။
ဩားတိုကန္နရွှင်းဝေသာဝေရကိုအသံးပျပီပါ။ အစာမစားမီ လကုးဝိုင့် ပန်းကန္နကုယာက္ခိးကို ဝေ
ဆးဝေဟကာပါ။ လက္ခန္ဓာဆေးကိုသံးရန အဆကံပျပီပါသည့်။ အျပဝေရုးဝိုင့်
ထံဝေတြျခင်းကိုလည့်ဝေရွာငှကဉ္စါ။ ကမှးရိုးတန်းဝိုင့်ကုန်းတြင်းဝေရပငှ၊
ဟိုတယုဝေရကန်းဝိုင့် ဝေ ရေးငြးကန္နပငှ လှင့် ဝေ ရေဟကာငှပျဖစဝေသာ
ကူးစက္ခိးအိုးရယုဝိုင့်ဝေဟကာငှး ကမာစာကုန်းမာဝေရးအဖြုပသကီးကေထာကုပထား
သည့်။ ချ မစွမ်းပါးမ်းဝိုင့် လတာပျပင်းကိုလည့် သင့်ဝေလံးသည့်ဝေရစိခံဖိနပ်းမပါဘဲ ပျ
ဖတ္တန်းမဩားသင့် ပါ။

ရာသီဥတုပျပင်းခိန္နးတြင့် အထူးသျဖင့် ခးခတကိုယွးပွားရသည့်အခိန္နးတြင့်
အစားအစာသိုမဟုတု ဝေ သာက္ခိးထံသို ဆားအနည့်ဝေယွည့်ပျခင်းက
သံစာက္ခိးဆံးရိုးပျခင်း၊ ဝေ ရဓာတုနန်းဝေချခကုပျခင်းဝိုင့် အပူပူ ပျ ခင်းတိုကို
တားဆီးိုးဝိုင့်သည့်။ ဓာတ္တားရညယုဆာနု
ကမာစာကုန်းမာဝေရးအဖြုပသကီးကအဆကံပျပီထားသည့်။ အကယုရ်
အထက္ခိးပျပာခဲသည့်ကိုမရိုးဝိုင့်ပါက သနျရွှင်းစိတ်ရေသာ ဝေ သာက္ခိးဝေရတစိတ်ထံသို
သဟကားဝေချခကုန်းဝိုင့် ဆားတရုန်းကိုဝေရစပျခင်းပျဖင့်
အစားထိုးအသံးပျပီိုးဝိုင့်ပါသည့်။ ငှက္ခိးနယုဝေချမမ်းတြင့် ပျ ခင်းထောငှ၊ အက်လက္ခိးဝိုင့် ဝေ
ဘာငှးဘိရုည့်ကို မျဖစွေနဝတ္တငှပါ။ ရုရာ ပြန်းရာမ်းကို ပိုးသတု ဝေ ဆးခရဉ္စ သိုမဟုတု
အဆီပျဖင့်ခကုပျခင်းလိမှးရပါမည့်။ ဝေချ ခေခင်းမ်းဟကားတြင့် ယားယံပျခင်း သိုမဟုတု
အေရပားကြာကျခင်းမ်းကိုလည့် အားကစားသမားသံးဝေချခေထာက္ခိးဆီ သိုမဟုတု အျခား
မးဝိဝေဟကုဆေး မ်းပျဖင့် လိမှးသင့်ပါသည့်။ အာနိသင့်ကောငှးစပီး ဝေ
ဆးစာမလုဝံသံးဝိုင့်ဝေသာ အားကစားသမားသံး ဝေချ ခေထာက္ခိးခရင်းကလည့်
အျခားမီးမ်းပံးဝိုင့်မကို ရပန္နာပေလိမှးမည့်။ ဝေ ရစိုအဝတု သိုမဟုတု ဝေ

သင်းရပိုင်း၊ စိတ်ပိုင်းဆိုရာ အကန့်အသတ်များပစ္စည်းကွန် လက်ဝတ်ပြုပါ။ အကယု၍ သတ္တ
မသန္တမုဒ်းပျံစွာမည သို့မဟုတ် အသတ်ရမည့်ပါက ထိခိုက်ခံစားရမည့်သူများကို
ဆက်တစ်ဦးစားဖွဲ့ကည့် လွှင့် သတ်တရား ရေကင်းရိုးပိုင်းပေလိမ့်မည့်။ စိတ်စီးမီးမီးသည့်
သတင်းများကို တစ်ဦးပီးတစ်ဦး ဆက်ကြိုက်ကုသင်းပျံစွာ
ရလားပိုင်းသည့်စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာခံစားမိလည်း ထည့်သြင်းစဉ်းစားပါ။ တစ်ဦးနှိုင်း
နာကပ္ပာဒေဝတို့၏ သားကောသုတယာက၊ နာကပ္ပာဒေဝတို့လားတစ်ယောက်၊ နာကပ္ပာဒေဝတို့အား
သည့် မိသားစုတစ်ခုကို ယုံအကြံပေးလျက်လည်းသလိုပူဖွယ်တည့်။ သတင်းတစ်ခုအားလုံး
ဆုံးပျံစွာကွန်ခင်းကို ရွက်ရာ သို့မဟုတ် အမည်းစကုပျံစွာဟုမုဒ်
ရင်းကွန်အဖွဲ့ပျံစွာသည့်။

သတင်းမနုဏ်းသည့် တာဝန်ပေးအပူပူဖြင့် ကြင်းဆင်းရသည့်သတင်းသမားမီး၏
လုံစမ်းရေးကို ဦးစားပေးအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့သည့်။ ၎င်းတို့အကြံ
အားရာယုရိုးမီးအလားအလာကို အေချခံစား တာဝန်ပေး မီးကို ပျံ
ငင်းပည့်သတင်းသမားတစ်ယောက် အပူပေးသင်းပေ။ သတင်းအဖွဲ့အစည်းမီးသည့်
ကြင်းဆင်းသတင်းလိုကင်းသည့်သတင်းသမားအားလုံးကို တိုက်ခိုက်တင်းထာကုပူစေ
ကာလံစားပူစေ ကူညီပေးရမည့် မိမိတို့၏တာဝန် အသိအမှတ်ပူပေးပူစေ။
ကင်းမားရေး သို့မဟုတ် အသက္ကာမခံ သို့မဟုတ်
စိတ်ပိုင်းဆိုရာအကြောင်းအရာအားပေးပူပေးတို့အပါအဝင် မိမိတို့၏အဖွဲ့အစည်းမီးက
ပေးလိုသည့် တိုက်သည့်ကူညီပေးမီးအဖွဲ့ကင်းကို အယုံတာမီးက
ပြင်းပြင်းလင်းလင်းပေးပူပူရရှိအည့်။ သတင်း ထာကွ သတင်းကို စမလိုကို
မရွှင်းဘဲထားထာကွစားသည့် နာကွင်းကြိုတို့စီးစရာ ရပေးထြေးမီး မီးပျံစွာပိုင်းသည့်။

လုံစမ်းရေးကို ခံဒ်ကြကွကုပူစွာ

အားရာယုလားအလာရှိသည့် တာဝန်ပေးတိုင်းဖြင့် လုံစမ်းရေးခံဒ်ကြကွတစ်ခုကို
အမဲတမုဒ်းပူပူပါ။ အစီအစဉ်ဖြင့် ဆက်ယုမည့်ပူဂီလု၊ အခန်းပွင်း
ဆက်ယုည့်နည်းလမ်းမီး ပါရှိသင်းသည့်။ သတင်း လိုကွည့်နယုပေးအကြောင်းရှိ ပျံ
ပုံနား၏သမိုင်းပေးကင်းအပါအဝင် သိထားထာအားရာယုမီးအားလုံးကို ထာပူပါ။

အဝံးရဲယုမ်းဟု ဝေ ကြးဆမိသညွားကို ဝေျ ဖရုးမညွးအေရးပေဝုအစီအစဉ်းကို
အဟုကမုးဖံးဝေ ဟုပ ပါ။ ဝေ နရာ သိုမဟုတု အေဟုကကဝုးအရးဝုပတုကူပီး
အေတြုအသကံဝီသညွးသတဝုးသမားမား၊ သံတမနု ဆိုဣအသကံပေးခံကွား၊
သတဝုးလြဲတြုပုဝုးဝုး လူအဒြဝုးအေရးဆိုဣအသကံပုခံကွားဝုးဝုး ပညာရပု
ဆိုဣသုဝေတသနုပီခံကွားအပါအဝု ရုးဝုမစွမီးမီးဝုး တိုဝုဝေတြးဝေတြးသဝုးသည။ တိုကွဲဝု
သတဝုး ဝေ ထာကွား သိုမဟုတု အတြုတဝုးဝေထာကွားဝုးဝုး
အလုပုဝေသညွးအယွိတာမားသည အကံပုဖတုး ဝုးဝု ဝုပတုကု၍ အခိကပါဝုကူညီသဝုးသည။
လံပခံဝေရးဆိုဣဝေမဒြနုးမားကို ဦးဆာဝုဝေမးပုမနုးသဝုးသည။ ဖပီးလံဝု
ခံဝုတြုကွကံပုဖတုးကွိတံတစုကို ယုထားသဝုးသည။ သတဝုးအတြုအစညွးတစုခုးဝုး ဆကွံ ဝေ
ရးမရီဘဲအလုပုဝေသညွး တစုပုယုဝေတဝုးသမားတစုဦးသည
ဘဝတုသတဝုးသမားမားဝုးဝုး တိုဝုဝုပုဝုး၊ အဝံးရဲယုမ်းကိုသုဝေတသနုပီပုဝုးဝုးဝုး
အဆကူသြလုကူကွကို စီစဉုပုဝုးမားပုဖဝုး လံပခံဝေရးခံဝုတြုကု အကံပုဖတုးတစုကို ပု
ပီစုရာတြု အထူးသုပုဝုးအေသးစီတဝုးသည။ ဝေ လုလာရနု လံပခံဝေရး
ခံဝုတြုကွကံပုဖတုးနုမုနုပံဝုစံတစုကို ဝေနာကွကွဲ ဆ တြုနုးဝုဝုးငါသည။

အေပုခအေနမားကေပုဟဝုးလဲဝေသညွးအတြုကု အဝံးရဲယုမ်းကို မဟုကကခဏ ပု
ပနုသုဝုးတြုကု အကံပုဖတုးဝု ပါသည။ အမဲတမုး၊ အမဲတမုး၊ အမဲတမုး၊ မိနုစွဲဝုး
အဝံးရဲယုမ်းဝုး အကီးအုမတိုခံနု။ ဖပီးရဝု အဲဒီ ဝေ မးဒြနုးနုပတုကူ
မသကူသုပုဖတုးအေအထားဝေရာကူရဝု လကုဝေလံ့လိုကွ၊ ကြုကွားပါ၊ ထားပစွဲပါ။
လုပုတာမတနုဘူး လို ဝေ ဘရိတွာ ခုနုးဝုးစွဲပီး ဓားစာခံအုဖစွဖမုးခံခဲရဲတု ယခဝုအေပီ
သတဝုးဝုးနုရဲ အေပုအလယုဝုးသတဝုးဝေထာကု တယုအနုဆလ ဝေဝုမုထုတုဝေဝဲခဲတု CPU
ရဲပုထမ သတဝုးသမား လံပခံဝေရးလမုးညးနွာဝေရးသားခဲပါတယု။

အသတုခံရေလာကုဝေအာဝု ထိုကွနွဲ သတဝုးတစုဒုမရီဘူး

အဝံးရဲယုမ်းအုဖစွတုဝေဟုပရနု ဝေအာကွိတိုပုဝုးဝုးဝုးပါသည။

- ဝုးဝုကူပနုလုစုတုပုဝုး၊ ဝေျ မုပုပုဝုးမား၊ ပုတြုခံပုးမား၊ ဝေ ထာဝေခံကုမုဝုးမား၊
အေပုမာကု ဝုးဝုဝေလေဟုကကဝုးတိုကွဲကွဲကွဲသို စုဝေပုပုဝုးဝံးရဲယုမ်း၊

- အဟုကမုးဖကွံးခြဲချခင်းမား၊
- ဝေငြ သိုမဟုတု ဝးဝိုင့်ဝေရးအကီးအျမတွဲတြက ဂျပနပေးခြဲချခင်း၊
- လိဝိုင်းဆိုဇာဝေစာကားချခင်း၊ ခိုးချခင်း၊ မ်ကညိဗ်ဝဲးဂျဖဝဲးတိုကွဲတြချခင်း သိုမဟုတု အဟုကမုးဖကွံးချခင်း အပါအဝင် လူအိုမ်းကျဖဝဲးစသညှအဝ်းရာယုမ်း၊
- ယာဇ္ဇဝ်းရာယု ကမာတတစုဝန်း လူဝေသဆိမ်းမးအမ်းဆိမ်းအေဟုကမုးရင်း ၊
- နယုပုဂျဖဝဲးကော်းချခင်းဝိုင်းဝိုင်း ရန္တီဟနိုဝေသာ သိုမဟုတု ဘာစညှမ်းမိမ်းမိမ်းမိမ်းသညှလကွဲတြပျ မ်းဝိုင်းဝိုင်း ထိဝေတြဂဆကွဲမးမား၊
- ဂျပနပေးခြဲချခင်း သိုမဟုတု သတင်းရင်းဂျမစ ဘယျဘယုဝါဟုဝေဖာထုတုချခင်းမားဂျဖဝဲးစသညှ ရပိုင်းဆိုဇာ ဝေ စာဝဲးဟုကညှဝေထာကွဲမးချခင်း၊
- အီလကွဲရင်းနစညှမ်းဂျဖဝဲးစာဝဲးဟုကညှဝေထာကွဲမးချခင်းဝိုင်းဝိုင်း သတင်းအခဲကွဲလကွဲ သိုမဟုတု ရင်း ဂျမစွဲးကို ဟုကားဂျဖဝဲးတြချခင်း၊
- ရင်းဂျမစွဲး၊ ယာဇ္ဇဝေမာင်းမား၊ စီစဉပေးသူမား၊ မ်ကွဲမငွကွဲဝေမားဝိုင်းဝိုင်း အျခားသူမား၏ ယံဟုကညှ စိတ်ရမ်းဝိုင်းဝိုင်း သစဘရိမ်း၊
- မေတာတဆမးမားအပါအဝင် ဂျဖဝဲးလူဂျဖဝဲးစသညှရေဝေတွး၊
- မုနိုင်းမားဝိုင်းဝိုင်း ဝေရခကီးချခင်းမားကွဲသိုမေသာ သဘာဝေဘးအဝ်းရာယုမ်း၊
- ဝေရေဟုကမုးဂျဖဝဲးဝေသာဝေရာဂါမ်းမုသညှ အိတွဲ အထိ အမ်းမိမ်းဝေသာကန်းမာဝေရးအဝ်းရာယုမ်း၊

တြအရးပေဝဲအေချခအေနမ်းဝိုင်းဝိုင်း ဝေ နာကွဲမားဂျဟးဝေသာအေချခအေနမ်းကို
 ဤလမုးညးနွဲအုပု၏ ဝေနာကွဲ လာမညှအခန်းမားတြင အေသးစိတ်ဝဲးလင်းထားပါသညှ။
 အဝ်းရာယုမ်းဝဲတြကွဲကွဲဂျဖဝဲးတြင တင်းမာသညှဝိုင်းဝိုင်းဝဲးအေချခအေနမုသညှ
 သဘာဝေဘးအဝ်းရာယုအထိ မညှညှအေချခအေနမီးက
 ပိုမပီးဆိုးလာဝိုင်းဝိုင်းသညှအလားအလာရွဲသညှ ထညှတြင်းစဉးစားရမညှဂျဖဝဲးစသညှ။

ခံဝံ့ကြွက်ကဲပျံ့ထွေးထဲတြင် မညညွှော့နေရာတြင်နေစပီး လိုအပုလွင်မညညွှော့နေရာတြင်
ခိုလားဝံ့မညွှာ၊ ဝံ့ဝိုင်းဝံ့ အတြင်းတြင် ဝေ နာက္ခိယသတင်းအခံက္ခိယလက္ခိယ မညညွှော့နေရာမှ
မညွှာရံဝံ့ဝိုင်းမည သို့မဟုတ် လားဝိုင်းတို ဝေ ရဒီယိုကွဲသို့မဟုတ် ကိရိယာလိုအပုချခင်းရံမရံ၊
အေးရေပေပုသတင်းအခံက္ခိယလက္ခိယတြင် ဝေ ဒသခံ လူ့အခြင်း အေးအပူမီးမွသည
ဝံ့ဝိုင်းဝံ့ချခင်းသံရံမီးအထိ မညွှာကိုဆက္ခိယရမည၊ ဝံ့ဝိုင်းဝံ့တြင်းခရီးဩားသညွှာ အစီ
အစဉ်းဝံ့ဝံ့နညွှာလားမီး၊ ဝင်းပေါက်ဝံ့ဝံ့တြင်ပေါက်မီးဝေဟကာင်းအမီးမီးမီးဝံ့ဝံ့
ပတ္တက္ခိယ သတင်း အခံက္ခိယလက္ခိယ ပါဝင်သညွှာ။

အကဲပျံ့ထွေးထဲတြင် အဝံ့ရာယုရံသညွှာနယုဝေမအပုဘကတြင်သညွှာ အယွီတာမီး၊
လုပေဟံ့ကိုက္ခိယ၊ ခံဝံ့သုမီးဝံ့ဝံ့ မညွှာဆက္ခိယရံ အဟုကမီးဝံ့ဝံ့ဝေဟံ့ပပါ။
သတင်းသမားတစုဝေယာက္ခိယပုပုဝံ့ အယွီတာ၊ လုပေဟံ့ကိုက္ခိယ၊ မိသားစုဝင်း သို့မဟုတ်
အုခားယံ့ဟုကညွှာစားရသုတစုဝံ့ဝံ့ ပံ့မွန် ဆက္ခိယရံသင်းသညွှာ။ သင်းဝံ့ဝံ့
အဆက္ခိယဩယုပီသညွှာပုဂံလွှားက မညွှာ မဟုကမဟုကဆက္ခိယရံ သညွှာ
မညညွှာနညွှာလားပုပုဆက္ခိယရံ မညညွှာအခံက္ခိယရံသညွှာဝံ့ဝံ့ သို့မဟုတ်
၏ဆက္ခိယရံဟုကားပုပုဝံ့ဝံ့ဆက္ခိယရံ ဆက္ခိယရံဟုကားလုပုမလို စသညွှာကို ဆက္ခိယရံပုပု
ရံသညွှာ။ အေးအဆက်ဆံးမီး မညညွှာအခံက္ခိယ အဆက္ခိယဩယုပီရံက္ခိယရံကို အေးပေပု
အေးချခင်းအေးအုပုဝေယာထားစပီး သင်းကိုက္ခိယဝေရံဝံ့ဝံ့ သင်္ကြာဝံ့ဝံ့ရံ သို့မဟုတ်
တြင်ပုပုမာကုန် အတြင် တံ့ပုပုမီး မညွှာကို ဆက္ခိယရံသညွှာ
သင်းဝံ့ဝံ့အဆက္ခိယဩယုပီသညွှာပုဂံလွှာ ဆက္ခိယရံ ဆံးပုပုထွေးရမညပုပုဝံ့ဝံ့။
မဟုကမဟုကားပုပု တံ့ပုပုတြင် အေးချခင်းအေးကို ခံဝံ့ကြွက်ကဲပျံ့ထွေးဝံ့ဝံ့
လုပေဟံ့ကိုက္ခိယဝံ့ဝံ့ မိတုဆက္ခိယထံဆက္ခိယရံ၊ စံ့စမီးဝေဟံ့ထုတ်ဝံ့ဝံ့
အာဏာပိုင်းထံ ဆက္ခိယရံဝံ့ဝံ့ ဟုသဇာအရံဝံ့ဝံ့ သံးဝံ့ဝံ့သညွှာ သံတမန်သိုင်းအဝိုင်းဝံ့ဝံ့
ဆက္ခိယရံဝံ့ဝံ့ပါဝင်သညွှာ။

ခံဝံ့ကြွက်ကဲပျံ့ထွေးသညွှာ သညွှာအပုဝံ့ဝံ့မညွှာအေးပေပုကိရိယာမီးကို ဝေ ဟံ့ပုပုထားစပီး
သတင်းလိုက္ခိယ နယုဝေမအတြင်းရံ
ဆက္ခိယရံအေးချခင်းအေးအာက္ခိယအံ့အေးအထားကိုရံဝံ့ထားရမည။ လွံပုစု၊ အတ္တ နက္ခိယရံ၊
မိုဘိုင်းဖုန်းမီးဝံ့ဝံ့ဆက်မီးဖုန်းဝေဆာင်းမီးဝံ့ဝံ့သလား။ ကြံ့တာကိုအားဩင်းဖု် မီးစက

ဒါမှမဟုတ် ကားဘက္ကရီဒို DC adaptor ဆက်လို့သလား။
ဖဂီဟုတ်ဖုန်းကိုအသုံးပြုသင့်သလား။ အာဟာရ

ဓာတ်ခွေကုန်နားမေးစောင့်ရွာကွဲကဲ့သို့ အေချခံလိုအပ်ကွဲကိုလည်း
ရုန်းပြုပရမည့်ဖုစ္ဆည့်။ အစား အသာကုန်ခွေကို အပြုယူကုရုံးဝိုင်းမညား။ ဝေ ဆးရုံ၊ ဝေ
ဆးခန်း သို့မဟုတ် ဆရာဝန် အပြုယူကု ရုံးဝိုင်းသလား။ ဝေ ဆးအိတ္တလုံအပ္ပလား။ ဝေ
ဆးအိတ္တမာဘာဝေတြပါသင့်သလဲ။

မညည့်အုံးရိယာခင်းတြက အကဲဖုဖုမဆို သွေးရရှိသည့် ထည့်သြင်းစဉ်းစားသင့်သည့်။
မိဒီယာ သို့မဟုတ် ရပွဲ ဟုအမုတ္တသားပြုထားသည့် ယာဉ်ဖုဖုခရီးသြားလိုသလား
သို့မဟုတ် အျားအရပွား မားခွေခေရာဝေတြသြားပြခင်းက ပိုကောင်းမညား။
တစုယောကတည့်အလုပ္ပဟုကို ဝေ ရှာငှားစပီး အျားသူ ဝေ တြနံပေါင်းစပီးလုပ္ပသလား။
အျားသူမားခွေခရီးသြားသည့်အခါ ကိုယ့်အေဖုဖုကို ဂရုစိုက်ပေးရင်းယု ပါ။
ဥပမာအားပြုဖု သင့်အေချဖုဖု အုံးရိယာကို သည့်ခင်းဝိုင်းမတူသည့်သူတစုခွေ
ခရီးသြားခင်းည မဟုတ်ပေ။

ရင်းပြုမဖွားခွေသတင်းအခံကွဲလက

ရင်းပြုမဖွားကိုကာကြယုပြခင်းသည့် သတင်းပညာ၏အေချခံအုတ်ဖုဖုဖု။
ဥပဒေဗုကာင်းအရ သို့မဟုတ် ရပွဲခင်းဆိုရာအေရအုံးရိယာခင်းဝိုင်းသည့်
အဗုကမုးဖကူဝေတြ၊ အမီးသားလုံစခိုဝေရးခွေ လကွဲညိုငုငုပကရ ကဲ့သို့
အေဗုကာင်းအရာမားကို သတင်းလိုကွဲတြ သတင်းရစုပြုမဖွားကိုကာကြယုပေးရန် အထူး
အေရးဆက် သည့်။ အထူးသုဖု အတြဲတန်းသတင်းသမားမားသည့်
ဤတာဝန်ယုရမည့်ပြခင်းကို သိရန် လိုအပု သည့်။ မညည့်သတင်းသမားမု ပုဖုခင်းခိုင်းခိုင်းသည့်
အကီးဆက်ကို မခိန္တဘဲ သတင်းရင်းပြုမဖွား လို့ဝက္ကားရန္တိမေပးသင့်ပေ။
အကယုရသတင်းသမားတစုယောက သို့မဟုတ် သတင်းအဖြုအစည့် တစုပေချဖု
လို့ဝက္ကားရန္တိမေပးလိုကွဲက ထိုကတိတြ အေရးဆက်သည့် နင့်ဝတ္တိဇာတာဝန် ပါရိလာသည့်။
သတင်းအဖြုအစည့်အမားစုတြ လို့ဝက္ကတင်းရင်းပြုမဖွားအသုံးပြုခင်းအတြက
ခိမ္မက္ကားသည့်စည့်ကမုး မားရိသည့်။ ပု ဖရူခိတြ

ကြငှားဆငှားသတငှားလိုကုနေသညှးသတငှားသမားမ်းက လို့ဂွက္ကတငှားရငှားရမစု
မညှးမညှးဝါရမစုညှးညှးအယှိတမ်းအားေရဟရပရန သတငှားအဖြဲအစညှးမ်းက သတှတ္တား
သညှး။ ကြငှားဆငှားသတငှားလိုကုနေသညှးသတငှားသမားမ်းက လို့ဂွက္ကညှးသတငှားရငှားရမစု
ကတိမေပးမိ ဤစညှးကမူးခဲကွားကို သိရိရန္တိအပ္ပညှး။

အေမရိကနရပညှးေထာငှးငှး ဝိုးဝိုငှးခံမ်းအရဟးတြငှ
တရားမမးတရားရ်းငှးရာေဝတ္တရားရ်းမ်းသညှ မိဒီယာ အဖြဲအစညှးမ်း သိုမဟုတှ
သတငှားသမားတစုခိးကို လို့ဂွက္ကားသညှးရငှားရမစုမ်း မညှးမညှးဝါရ မစုေဖကကငှား ေ
ဖာထုတုနေတငှားဆိုသညှး ဆငှးေခငှးစမ်းထုတုရပန္နိငှးအာဏာရိသညှး။ ထိုအခါ ေရ်းခဲယူနွာ ေ
ဖာထုတုရငှားပီလံငှးပီ၊ မျပီပါက ဒဏ္ဏေငြေဆငှးရမညှ သိုမဟုတှ ေထာငှးခံရမညှးသညှာ
ထငှး ရှားရှားရမစုးသညှ။ ဆငှးေခငှးစမ်းရိသညှး မိဒီယာအဖြဲအစညှးမ်းက
မညှးသိုမဟုတှ ရပန္နိသညှး ငှးတိုဘာသာဆ်းရမစုကရနရမစု။
ေနေမစုေငြေပးေဆငှးေနေရမညှးရမစုး သတငှားေထာက္ကစုခိး လညှး
ေထာငှးမညှးအလားအလားငှးရန္တိေငှးသာေဖကကငှး တိုငှးမ္မဂါေငှးသညှ
တရားရ်း၏ရပန္နိကို သေဘာမတူသညှးတိုငှး စီအိုငှးေအဖြဲဝတ္တစုခိး၏
အခဲက္ကလကုေပါက္ကကားမးငှး ပတ္တက္ကညှး သတငှား ေ ထာကု၏အီးေမးမ်းငှး
မ္မတ္တုစာအုမ်းကို လးေရဟငှားေပးရန တရားရ်း၏အမိန့အတိုငှး လိုက္က ေဆာငြက္ကန ၂၀၀၅
တြငှးရမစုးသညှ။

အကယုရ်းသေဘာတူစာခိပူရ သိုမဟုတှ လပံးလပူညှးအရ သတငှားသမားတစုခိး၏မ္မတ္တုစာအုမ်း
သညှ မိဒီယာအဖြဲ၏ပိုခိးရမစုလံငှး မိဒီယာမ်းက
တရားရ်းသိုလးေရဟငှားေပးဝိုးဝိုငှးသညှ ဥပေဒေဖကကငှား ဆိုငှာအခြငှးအေရးရိသညှ။
အကယုရ်းသတငှားသမားမ်းက အတြက္ကးလပိုငှးရမစုက သတငှားသမားသညှ
ရငှားရမစုးေဖာရပရန သိုမဟုတှ တရားရ်း၏ဆငှးေခငှးစာကိုလိုကုေလာရန္တိတြက္က
သတငှားသမား၏ ပစာညှးမ်းကို လးေရဟငှားေပးဖို မိဒီယာအဖြဲအစညှးဘက္က ေ
တာငှားဆိုဝိုးဝိုငှးသညှးဖုသဇာအာဏာ ေလာနညှးသြားေပမညှ။

အခိးဝိုးဝိုငှးခံမ်းတြငှ ဂိုဏ်းဖြဲကံးတြက္ကးရာေဝတွး၊ အမီးသားလံးခိးေရး သိုမဟုတှ
လက္ကိငှ ပဋိပကရ ကို သတငှားလိုက္ကသညှး ေ ဒသခံသတငှားသမားမ်းသညှ

လို့၂ဝက္ခတင်းအခံကွလက အသံးချီချခင်းဝင်းဝင်း ဆက္ခယညှံ ဝေထာဋ္ဌင်းအက်ဉ်းခမ်း၊ ဝင်းပွကွး၊
စခမ်းဝေချခကွး သိုမဟုတ တိုကွိုကွးကို ဝေ ကြ၂ဆက်ရိုးဝိုင့် ဝေခမ်းသည။
အစိုးရအရာရွမ်းက လို့၂ဝက္ခတင်းအသံးချီသညှံသတင်းသမားမားကို ဝေ ထာဋ္ဌခင်း၊
စခမ်းဝေချခကွချခင်း သိုမဟုတ ဝင်း ပွကွချခင်းချီလုပဲ့သညှံ
အာဖရိကတက္ခဋ္ဌချဖစုပဝေပါင်းမားတြကို ၂ဝဝ ကြ၂ ငပ၂ ကမ္ဘတမားတင့်သည။ ဥပမာအားချဖင်း
ကမ္ဘရန်းဝင်းဝိုင့်တြ၂ အာဏာပိုင်မားက သတင်းသမားဝေလးဦးကို ဝေ
ငြေဖုကးဆိုငှာမရီးသားမးအေပင်း မးခြင်းထုတ္တးသညှံ အစိုးရစာဟုဆိုသညှံစာကို
ပိုင်ခင်းချဖင်း ဝေ ထာဋ္ဌ ခဲ့သည။ ထိုသတင်းသမားမားထဲမှ တစုဦးသညှံဝင်းပွကွခွဲရသည။
ဒုတိယတစုဦးမှာ ဝေ ထာဋ္ဌတြ၂ ဝေ သဆုံး ခဲ့သည။ ပဋိပကရုနယုဝေချမားအတြင်းတြ၂
သင်းကင်းဝင်းထိုငှာတာဝန္တာ စခမ်းဝေချခကွချခင်းသိုမဟုတ အတ္တကို
အသံးချီဝေကင်းဝင်းချီဝင်းဝိုင့်သညှံ ဝင်းဝိုင့်ထကွီးနင်းချီဝေသာသမား၏ ဆိုးဆိုးရားရား ဝေ
တြးတိုးစမားမးကို ခံရဝင်းဝိုင့်သည။

သတင်းသမားမားသညှံ ရင်းချမစွာကြယုဝေရးနညှံးလမားမားကို ဝေ လုလာစပီး
ငင်းတို၏ဆက္ခယမားဝင်းဝင်း မွတ္တမားမွတ္တမားတြ၂ အသံးချီသင်းသည။ ရင်းချမစွာကို
မညှံးအခါဝင်းဝင်း မညှံးကာကြယုမညှံး ငင်းတိုကိုဆက်ဖုနင်းသိုမဟုတ
ဆဲလွန်းချဖင်းဝေခငှာမညှံး၊ ငင်းတို၏အိမု သိုမဟုတ ရုံးခင်းတြ၂ သြးဝေတြ၂ရမညှံ လား၊
ပြင်းလင်းဝေသာအီးဝေမးလု သိုမဟုတ လိုစခိဝေသာအီးဝေမးလုကို သံးရမလား၊ ခ်ကွေတာကွ
သတင်း စကားပဝေပရမလားဆိုသညှံ စဉ်းစားပါ။ ဝေ ရးသညှံးစာတြ၂ သိုမဟုတ
အီလက္ခရန်းနစွဲတြ၂ သတင်း ရင်းချမစွာမညှံ မညှံးဆိုသညှံ ဖုံးထားရန
ရီးရီးလို့၂ဝက္ခကတသံးမညှံး၊ နာမညှံးကွဲမညှံး စဉ်းစားပါ။ ဝေ ရးထားသညှံ ဖိုင်းဝင်းဝင်း
အီလက္ခရန်းနစွဲတြ၂ အခင်း၂ သတင်းအခံကွလကွဲစခိဝေရး တြ၂ ဝေ
ဖာပုပထားသညှံးအတိုင်း လို့၂ဝက္ခကတမားဝင်းဝင်းအုခးနညှံးလမားမားသံးစပီး
လိုစခိဝေအတ္တမားဆညှံးပါ။

ရင်းချမစွာသညှံ စခမ်းဝေချခကွးဝေဖုကာင်း မညှံးမညှံးဟုပေပင်းသြးဝင်းဝင်းသညှံ
အင်းရာယုခိုဝေနေသးသည။ ထို ဝေ ဖုကာင်း ပဋိပကရုနယုဝေချမတြ၂သညှံ
သတင်းသမားအမားအုဟးသညှံ ငင်းတိုတရားဝင်းဝေရးသားဝေဖာပုရန ရဲလွဲကွဲသညှံ

ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်း၏နာမည်ကို ခေရ်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်း နာမည်ပညာအစုံ သို့မဟုတ် အမည် မရှိ သိဝေအာဠာပျဉ်းမွေရွာဠားဟုကသည။

ပုဂါလိကလြတ္တပျဉ်းမွေရွာဠား အသေရိတ်ကွေ့ဆိုဠာပေဒမ်းသည ဝိုင်းဝန်းအလိုကွေ့မွေရွာဠား ဝိုင်းဝန်းဟုကသည။ အမီး မီးကြဲပျဠားဝေနပီး ဖုန်းဝေခေ့ဆိုမီး၊ အစညးအေဝမ်း၊ အမ်းပျဠာအိုဠာပျဠာကို အသံဖမ်းပျဠာဝေခေ့ဆိုဠာပေဒမ်းမွေရွာဠား ကြဲပျဠာသည။ ဟားဗတ္တကသိုလု၏ Berkman Center for Internet & Society ရှိ Citizen Media Law Project က မွတ်ကုပီပါသည။ ဝိုင်းဝန်းအမ်းအျဠာကြဲ ဝေ ဒသခံသတင်းလြတ္တပျဠာ အပျဠာက ပုဂါလိကလြတ္တပျဠာအသေရိတ်ကွေ့ဆိုဠာပေဒမ်း၏ အေသးစိတ္တခိန္တလက်ွေ့မွေရွာဠား ထိုပေဒမ်းကို အာဏာပိုဠာကက်ဝေခေ့သိုပမ်းကို ဝေပျဠာပေဒမ်းဟုကသည။ ထိုအဖြဲအစညးအမ်းအျဠာကို ဝေ နာက္ခိန္တ ဝေ သတင်းပညာအဖြဲအစညးအမ်းစာရင်းကြဲဝေဟုပထာသည။ ကမာစာအုံးရှိ သတင်းလြတ္တ လြတ္တပျဠာအပျဠာ၏ စာရင်းအပညာအစုံကို International Freedom of Expression Exchange မွတ်စွာရရှိ ဝိုင်းဝန်းသည။ သတင်းသမားတစွဲပျဠာဝေခေ့ဟုကသည။ သတင်းအခိန္တလက် ရရှိရန္တကြဲ ဝိုင်းပျဠာဝေ၊ ဝေ ဟက ကြဲဝေဝေရာကုပျဠာ သိုမဟုတ် အျဠာပေဒမ်းဝေဟကုပျဠာဝေမ်းကို လုပိုဠာ မရရှိဝိုင်းပါ။

လံုးခံဝေရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းလက္ခဏာ

လက္ခဏာပုဂါလိကကို သတင်းလိုက္ခဏာအခါ လက္ခဏာ သိုမဟုတ် တိုက္ခိန္တဝေရင်းသမားမွေရွာဠား ဆကုံးယုသညးကိရိယာမ်းကို သယုဝေဆာဠာမကြာရန် သတင်းသမားမွေရွာဠား လံုးခံဝေရင်းကကြဲမွေရွာဠာ အမ်းစု က အသကံဝေပပါသည။ လက္ခဏာယုဝေဆာဠာပျဠာဝေခေ့ အကံခတ္တပျဠာဝေသသဝေခေ့အနအထာကို ထိုခိုကဝေစပီး ပိုစပီးကယုပနာသညးအေပျဠာ ပဠိပကရုနယုဝေမထဲကြဲလုပျဠာဝေခေ့သညး အျဠာသတင်းသမား၏ အေန အထာကိုပါထိုခိုကဝေစဝိုင်းပါ။ ၁၉၉၀ ပျဠာ ပညးလြဲနွေ့မွေရွာအေစပိုင်းကာလက ဆိုမာလိယာမွေရွာ ၂၀၀၀ ပျဠာ ပညး လြဲနွေ့မွေရွာက အီရတုံးဝေခေ့အာဖဂန္တစာတန္တသိုမဟုတ်

ပဋိပကရုနယုဝေဗျမာ်းတြဌ အလုလ္လုပုဝေနေသာ သတင်းသမား မာ်းကိုကာကြယုန္တတြကု မိဒိယာအဖြုအစညးမာ်းက လကွ့ကိဌဝေရာ လကွ့ကိဌဟုတ္တညးသူမာ်း ကိုပါ ငွားရမးခဲသည။ လံုပခံီဝေရးအစာငုအေရွာကွာ်းရွံ့ခေဌခင်းက သတင်းသမားမာ်း၏ ဝေ လုလာအကဲခတု သူအေနအထားကို အေးဝွာငုအယုကုဗုဖစဝေစသည။

သတင်းအဖြုအစညးအမာ်းအျဟးအတြကွ။ ထိနးခီပု၍ မရသညးအေဗျခအေနမာ်းတြဌ ဝန္တမးမာ်းကိုကာကြယုန ပုဂါလိကမာ်းကို အားကိုးရံုမုလဲ၍ အျဆး ဝေ ရဲခဲယု စရာသိပုရွံ့ခေဌကားကို ဝေတြုရသည။

အျဆးလုပုနးတာဝန္တးတြဌ ဝေ သနတ္တယုဆာငုဗျခင်းကိုလညး အျပင်းအထန္တုတားပါသည။ တရား ဥပဒစိုးမိုးမးအားနညးဝေသာ ဝးဝိုငုခဲမာ်းတြဌ ဗခိမးဝေဗျဆကွဲရေသာသတင်းသမားအခီက လကွ့ကွစုကိုငု ဝေ ဆာနုခေရဲခဲယုကသည။ ထိုသိုဂျဲရဲခဲယုပီလုဟုတြဌ ဝေ သနတ္တုဆာငုဗျခင်းက ဆိုးဆိုးရဲရဲအကီး ဆကွာ်းကိုဗုဖစဝေစးဝိုငုပီး ဝေ လုလာအကဲခတ္တုတစုဝေယာကုဗုစုညး သငုအေနအထားထိခိုကုဝေစးဝိုငုခေဌကားကို စညးစားသငုပါသည။

လိငိုငုးဆိုဌာအဗုကမးဖကွး

၂၀၁၁ ဝေ ဖေဖာဝါရီက ကိုဌိုဖမိတြဌ ဝးဝို ငွဲဝေရးမတညးခိမးကို သတင်းလိုကုနေစည CBS သတင်းဝေထာကုးဝွာငု CPJ ဘုတ္တဖြုဝငုဗုစု။ လယုာလိုဂန္တိ လိငိုငုးဆိုဌာဝေစာကားမးက သတင်းသမားမာ်းအတြကု အေရး ဆကီးသညး ဤလံုပခံီဝေရးဆိုဌာပုနာကို မီးမာ်းထိုးဗုပခဲသည။ ၂၀၁၁ အစီရငွဲစာတစုတြဌ CPJ က အျဆးသတင်းသမားလေးဒါငုဝေကံာ်ကို ဝေ တြုဆံုဝေမးဗုမနးခဲပီး ငုင်းတိုကု ယခေသတင်းလိုကွဲရာတြဌ ဝေ စာကားခဲခဲရုဖူဝေဗုကားဝေဗုဟုဗုဗုကပါသည။ ဝေဗု ဟုဗုပခဲဗုကသညးအေစာကားခဲခဲရုသူအခီမှာ အမီးသားမာ်း ဗု ဖစုကေသာလညး အမာ်းစုမှာ အမီးသမီးမာ်း ဗု ဖစုကသည။ ဝေ စာကားမးမာ်းမှာ မဖြုယုရာကိုငြုယုဗျခင်းမု သည ဝေ စာကားသူမာ်းကအမမချပီကံငုဗျခင်းအထိဗုဖစဝေဗုကား သတင်းသမားမာ်းကသတင်းပိုကုဗုကပါသည။

ကိုယ့်ပတ်ဝန်းကျင်တို့သတိပေးချက်များနှင့် ထိုအချက်အခြေကြောင့် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်
 မညီမျှရေး၊ မညီမျှမှု၊ နားလည်မှု ခင်းသည့် လိမ္မော်အဖွဲ့ကမ္ဘာ့ဖွဲ့စည်းမှုကို
 ဟန့်တားရာကြောင့်ပါသည်။ CPJ နှင့် ဝါရင့်ဝန်ထမ်းများ သတင်း ထောက်ပံ့မှုနှင့်
 သတင်းစာပညာပါမောက္ခချုပ် Judith Matloff တို့ပါဝင်သည့် သတင်းသမားအဖွဲ့များနှင့်
 သတင်းအမြဲအစည်းများ ပူးပေါင်းထားသည့် အမြဲအစည်း International News Safety
 Institute တို့ အသီးသီးသည့် သတင်းလိုက်ကြည့်
 လိမ္မော်အဖွဲ့အစည်းများ၏ လိုအပ်ချက်များကို ရရှိရန် လုပ်ဆောင်မှုစာရင်းကို
 ထုတ်ပြန်ဖွဲ့စည်းသည်။ ထိုအခါပိုင်ခွင့်အဖွဲ့အစည်းကို အခြားသတင်းသမား များနှင့် CPJ
 ကတိုင်နှင့် သည့် လိုအပ်ချက်များကြားမှ အခက်အခဲများနှင့်အတူ ဤလမ်းညွှန်ကြောင့်
 ထည့်သွင်းထားသည်။

သတင်းသမားများအနေဖြင့် ရိုးရိုးဝန်ထမ်း အသိပေးမှုအညီ ဝင်ရောက်ပါသည်။
 ဥပမာအားဖြင့် အစီအစဉ်များကြောင့် အမိသမီးသတင်းသမားများသည် ဝေ
 ခံခင်းအပူပိုင်းတို့နှင့်ပတ်သက်သည့် အခက်အခဲများရှိပါသည်။ အမိသမီးသတင်းထောက်များသည်
 အမှတ်တံဆိပ်သည့်အဖြစ်ပေးစေရန် လက်တွေ့ကျကျ သို့မဟုတ်
 လက်တွေ့ပေးမှုအတိုင်း တွင်ပေးစားပါသည်။ ၎င်းတို့သည်
 အခြားသတင်းထောက်များနှင့် ဆက်သွယ်မှုများပေးစေရန် သို့မဟုတ်
 မှားယွင်းခြင်းတို့နှင့်အညီ အခြားသတင်းထောက်များ နှင့်
 မလိုလားအပ်သည့် အချက်အလက်များကို ရှောင်ရှားရန်အတွက် အမိသမီးသတင်းသမားများသည် ကိုယ်တိုင်
 မှားယွင်းခြင်း၊ ဝင်ရောက်ခြင်း၊ မိတ္တူဖော်ပြမှုများ ရတနာများကို ရှောင်ရှားရန်နှင့်
 ကြားနားမှုများကို အခက်အခဲများဖြင့် အခက်အခဲများဖြင့် အခက်အခဲများဖြင့်
 အတူတူပေးစားရန်နှင့် အခြားသတင်းထောက်များ နှင့် ခြုံငုံစုစည်းမှုကို
 ဝေခံရခြင်းပါ။ သာမန်အားဖြင့် ကိရိယာများကို သို့သို့ သိပ္ပံနည်းကျအချက်အလက်များ
 မလိုလားအပ်သော အချက်အလက်များကို ရှောင်ရှားရန်နှင့် အဖွဲ့အစည်းများကို ဟန့်တားရန်အတွက်
 ငရုတ်ကျောင့်ဖုံးကင်းမှုများ သို့မဟုတ် ခြေကောက်မှုများကို ဆောင်ရွက်
 ရန်ပေးပါ။

သတင်းသမားများသည် ကံယုတ်ပျက်သည့်လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းများပေါ်တွင် အာဇာနည်အဖွဲ့အစည်းများ၏ လူပုဂ္ဂိုလ်များကို ကိုယ်စားပြုသည့် သို့မဟုတ် အကူအညီပေးမှုများနှင့် ခရီးအတူသြားသည့် အလှူအတန်းများနှင့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များကို ကာကွယ်ရန်အတွက် အရေးအကြီးသည့် လုံခြုံရေးအဖွဲ့များကို ပေးဆောင်ပါ။
အထူးသဖြင့် ခရီးအတူသြားသည့် သို့မဟုတ် လူအုပ်စုများနှင့် ဝရံရေးအဖွဲ့များ အချစ်အစာများပါဝင်သည့် သတင်းလိုက်ရောက်မှုများကို ကာကွယ်ရန်အတွက် သတင်းသမားအဖွဲ့အစည်းများ၏ အလှူအတန်းများ ပံ့ပိုးပေးသည့် ဝန်ဆောင်မှုများသည် အချစ်အစာတစ်ခုပင် အလှူအတန်းများကို လေးစားစွာ ကာကွယ်ရန်အတွက် အားကိုးရယူသည့် အလှူအတန်းများကို ပေးဆောင်ပါ။
ဒေသခံအဖွဲ့အစည်းများ စိစစ်ကြည့်ရှုရန် ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်များကို ကိုယ်စားပြုသည့် အဖွဲ့အစည်းများ၏ အဆင်ပြေမှုများကို ရရှိရန် အကြံပေးရပါမည်။ သတင်းသမားအဖွဲ့အစည်းများ၏ ကူညီပေးမှုများ၏ လိုအပ်ချက်များကို ဆိုရာအဖွဲ့အစည်းများကို သတင်းပို့ထားရပါမည်။

သတင်းသမားများသည် ငွေကြေးတို့၏လုပ်ဆောင်ခြင်းအတွက် အကူအညီပေးမှုများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို သာမန်အားဖြင့် လူစွဲများနှင့် စကားပြောဆိုင်ရာများ သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဆုံ့ပူးဆိုင်ရာများကို ကာကွယ်ရန် အကူအညီပေးရပါမည်။
ကံအဆင်ပြေမှုများကို ကာကွယ်ရန်အတွက် သို့မဟုတ် စည်းကမ်းများနှင့် ပတ်သက်သည့် ရင်းနှီးမှုများကို ပေးဆောင်မှုများသည် လူပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံများနှင့် အိမ်ထောင်ရေးအဖွဲ့အစည်းများကို မလုံလောက်သည့် အာရုံစိုက်မှုများကို ပေးဆောင်ပါသည်။
အမိသားအိမ်များကို ပေးဆောင်သည့် အလှူအတန်းများနှင့် ကာကွယ်ရန်အတွက် ကာကွယ်ရန်အဖွဲ့အစည်းများကို ပေးဆောင်ပါသည်။
အဖွဲ့အစည်းများနှင့် သာမန်အားဖြင့် ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများကို ပေးဆောင်ပါ။ ဖုန်းနှင့် အခြားတိုင်းပြည် လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းများရှိသည့် ဟိုတယ်များကို ရောင်းချပါ။ စပီးလ်စ်နှင့် လူကြီးများနှင့် အသက်ပိုင်းအုပ်စုများကို လာအိုအား ပေးဆောင်ပါ။ အခန်းများကို ရောင်းချပါ။
ဟိုတယ်များကို ရောင်းချပါ။ သာမန်အားဖြင့် အသက်ပိုင်းအုပ်စုများကို ပေးဆောင်ပါ။ ကိုယ်ပိုင်ဆိုင်မှုများနှင့် တံခါးလက်ကိုးကွယ်မှုများကို လည်း အသက်ပိုင်းအုပ်စုများကို ပေးဆောင်ပါ။ အကယ်၍ မလုံလောက်သည့် အာရုံစိုက်မှုများကို ရောင်းချပါက အကာအကြွယ်ပေးရန်အတွက် အဖွဲ့အစည်းများသည် ဥပမာအားဖြင့် ကာကွယ်ရေးအဖွဲ့အစည်းများကို ပေးဆောင်ရန် လူပုဂ္ဂိုလ်များကို အလှူအတန်းများနှင့် အလှူအတန်းများကို ပေးဆောင်ပါ။
International News Safety Institute က အဆင်ပြေပါသည်။

ဝေယဘုယ်အားဖြင့် အိုးရာယုမငဲ့တက့ဝေမည့ အေချေအေနမ်းကိုရွာဋ္ဌားရန
ကဖြဲမှုံးကံဋ္ဌါမ်းက ဝေချ ဟပါ သည့။ ထိုအေချေအေနမ်းထဲတြင
ယံုဗုကညို့တွံရသည့အေပါငုံးအေဟံုမ်းမပါဘဲ ဝေဝးလံသည့ဝေနရမ်းတြင ဝေနထိုငဲ့ချေငုံး၊
တရားဝဋ္ဌဟုတုဝေသာ သိုမဟုတု လူစံမှုံးမ်းပါဝေသာ အငွားယာဋ္ဌ်းကိုစီးချေငုံး၊ လူစံမှုံးမ်းဝွင့်
ကိုယွာရိုဝိုင့်မည့ ဓာတုဝေလွကားမ်း၊ စသကဲလမှုံးမ်းကိုသံုးချေငုံး၊ ဝေ
နရာအေချေအေနကိုအေသအခံမသိဘဲ တစုဦးတည့းအျပငြဲကွားချေငုံး၊
အမ်းသားသတငုံးရငုံးချမစွား သိုမဟုတု ကူညီသည့ဝန္တမှုံးမ်းဝွင့် အခိန
အဗုကာသကီးဝေချေငုံးတိုမ ပါဝေည့။ သတငုံးခနးအယိုတာမ်းဝွင့်
ပံုမွန္တဆက္ကဋ္ဌါယုပီချေငုံးဝွင့် သငဲ့အတြက ဝေ ရာ ကူညီသည့ဝန္တမှုံးမ်းအတြကွါ
ဆက္ကဋ္ဌတငုံးအခိကလကွားကို စုဝေဆာငုံးချေငုံးဝွင့် ဖနျေချေငုံးသည့
လံုစခံဝေရးအတြက အမဲတမှုံးဝေကားငုံးမြနဝေသာအေလုအထျဖစ္ည့။ သငဲ့၏လုပုနးဆုဝိဋ္ဌာ
အဆက္ကဋ္ဌါယုဝွင့် ဝေ ဒသဆိုဋ္ဌာအေရးပေငဲ့အဆက္ကဋ္ဌါယုဝွင့်အပါအဝင
လံုစခံဝေရးနီတုမ်းပါဝေည့ မိုဘိုငုံးဖနးတစွဲကိုဝေဆာဋ္ဌားပါ။
ပုဂီလုဝေရးဆိုဋ္ဌာအခိကလကွားပေးရာတြင သိုသိပွဲရိုပါဝေစ။

အကယုရ်သတငုံးသမားသည့ လိငိုငုံးဆုဝိဋ္ဌာတိုကွဲကွဲချဖစုဝေတာမည့ သိုမငွါက သူ သိုမဟုတု
သူမက အေနအထားဝေချဟငုံးဋ္ဌားရန တစွဲခုကိုလုပုငဲ့၊ ဝေချ ဟသငဲ့သည့
ကဖြဲမှုံးကံဋ္ဌါမ်းကအခကံပေးပါသည့။ ဗုကားဝိုဋ္ဌည့အကြာအေဝးအတြငးလုမ်းရိုလံုငဲ့ ဝေ
အာဟစွကူအညီဝေတာငုံးချေငုံးသည့ နည့းလမှုံးတစွဲ ဖစ္ည့။ အဲဒါ ရဲကားလား ဆိုသည့
မေမံုလငဲ့သည့အရာတစွဲခုကို ဝေ အာဟစွဲကုချေငုံးသည့ ဝေ နာက နည့းလမှုံးတစွဲ ဖစ္ည့။
ရနျပီသူကို ထိန္တနျေစသည့ တစွဲတစွဲကိုပစွဲငုံး၊ ခြဲလိုကုချေငုံး သိုမဟုတု
ပစုပေပါကွဲကုချေငုံးသည့ တတိယနည့းလမှုံးတစွဲ ဖစ္ည့။ ဝေ သးပေပါကွဲငုံး သိုမဟုတု
ကိုယုကိုယိုယု ညစွတုဝေအာဋ္ဌါယုကုချေငုံးသည့ ဝေနာကုဝေချေလွမှုံးတစုပုဖစုဝိုင့်သည့။

လူသားချေငုံးဆိုဋ္ဌာလုပုနးမ်းတြင ပါဝငဲ့ဆာငြဲကွည့ အလုပုမားမ်းဝွင့်
မူဝါဒခံမွတ္တုမ်းအတြက ဝေ ခြးေးငြးပြဲဖစ္ည့ Humanitarian Practice Network သည့
သတငုံးသမားမ်းဝွင့်ဆက္ကဋ္ဌည့ အခကံချပီ ခိန္တီပါဝေည့ လံုစခံမးလမှုံးညးစွဲကို

ထုတ်ပေးခဲ့ပါသည်။ UK ကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး ကော်မရှင် Overseas Development Institute
၏အစီအစဉ်ပံ့ပိုးမှုဖြင့် HPN က လူတစ်ဦးချင်းအခြေခံဝေဒနာဆိုင်ရာ
ဘာသာစကားဗဟုသုတရှိထားစေပြီး တိုက်ရိုက်ကွန်ရက်ဆိုင်ရာဆိုင်ရာပါက
အချစ်အနက်ကိုလေ့လာပေးရန် နည်းလမ်း တစ်ခုအဖြစ် စကားအိတ်၊ ဝါက်အိတ်ကိုလေ့လာဆိုင်ရာ
အသက်ပေးထားပါသည်။

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာတိုက်ရိုက်ကွန်ရက်ဆိုင်ရာဝေဒနာဆိုင်ရာ ကိုယ့်အသက် ကာကြယူရန် စောင့်ရှောက်ရန်
ဆန္ဒမရှိ နေသည့် လမ်းညွှန်မှုဖြင့် HPN ဝေဒနာ အခြေခံကုသမှုများကော်မရှင်ပါသည်။
တိုက်ရိုက်ကွန်ရက်ဆိုင်ရာ ပုံစံကွန်ရက်ဆိုင်ရာ သတင်းသမားများသည် ကိုယ်ပိုင်ကုသမှုများကို
လေ့လာထားသည့် အိတ် လိင်ဆိုင်ရာဆိုင်ရာကုသမှုများက အသက်ပေးပါသည်။

တစ်ကြိမ်လျှင် ရန်ပုံငွေအသက်ပေးမှု တိုက်ရိုက်ကွန်ရက်ဆိုင်ရာ ဝေ
ဒနာဆိုင်ရာလေ့လာမှုအဖွဲ့အစည်းအဖွဲ့အစည်းကို တိုးမြှင့်ပေးသည့် ကုသမှုများ
အိတ်က ယုံကြည်စိတ်ချရပါသည်။ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့်အခန်းမှာ ရန်ပုံငွေအသက်ပေးအခြေခံ
လက်ကား ပါဝင်မှုဆိုင်ရာမရှိ၊ အနာအထားက လူမှုပတ်ဝန်းကျင် သို့မဟုတ်
လူမှုပတ်ဝန်းကျင်ဖြင့်ပတ်သက်သည့် အကယ်၍ ရန်ပုံငွေက စတင်ကွန်ရက်ဆိုင်ရာ
နောက်ဆုံးဆိုင်ရာသို့မဟုတ်ဆိုင်ရာဆိုင်ရာရရှိစေရန် စားပါက ပျံ့နှံ့မှုကို
အိတ်ကုသမှုများကအသက်ပေးပါသည်။

သတင်းသမားတစ်ဦးသည် အစိုးရ၏အထိန်းသိမ်းခံရခြင်း သို့မဟုတ်
ပုံမှန်ဟုဆိုသည့် ပြစ်မှုများ၏ ဖမ်းဆီးမှု ခံရသည့်အခါများကြည့်
လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာစောင့်ရှောက်မှုများဖြင့်ပါသည်။ အစောင့်ရှောက်မှု သို့မဟုတ် ဖမ်းဆီး
ထားသူများနှင့် ဆက်ဆံရေးတည်ဆောက်မှုများကို တိုက်ရိုက်ပုံစံအားလုံး၏အိတ်ဆိုင်ရာကို
လျှောက် ဝေ ကာကွယ်ရေးလျှောက်စာဖြင့်ပါသည်။ သို့ရာတွင် စောင့်ရှောက်မှုသို့မဟုတ်
ရိုးခံယူရန်လမ်းလျှောက် အနည်းငယ် သာရှိသောကြောင့်လျှောက် သတင်းသမားက
သတိထားသင့်ပါသည်။ ကိုယ့်အသက် ကာကြယူခြင်းသည် အဓိကရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်ပါသည်။

အချစ်အနက်ကိုတိုးမြှင့်ပေးရန် ဝေဒနာဆိုင်ရာ ခြားနားမှုကိုအားပေးရန် နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်
သတင်းအချက်အလက်များသည် ငွေတို့၏လိင်ဆိုင်ရာလေ့လာမှုဖြင့်

လိငိုငြားဆိုရာတိုက်ကြီးအားရောယှက်ပစ္စည်းကိစ္စကို ထည့်သွင်းသင့်သည်။
သတင်းသမားများအား လိငိုငြားဆိုရာတိုက်ကြီးပစ္စည်းကိစ္စကို သီးသန့်၊ လမ်းညွှန်မှုတို့များ
အကန့်အသတ်ချုပ်ဆိုခြင်းမရှိဘဲ သတင်းအဖွဲ့အစည်းများက အမေအုပ်ချုပ်မှုကို
လက်ကိုင်အုပ်ချုပ်သည့် ပဋိပက္ခရန်ပေးပို့ရမည်။
တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအားနည်းသည့် ဝိုင်းရံခြင်းများကို လိငိုငြားဆိုရာရန်ပေးပို့ခြင်းမရှိဘဲ
အားရောယှက်ပုံဆက်သည့် ဝိုင်းရံခြင်းကို သတင်းအဖွဲ့အစည်းများကို အဖွဲ့အစည်းများသည်
လိငိုငြားဆိုရာတိုက်ကြီးများကို တုံ့ပြန်ပစ္စည်းကိစ္စကို ရှင်းလင်းသောမူဝါဒများ
ခံယူထားဝိုင်းရံသည်။ ထိုမူဝါဒများက သတင်းသမားများ၏ ဝေ ဆေးကုသမှုဆိုရာ
ဥပဒေအကျိုးအမြတ်ကို စိတ်ဝင်စားသူပိုမိုမရဘဲ အဖွဲ့အစည်းကို ကြိုတင်ချုပ်ဆိုခြင်းမရှိဘဲ
လိငိုငြားဆိုရာတိုက်ကြီးကိစ္စသည် အမေများကို ကြိုတင်ချုပ်ဆိုခြင်းမရှိဘဲ မနုဿဗျာဏ်များသည်
သတင်းသမား၏ လိင်ပိုင်းကိစ္စကို စာနာ နားလည်မှုပေး ဖွဲ့စည်း ထိုကဲ့သို့ အကြံအစည်အကဲခတ်၏
စိတ်ဝင်စားသူအား သတင်းအဖွဲ့အစည်းကို သတိထားရမည်။ သတင်းသမား၏
လတ္တေ့လာလိင်ပိုင်းကိစ္စကို စာနာနားလည်မှု၊ လေးစားမှုများကို လုံလုံအောင် တုံ့ပြန်ပါဝင်သည်။

စောကားတိုက်ကြီးကိစ္စသည် သတင်းသမားများသည်
တိုက်ကြီးကိစ္စအကျိုးအမြတ်ကို သတင်းသမားများသည် ဝေ
ဆေးဝါးဆိုရာကူညီမှုများရရှိခြင်းကို အချစ်သမားအကြံပေးခြင်းအားရောယှက်မှုကို
မွတ်တမ်းတင်သည့် လမ်း တစ်ဖက်တစ်ဖက် စဉ်းစားကောင်းစွာ စဉ်းစားဝိုင်းရံသည်။
အချို့သတင်းသမားများက အားရောယှက်မှုသည် သတင်းများကို လိုက်နာစောင့်ကြည့် ငှားတိုက်ကို
အားပြုသူများအဖွဲ့ အဖွဲ့အစည်းလိုသော အကျိုးအမြတ်ကို လိငိုငြားဆိုရာစောကားများကို
သတင်းပို့ရန်အတွက် အကျိုးအမြတ်ကို ပေးပို့ရမည်။ သတင်းသမားများသည်
အနာဂတ်တွင် သတင်းလိုက်နာခြင်းဆိုင်ရာများကို ဖန်တီးမှုမရှိဘဲ ပုံစံများအကူအညီကို
ရမည့် ယုံကြည်စိတ်ချရမှုများ စောကားတိုက်ကြီးကိစ္စအကျိုးအမြတ် သတင်းပို့ခြင်းသည်
ပတ်ဝန်းကျင်ထဲတွင် သတင်းအဖွဲ့အစည်းများ၏ ဖွဲ့စည်းပုံပါသည်။

သတင်းသမားများက ကြားရေးကော်မတီ (The Committee to Protect Journalists) က
လိငိုငြားဆိုရာ ဝေ စောကားတိုက်ကြီးကိစ္စအား မွတ်တမ်းတင် ပိုင်းချုပ်ထားပါသည်။

သတင်းသမားများက ထိုကဲ့သို့ပင် သာအမေးများကို သတင်းပို့ရန်ကြိုက် CPJ ကိုဆက်ကြည့်ကရန်ကြိုးစားပါသည်။ အမေးတစ်ခုခု ပစ္စည်း သည့်သတင်းအချက်အလက်ကို လူသိရန်ကားပေးကညာမညား၊ လွှဲပြောင်းမညားဆိုသည့် ထို သတင်းသမား၏ ကိုယ့်ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့်ဖြစ်ပါသည်။

အဖမ်းခံရသည့်အချစ်အနားများ

ငြေငြိမ်းရေးအဖွဲ့ကို သို့မဟုတ် ဝန်ထမ်းရေးအဖွဲ့အဖွဲ့ကြိုက် သတင်းသမားများကို ပုဂံပေးခြင်းများသည် CPJ ၏ ၃၁ ဝန်ထမ်းသမိုင်းပေးကောင်းအကြောင်း မဟုတ်ဘဲဖြစ်ပါသည်။ CPJ ၏သုတေသနပီအဲစ်ရ ကိုလံဘီယာ၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ ရုရှ၊ အီရတ်၊ ပါကစ္စတန်၊ အာဖဂန်စတန်၊ မက္ကဆီကို၊ ဆိုမာလီယာ ဝန်ထမ်းတို့ကြိုက် ပုဂံပေးအမေး ပါဝင်ပြီးဖြစ်ကို သတင်းပို့ခဲ့သည်။ အာဖဂန်စတန် တစ်ခုခုထံကြိုက် ၂၀၀၇မှ ၂၀၁၁အထိ သတင်းသမားများဝန်ထမ်း မီဒီယာလူကြီးအနည်းဆုံး ၂၀ နီးပါးသည် သူပုန်း သို့မဟုတ် ရာဇဝတ်မှုများ၏ ပုဂံပေးခြင်းများကို ခံခဲ့ရသည့် CPJ သုတေသနကျပေးပါသည်။ ၎င်းတို့ထဲမှ အနည်းဆုံးစဉ်း ပေးဆုံးခဲ့သည်။

အကောင်းဆုံးပေးဆေးမှာ သက်တောကြာယူခြင်းဖြစ်သည်။ အစိုးရယူသည့်နယုပေးခြင်းကြိုက် အဖြေပေးခြင်းများ ဖိလစ်ပိုင် အယူဝါဒများဝန်ထမ်း ယုံကြည်ရသည့်ပေးသတစ်စဉ်းက သင့်အစီအစဉ်ကိုသိနေတာ ပေး သက်ပါပေး။ သင့်ပေးကရန်လွှဲ ပေးဆုံးရမည့်လူကြီးများအဖြေများကို ဆက်ကြည့်မည့်အချက်အလက်များပါသည့် အရေးပေးအစီအစဉ်ကိုပေးထားပါ။ အယူဝါဒများ၊ ယုံကြည်ရသည့်အဆင်ပြေမှုများဝန်ထမ်း သက်တောကြေးပေးခြင်းရာကြိုက် သင့်ဆက်ကြာယူပေးသည့်ကာလ မဟုတ်ဘဲလွှဲပေးအရေးပေးအဖွဲ့တို့ ရမည့် ဆုံးဖြတ်ချက်။

အကယ်၍သင့်အဖမ်းခံရပါက ပုဂံပေးခြင်းတစ်ခုခု ပေးဆုံးလုပ်ကောင်းလုပ်ပေးသည့်အရာမှာ သင့်နာမည် ကို အကြောင်း ရှာဖွေသည့်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ အကြောင်းသည့် သင့်အဖွဲ့ကောင်းအရာတိုင်းကို ပုဂံပေး

ခြံသူမီးကျမကြွေးမည့်ပျစက္ကည့်။ သဋ္ဌညဉ္ဇေန်ရာတြှ အလုပ္ပုပ္ပည့်။ သတင်းဘယျံပုဒ်ရေးထား
ဖပီးဖပီ။ သင့်၏ပုဂါလိကးဝှင့်လုပုနးဆိုဇာဆကးယုမးမး။ သင့်အိမုးဝှင့်
သင့်မိသားစုတန္ဓိမးမးပျစတေကာငး ပျ စတေ ဝှင့်သည့်။ သင့်က
အန္တိငးပဝှေ့မောပုပထားသည့်။ သင့်အေဟကကးတြှ ပုဂါလုရေးအေသးစိတ်း
သိုမဟုတု ဝှင့်ငံရေးတိမးညးတုးမးကို ကနုသတ့်ငှ ကနုသတ္တးပေလိမုမည့်။
သင့်မိသားစု၊ ဝေ ငြေဟကး အေပျခအေန၊ သတင်းလိုကုပျခးဝှင့်
ဝှင့်ငံရေးဆကးယုမးမးဝှင့် ပတ္တကည့်။ ခကွဲဝေသဝေမးခြနးမးကိုပျစရနုပျစတေ ထားပါ။

ရန္တိသည့်ပတဝှနးကည့်ကးမးတြှ ကိုငြယုပျစရနုပျစသည့်နညးလမးမးဝှင့်
ရန္တနရေးဆိုဇာကတြှမး က်းမးပါဝှည့်။ ထိုအခဲကွဲထတြှ ပါဝှည့်။ ဖမးဆီးထားသူမးဝှင့်
ဆက္ကွဲရေးတည့်ဆောကုပျခး သည့် အေစာငှမးက
သင့်အားအဝှ်ရာယုပျစဝှင့်သည့်အခြငှအေရးကို ဝေ လှဲခဲဝှင့်သည့် ပျ
ခလုမးတစုပျစ သည့်။ အေစာငှမးဝှင့် ပူးပေပါငးဆောငြကု။ သိုမောသ
ငှးတိုအားဝှစိမုးရနု မဆကီးစားပါးဝှင့်။ သတ္တတုဝှင့် သမ္မိအေကကးဆုံးအပျစ
မိမိသည့်ကွဲကွဲရေးသမးမဟုတု။ ဝေ လုလာဝေစာငှဟကည့်သူသပျစသည့်ဝေသ
မိမိ၏အခဲနးကုကိုလညးဝေကကး။ မိမိအလုပ္ပည့် ဘက္ခားလံးမုသတင်းဝေတြကို
တငှပရေဟကကးကို ရှငးပျစ ပါ။ ဒုကရသကိဝေန်ရခိန္ဒှ သင့်ကိုယှင့်ဝှင့်ခိန္ဒါ။
ဖပီးလှဲတုဝှင့်သမ္မိ ဝေပကရပျစထားပါ။ လးတပေမည့် ကတိမး ဝေ
ရာကွဲငွေရာကွဲပါလိမုမည့်။ သတ္တစုခိမးပျစကွဲမး လုပေကကးလုပုဝှင့်ပါသည့်။

အပုလိုကွဲဖမးခဲသည့်သတင်းသမးမးသည့် သူတိုကို အေစာငှမးက ခြထားမည့်အစား
အတူတူ ဝေ ပါငး ထားအောငှပျစမူသင့်သည့်။ ထိုသိုလုဟတြှ
အေစာငှမး၏အမိနုမးကိုပူးပေပါငးဆောငြကုပျခး။ တစွဲ
လံးကိုအတူတူထားပျခးပျစငှ ငှးတိုအလုပ္ပကည့်သည့် အေစာငှမးကို စညးရံးရနုပျစတေ။
အဖမးခဲ ဝေ နရခိန္ဒှ သတင်းသမးမးသည့် အခဲငးခဲငးစိတိုငှဆိုဇာအားပေးသင့်သည့်။
စညးလံးညီညြတုးရိပျခး သည့် အဖမးခဲရသူတိုငး ဝေ
အောငှအောငှပျစပျစတြှပျစမကုဝှင့်သည့် အခြငှအေရးကို အကူအညီပျစဝေစသည့်။

အဖမ္းခံရခံနွဲ့တြးတြး ထြကေပးတြးတြးမကးးဝိုဝိုသညးအတြးအလမးးမးး ေပေကကးးေပေလးးဝိုဝိုသညး။ သိုေသးး ေ အာေပမးးဝိုဝိုသညးအတြးအေရး အတြးအတြးနညးးပးး မေအာေပမးးတြးတြးမကးးဝိုဝိုသညး ဆိုးတြး သညးအကးးဆကးးကို ခံနွဲ့ရန ဝါရတြးသတးးသမးးမးးးဝိုဝို လံးပခံးေရးကတြးမးးကတြးမးးက သတံးပးးထးး သညး။ ၂၀၀၉ ခုးဝှ ပါကစတတြး နယူးေယာတြးတြးမတးးေထကး David Rohde ဝိုဝို ေ ဒသခံ သတးးေထကး Tahir Ludin တိုသညး ငးးတိုကို ခုနစုကးးအာေပမးးထးးသညး တာလီဘနးးလကွ ထြကေပးတြးတြးမကးးဝိုဝိုသညး။ အးဝိုေပမးးကိုခံနွဲ့ပးးသညးေကတြး ငးးတိုးဝှးက ငးးတိုအးးမးး ထးးသမးးသညး သူတိုကိုလးးေပးးေရးအတြး အေလးအနတြးးဝိုဝိုေပမးးမဟုတြးတြးအတြး ထြကေပးတြး ဖကရန ဆိုးပးးထးးဖကသညး Rohde ကေကတြးတြးတြး ေ ရးခဲသညး။ သိုေတြး အေပမးးဆးးသမးးတြး အဆးးဆးးတြးတြးမးးစနစု ရှိေကကးးဝိုဝိုသညး။ ထိုစနစု သညး လးးေပးးထိုကညး သတးး ေထကတြးတြးပးးထးးဖကကးး သကးးေပတြးတြးေကကးးဝိုဝိုသညး။

အဖမ္းခံရသညးေပေအေကတြး အယိုတာမးးးဝိုဝိုမိသးးစုဝှး ပူးေပါးးလးးေဆးကရနလညးး တိုတြးတြး ပါသညး။ အဖမ္းခံရသညးေပေအေကကို အတညးပးးဝိုဝိုသညးးဝိုဝိုတစုပီက ငးးတိုက မးးဆးးသညး ဝိုဝိုတြးတြးရွိအစိုးရကိုယှးးလွမ္းးးဝိုဝို အဆကတြးယုပီထးးသးးပးး သတးးအတြးအစညးးတညိုေပးးဝိုဝိုဝိုဝို သတးးသမးးတစုးခးးစီ၏ ဇာတိးဝိုဝိုမးးရွိ အာဏာပိုတြးးဝိုဝိုလညးး အဆကတြးယုပီထးးသးးသညး။ ငးးတိုသညး စတြးတြးတြးမးးကတြးတြးသံတမနးး၊ ပုဂါလိကလံးပခံးေရးကတြးမးးကတြးမးးးဝိုဝို CPJ ကဲ့သို သတးးအပူမးးထံမ့ အဆကတြးေထးးသးးသညး။ International News Safety Institute တြး ဓးးစခံ ကတြးမးးကတြးမးးကို အဆကးးေပးးဝိုဝိုသညး Global Hostage Crisis Help Centre ရှိသညး။ The Dart Center for Journalism & Trauma က မိသးးစုဝှးးဝိုဝိုအေပမးးအတြး မညိုေတြးတြးေတြးအဆကးးေပးးမးးရယူေပေထို ထိုခိုတြးတြးအးး အဆကးးေပးးဝိုဝိုသညး။ အခးးဝစိတိုစးးဆိုးတြးတြးပးးမးးကိုဖကသညးပါ။ မးးဆးးသူ မးး၏ေထးးဆိုးတြးတြးကို လိုကးးေလးးဝိုဝိုေပမးးရွိမရွိမာ ခကးးေသးးတြးတြးပးးထးး။ ဒုကရကိုဆကးးေပးး ခံတြး စိတုညးးဝိုဝိုစိတိုစးးမးးမးးကို စမးးသပးးခးးခံေပေတြးတြးပးးထးး။

အယွီတာမ်းနွဲဒုဝဲကြမီးမ်းသညှ အာဏာပိုင်နွဲဒုဒုဗုကားခံဆကြိယုပေးဖပီး ဝေချ
ဟေးရဲဆိုခြင်းရီသူတစဉ်းကို သတ္တတ္တားပျခင်းပျဖင်း စညှေးလံးညီညှေးတွဲကိုပသရန်
အဖြဲမူးကန္တကီးစားသင်းသညှ။ အာဏာပိုင်နွဲဒုကလညှေး မိသားစုနွဲဒုလုပေးဖာကိုဇွဲကွဲး၏
ဆးဂုနွဲဒုကင်းလြတု၍ ဆန့်ကင်၍ ဆံးပျဖတ်ကွဲးခံ ဝေ ကာင်းခံလိမ့်မညှ။ သို့ရာတြု
အာဏာပိုင်နွဲဒုမိဒီယာမ်းထံ ရွဲင်းလင်းပျတညှေးဖပီးအစောစုကိုပျဖစုဝေသာ
သတင်းစကားပေးပျခင်း က ဆံးပျဖတ်ကွဲးခံအပဒု
ထိထိဝေရာကုဝေရာကွဲးမိုးမိုးဝိုင်ခြင်းရဲစးဝိုင်ပါသညှ။

အစိုးရအမ်းစုတြု ပျ ပနပေးဆဲဖပီးဝေငြေတာင်းပျခင်းကိုမေပေးရန် မူဝါဒမ်းခံမ္မတ္တားသညှ။
သို့ရောသာ လကုဝေတြု တြု ပျ ပညှစုနွဲဒုပနစိုးရမ်းအပါအဝင် အစိုးရအမ်းအျဟေးသညှ
အဖမူးခံသတင်းသမားမ်းလေးတုပေးဝေးရဲ အတြုက ပျ ပနပေးဝေငြမ်းပေးဖူးသညှသိရီရသညှ။
အယွီတာမ်းနွဲဒု မိသားစုဝဲနွဲဒုသညှ အစိုးရကယု ဆယုဝေးစောဝေးရဲအစီအစဉ်နွဲဒုပတ္တကညှ
ဆံးပျဖတ်ကွဲးအပဒုတြု လေးမိုးမိုးဝိုင်မညှ သို့မဟုတု မလေးမိုးမိုးဝိုင်
ဖမိတိသွဲအစိုးရသညှ အယွီတာမ်းနွဲဒုဝေချဆိုသညှ။ သို့ရောသာနောကိုင်းတြု နယူးဝေယာကု
တိုင်းမှသတင်းစာအတြုကလုပုဝေနေသညှ ဖမိတိသွဲအိုင်းရဲဝိုင်ခံသားကို အာဖဂန္တစတန္ဒြ
၂၀၀၉ ခုစု က ကယုဝေးရဲအစီအစဉ် အမိန့်ပေးသညှဆံးပျဖတ်ကွဲး
၄င်းတို့ဘာသာခံမ္မတ္တံသညှ။ နယူးဝေယာကု တိုင်းမှသတင်းဝေထာကု Stephen Farrell
ကိုကယုဝိုင်လိုကညှ။ သို့ရောသာ ၄င်းအတြုက စီစဉ်အျဖစု လပိုင်ပေးသညှ
အာဖဂန္တတင်းသမားပျဖစု။ Sultan Mohammed Munadi ဝေသဆံးခဲသညှ။

ပျပနပေးဆဲသူမ်းသညှ သတင်းအဖြဲအစညှေးတစုကို ဝါဒုဖနပေးရန် သို့မဟုတု
၄င်းတို့၏အျမငိုတစုကု သတ္တုတုဒုရန်
အတင်းကလုပိုင်ဖိုဆကီးစားဝေကာင်းဆကီးစားဝိုင်သညှ။ ၁၉၉၀ ပျ ပညှေးလြနွဲဒုတြု
ကိုလံဘီယာဝိုင်ခံရီ လကုဝဲယိမူးဝေချဟကွဲးမ်းနွဲဒု လကွဲးယိမူးပျညှုစွဲးက
၄င်းတို့၏ဝိုင်ခံဝေးမေက် နပွဲကွဲးကို ထုတုဒုရန် သတင်းဌာနမ်းကို အက်ပိုင်ရန်အလိုရာ
သတင်းသမားမ်းကို ပျ ပနပေးဆဲခဲဗုက သညှ။ ၂၀၀၆ တြု ဝေ ဒသခံရာဝေတို့ကုတစုက
သတင်းဝေထာကစုနွဲဒု စကွဲးပညာရုစုကို ပျ ပနပေးဆဲခဲဖပီးနောတြု ဘရာဇီးဝိုင်ခံရီ TV

တင်းကျပ်မှုများရှိသည့်နေရာများကြောင့် ကောင်းမြန်သောအလှအထူမရှိပါ။
အဂတိလိုက်စားသည့်ခိုင်းငံ့များ ကြောင့် ဖခင်များချစ်ခင်မှုကိုတိုင်းကင်းရှင်းသည့်
အခွင့်အလမ်းများကို ဖခင်များချစ်ခင်မှု သို့မဟုတ် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ခံစားရခြင်းဖြစ်ပါသည်။
ထိုအခွင့်အလမ်းကို ဂရုတစိုက်စွာရရှိပါသည်။

ဖခင်များချစ်ခင်မှုများကို သင့်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ယုံကြည်စိတ်ချရသော
လုပ်ငန်းများကိုကွင်းထိတ်တင့်တယ်ပါ။ ဖခင်များ ချစ်ခင်မှုများ၏သဘာဝနှင့် မညီညွတ်အခွင့်အလမ်း
မညီညွတ်သည့်ဖခင်များချစ်ခင်မှုသည် စေသာ အသေးစိတ်များကို ငှားတိုက်မှု ကို အသိအမှတ်မပါ။
အချို့သောတင်းကျပ်မှုများက ဖခင်များချစ်ခင်မှုကို ငှားတိုက်မှု၏သဘာဝနှင့် သို့မဟုတ်
ငှားတိုက်မှုကိုယုံကြည်စိတ်ချရမှုနှင့် လူသိရှင်ကြားချစ်ခင်မှုအလှအထူမရှိပါ။ ဖခင်များ
ဖခင်များချစ်ခင်မှုကို သတင်းသမားများကာကြားရေးကော်မတီ (The Committee to Protect
Journalists) ကဲ့သို့ ခေတ်မီအဖွဲ့များ ငှားတိုက်မှုကို သတင်းထုတ်ဖော်မှုအဖွဲ့များသို့ တိုင်းကင်းပါ။
သင့်အဖွဲ့အစည်းတိုင်း CPJ က ဖခင်များချစ်ခင်မှုကို လူသိရှင်ကြားတင်ပြမှုများကို ဖခင်များ
သို့မဟုတ် လွှဲပြောင်းမှုများကို ဖခင်များချစ်ခင်မှုကို လူသိရှင်ကြား ချစ်ခင်မှု ဖြစ်
အလှအထူမရှိသော သူတို့ကိုအားပေးရာမှ ကာကြားပေးသည့်ဟု သတင်းသမားများက CPJ
ကိုတင်ပြပါသည်။

ဖခင်များချစ်ခင်မှုရသောသတင်းသမားများသည် သတင်းထုတ်ဖော်မှုအဖွဲ့အစည်းအရာနယ်ယွယ်
ယာယီ သို့မဟုတ် အဖခင်များချစ်ခင်မှုလုံခြုံမှု စဉ်းစားခိုင်းငံ့ပါ။ အဖွဲ့အစည်းသည်
ဖခင်များချစ်ခင်မှုများနှင့် ရရှိသောနေရာ သို့မဟုတ် သတင်းသမားများနှင့် အနီးကပ်ဆွဲဆွဲဆွဲဆွဲသင့်စွာ
လုံခြုံစိတ်ချရသောအဖွဲ့အစည်းများဖြင့် သတင်းထုတ်ဖော်မှု ဖခင်များချစ်ခင်မှု ဖခင်များချစ်ခင်မှု ဖခင်များချစ်ခင်မှု
မတီရပ်လုပ်ပါက အလှအထူမရှိသောသင့်သည်။ အကဲခတ်မှု သတင်းအဖွဲ့အစည်း အရာနယ်ယွယ် ဖခင်များချစ်ခင်မှု
ဝေးဝေးသည့်အခွင့်အလမ်း ရရှိသောအခွင့်အလမ်း၏ တင်းကျပ်မှုကိုလျော့ပါးစေဖန်တီး
ဖခင်များချစ်ခင်မှုရသည့်သတင်းသမားများ ကြုံရပါသည်။

ချစ်ခင်မှုအဖွဲ့အစည်းအဖွဲ့အစည်းကြောင့် သတင်းသမားများသည် ခိုင်းငံ့ကြောင့် သို့မဟုတ်
ခိုင်းငံ့ခံရမှုကြောင့် ပညာရေး ရာခိုင်နှုန်း စဉ်းစားသင့်ပါသည်။ ဖခင်များချစ်ခင်မှုရသည့်
သတင်းသမားများသည် ဖခင်များချစ်ခင်မှု ဖခင်များချစ်ခင်မှု အကဲခတ်မှုကြောင့်

ခံစားရခြင်းတို့နှင့်ပတ်သက်၍ ဟင်းခတ်ရေးမှူးအဖွဲ့အစည်းတို့သည် သတင်းအချက်အလက်
အစည်းအဝေးများတွင် လူပုဂ္ဂိုလ်များအား အကူအညီပေးသည့်အပြင် ဥပမာအားဖြင့်
ကိုလံဘီယာနိုင်ငံ သား စံပုစုရေးရာအဖွဲ့အစည်းတို့သည် Daniel Coronell နှင့်
သူ၏မိသားစုသည် ယင်းတို့၏အဖွဲ့အစည်းအသစ် ပန်းခြံတစ်ခုကို အပါအဝင်
ဖန်တီးခဲ့ခြင်းကို ဆက်ကြားရပါမည်။ ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သော အဖွဲ့အစည်း
အေမရိကန်ပြည်ထောင်စုသို့ ဟင်းခတ်ရေးမှူးတို့သည် Coronell သည် ကိုလံဘီယာသို့ ပြန်
လာသည့်အခါ စံပုစုရေးရာအဖွဲ့အစည်းအဖွဲ့အစည်းတို့သည်
ဖန်တီးခဲ့ခြင်းကို ဆက်ကြားရပါမည်။ လည်း အလက်ဗားစား
ယခင်က ဟင်းခတ်ရေးမှူးအဖွဲ့အစည်းတို့သည် CPJ သည် ဖန်တီးခဲ့ခြင်းကို
သတင်းသမားများအား အသိပေးပေးခဲ့ပြီး အချက်အလက်များဖြင့်
ပညာရေးဟင်းခတ်ရေးမှူးအဖွဲ့အစည်းတို့ကို အကူအညီပေးပေးခဲ့ပါသည်။

၃။ သတင်းအချက်အလက်ပေးပို့ခြင်း

သတင်းအချက်အလက်ပေးပို့ခြင်းဆိုသည်မှာ သုတေသနမှတ်တမ်းများ သို့မဟုတ် အချက်အလက်များ၏ လွှဲပြောင်းမှု
သို့မဟုတ် အသိပေးခြင်း၊ သို့မဟုတ် အချက်အလက်ပေးပို့ခြင်းမှ အသိပေးခြင်းအထိ
သတင်းအချက်အလက် အလက်ဗားကို ကာကြည့်ခြင်းကိုဆိုလိုပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ
သတင်းပေးပို့ခြင်းဖြင့် အချက်အလက်ပေးပို့ခြင်းကို ကာကြည့်ခြင်းအပြင်
သတင်းပေးပို့ခြင်းဖြင့် အချက်အလက်ပေးပို့ခြင်း သို့မဟုတ် ရင်းမြစ်အဖွဲ့အစည်း သီးသန့်ဆက်သွယ်မှုကို
ကာကြည့်ခြင်းဖြင့် သတင်းပေးပို့ခြင်းအပေါ် အလွယ်တကူ သတင်းကြွေတင်မှု အစွမ်းထက်ခြင်း
သည် သတင်းပေးပို့ခြင်း တစ်ခုအား အသိပေးပေးခြင်းဖြင့် ပေးပို့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

သတင်းသမားများအပေါ် အစွမ်းထက်မှုကို ကာကြည့်ခြင်းဖြင့် ထုတ်ဖော်ခြင်းအပြင်
ဖက်စွာကွပ်ကဲခြင်းသည် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်း၊ တရားရုံးဖြင့်
ပေးပို့ခြင်းဖြင့် သတင်းပေးပို့ခြင်းသည် အသိပေးခြင်းဖြင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းဖြင့်
ပြုပြင်ခြင်းသည် အချက်အလက်ပေးပို့ခြင်းဖြင့် ထုတ်ဖော်ခြင်းအပြင် သူတို့၏
ကိုယ်တိုင်ဖြင့် အချက်အလက်ပေးပို့ခြင်းဖြင့် အသိပေးခြင်းဖြင့် အသိပေးခြင်းဖြင့်
ကိုလံဘီယာအထိ ပေးပို့ခြင်းဖြင့် အသိပေးခြင်းဖြင့် သတင်းပေးပို့ခြင်းဖြင့် တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

အီးဝေမးလု၊ ဖုနးဂျမုဒုစာပိုဂျေဂျဟဆိုဂျခင်းမးအထိကို ဟကားဂျမတူရီဝေနေလသည။
ဒစ်ယွယုဝေထာကမ္မးဝေရးဝုဒု အမ်ကု အေမာဒုလုပုနး လုပုကသူမ်းမာ
အစိုးရပိုင်းမုသူမ်းခ်ညးသာမဟုတုပေ။ သကီးမးသညးရာဝေတ္တုဂျမ်း သညညး
အဆဒုဂျမဒုနညးပညာဆိုဇာအခြဒုအလမးမးကို တိုး၍အသံုခ်လာဟကသည။
အခြဒုအေရးယု သညး သိုမဟုတု အမီးခ်ညး ကြံ့တာဒုစရိကမးမးသညညး အဖိုးတညညး
သိုမဟုတု အျဒုးပြးဖြယာသတဒုးအခ်ကွလကွးဂျမဒု အလုယုပုဝေနေသညး
သတဒုးသမးမးကို ပစ္စတ္တုဖု ထားဟကသည။

သိုရာတြဒု အဆံုးသတွာဝေတု ဝေ ကာဒုးမြညး သတဒုးအခ်ကွလကွံးခ်ဝေရးသည
အဆဒုဂျမဒုရးပုဝေထြး သညး ဆိုကွာတိုကွံးကွးမးဝုဒု ဝေ ဟာလိဝုဒုဝံဟကွာမ်းကို
ကာကြယုသညးအေဟကဒုးမဟုတုဝေခ်။ သဒုးအားတိုကွံးကွံးမး၏
ရဲညွယ်ကုးဝုဒုလုပုဝုဒုဖြမးကိုနားလညဂျခင်းဝုဒု ထိုအကဲဂျမတုကွးဝေပဒု တြဒု အေဂျခခံပီး
တစုသမတ္တညးဂျမဒုဝေသာအေလုအထမ်းကို ဖြုပဖီးဝေစရနုဂျမည။

ပခံမးဂျေခကွးကိုနားလညဂျခင်း

သတဒုးအခ်ကွလကွံးခ်ဝေရးက တစ္စုထူးဂျခားသညးစံနုဝေခဒုမးမးကို ဝေ ပဒေပါကုဝေစသည။
သဒုးအခ်ကု အလကွးကို လာဝေရာကွံးကွံးကုဂျခင်းအား ဝေ ထာကမ္မးရနာ
သဒုးအတြကွကွံးပါသည။ တစံုတစု ဝေ ယာကွ သဒုးပိုကွံးအိတ္တိုခိုးသြးလံုဒု သဠိပါလိမုမည။
တစံုတစုဝေယာကွ သဒုးကြံ့တာထမ္မ အခ်ကွလကွးကို သဠ အေကာကြံ့စုဝေဆးဝေရးဂိတြဒု
အျခားအခနးတစ္စု၍ဝေစာဒုးဝေစုစု အခ်ကု အလကွးကို ဖတ္တုသြးသညိဟကပါစို ဝေ
အာဒုဝေအာဒုဂျမဒုမဂ္ဂုယုသြးလံုဒု သဠယုဝေတုမုသိမည မဟုတု။ ဒုတိယအခ်ကွေဂျမဒု
သဒုးကိုယုဝေရးကိုယွာအခ်ကွလကွးဝေပါကွကားမးဝေဟကဒု ဂျ မတြး သညး ထိုခိုကွးကို
ထံုးစံအားဂျမဒု ဂျ ပန္နုကွနုဖုဝုဒုဝေတုပေ။ သတဒုးအခ်ကွလကွည သဒုးအားတိုကု
ခိုကွံးမးထံ ဝေ ရာကြားပခိဆိုပါက ဂျ ပန္နုရုဝုဒုဝေတုပေ။ ဝေ နာကွံးအေဂျမဒု
သတဒုးအခ်ကွလကွညး ပညာစနုမးသည ဆိုးရ်းဝေလာကုဝေအာဒုးပုဝေထြးပီး
ထာဝစုဝေဂျဟဒုးလဲဝေနေသည။ အေတာဆိုးဆိုသညး နညးပညာရုဠးပဠဒု
ဒုးတို၏ကြံ့တာရီ ပရိဂရုဠုဒုးအလုယုပိုကို မသိဝုဒုသလို ဝေ ဆာဖုဝုဒု

အတ္တနက္ခိက္ခိကားရုံ ဆကြိယျာကို မညိအုမထွကြားဝံ့ဝံ့သညိ မသိဝံ့ဝံ့ပေ။ သတ္တည
က်ညာအက်ဝံ့ဝံ့ပတ္တကုရ် ကဗြမှုံးက်ညိတစုယောက္ခဟုတ်ထံတော
ထိုအက်ဝံ့ဝံ့၏ကာကြယျာဝံ့ဝံ့သညိ အေနအထားမားဝံ့ဝံ့ အကနုအသတ်းအေဟုကာဝံ့
သိဝံ့ဝံ့ဝံ့သညိ။ ကြိတ်တလံုစခံဝံ့ဝံ့ကကြယျာမှာ အလိုလိုနားလညိဝံ့ဝံ့ရနာ
မားဖြာပိုခကွဲသညိ။

ဒါကဘာလိုဆိုလိုပါသလဲ။ သင့်အေချာဖင့် ရိုးရင်းမားအေပင့်တြင့် စူးစိုက္သင့်သညိ။
သတ္တသံုးမျပီသညိ။ ကြိတ် တာလံုစခံဝံ့ဝံ့ သိုမဟုတ် တစုနေရာရာရုံ
အားနညးသညိဆကြိယျာကို ဝေျ ဖရင်းပေးရိတ်ကြိတ်ညိ။ ကြိတ်တလံုစခံဝံ့ဝံ့တိုမုဝံ့
သင့်ကိုညိဝံ့ဝံ့ရံထားချခင့်သညိ အမိပထဝီယူရိတ်ပေ။ သင့်ကောင့်ကောင့်သိထား သညိ
အသံုးခံပါ။ တိုက္ခိကန္တမားဆံုးချဖဝံ့ဝံ့ဝံ့ခေရိတ် သိုမဟုတ် သင့်အလုပိုပစ္စတ္တားရနုအလား
အလာရိတ်သုမားဝံ့ဝံ့ သိုမဟုတ်ရယူရန သိုမဟုတ် ဖ်က္ခိရန္တကီးစားနေသညိအရာ၊ မညိအရာကို
ကာကြယျာ ရနုဝံ့ဝံ့ မညိကာကြယူရိတ် ဆံုးချဖဝံ့ဝံ့တြင့် ထိုသိုမုမားကိုအသံုးခံပါ။

ဘယွခန္တလက္ခိ ငါကာကြယျာသလဲဆိုတာ သင့်ကိုညိဝံ့ဝံ့မားဟုကညိပါ။ မညိအခန္တလက္ခိ က
ငါ့အတြင့် သိုမဟုတ် ငါ့ရန္တုချဖဝံ့ဝံ့ဝံ့အတြင့် အေရးဆကီးသလဲ။ ထိုအရာသညိ
သငုထမဆံုးဝံ့ဝံ့မိ သညိအရာ ချ ဖ်က္ခိချဖဝံ့ဝံ့မညိ။ သတင့်သမားအမားအျဟားက
ငင့်တိုမုလုပနေသညိ အလြိတ်ငင့်လင့်ချမင့် သမားရိတ်ပီး ငင့်တိုမုတြင့်ဝံ့ဝံ့ကြယျာ ဘာမိရိတ်
ခံစားတတ္ကသညိ။ သင့်အား သိုမဟုတ်ပေးသညိ သတင့်အခန္တ အလက္ခိ
ပိုရိတ်ယံုယုပနုပနုသိသြားလင့် ရင့်ချမဖွားအတြင့်ချဖဝံ့ဝံ့ဝံ့အေဝံ့ရာယိ စဉးစား
ဟုကညိပါ။ သင့်အတြင့် ဘာအေဝံ့ရာယုမိရိတ်ဟုထင့်သညိ
ကိုယုဝေရးကိုညိသတင့်အခန္တလက္ခိ အျခားသုမားအတြင့်
အျပစိုဝေဟုကင့်သကဝေသတြိတ်ခံကုချဖဝံ့ဝံ့ဝံ့သညိ။ ဥပမာအားချဖင့် အာရပုဝံ့ဝံ့ဝံ့တစု
တြိတ်တင့်လိုကုနေစဉ သင့်၏အစေရးအဆက္ခိသြယိတ် သတင့်အခန္တလက္ခိရိတ်ချခင့်သညိ
အျပန္တလက္ခိချဖင့်လညိ အတူတူပင့်ချဖစ္ညိ ပါဝင့်တြိတ်အားလံုးအတြင့် ချ
ပံနာမားကိုချဖဝံ့ဝံ့ ဝံ့ဝံ့သညိ။ ယခင်အြင့်တြင့် သင့်တြိတ်တပပဝေမိခံသညိ
သတင့်အခန္တလက္ခိသင့်ဝေ နာက္ခိချခအေတစုတြင့် သင့်ကိုဝေချခထိုးဝံ့ဝံ့သညိ။
ယခင်ဖာပုပခံသော သတင့်အခန္တလက္ခိ ချ ပန္တမားရန ခကွဲပါသညိ။ သိုမဟုတ် သတ္တ ဝေ

ဖုန်းချဖတ်းထောင့်ချခင်းသည့် သတင်းသမားမားးဝင့်ပတ္တကွပ်း က်းသံးရာတြင့်
အရင်းခိုးဆိုးထောက္ကမ္မး ဝေ ရးပုံစံချဖစုကောင့်ချဖစုးဝိုင်သည့်။ သိုၤသာ
သတင်းသမားမားသည့် ယခုအခါတြင့် မကုဆေခင်းမား၊ အီးဝေမးလု မား၊
ခဲကုချခင်းပိုၤသည့်မကုဆေခင်းမား၊ လူမးကြန့်ကုဝ်ကွဲး၊
အသံးဝင့်ပီဒီယိုချဖဝင့်စကားဝေချဟးဝိုင်သည့် ဝေ ဆာ့ဖဝဲကဲသိုၤ က်ယုချပန့ၤသည့်
ဆကြိယုဝေရးကိရိယာမား အမီးမီးကို အသံးချပီဖုကသည့်။ အလားတူ ဝင်းတိုၤ
၏ရန့ၤမားကလည့်း သူတိုၤ၏လကွဲးကို တိုးခဲၤလာဖုကသည့်။

ထောက္ကမ္မးဝိုင်သည့် အာဏာရီသည့်အဖြုမားပိုမားလာသည့်။ သမိုင်းဝေဖုကောင့်အားချဖဝင့်
တတိယတစုး၏ ဆကြိယုဝေရးအားလကွဲးမိချခင်းကို တရားဝင်ကွဲးရးမားမွချဖစုဝေ
သိုၤမဟုတ အဂတိလိုကွဲးသည့် ဝန္တမားမားမွတစုဝေချဖစုဝေ
တယိုဖုနးမွတမားမားဝင့်ကိရိယာမားရီသုမားအတြက္က အကန့ၤအသတု ချ ဖစုးသည့်။
ယေနၤခတြင့် သင့်ကြန့်တာသိုၤမဟုတ ဖုနးကို ချ ဖတ်းထောင့်ဝိုင်သည့် လုပုးဝိုင်ဖြုမားကို
ဗဟို ခီပိုၤဝေလို့ခဲလိုကွဲး ပုဂါလိကအားလုပိုၤဝေချပီလိုကွဲးချဖစုသည့်။ ထိုအာဏာသည့်
ပိုမားက်ယုချပန့ၤသည့် အပူလကွဲတြင့် ရီမည့်အလားအလာရီသည့်။ ဆိုက္ကကဖီးတစုတြင့်
သင့်၏ဆကီးမဲကြန့်ကွဲ မွေဝ သံးဝေသည့်လုမားသည့် သရဲတြရကွဲၤသည့် မကုဆေခင်းကို
ခိုးဖုကည့်းဝိုင်သည့်။ အတြတ္တနး ဟက္က မားက သင့်အီးဝေမးလွဲကို ဝေ
ဖကြင့်ဝင်းဝေရာကုးဝိုင်သည့်။

ဤသိုၤမခဲမားဝေချခကွဲးမား တိုးပြားလာဝေသာလည့်း နညးလမုးအခီၤအားချဖဝင့်
ဆကြိယုမားကို နညးပညာပိုင်း အရ အဆင့်အျမင့်ဆိုးတိုၤကွဲးကြွဲး၏
ဖုကားချဖတုချခင်းအးဝိုင်ရာယုကိုဝေလို့ခဲဝိုင်သည့်။

သည့်စွဲတစုးဝင့်အဆက္ကသြယိုဝေနပါက တတိယတစုးသည့် အဖိုးတန္တည့်သတင်းအခဲကု
အလကုးဝင့်စုကို ရရီဝိုင်သည့်။ မည့ၤကို သင့်ဝေချဟဆိုဝေသည့်သည့်အခဲကုးဝင့်
သတ္တဝေချဟဝေသလဲ ဆို သည့် အခဲကုဝေချဖစုသည့်။ ဝေ ခဲတို့ဆကြိယုဝေရးကိရိယာမားက
အျခားသတင်းအခဲကွဲးကို ဝေ ပါက္ကကားဝေစးဝိုင်သည့်။ အကယုၤသြ
မိုဘိုင်းဖုနးတစုးကိုကိုဝေဆာတ္တးပါက သိုၤမဟုတ လကွဲးတော့ ကို
အတ္တနကုးဝင့်ခိတ္တကွဲးပါက ဖုနးဝေခေ့ခင်း သိုၤမဟုတ အီးဝေမးလုကိုစုချခင်းက

သင့်တည့်နေရာကို ဝေ ပါကြွကားဝေစိုးဝိုင်းပီး တစ်ဝိုက်တစ်ဝိုက်ယာအားသင့်လှပွားမီးမီးကို ဝေချ
ခရာခံမိဝေစိုးဝိုင်းသည့်။ မကုဆေးခံ ခံကုချခင်း ပိုဝိုင်းဝိုင်းသည့် ဝေ ဆာဖုဝေဝိုင်း
လူမီးကြန့်ကုဝေကြွကားသည့်အား အဆက္ခသြယွာရင်း သို့မဟုတ် မိတုဝေဆြ စာရင်းမီးမီးတစ်စွာ
အချားမည့်မီးအား သင့်သည့် ဝေ ဖာထုတုဝိုင်းသည့်။ သင့်ကိုတိုက်ကြွကား
တယ့်ဖုနီးကုမလထီတြာ မွန့်သည့်လှမ်း သို့မဟုတ် စနုမီးကိုလကမီးမီးပါက တယ့်ဖုနီးချဖု ဝေချ
ဟဆို မီးမီးကို ဖုကားချဖုကားဝေထာရ်နွယ့်သည့်။ ထိုအထဲတြာ မိတုဝိုင်းဖုနီးမီးပါဝေသည့်။ စာချဖု
မကုဆေးခံ ပိုချခင်းသည့် တိုက်ကြွကား ဖုကားချဖုကားဝေထာဖုပီး ချ
ပနုဝေရ်ခံရနွတစုဦးမလုဝေသည့်အတြာ ချ ဖုကား နားဝေထာ ရ်နွယ့်သည့်။ မကုဆေးခံမီးသည့်
အတြာနုဝေသးငယ့်အတြာ ငုဝိုင်းတိုက်ကို အပပီလိုကု သိမီးထားပီး ဝေ
နာကုချပနုဝေဆေးဝိုင်းသည့်။ စာချဖုဝေရ်သားသည့်မကုဆေးခံမီး၏မုတ္တမီးမီးကို
အာဏာပိုင်းက **သြယုဝိုက်ညွနီးသည့်မီးမီးဝေချကား သို့မဟုတ် ဝိုင်း**
ဝိုင်းတာဆန့်ကုဝေရ်လးပွားမီး၏သကုဝေသအချဖု သတင်း သမားမီးထံတုချပသည့် ချ
ဖုပွား CPJ **တြာမုတ္တမီးမီးရှိပါသည့်။**
လံပခံချခင်းမရှိဟုသံသယရှိသည့် လမီးဝေဖုကားမုတ္တမုတ္တမဟုတ်ဘဲ
သေဘာတူထားဝေသာ ဆကီတငီစက္ကား သည့် **လို့ဝုဂ္ဂကောက**တမ်းအသုံးချပီရနွဦးစားပါ။
ပုဂီလုဝေရ်အဆက္ခသြယွာတစ်စွာသတင်းစကားပိုပါ သို့မဟုတ် သတင်းစကားထဲတြာ
လို့ဝုဂ္ဂကောကလုံးမီးထည့်သုံးပါ။ အာဏာပိုင်းက သင့်ဖုနီးဝေခင့်ဆီးမီး ကို ဝေ
စာဝေဖုကည့်ဝေနေသည့် စိုးရိမ္မာက သင့်နာမည့်ဝိုင်းဆက္ခပွားမရှိသည့် ဖုနီးတစ်စုံရနွကီးစားပါ။ ဝေ
စားဝေပါ ပီး ဝေ ငြဆကီဝေပေးရသည့် ဝေ ဒသးရ်ဖုနီးတစ်စုံကို ဝေ ငြသားချဖုဝေယုချခင်းသည့်
နည့်လမီးတစ်စုံချဖုစွည့်။ **ဝိုင်းဝိုင်း** အေတာမီးမီးတြာ ဖုနီးတစ်စုံဝေယုတြာ
သကုဝေသခံကတုချဟးလိုအပူည့်။ သို့မဟုတ် **သင့်ည့်** လကိုသုံးဝေနေသူတစ်စုံထံမု
ဖုနီးဝိုင်းဆက္ခပွားကို ဝေယုရ်ရေကားဝေရ်ဝိုင်းသည့်။ သို့မဟုတ် သင့် အဆက္ခ
အတြာယွားသည့်အား သင့်သို့ပု ဖုကားချဖုကုချခင်းအတြာစုစုစား ချ
ဖုဝေကားဝေချဖုဝိုင်းသည့် သတိရ ပါ။ အကယုရ် ငုဝိုင်းတိုက် **သည့်**
ဆကီတငီတြာယွားမလှပွားပါက သူတိုက်အား သင့်ထမဆုံး ဖုနီးဝေခင့်လိုကု **လင့်**
သင့်နံပါတ်သစုပေငြာဝိုင်းဝိုင်းသည့်။

မိုဘိုင်းဖုန်းမီးသည့် ၄၄းတို့ကိုဖြင့်လိုက္ခည့်အခါ ၄၄းတို့ရောကိုနေသည့်နေရာကို
တယ့်ဖုန်းကုမလဏီထံ ခ်ကုသုခင်းသတင်းပို့ဖုကမပီး
အထူးသျဖင့်ဖိးပွည့်အစိုးရမ်းရိုသည့်ိုးဝိုင်းမ္မ ဖုန်းကုမလဏီမီးသည့် မဗုကာခဏ
ထိုအခါကွို မွတ္တမ္းတတ္တးဖုကသည့်။ ဖုန်းမီးသည့် ပိတ္တးသည့်အခိန္းတြင့် ဝေ ထာက္မ္း ဝေ
ရးကိရိယာမီးအျဖု အသံးပျိုးဝိုင်းသည့်။ အကယု၍သတ္တ စိုးရိမ္မရာစောင့်ဖုကည့်ခံနေရပါက
ဖုန်းတတ္တိုး ကိုဆတ္တးရျခင်း၏ အဆင့်ပျမးသည့် ဝေျ ခရာခံလိုကွိရျခင်းအိုးရာယုင့်
ထိုက္ခည့်လားဟု စဉ္ဇးစားသင့် သည့်။ သတင်းသမားမီးသည့် ဝေထာက္မ္းမးကို တားဆီးရန္တတြက
ရံဖန္ခါတြင့် ဖုန်းမီးမ္မ ဘက္ခရိ ကိုပျဖိတ္တးဖုကသည့်။ သို့သျ သျားလိုသည့်နေရာမေရာကိုတြင့်
ဖုန်းကိုပိတုျခင်းသည့် အိုးရာယု၍ဝေဖုကာင်း အခါကုပမးျဖတြးိုးဝိုင်းသည့်
သတိပျသင့်သည့်။

တယ့်ဖုန်းကို ဆက္ခယုဝေျဟဆိုျခင်းမီးတြအတြက အသံးပျိုးနေဆဲျဖုနေခိန္ဒ
အတ္တနက္ခည ပုဂါလိကဆက္ခယုဝေရးအတြက
ဆကီးတြးလာနေသည့်လမ္းဝေဖုကာင်းျဖုနေသည့်။ ဆက္ခယုးအတြက ပံ့ဝေသ
လမ္းဝေဖုကာင်းမီးပျဖင့်ရိုနေသည့် ဗဟိုခိပ္ပိတ္တးသည့်ဖုန်းဝေနုကဲ့သို့မဟုတဘဲ
အတ္တနက္ခည ပုဂါလိက ဝေျ ဟဆိုျခင်းမီးအတြက
အလားအလာရိုသည့်လမ္းဝေဖုကာင်းဝေပါင်းမီးတြးဝင့် ဗဟိုခိပ္ပိတ္တးမရိုဝေသာ ဝေနုပျဖု
သည့်။

ဝေရပံးပျဖင့်ဝေရကိုအဖြဲ့လိုက္ခယုည့်အခါ တစ္ဆက္ခနးမေ့နက္ခစ္ဆက္ခနးဆီဝေရာကွေအာင့်
လက္ခင့်ကမ္း သယုကဲ့သို့ အတ္တနက္ခည သတင်းအခိန္တလက္ခးကို
ဖုကားခိန္ဒတာဝေပါင်းမီးတြကို ပျ ဖတု သနးပီး ခရီးဝေဆီသယုဆောင့်ပေသည့်။
မဗုကာခဏအားပျဖင့် အခိန္တလက္ခးသည့် ၄၄းတို့ ပျ ဖတ္တနး သျားရာ စက္ခး၏ပိုင့်ွားက
ဖုကားပျဖင့်ဝိုင်းသည့်ပံ့စံးပျဖင့် ဤတြင်းဆက္ခင့် သျားလာနေဖုကသည့်။
သတင်းအခိန္တလက္ခည နညးပညာအရ သို့မဟုတ တင်းကွာသည့်ပေဒကနုသတ့်က္ခးပျဖင့်
ကာကြယုးပျခင်းမဟုတိက ဖုန်းကုမလဏီကဲ့သို့ သင့်အတ္တနက္ခဝေနောင့်ပေသျ ဝေဖုတု
ဆိုက္ခ ကေဖးဝင့် အတ္တနက္ခက္ခယုည့်ကုမလဏီကဲ့သို့ ဝေ ဒသခံဝေနောင့်ပေသျမီးက
သင့်၏ဆက္ခယု မီးမီးကို မွတ္တမ္းတတ္တးပီးစောင့်ဖုကည့်ိုးဝိုင်းသည့်။ အိုးရာယု၍သည့်

သတင်းအချက်အလက်ကွင်းထဲတွင် အီးမေးလ်အသုံးပြုခြင်းအားဖြင့် မကုသဆုံးရှုံးမှုများ ဝေပေးသည့် သတင်းကွင်းသည် သို့မဟုတ် အချက်အလက်ကွင်းကြားသည် ဝက်ကွင်းပါဝင်သည်။

ဆော့ဖ်ဝဲက ထိုသို့ပြောင်းလဲမှုများကို သတင်းအီးမေးလ်များကိုဖတ်ရှုခြင်း သို့မဟုတ် သတင်းကွင်းသည် ဝက်ကွင်းကိုဖတ်ရှုခြင်းများမှ တားဆီးပေးနိုင်ပါသည်။
စာပို့ဆောင်ရေးသည် အစီအစဉ်များသည် သင့် မကုသဆုံးရှုံးမှုကို ရရှိရမည့်သည့်သူများကသာ ပျံ့နှံ့ပေးပေးမှုများ ပေးပို့ခြင်းပေးရန် ဝေပေးမှုများ ပေးပို့ခြင်းပေးသည်။ အီးမေးလ်များကို မကုသဆုံးရှုံးမှုကို သိသည့်အသုံးပြုမှုများအကြား ပုံစံထုတ်ပေးသည်။
စာပို့ဆောင်ရေးသည် ဆော့ဖ်ဝဲကို ဝေပေးခြင်းပေးသည်။ သို့မဟုတ် သင့်၏ အတ္တနာအားဖြင့် အလားအလာများကို စာပို့ဆောင်ရေးပေးသည်။ နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုပေးနိုင်ပါသည်။

စာပို့ဆောင်ရေးများအကြားရှိသည့် "public key cryptography" ဖြစ်သည်။ ထိုစနစ်က ဆက်တိုက်စနစ်သည် Password သို့မဟုတ် လွှဲပြောင်းပေးမှုတို့ကို ဝေပေးရန်လိုအပ်ဘဲ အချားသုံးပေးမှုများ ဆက်တိုက်ပေးခြင်းပေးသည်။ အီးမေးလ်များအကြား အသုံးပြုမှုများ public key cryptography မှာ မညီမညွတ်မှုများ ပေးပို့ခြင်းပေးသည်။ GNU Privacy Guard ဝေပေးမှု GPG ဝေပေးမှု Symantec ၏ Pretty Good Privacy ဝေပေးမှု PGP ဖြစ်သည်။ သူတို့ကို အသုံးပြုခြင်းပေးခြင်းပေးသည်။

Public key cryptography သည် ပညာရပ်တို့သည် အသုံးပြုသူများအကြား ဝေပေးမှုများကို သိရှိရန် သတင်းပေးမှုများ မှန်ကန်မှုများ ပေးပို့ခြင်းပေးပါက ထိုစနစ်များသည် အတ္တနာအားဖြင့် အဆက်အသွယ်များကို နှစ်စဉ်လက်မှတ်ထိုးပေးမှုများ အမတ်ကန်ပြုပေးမှုများ တရားဝင်ပေးမှု သို့မဟုတ် နည်းပညာဆိုင်ရာအသုံးပြုမှုများ ပေးပို့ခြင်းပေးမှုများ ထံမှ ဝေပေးမှုများကို ဝေပေးမှုများ တားမြစ်ခြင်းပေးမှုများ ပေးပို့ခြင်းပေးမှုများ Outlook | Thunderbird ဝေပေးမှု Apple Mail ကဲ့သို့ အီးမေးလ်အစီအစဉ်များအားဖြင့် GPG/PGP ကိုပေးပေးမှုများ အပိုဆောင်ရွက်ပေးမှုများ ရှိပါသည်။ လူ့အခြေခံအားဖြင့် မီဒီယာအဖြစ် အသုံးပြုမှုများသည် ငှားတို့ကို အသုံးပြုခြင်းပေးမှုများ ဆိုသည့် လမ်းညွှန်မှုများကို မဟုတ်ဘဲ ဝေပေးမှုများ ရှိပါသည်။

GPG ဝေပေးမှု PGP များကို မဟုတ်ဘဲ အားပေးမှုများ ပေးပို့ခြင်းပေးမှုများ အားဖြင့် ပေးပို့ခြင်းပေးမှုများ အသုံးပြုမှုများ ရှိပါသည်။

အီးမေးလ်ကို လုံခြုံစိမ်းမရှိဘဲ ဖတ်နေရခြင်းနှင့် သင့်ဘဏ္ဍာချာဆိုင်ရာဖြင့် လို့ပြောနေကြသုံးစွဲပေးနေသောချာဆိုင်ရာများမှာ အဓိပတိတယှိပရီ လေ့ပါ။

TLS လို့ပြောနေကြ အတ္တနကပေငှမုဖုတ်ကြားသည့် မကုဆေးခန်းများကို အကာအကြယပေးသောလည်း တိုက်ခိုက်ကြမ်းက သင့်၏မကုဆေးခန်းအဟောင်းများကိုရရန် ဆက်စားပေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သင့်၏ ကြန့်တာ သို့မဟုတ် သင့်သတင်းထောက်များ၏ကြန့်တာဖြင့် ဆော့ဖ်ဝဲထည့်သွင်းခြင်းများ သို့မဟုတ် သင့်၏ Web ဝေးမလှဝန်ဆောင် မေးပေးသူထံသို့ ဖာကြောင်းဝင်ရောက်ချခင်းနည်းများ ရယူခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုမူဘက်နှင့် သင့်ကြန့်တာနှင့် သင့်သုံးပုံ သည့် Web ဝေးမလှဝန်ဆောင်များ၏ Password များကို ကာကြယူနေရေးဆက်ပါသည်။ အကြောင်းရှိ သည့် သင့်အင်္ဂလိပ်ကာကြယူချခင်းနှင့် ပု ပင့်အင်္ဂလိပ်ကို ကာကြယူစောင့်ရှောက်ချခင်းအပိုင်း များကို ဖုတ်ညှိပါ။

MSN Messenger, Yahoo! Messenger, AIM နှင့် Facebook Chat များကဲ့သို့သော ဆော့ဖ်ဝဲများကို အသုံးပြုစဉ် အခန်းနှင့်တစ်ပြေးညီချာဆိုင်ရာ သင့်၏ချာဆိုင်ရာသတင်းစကားပို့ချခင်းများ (instant messaging) သည့် လည်း အီးမေးလ်များကဲ့သို့မူ ဖုတ်ကားချဖတ်ချခင်းခံရမည့် အခြေအနေရှိပါသည်။ အကာအကြယပေးသောလို့ပြောကု စနစ်ပေးသည့် စကားပြောအစီအစဉ် (chat program) မှာအခြေခံပါသည်။ အီရန်နှင့်တစ်ပြေးညီသို့ သောအစိုးရများသည် သင့်၏ချာဆိုင်ရာပို့သတင်းစကားများ (instant messages) ကို ဖုတ်ကားချဖတ်သည့်အလှအကင်းရှိ သည့် CPJ သုတေသနကျပသေနပါသည်။ PGP ၊ GPG တို့နှင့်တညီသည့် သတင်းစကားပို့ချခင်းမှာ အခြေတု သောသတင်းစကားပေးပို့ချခင်း Off-The -Record (OTR) Messaging) ပုံစံပေး ငှင်းကို သင့်၏ချာဆိုင်ရာ သတင်း စကားပို့ချသည့်ဆော့ဖ်ဝဲများနှင့် တြိသုံးပေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။ PGP ၊ GPG တို့နှင့် OTR သုံးမည့်လှင့် စကားပြော ဆိုမည့်စွဲကွဲလုံးဖြင့် application အသစ်ကို ထည့်သွင်းရန်နှင့်လေ့လာရန် နည်းပညာကဏ္ဍများကို လိုအပ်ပါသည်။ သတင်းသမားအများအပြားက အကဲဆတ်သည့် အသုံးပြုသောချာဆိုင်ရာများနှင့် သင့်၏ချာဆိုင်ရာ သတင်း စကားပို့ချခင်းတို့အကြား Skype ကို အသုံးပြုဖုတ်ကားသည်။ Skype က ဆက်သွယ်ချာဆိုင်ရာများကို လို့ပြောနေစု ဖုတ် အဟောင်းပေးစဉ် ငှင်း၏နည်းလမ်းများမှာ လို့ပြောနေသည်။ ထိုမူဘက်နှင့် ကာကြယူအဆင့် မည့်ရှိသည့်နှင့် အနာဂတ်ဖြင့် ထိရောက်မှုရှိမရှိကို

သိရန္တာခက္ခဲသည။ လို့ၵွကွနစုဖုဖုအုပုထားသည။ သတင်းစကား စနစ်ထက္ကလို့ Skype ကိုအသုံးပြုပါ။ သို့သော် သတိပြုဖုသုံးပါ။

သင့်အိန္ဒြေဆက္ကယွရ်အစိအပိုင်းကြကို ရှိခယုပီး လို့ၵွကွနစုဖုဖုဖုရန္တကြက သီးချားဆော့ဖု ဝဲအမီးမီးကိုသုံးမည။ အစား သင့်အေချဖုဖု အားလုံးကို လို့ၵွကွနစုဖုဖုအုပုကောင့်အုပုပေမည။ ထိုသို့ပီ လုပုနွကြကညးလမုးတစုကေတု virtual private network (VPN) ကို အသုံးပြုချခင်းပြုစုည။ VPN တစုသည သင့်ကြိတ်တမုအဝန္တကြညညည အတ္တနက္ခဲကွလက္ခဲကို လို့ၵွကွနစုဖုဖု အုပုပီး VPN server ဟုခေသည။ အတ္တနက္ခဲနောရာရာတြိသည။ သတိထားသည။ ကြိတ် တစုမုတစုဝဲ ပပိုသည။ မန္တန္တတြစဟူးပါက VPN တစုသည သင့်ဆက္ကယွမ်းအားလုံး ကို ဒသတြင်းဖုကားပြုဖုမု လုံစခံစေမညပြုစုည။ သင့်အားမိဒီယာအပြုအစညးတစုကခန္အဟူးပါက သင့်အလုပုသည အဝေးမုအသုံးပြုသူမ်းအား ကုမလဏီတြင်းကြနရက္ခဲကိုအသုံးပြုခြင်းပေးသည။ VPN တစုကိုလညး အသုံးပြုကောင့်ပြုပေလိမုမည။ အချားနညးလမုးအုဖု အခီပီးပြုးပြုစုစုဆောင့်မ်းက ပုဂါလိကမ်းအား တစုခင်းအလိုကု VPN server ကို တွေးရမုးအသုံးပြုခြင်းပေးချခင်းမီးရိသည။

အတ္တနက္ခဲပေတြင်း အချားသူမ်းကေတြုသညခါ သင့်အေချဖုဖု Web ဝုင့်အချား အတ္တနက္ခဲဆောင့်မ်း ကို သတ္တကယိုခေသည။ နောမုမဟုတဘဲ သင့်၏ VPN server မုအသုံးပြုချခင်းအုဖုပေပေခေလိမုမည။ ဆိုလိုသညာ ထိုခေဆောင့်မ်းက သင့်၏လကိုတညးနောကို ဝက္ခဲပေးစပီး ဝဲ ဒသးရခေတ္တစနစ်ကို ပု ဖုတေကော်ပေးဝုင့်သည။ VPN မ်းသည သင့်ဝဲဒတာမ်း အိန္ဒြေတြတြေးလာသည။ အခါ အဆင့်တိုင်းကို လို့ၵွကွနစုဖုဖုအုပုပေးမညဟုတု။ ဝဲ နက္ခဲခေရာကိုမညးနောသည လို့ၵွကွနစုဖုဖုအဟူးသည။ အခဲကွလက္ခဲကို နားလညညဟုတုဖု သင့်သတင်းအခဲကွလက္ခဲဝုင့် ဝဲ တာင်းဆိုမ်းမ်းသည VPN server မု လို့ၵွကွနစုဖုဖုအဟူးသည။ အေချခေအေချဖုဖုကြကမညဟုတေပ။ အခိပထာယေတု သင့်၏ VPN server ကိုလညတေသည ကုမလဏီ၊ VPN server ဝုင့် သင့်ခေရာကည။ ဝက္ခဲကု မ်းဝုင့်ခေဆောင့်မ်းအဖုကားရိ ဖုကားခဲကုမလဏီမ်းသည ငင်းတိုကုယိုင

သင့်၏ဆက်ကြွယ်များကို မရိုး မသားစောင့်ဖွဲ့ကညွှန်ချော့ခင်းမရှိဟု ယုံဖွဲ့ကညွှန်ချော့မည်။
အကယု၍ အစိုးရကဲ့သို့သောရရှိမှု သင့်ကိုယ့် သတ္တကြွယုနေရသည့်ပါက
သင့်ရိုးခံယူညွှန်ဆောင်ရာ၏ VPN server သည့် အချားအစိုးရတို့၏နယုခေမထံကြွ
ရွံသင့်သည်။

စီးပြားပျံ့စေရာခင်းသည့် VPN အစား အချားနည်းလမ်းတစ်ခုမှာ အခမဲ့ရသည့်
အမည်မရှိကုပေးသည့် Tor ပျံ့စေ သည့် အခမဲ့လက်ကားကို
ပိုက်ယုပျံ့သည့်အကြွကုပေးသည့် ထုထွေပေးမိကြွ အခမဲ့လက်ကားတို့ ဆာဗာများမှတစ်ဆင့်
အခမဲ့လက်ကားကို လိုဂွန်ကုပေးဖုံးအုပ်ပေးနေရာအေပျံ့ခင်းအလံပျံ့ခင်းပျံ့ခင်း
အသုံးပျံ့ပျံ့များ၏ သတင်းအခမဲ့လက်ကားဆင်းမားကို Tor ကကကြွယုပေးသည်။

သင့်အခမဲ့လက်ကား (Data) ကို ကကြွယုချခင်း

ခေတို့လက်ကားတိုင်းစုံစုံစမ်းစမ်းသည့် သတင်းအခမဲ့လက်ကားပေးခင်းပေးမားကြွကို
ထည့်ထားခင်း သည့်။ သို့သော် ထိုစုံစမ်းရရှိအသုံးပျံ့ချခင်းကလည်း
တကယုအခင်းရာယုများကို ဆက်စေခင်းသည်။ သင့်၏ ကြွတာ သို့မဟုတ် ဖုန်းသည့်
အခင်းခံရပါက သို့မဟုတ် ဖ်ကီးချခင်းခံရပါက သင့်အခမဲ့လက်ကား
သတင်းအခမဲ့လက်ကားပေးခင်းများကြွကို ထာဝရဆုံးရှုံးခြင်းခင်းသည်။

ခေတို့ဖုန်း သို့မဟုတ် ကြွတာကိုပိုဆွဲသည့် မညွှန်မဆို ဤအခင်းရာယုကိုရရှိရသောလည်း
တိုက်ကြွမ်းက သင့်အလံပျံ့ဖ်ကီးရန် သို့မဟုတ် လက်ကားခေရန်ကြွက သင့်အားပစ္စည်း
ကင်းထားခင်းသည့်ပျံ့ပျံ့ပျံ့ပျံ့ ဖုန်းခင်းကို စွမ်းစားသင့်ပါသည်။ တိုက်ကြွမ်းက
ကိုယုံငြိမ်မှု အလကားကို ရရှိရန်ကြွက သင့်ပစ္စည်းကိရိယာကို သိမ်းခင်းသည်။ သို့မဟုတ်
ငှင်းတိုက် သင့်ဖိုဠ်ခင်းခင်း သင့်ဆက်ကြွယုများအားလုံးကို အဝေးမှယူခင်းရန်ကြွက
သင့်ကြွတာကို မရိုးသားသည့် ခေတို့ဖုန်းခင်း ကူးစက်အေပျံ့ပျံ့စီးစားခင်းသည်။

အကယု၍ သင့်အခင်းရာယုရွံသည့်အေပျံ့ခင်းအေပျံ့ခင်းသို့ခင်းခြားနေပါက
သီးသန့်လက်ကားတစ်စုံ သို့မဟုတ် သတင်းအခမဲ့လက်ကားဆုံးပါသည့်
ရိုးရိုးဖုန်းတစ်စုံကို ကိုခင်းဆောင်ရန် စွမ်းစားပါ။ သင့်၏ လိုဂွန်ကု သတင်းအခမဲ့လက်ကားကို
ဝကွားရန်ခင်းကာကြွယုသည့် USB ကိရိယာကြွ ထည့်ထားရန် စွမ်းစားပါ။ ထို USB ကို

လကတော့ပွဲသီးသန့်မြဲထားစပီး သင့်ကိုယ့်ပေငှကြငှ ဝေ ဆာထားပါ။ USB မ်းကို အိမုဝေသ့မ်း သို့မဟုတှ ဝေ ရာဇွံပလတတစွဲးဝေလးမ်းအျဖစု အမီးစံုရ်ဖွဲးကွားသညှပံုပျဖငှ ရရီးိုငှသညှ။ ထိုပု ငြန့်တာကိုထိန်းခိပု၍မရပါက ဝေ ကာပီတစွဲရီဝေနေစရန့်တြက သင့်လကတော့မ့ အေရးဆကီးသညှ အခဲကွဲလကွဲးကို USB ထဲတြငှ ထညှထားဝေကာငှး ထညှထားခဲပေလိမ့မညှ။

သင့်အလုပုနေရာမ့ ထကြွာသြားသညှအခါ သင့်ကြန့်တာကို ပိတို့တာဝေသခါပဝေ။ သတငှးခနးထဲတြငှ ပငှ သငြန့်တာသံးသညှအခါ သို့မဟုတှ မကဝေဆခဲမ်းကို ဖထညှအခါ သင့်ပခဲးပေငှမေကံးစပီး ဖကညှ မညှသုမ်းးဝှငှပတကွပီး ဝှိုးဝှိုး ဖကားဖကားရီပဝေ။ လို့ဂကွေျဟဆိုချခငှးမ်း သို့မဟုတှ USB အသံးပျပီချခငှး မ်းအတြက အတ္တနက္ခိဋ္ဌားဝှငှ ဟိုတယှးရီ အမ်းသံးကြန့်တာမ်းကို မသံးပါးဝှငှ။ စပီးလှငှ အမ်းသံးကြန့်တာမ်းထဲသို့ password မ်းမထညှပါးဝှငှ။

သင့်လကတော့ဝှငှဖနးမ်းကို လို့ဂကွဲးပိတှးထညှမ့ ဖြငှ၍ရးိုငှဝေစရန့် အမဲတမ့းစီစညှပါ။ သို့မဟုတှ စိတို့ငှးပျဖထွားသညှ အခဲကွဲလကွဲးယူသုမ်းသညှ မဖကကခဏအားပျဖငှ ထိုကဲ့သို့ထိန်းခိပုမ်းကို ဝေ ကံးလးတးဝှငှညှ နားလညှးသင့်သညှ။

Windows ၏ BitLocker ၊ MacOS FileVault သို့မဟုတှ သီးပျခားလြတပညှ TrueCrypt ကဲ့သို့မဟုတှ ဖိဋ္ဌိ လို့ဂကွဲးပျဖငှအပညှ ဝေဒသဆိုဋာဝေဆာဖဲမ်း က သတှထွားသညှဖိဋ္ဌား၊ သင့် account တစွဲလံး သို့မဟုတှ drive တစွဲလံးကို လို့ဂကွဲးပိတှပျဖငှ ကာကြယှးမ်း ပျပီလုပုးိုငှသညှ။ ဤနညှးလမ့းပျဖငှ ဖဲးအဟွားသညှ အခဲကွဲလကွဲးကို သင့် လကတော့ အား လံးဝထိန်းခိပုးိုငှသုတစွဲးပငြ ဖတှ၍မရးိုငှပေ။ ထိုဝေဆာဖဲကို USB ပျဖငှလညှး အသံးပျပီးိုငှ သညှ။ အားဝေကာငှးသညှ လို့ဂကွဲးပိတှစွဲ password) ကို အေသအခဲဝေရးခဲယှ။ အားဝေကာငှးသညှ လို့ဂကွဲးပိတှဝေရးခဲယှခငှးအပိုငှးကို ဖကညှပါ။

စမတှနးမ်းသညှ ငှငှးတို့မရးပုဝေထြးမးဖကကငှ ကာကြယှန့စံးခေငှမးတစွဲပျဖစညှ။ သညှ စိက္ခိက မတှတုလုပုဆောငှနေသညှ ဝေ ဒသဆိုဋာ လို့ဂကွဲးနစွဲးသညှအစီအစဋ္ဌားကို စံုစမ့းခဲပေလိမ့မညှ။ တကွကြလးပုးသညှအဖြဲ MobileActive တြငှ မိုဘိုငှးကိရီယမ်းကိုကာကြယှန့်တြက အသုံးဝှငှ လမ့းညးနးရီသညှ။

အစိုးရရမ်းဝံ့ရာဝေတွဲကံးလြန္းမားသည လြတ္ထညးသတင်းသမားမားကဲ့သို့သော
၎င်းတို့ကရန္တ အျမစ့ရမညကသူမားအားတိုက်ခိုက်ကြက မေကာင်းသကံသညးေဆာ့ဖဲ
malware) ကို ရါသြယ့်ကိုရိုပိုပို ခင်းမား ပို၍လုပုလာဗကသည။ အမားသံးေဆာ့ဖဲမားရို
ပိုမားကိုအခြင်းကောင်းယူ၍ malware သညးဝးမွ ေ န၍ကိယုေဖာကူပီး
ကြိတ်ထသို၎်၎င်းဘာသာထညးသြင်းသည။ ထိုကောကြိတ် malware က သင်း
ကြိတ်ထခလုတိုက်ခိုက်ကို မွတ္တားထားိုးဝိုင်းသည။ ကြိတ်ထဖန္နားပုပို၎်ေဆာ့ဖဲကညးိုးဝိုင်းသည။
သိုမဟုတု သင်းကြိတ်ထမွဖိုင်းကို အတ္တနန္တိုက်ခိုက်သိုပုပို၎်ေဆာ့ဖဲသည။ ထို malware ကို အီးေမးလု ဝး
င်း တြဲပိုသညး အတုပုဖုေသာလညးယံုခင်းရာေကောင်းေလာကညး မိုင်းဝးဝး
သာမန္တပေိကညး ဝက္ခ ဆိုက်ခိုက်မွတ္တင်း ပိုဗကသည။ တိုက်ခိုက်ကြက အြိတ်ေတြေ
ကာကောင်းေကာကူထားသညး ကိယုေရး အခန္တလက်ခိုက်သံးစပီး ပု ပုပုပုေသာ
အီးေမးလုအတုမားပုဖုိုးဝိုင်းခင်းရိုသညို မစဉးစားဘဲဝးဝး အီးေမးလုပုဖု
ပိုလိကညးဖိုင်း သိုမဟုတု link မားကို မးဝိုပိုက်ခင်းဝး ဝိုင်းရပုထညး ေဆာ့ဖဲကို သံးပါ။
ထိုေဆာ့ဖဲကို အမဲေတမး update လုပါ။ ထိုေဆာ့ဖဲက အဆင်းပုမင်းသညးရါသြယ့်ကုပုဖု
တိုက်ခိုက် မးမား အားလံးနီးပါးကို ေထာကမးိုးဝိုင်းပါလိမးမည။ အကယု၍ သန္တ Windows
ကိုအသံးပုပါက Microsoft ဝးဝး Avast ဝးဝးစုလံးက အေပုခခိုင်းရပုေထာကမးသညး
စနစ်ကိုေပးပါသည။ အကယု၍ သင်းအေပုဖု သင်းကြိတ်ေတြေ
ခိုင်းရပုးစကောင်းကးစကေခင်းဝိုင်းသညို သံသယရိုပါက အလုပုမားစုဝး
လြတ္ထညးနညးပညာရိုင်းက malware ေဟ်ကြားေစရန သင်းေဆာ့ဖဲမားကို ပု
ပန္တညးသြင်း ပုခင်း လုပုေပးိုးဝိုင်းသည။ ဤသိုပုပုခင်းမစိေတြေ အခန္တလကု data)
မားအားလံးကို အျခားတစုေရာ တြေ သိမးထားမိရနေသ်ပါေစ။ ထိုသို
ကူးယုသညးအခန္တလက်ခိုက်ေတြေ malware မားမပါလာေစရန ကြမးက်ေြမားဝးဝး လုပုေဆာငို။
အေဝးမွ ဆာဗာ server) မားေတြေ သင်းကြိတ်ထမွဖိုင်းကို ပံ့မန္တူးယုသိမးဆညးပုခင်းမား
remote backups) သည စိတ္တူးေကောင်းတစုပုဖုထည။ အကယု၍ သင်းစကို သန္တမးမိပါက
သင်းသတင်း အခန္တလက်ခိုက် ကာကြယုနောကညးလမးတစုပုဖုထည။ ေ
ပးပိုခင်းခရသညး အခန္တလကု မားသည လမးတစုေလံာ်ေတြေ လိုပုဝကစုပုဖု
ဖိုးအုပုခင်းခရသညးေသ်ပါေစ။ ထို backup မား ကို ရယုိုးဝိုင်းမားကိုလညး

ထိန်းခံပေးရန်အတွက် သတိပြုပါ။
အပိုင်းကို ဖတ်ရှုပါ။

ပုဂ္ဂလိကအချက်အလက်အား ကာကွယ်ရန်

အကယ်၍ သင့်အား ကြိုတင်သိမ်းယူခြင်း သို့မဟုတ် စစ်ဆေးခြင်း ဥပမာအားဖြင့်
နယူပျံတိုက်ခိုက်ခြင်းများ ကဲ့သို့ သေချာအောင် အာမခံပေးရန်
သင်၏ ကြိုတင်သိမ်းယူမှုများကို သင့် လွှဲပြောင်းပေးသည့် အချက်အလက် များကို
ဖော်ပြပေးပါမည်။ ထိုကိစ္စမှာ ဖိနှိပ်ကွပ်ကဲခြင်း သို့မဟုတ် အမေရိကန်ထံသို့ ခြံထည့်
လိုက်ခြင်းကဲ့သို့ မရိုးစင်းပါ။ မဟာမိတ်အဖွဲ့အစည်း ထို့ကဲ့သို့ ဖိနှိပ်ကွပ်ကဲခြင်းကို
ကြိုတင်သိမ်းယူမှု ပုံစံများ လမ်းညွှန်ပေးခြင်းဖြင့် ပုံစံအမျိုးမျိုးပါ။ အကယ်၍
သင့်အချက်အလက်ကို အန္တရာယ် ဖြစ်နိုင်စေရန် ပုံစံအမျိုးမျိုးပါ။ မရိုးစင်းစေလိုပါက
အချက်အလက်ကို ကင်းရှင်းစေရန် သီးသန့်ပုံစံထုတ်ပေးသည့် ဆာဖ်ဝဲ
ကို သုံးစွဲပါ။ သင့်အား ကြိုတင်သိမ်းယူခြင်း secure delete" ပါပါက အသုံးပြုပေးပါ။ သို့မဟုတ်
အမေရိကန် သို့မဟုတ် Windows program ဖြစ်သည့် Eraser ကဲ့သို့ ဖြစ်နိုင်စေရန် ဆာဖ်ဝဲတစ်ခုကို ဖတ်ရှုခြင်း
download ရယူထားပါ။

ပုဂ္ဂလိကအချက်အလက်အား ကာကွယ်ရန်

သင့်အား ကြိုတင်သိမ်းယူမှု စစ်ဆေးခြင်း သို့မဟုတ် အချက်အလက်အား လုံးဝ
ကြိုတင်သိမ်းယူမှု သို့မဟုတ် သင့်အား ကြိုတင်သိမ်းယူမှု သို့မဟုတ် သင့်အား ကြိုတင်သိမ်းယူမှု
ကဲ့သို့ သေချာစွာ ဝန်ဆောင်မှု ပေးခြင်း၊ cloud ဝန်ဆောင်မှု၊ Gmail သို့မဟုတ် Yahoo ကဲ့သို့
ဝန်ဆောင်မှု ပေးခြင်း သို့မဟုတ် Facebook ကဲ့သို့ သေချာစွာ
လူမှုကြော့ဝန်ဆောင်မှု ပေးခြင်း သို့မဟုတ် သင့်အား ကြိုတင်သိမ်းယူမှု သို့မဟုတ် သင့်အား ကြိုတင်သိမ်းယူမှု
ကို ဖိနှိပ်ကွပ်ကဲခြင်း အချက်အလက်အား ရယူခြင်း ဖြစ်နိုင်စေရန် စစ်ဆေးခြင်း စစ်ဆေးခြင်း စစ်ဆေးခြင်း
ပုဂ္ဂလိကအချက်အလက်အား လုံးဝစွာ စစ်ဆေးခြင်း စစ်ဆေးခြင်း စစ်ဆေးခြင်း

ဒေသဆိုင်ရာ ပုဂ္ဂလိကအချက်အလက်အား ကာကွယ်ရန် အာဏာပိုင်များနှင့် စီးပွားရေး သို့မဟုတ် လူမှုရေးအရ
နီးစပ်ခြင်းဖြင့် အန္တရာယ် ဖြစ်နိုင်စေရန် ပုဂ္ဂလိကအချက်အလက်အား ကာကွယ်ရန်
အစိုးရများက တောင်းဆိုသည့်အခါ လမ်းညွှန်ပေးခြင်း ဖြစ်နိုင်စေရန် သို့မဟုတ် cloud
ကြိုတင်သိမ်းယူမှု အချက်အလက်အား လုံးဝစွာ စစ်ဆေးခြင်း စစ်ဆေးခြင်း စစ်ဆေးခြင်း

လညာချခင်းချဖင့်လညးရးိုငံသည။ သင့်ကိုတိုက်ကြွမ်းသည အင်္ကျလကိုရယူရန္တကြက
သင့်၏ log-in သို့မဟုတ် လို့ဂကံပါတ် (password) ကိုရယူခင်းသည။ ထိုသို့မျဖစးအာ
တားဆီးရန္တကြက သင့်၏လို့ဂကံပါတ်းဝင့်ဝင့် လံပခံီရေးမေးခြင်းမ်းကို
ဂရုတစိုကေရဲခံယူ။ https" မှတစွင့်သြးသညး အတ္တနကဝနဆေးသး သို့မဟုတ်
သင့်ကိုယှိင့်ဆေးဖဝံမှ ပေးသညး လို့ဂကံစနစချဖင့်အဟူးဝေး ဆကြွယူးကို
အမဲတမှးသံပါ။ အေးကောင့်ေးဝေးလို့ဂကံပါတ် ဝေရဲခံယူချခင်းအပိုင့်ကိုဖကညးပါ။

အန္တိုင်းတြင့်ဝေး ပုဂီလေးရဲဆိုတအင်္ကျလကွမ်းကိုသာ မကာကြယှိးဝင့်။ မညညးအင်္ကျလက
တို့ကို အန္တိုင်းေးနရမ်းတြင့် အမ်းပညညသိရိုဝေးအာင့်ေးဖပမညိုစွေးစးပါ။
သလ္လမ်းကြနကွမ်း အေးေးဟပသညးအင်္ကျလကွမ်းကို သူတို့က
လူတကာတိုင့်ေးကိုေးဟပချခင်းအေးေးဖင့် အမွေးကိုလုပုတ္တက သည။ သင့်ကိုယှိင့်
စံပမှေးေးထကမေးေးဖထုတ္တညး သတင့်ေးစပညာ၏ပစွတ္တစူသဖြယှ ပံပမ္တေးေး ဖင့်
သေးထေးထိုကွါသည။ ဝကြင့် လိုကံရောေးဖြချခင်းချဖင့် သင့်လးပူးမေးမ်းကို မညိုမ်းမ်း တူးဆြ
ခင်းငံသညိုဖကညးပါ။ ထိုပပ ထိုသို့လူအမ်းသိသညးသတင့်ေးအင်္ကျလကွမ်းကို
သင့်အလုဟူးအေးေးတွင့် အယွကေးေးလိုသညးသူမ်းက
မညသို့အလဲသံးစေးေးပိုင်းငံသညိုဖကညးပါ။

အေးကောင့်ေးဝေးလို့ဂကံပါတ် (password) ဝေရဲခံယူချခင်း

အေးကောင့်ေးသညးလို့ဂကံပါတ်ကြယူးသည ယခုအိန္တထိ သင့်အင်္ကျလကွမ်းအေး
သင့်ေးခင်း သညး အေးကောင့်ေးဆုံးေးဝေး ယဘယ်လံပခံီမေးတစူချစညည။ သို့ရာတြင့်
မဖြင့်ေးခင်းဝေး လို့ဂကံပါတ်တစူ အေးေး ရဲခံယူချခင်းသည ဖကေးေးကောင့်ေးသညက
ပိုရဲခံသည။ ငင့်ေးတို့ခကံခကံဖနနေးေးထေးေးဝေး လို့ဂကံ နံပါတ်ည အမှေးေးတေး
လူခကံကွမ်းဖကသညး နံပါတ်ထေးေးတြင့် ပါဝငကသညို လူအမ်းအျဟေး အထိတု တလနူေး
တြဂရိုဖကသည။ ဝေး ဆေးဖဝံက တိုက်ကြွမ်းအေးေး ဖခင်းခင်းခင်းခင်းလို့ဂကံပါတ်းကို
ဖထုတ် ခင်းငံေးစပီး လို့ဂကံပါတ်ချဖင့်ကကြယူးေးသေးစကိုရိယာ သို့မဟုတ် ဝနေးေးကို
အလံညမန စမှေးေးသပေးေးဝေးသည။ လံပခံီဝေးလို့ဂကံပါတ်တစူအချစ
အစူလေးအေးေးချဖင့်ေးရဲခံယူးမ်း ဥပမာအေးေးဖင့် အဘိစန္ဒ ရိုးရိုးစေးေးလံးတစွေးေး
ကိန်းဂဏန်းတစူ သို့မဟုတ် အခိကေးေးသေးေးရရမ်းအေးေး ထူးေးေး သညး

သေကၢတမ်းၤၤဖုၤအစးထိုးထားသညး စကားလံးတလံးသညး အလြဲၤတော့ၤဝါက
တိုကိၤကွဲးမားၤ သားကော့ၤဖုၤဖုၤလိမ္မံးမညး။

ပံးမံးအကရၢရာၤပုၤသညး လွီၤဂွံၤပိၤထွဲၤသညး ထူးၤၤသညးၤၤပုၤစကား သိုၤမဟုတု
ဆိုရိုးစကားကို ဝေ ရဲးခံယူပီး ကံပနးၤဝေရဲးထားသညး ပုဒ်ၤဖုၤတုၤဒုၤပုၤကၢတမ်းၤဝေရာလိၤကွါ။
ကိုယွဲဘာကံသညး သိုၤသ့ၤ မထဋးသညး စာရေးဆရာတစုၤဦးထံမ့ ဝါကံတစုၤ သိုၤမဟုတု
ကိုယုးစိတ္တိၤတြုၤဝေသညး အဓိပတၢယုၤသညး စကားစုတစုၤကို ဝေ ရဲးလိၤကွါ။
အဂၢလိၤဟံးသၢတြုၤ အကရၢရာအသးဝေဒုၤအသကိးမားကို ဝေ ရာလိၤကွါ။

လွီၤဂွံၤပိၤတုၤညးဝေလေလ ထိုလွီၤဂွံၤပိၤတုၤတြုၤဝေဒုၤမညး အလိုအလာကညးလမုးမား ကို
ခံးဝေဒုၤဝေလေလုၤဖုၤမညး။ သာမန္တံၤတံးဝေဒုၤဝေလာကိၤ အသံးၤပုၤပီၤပီး
အားကော့ၤၤၤမ့ၤတိုၤလုၤသေသာ လွီၤဂွံၤကွဲးစုကို
မညးသိုၤတညးဆာကုမညးသညးနညးလမုးကော့ၤတစုၤကို www.diceware.com
တြုၤဝေဖုၤပုၤထားသညး။

အကယုၤၤ သုဒုၤအေၤဖုၤ လွီၤဂွံၤပိၤတုၤမားအုၤပားကို အသံးၤပုၤပီၤပိက
တစုၤထူးၤၤသညးလွီၤဂွံၤပိၤတုၤ ကို ထုတုပေးပီး ဝေဒုၤနံၤပိၤတုၤကို
လွီၤဂွံၤပိၤတုၤထဲၤအာကြံၤ လံးလံးခံးဝေဒုၤခံးဝေဒုၤထားပေးမညး ဝေဆာဖုၤ တစုၤကိုစဉ်းစားပါ။
ထုတုတစုၤတညးဝေသာလွီၤဂွံၤပိၤတုၤ အားကော့ၤၤသညးနံၤပိၤတုၤဖုၤဝေစ။ အကယုၤၤ သု
သုဒုၤလွီၤဂွံၤပိၤတုၤတိုၤမ့ၤသြားပါက သုညးမညးဝါၤဖုၤမညး အတညးပုၤရန္တုၤတြုၤက ဝဲကိၤက
မားကအသံးၤပုၤပီၤသညး လံးခံးဝေဒုၤဝေဒုၤမားဒုၤမား သုဒုၤမိခဲၤ အပီၤဘဝကနာမညးဘာလဲ
ဆိုသညး ဝေ မားဒုၤမား ကဲသိုၤ အတြုၤက သုပေးသညးအေၤဖုၤမားကို သတိပုၤပီၤပါ။
လံးခံးဝေဒုၤဝေဒုၤမားအား ရိုးရိုးသားသား ဝေၤ ဖသညး အေၤဖုၤမားသညး
စိတိုၤဒုၤဖုၤထွားသညးရန္တုၤတစုၤအေၤဖုၤ အလြဲယုၤကုၤဝေဒုၤသညး လူအမား ရးဝေဒုၤသညး
အခံးကွဲးၤဖုၤမညး။ ထုတုသိုၤရိုးသားသညးအေၤဖုၤမားအစား လွီၤဂွံၤကွဲးစုကိုသိုၤ သုၤတြုၤမညးမ့
မသိ သညး စိတ္တုၤယုၤအေၤဖုၤမားပေးပါ။ မတူညီသညးဝဲကိၤကွဲး သိုၤမဟုတု ဝဲဆာမားရံၤ
account အမီးမီးအတြုၤက တူညီဝေသာလွီၤဂွံၤပိၤတုၤ သိုၤမဟုတု
လံးခံးဝေဒုၤဝေဒုၤမားအေၤဖုၤမားကို မသံးပါးဝေဒုၤ။

အတ္တနက္ခာဝေတွဲ; မဟုတ်ပါ။ အနည်းဆုံးတော့ တစ်စုံတစ်ခုယောကွ ထိုစာရိက္ခါ ခိုးသြားလို့
ထိုနံပါတ်ကို ဝေပျ ဟင်းလဲခိန္တပီဟု သိပ္ပံပေလိမ့်မည်။ ထိုလို့၂၀၀၈ကိုပါ တွားကို သင့်ရဲ့ခန်း
နံရံပေပုတြက္ခာဝေသာ စာရိက္ခာပေပုတြက္ခာဝေသာ ခ်မေးမိပါစေ့ဝေ့ဝေ့။

၄။ လက္ခဏာပြုပုဒ်

သတင်းသမားအများအပြားအကြား အခိုင်ရာယုအခက်ဆုံးမှာ လက္ခဏာပြုပုဒ်များကို
သတင်းလိုကျခင်း ပျ ဖွဲ့ညွှ။ ရှိပုံငါးဆိုင်ရာကနီးမာချခင်းပေပုကာဝေ့ သိပ္ပံ
ထိုခိုကွဏ္ဍရမားကိုရွာငှားရန် အကူအညီပျဖစေစ ဝေ့ဝေ့သည့်။ သတင်းသမားတစ်ဦးသည်
စိတ်ငါးဆိုင်ရာအဆင့်ပျဖစေစသင့်သည့်။ သင့်တော်လောကွတု သည့်
ပစာညွှားကိုရိယာမားရွှိသင့်သည့်။ ဝေ ကာဝေ့ကောဝေ့မြဲနွှဲလေ့ကွဝေ့ထားသင့်သည့်။ ဖပီးလို့
အာမခံ အလံု အေလာကွ ထားရွှိသင့်သည့်။

လုံခြုံရေးသတင်း

သတင်းသမားအကြံပေးခံရေးသတင်းများကို ပုဂ္ဂလိကကုမလဏီမားက ၁၉၉၀ ပျ
ပညာ့လြန့်ဝေ့စွားကတညွှား က ဝေ ပးလ်ကိုသည့်။ အစဉ်လာအားပျဖဝေ့ ထိုကုမလဏီမား၏
ဝန္တမားအချဖစ ဖမိတိသုံးဝေ့အေမရိကန် စစွးထမူးဟောဝေ့မားကို အခိကခန့်ထားပုကသည့်။
အမ်းစုက အေရးပေပေရူးဦးသူနာပျပီစုပျခင်းဝေ့အတူ တုဝိကွဲကွဲအခိုင်ရာယုဝေ့
စစပေပျပုပဝေ့အခိုင်ရာယုမားအကြား ဦးတညွှားဝေသာ ပုဂ္ဂလိကလေ့အသိဆိုရာ
ကဖြဲမူးကွဲမားကို သင့်ကားပေးသည့်။ ထိုကဲ့သို့ပျသာသင့်ကို လက္ခဏာပြုပုဒ်များကို
သတင်းလိုကွညွှား သတင်းသမားအကြား အထူးညွှားလိုသည့်။ အသိပညာဝေ့
ကဖြဲမူးကွဲမားကို စာသင့်ထဲတြဲဝေ့ရာ သတင်းသမားတစ်ယောကွနုပျဖဝေ့ ကဖြဲမူးကွဲမား
တြဲလုပုမညွှား စိန်ခေဝေ့ရွှိသည့် ရးပုဝေ့ထေးဝေသာ အေပျခအေကတစုပျ ပံုတူဖန္နီး၍ပါ
သင့်ကားပေးသည့်။ သင့်အကီးဝေ့က ဝေ့ဝေ့ ငွဲပျခားဝေ့ဝေ့ ဝေ ဒသခံ သတင်းအကြား
အတူတူပုပျဖစွည့်။

ဥေရာပအေပျခစိုကွ International News Safety Institute က ကမာတတစုဝေ့က
အခိုင်ရာယုသည့်ဝေ့ရာမား တြဲ အလုပျပုပေပုပုကသည့် ဝေ

သတင်းကြွေးမြီအပူပူဖွဲ့ဖွဲ့ နယူးဗွန်းမြားသတင်းထောက် မားက ဝေ

ဘေးကင်းရေးဝန်ထမ်းစီမံခန့်ခွဲရေးအဖွဲ့ဝင်များ၊ ဂျ

ပထမကတိအသင်းတို့ ဝန်ထမ်းပေးပါဝင်၍

ဝန်ထမ်းတကာလူ့အခြေခံအရေးအခင်းဒေသနယ်များကိုလည်းပေးပါသည်။ သနားကို ဂျ

ပထမသတင်းကား ဂျာမနီသတင်းစာပေး ဂျာမနီလူ့အဖွဲ့အစည်းပေးပါသည်။

ကမာတူကုလသမဂ္ဂယူနိုက်တက်ပြည်ထောင်စု ဝန်ထမ်းအဖွဲ့အစည်းများ၊ Swedish

International Development Cooperation Agency ကဲ့သို့သော အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့်

International News Safety Institute ကဲ့သို့ ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းများပေးပါဝင်၍

ဖြည့်စည်းပေးပါသည်။ ဝန်ထမ်းများ သတင်းသမားများအကြား လုံခြုံရေး သနားကို

အလွန်ပေးပါသည်။

ကာကြားရေးကိရိယာ

သတင်းကြွေးမြီအဖွဲ့အစည်းသတင်းစာပေး သတင်းစာပေး ကိရိယာများပေးပါသည်။

အဆုံးဖြတ်ချက်အဖွဲ့အစည်းကြား ဤကိရိယာများ နှင့် ကာကြားရေးဝန်ထမ်းဝန်ထမ်းများ၊ ဝေ

ထာဝရသတင်းစာပေး ကိရိယာများ သတင်းစာပေး သို့မဟုတ် ဂျာမနီ ဝန်ထမ်းများ ဝေ၊ ဓာတ်

သို့မဟုတ် ဝန်ထမ်းများ ဝန်ထမ်းများကို တားဆီးရန် သို့မဟုတ် တနင်္ဂနွေကြား ဝေ

သတင်းစာပေးများပါဝင်ပါသည်။ တိုက်ရိုက်သတင်းစာပေးကြား ထိုကိရိယာများထဲ၌ ဝန်ထမ်းများ

အားပေးပါသည်။ ကိရိယာများကို ဆက်သွယ်သည့်သတင်းစာပေး

ကိရိယာအားဝန်ထမ်းများ ပါဝင်ပါသည်။ လမ်းပေးကြည့်ကြည့်များ သို့မဟုတ်

အဖွဲ့အစည်းများကြားမှ ထိုကိရိယာများကို

ပေးဆောင်ပါသည်။

ကိရိယာအားဝန်ထမ်းများ သတင်းစာပေး သည့် ဂျာမနီ ဝန်ထမ်းများ

ကိုကိရိယာပေး အားပေးပါသည်။ The U.S.National Institute of Justice က

ကမာတူကုလသမဂ္ဂ ဝန်ထမ်းများပေးပါသည်။ ဝေ၊ ဓာတ်

တည့်တည့်သည့်။ အကယ်၍ သတင်းစာပေး လက်တွေ့ပေးပါသည်။ သတင်းစာပေး

စနစ်များပေးပါသည်။ ဂျာမနီ သတင်းစာပေးများကို တားဆီးပါသည်။ သတင်းစာပေး ဝေ

အာက္ခိအာက္ခိ...ကိုဝေရ်းခဲယုသဒ့သည။ သိုၤၤသ့ၤ မညည့ၤဝေအာက္ခိအာက္ခိ...မိ
က်ည့ၤလံးဝမကာံးဝိုၤသညို သတိၤပီပါ။ က်ည့ၤကာ အာက္ခိ...က က်ည့ၤဆန္ၤရပုန့ၤစသည့ၤတိုၤ
အျပဒးအထန္တုရးဝိုၤသညို သိုၤမဟုတု ထိမိသည့ၤအရိန္နဲးဖုကာဒ့ၤ ဝေ သ ဝိုၤဝိုၤဝေသးသည။
ကားမ သီးသန့ၤထုထွားသည့ၤပံ့စံးဝိုၤဝိုၤ ဝေဘး သိုၤမဟုတု ဝေပါဠိခံအကာအကြယွားကို ဝေ ရ်းခဲယု
ရန့ လိုအပုၤခဒးရိမရိကိုလည့း စဉ္ဇးစားသဒ့သည။

စုဝေၤပျပုၤပုၤ သတဒးလိုက္ကသည့ၤသတဒးသမားမားသည့ သံခေမာက္ခိးဝေဆာဒးရန္တည့း
အသကံၤပီပါ သည။ သိုၤၤသ့ၤ ထိပုန့းအဆဒ့ၤရိသည့ၤ ခေမာက္ခိးလံး
ပံးစမားကိုသာအခိကကာကြယုပေးစပီး ဝေ ခဲမးန့းဝေရး ရိဇုယု သိုၤမဟုတု
စးဝိုၤကပါရိဇုယွားမွပုၤကည့ၤ က်ည့ၤဆန္ၤကိုက္ခိမိဇုပီး ဝေဟကြိကြိးဝိုၤဝိုၤ ဝေခဲရိသည။

စုပုၤမားဝိုၤဝိုၤအတူတြဲတြဲသည့ၤအခါတိုၤဒး

က်ည့ၤကာအာက္ခိ...ကိုဝတ္ထုၤ။ ရာဇဝတ္ထုးသတဒးလိုက္ကုၤခဒး အတြက္ကု

က်ည့ၤကာအာက္ခိ...ဝတ္ထုၤဆကံၤပီပေ။ အဘယုဝေဖုကာဒ့ၤဆိုဝေသာၤ သတဒးသမားတစုၤကို
ဥပဒ ထိန့းသိမ့းဝေရးတာဝန်ၤသ့ဝိုၤဝိုၤ အမွတ္တားဝိုၤဝိုၤဝေသာဝေဖုကာဒ့ၤပုၤစုၤ။

ပိုစပီးသတြဲဝေသာ၊ ပိုစပီးပေဝေသာ၊ ပိုစပီး စိတ်ရေသာပစာည့းမားတိုးတက္ကသည့ၤအခါ

က်ည့ၤကာအာက္ခိ...မားကိုလည့း အခိန္နဲးခါအလိုက္ကု ပိုဝေကာဒး ဝေအာဠုယုဖုကာသည။

ပစာည့းမားမတူပါက ကိုတြိယုသံးပုၤပီရပံ့ မတူသညိုလည့း သတဒးသမားမားဝိုၤဝိုၤ

သတဒးမန့ဝေနကံး သတိၤပီဖိုၤလိုအယုၤ။ ဝေ ဖုကြုၤပုၤမားသည့ ပုၤပီတိုၤပါကအကုၤခဒး

သိုၤမဟုတု ကြဲၤခဒး ပုၤ ဖုဝိုၤဝိုၤသည။ က်ည့ၤအာက္ခိ... စစွေမာက္ခိးသာ လုလုပုၤထည့းမားသည့

စိုတြဲပါက ပံးကိးတြဲး ဝိုၤဝိုၤသည။ လုၤၤခတြဲးက ထိုက်ည့ၤအထည့းဝိုၤဝိုၤအျခားပစာည့းမားကို

ပံးကိးဝေစးဝိုၤဝိုၤသည။ သံးစပီးသား က်ည့ၤကာ အာက္ခိ...တြဲ ပြန့းပုၤခဒး သိုၤမဟုတု

အမိတ္တးအားနည့း ပုၤ ခဒးလကရုၤမားရိမရိကို ဂရုတစိုက္ကု စုဝေဆးသဒ့သည။

က်ည့ၤကာအာက္ခိ...မားအားလံးကို က်နနသိမ့းထား စပီး ရ်းဖုခါစုဝေဆးသဒ့သည။

ဆူပူအံးဖုကြသည့ၤသတဒးလိုက္ကုၤခဒးအတြက္ကု အကာအကြယိုရိယာမားကိုလည့းရးဝိုၤဝိုၤသည။ ဝေ

ပုၤပါးစပီး အတန အသဒ့ပါးဝေသာ ဓားထိုးခံသည့ၤဝေအာက္ခိအာက္ခိ...မားကလည့း

ဓားပုၤဖုတိုၤကိုက္ကုၤခဒးမား၊ ဝေရာဘာက်ည့ဆန္ၤး ဝိုၤ ဝိုၤ အျခားဝေသာအံးရာယုမားကို

အကာအကြယုပေးဝိုၤဝိုၤသည။ သတိၤပီပုၤမားဝိုၤဝိုၤ ဝေ ဘုစုဝေဘာဦးထုပုၤပံ့စံးကို လည့း

ရုံးဝိုင်းပါသည်။ ဓာတုဗေဒပြုကာမ်ကုံးဝါးကုံးမားကိုလည်း ဝတ္ထုဝိုင်းပါသည်။ သို့မဟုတ်
ထိုသို့ဝတ္ထုဝိုင်း ချစ်ဝိုင်း သတင်းသမားမားအား အဓိကရုဏ်းရဲ သို့မဟုတ်
ဆေးပညာမားဝိုင်းအမှတ်ဝိုင်းသည့် အဝိုင်းရာယူခိုင်း သည်။

အတူတူသြားချစ်ဝိုင်း သို့မဟုတ် တစ်ယူဝိုင်း

ပဋိပက္ခကိုကုသည့်အကဲခတ်ဝိုင်းမည့် ဝေ နရာတစ်ခုဝိုင်းယူချစ်ဝိုင်းသည့် သတ္တဝါမည့်
အရေးအသားဆုံးဝိုင်းဝေ ဝေ ဝိုင်းယူမားထဲမှ တစ်ခုချစ်ဝိုင်း။ ဝေရာတစ်ခုဝိုင်း လုံးပေးဝေသည့်
လက္ခဏာပြုမားအားလုံး၏ ဝိုင်းဝိုင်းဝေရား၊ သမိုင်းဝေရာကင်းဝိုင်း အမှုအကင်းမားကို ဝေ
သေသင်ခံ သုဝေတသည့်ပီလုပီ။ စည်းလုံးမား၊ စည်းကမ်း၊ စိတ်တူ၊ ဝေ လက်ဝိုင်းသည့်ကားမား၊
ပစ္စည်းဝိုင်း သတင်းသမားမားအပါအဝင် အရဟန်းမားအားလေးစားမားသည့် မတူညီဝေသာ
လက္ခဏာပြုမားအဖွဲ့ကား၊ ဥပမာ သူပုန်းမားဝိုင်း အစိုးရလိုလားဝေသာချစ်ဝိုင်း၊ စစ်ကိုင်း
သာ ပုံမှန်ဟုထည့် တပြုမားအဖွဲ့ကားဝိုင်း ကြံ့ချစ်ချစ်နားဝေသည့်။

အတူတူသြားသည့် ဆိုသည့်ဝေဝါဟာရသည့်
embed)
အေမရိကန်ဦးဆောင်ပေးအိရက်တိုဝေရာကိမ်းပိုင်း အကြောင်း စစ်ပြုမားဝိုင်းလိုကွါရန်စနစ်သည့်
သတင်းသမားမားအကြား ၂၀၀၀ ချစ် ပညာလြန့်စာပိုင်းဝိုင်း မားအကြောင်း
အေမရိကန်စစ်ပညာအသုံးချပီရင်း လူသိမားလာခဲ့ချစ်ဝိုင်းချစ်ဝိုင်း။ သို့မဟုတ် စစ်ကိုင်းကို သတင်း
လိုကွါရန်ကြား သတင်းသမားမားက စစ်ပြုမားဝိုင်းလိုကွါချစ်ဝိုင်းသည့် ၁၉
ရာစုအလယ်ပိုင်းကတည်းက ရှိခဲ့သည်။ လက္ခဏာပြုမားဝိုင်းလိုကွါသည့် သတင်းသမားသည့်
အမိန့်ပေးထားသည့်အတိုင်း တပြုမားဝိုင်းအ တူသြားလာရန်အပွား
တပြုမား၏တည့်ဝေရာကိုပေးဝေစေသည့် သို့မဟုတ် ငှင်း၏လုံးဝခိုင်းကိုထိခိုက်စေသည့်
အရာမှနှိမ်ချစ်လုပုချစ်ဝိုင်းကိုရွာကုန် လိုအပ်သည်။ သို့မဟုတ် ချစ်စွမ်းကို ချစ်
မင်းဝေပြုသည့်အတိုင်း သတင်းတင်ပို့ပိုင်းကိုမူ ဆုပိုင်းသင့်သည်။ CPJ သည့်
ထိုကဲ့သို့အတူလိုကွါရန် အစီအစဉ် နှင့်ပတ်သက်ပီး အငှင်းပြင်းမားအပိုင်းကို မှတ်မားတည်းသည်။
ဥပမာ စစ်ဘက်ပိုင်းဝိုင်း လက္ခဏာပြုမား၏ကိုပေးလွှမ်းသည့် ငှင်းတို့ဘက်ကိုရစ်
ဝေရားသားချစ်ဝိုင်းမရှိဟုဆရာသည့် သတင်းသမားအား လိုကွါခြင်းပေးရန်ချစ်ဝိုင်းဆန်တတည်း။

တစ်ကွက်တစ်ကွက်ပီး သတင်းရေးသားသူများအချင်းချင်းလည်း ရန္တာပေးပေးပေးပါင်းသည့်
အချားတစ်ကွက်၏ ဖြစ်ပျက်ခင်းကိုခံရိုးခိုင်းသည့်။ လြန့်သည့်ဆယ့်ရှစ်နှစ်ကြာက
သတင်းသမားများသည့် အေမရိကအလယ်ပိုင်းကဲ့သို့ပင် သာဒေသများကြောင့် ဖူပိကရုန်းကို
မတူညီသည့်ဘက်မှပင် အာဝဏ္ဏအာဝဏ္ဍမတူသတင်းရေးသားတင်ပို့ပေးခိုင်း ခဲ့သည့်။
ယေနေ့ခေတ်တွင် အစိုးရတစ်ဖွဲ့များရော၊ သူပုန်ကပါ ငှင်းတိုက်ရန္တာပေးပေးခိုင်း အဆန္ဒကြည့်ယို
သည့် သံသယရှိသည့်သတင်းသမားများကို ဖမ်းဆီးဖျက် တိုက်ခိုက်ကုသည့်။ ၂၀၁၁ ကြောင့်
အီသီယိုးပီးယား အာဏာပိုင်များသည့် ဆီဒြေတိုင်းသမားများပျက်စီးသည့် Johan Persson ခိုင်း
Martin Schibbye တို့ကို ခြံထဲကွေးရော Ogeden National Liberation Front
တို့ခိုင်းထဲသြားသည့်ကို ဝေ ကြည့်ရုံပီးနောက်ပိုင်းကြောင့် ခိုင်းခိုင်းတော့ သဘာဝေဖာကွေး
ဖြစ်ကွေးခိုင်း ထာဠ်ခွဲသည့်။ အီရတ်ခိုင်း အာဖဂန်စာတင်နှင့် သူပုန်ဖွဲ့ပေးခိုင်း
အဆန္ဒကြည့်ယိုပီလုပွဲသည့် ရေးပေးခိုင်းခံရသည့် ဝေ ဒသခံသတင်းသမားအများအပြားကို
အေမရိကန်ပြည် မားက ထိန်းသိမ်းခွဲသည့်။ ထိုသတင်းသမားများထဲမှအိန္ဒိယ
မည့်ညွှန်ရာဇဝတိုးခိုင်းမှ ဖြစ်ကွင်းခံရဘဲ လေပါင်းများဖြာသို့မဟုတ် ခိုင်း
စုပေါင်းများဖြာဖျက်ကောအာဝဏ္ဍ ထိန်းသိမ်းပေးခိုင်းခံခဲ့ရသည့်။

တပြည်များခိုင်းထဲလိုကုန် သို့မဟုတ် တစ်ယုံယုံတော့သြားရန် ဆိုလိုသည့် စွန့်ပေးခိုင်းမှ
သီးချားကင်း လြစ်ပီး ကိုဆုံးပေးတော့ကြောင့် သန္ဓေညွှန်
အေရေးဆက်ပေးသောအလို့အတိုင်းများကိုဆက်ပေးရသည့်။ စွန့်ပေးခိုင်း အတူသြားပေးခိုင်း
ရူပတန်းစွဲကွေးခိုင်းမှတစ်ဆင့်များကို ကိုယ့်စဉ်းတည့်သားရခိုင်းသည့် အခြင်းအရေး ရသည့်။
သို့ပေသော တိုက်ခိုက်ရော အရဟန်းများအပင့်အကီးသကွေရာကွေးအပါအဝင်
အချားအချင်းထောင့် မား ရရှိပေးခိုင်းကို ဆုံးပေးခိုင်းမှ ထိုအခြင်းအရေးကိုရသည့်။
လက်ကိုင်ပြည်များမှ သီးချားကင်းလြစ်ပီး သြားလာဖျက်သည့် သတင်းသမားများသည့်
ပိုမိုကုန်ပေးခိုင်းရောကင်းရခိုင်းသည့်။ အေသအေဟံက မားသည့်
တစ်ကွက်ယုံတော့သတင်းလိုကျွမ်းအားဖျက်ကြောင့် ပိုများသည့်။ သို့ပေသော
စွန့်ပေးခိုင်းထဲလိုကု ပေးခိုင်း၏ အခိုင်းရာယိုကိုလည်း ဝေ လို့မကြာကွင်းပေ။ ၂၀၀၃ မှ ၂၀၀၉
အကြောင်းကြောင့် အီရတ်စွန့်ပေးခိုင်း ထဲလိုကွေးခိုင်း သတင်းသမားကိုးဦးအသတ်ခံရပီး ၂၀၀၁ မှ

၂၀၁၁ အထိ အာဖဂန်နစ္စတန်နှင့် စစ်ပွဲ ဝိုးဝိုးဝေးဝေးကြဲလို့ကုသည့် သတင်းသမား ဝေမျှ
ဆက်သွယ်ရေးဆိုင်ခွဲသည့် CPJ သုတေသနက ဝေမျှပေးနေသည်။

အကယု၍ စစ်ပွဲဝိုးဝေးအတူကြဲလို့ကွဲကွဲ သည့် အရာခွဲတစုဦး သို့မဟုတ် အသက်ပေးတစုဦးပုံစံ
ပေးလျှင် ဝေမျှပေး အနာအထားမီးမျှဖန်တီးပေးပါ။ စစ်ပွဲကြီးပစ္စည်းသည့်
ဆန့်ကျင်ဘက်စစ်ပွဲများအကြောင်းရှိ အရာရှိများဟုသံသယရှိသူများ၏ အရိပ်ကို
ပစ္စည်းရရှိကူးသားရသည့်။ သတင်းသမားများ သည့် ရန်သူအဖြစ် ငှားတို့ကြဲလို့ကွဲ
တပြုများ၏ယူနီဖောင်းများအတိုင်းဝတ်ဆင်အပူ သည့်။ ထိုကဲ့သို့ဝတ်ဆင်ပေးသည့်
သင့်၏လုပ်ငန်းဆိုတာဝန်များကိုထိခိုက်စေချင်သောမဟုတ်ပေ။ သို့မဟုတ် အနီးကပ်
ဖက်ညှိသည့်အခါ သတင်းသမားပျံစေ့ပေးသောဝေးဝေးပေးသည့်အထောက်အထားများကို
ဝတ်ဆင် သို့မဟုတ် သယံဇာတထားသင့်သည့်။ ယူနီဖောင်းဝတ်ဆင်သည့်
သတင်းသမားများအနေဖြင့် မိမိအား ဆန့်ကျင်ဘက်စစ်ပွဲက ရရှိအောင်ပေးထားခိုင်းသည့်
မှားမှားနားနားထားသင့်သည့်။ ထိုအထဲကြင် သင့်ဝေးဝေး သင့်တပြုတို့ကြဲသည့်
အေချခအနားလည်းပါဝင်သည်။

တစ်ယူဆထားအလှည့်ပွဲကသည့် သတင်းသမားများသည့်လည်း အဝေးမှဖက်ညှိသည့်အခါ
ငှားတို့၏အခြေအနေ ဝေးဝေးအမှုအရာတို့ မညီမညွတ်ပေးပေးနေသည့် သတင်းသမားပေးပေးသည်။
ကဏ္ဍရား လွှဲထားသည့် သို့မဟုတ် ကိရိယာများသယံဇာတထားသည့်
ဓာတ်ပုံသတင်းထောက်များသည့် တိုက်ခိုက်ရေးသမားများအ ဖျ ဖစ အမှတ်ပေးခံရသည့် CPJ
သုတေသနက ဝေမျှပေးပါသည်။ ၂၀၀၃ ကြင် အေမရိကန်အစိုးရတစ်စီးမှ စတင်သောစုစုပေါင်းက
အဘူဂါရစ်ရှင်ခွဲထောက်ပံ့ဘကြင် အလှည့်ပေးနေသည့် ဝါရင့်ရိုက္က ကဏ္ဍရား Mazen Dana
ကို ဝေမျှပေးခဲ့သည်။ Dana ကို ခိုးလက်ကွဲစွဲရှိသည့် သူပုန်စုဦးဟု ထင်ခံစေသောဝေးဝေး စတင်တစုဦးက
စုံစမ်းစစ်ဆေးသူများကို ဝေမျှ နာကျင်ခံစေရပါသည်။ တစ်ယူဆထား အလှည့်ပွဲက
စုစုပေါင်းဝေးဝေးပေးသည်။ အဝေးမှဖက်ညှိလှိုင် ထူးချွန်မနေသည့် အဝတ်စားများကို ဝေမျှပေးပါ။
အေချခအနားထောက်ထောက်ထောက် ဝေမျှမသင်္ဂြိုဟ်ရောင်းရောင်းက ပိုကောင်းသည်။

လက်ကိုင်ပစ္စည်းပစ္စည်းများကို သတင်းလိုက်ကြင် အခန်းဝေးဝေးတစုပေးသတင်းတပေးများ၏
သတင်းရောက် မေးကို သတိပေးပါ။ ပဋိပက္ခရန်ပေးပေးဝေးဝေးသည့်နေရာရှိပရိသတ္တိကြင်
အခြေခံတိုင်းစရာကောင်းပေး လက်ကိုင်သတင်းကို ပဋိပက္ခရန်ပေးပေးထဲကြင်မူ

ရန္တာယံသတင်းအင်္ဂါကလေးပေးပို့မအုတ်ရ၊ ခရီးဝေးသည့်။ သင့်သည့် ပဋိပက္ခကို လေ့လာအကဲခတ်ပီး သတင်းရေးသားတင်ပြရန်သာဖြစ်ပေကာင်း အစမဲ သတိရှိပါ။ ပဋိပက္ခထဲကြောင့် အမဲမဲ့အမဲတွဲအုတ်စွင့် ပါဝင်မည့်ဟုတ္တလည်း သတိထားပါ။

စံစဉ်းမဲးမဲး

တပြုမဲးဝှင့်အတူတြဲသြားချင်းဟုတ် မဟုတ်ပေမူတည့် မတူညီသောစံစဉ်းမဲးမဲးကို ကံ့သံးဖက် သည့်။ ၁၉၄၉ ခုဝှင့် ဂီနီဗာသဘာတူညီခံကရ အထာကွထားရှိမီး ယူနီဖောဝှင့်ဝှင့်သော သတင်းထာကုသည့် ဥပဒေဖက်ကင်းအားဖြစ် ငှင်းအတူတြဲသြားနေသည့် စွဲပြု၏အစိတ်ပိုင်းဖြစ် သည့်။ အတူတြဲ လိုကွါသည့် သတင်းသမားမဲးသည့် တပြုမဲးအစိတ်ပိုင်းအုတ် ဆန့်ကံ့ဘကွဲပြ မဲး၏ တရားဝင်စွတ်ချင်းကိုခရီးဝေးပီး နာကွဲင်းတြဲကွဲင်းလည်းထိန်းသိမဲးခရီးဝေးစွတ်မဲးဖြစ် နေစဉ်းလတစွဲလောကွဲ စွဲပြုပန်းအုတ်စွတ်မဲးခံထားရီးဝေးသည့်။

စွဲပြုပန်းအေချေအေသည့် အကီးခရီးဝေးသည့်။ ဥပဒေဖက်ကင်းအရ စွဲပြုပန်းမဲးကို စွဲကွဲးဝှင့်ဝှင့်ရာနေ ရာမဲးတြဲမဲးဆီးထားရမည့်ဖြစ်ပီး အစားအသာကွဲကွဲးမြဲးချင်း၊ ဝှင့် ဆဲးဝါးကွဲသပးချင်း၊ အကံ့ပွဲးသားမဲး အုတ် လူသိရွတ်ဖက်ကွဲးဟုတ်ချင်း အဆကွဲးသြယူပီးဘဲထားချင်းဝှင့်ဆန့်ကံ့ဘကွဲ တိုကွဲးလုမည့်ဖြစ်ပီး စာပြုချင်းဝှင့်လကွဲးချင်းကိုလည်း ခြင်းချပီးရမည့်ဖြစ်။ စွဲပြုပန်းမဲးအား သူလီး၊ သိုမဟုတ် ဝှင့်ခံထံသိုမီဗာမ ပါဘဲဝှင့်ရာကွဲးကွဲးသို အရပုဘကွဲးရာ ဝှင့်မဲးချင်း ဖြဲကွဲးမရီးဝေးပေ။

ဂီနီဗာသဘာတူညီခံကွဲး၏ ၁၉၇၇ Additional Protocols အရ သတင်းသမားမဲးသည့် လကွဲးကွဲး တပြုမဲးမကွဲးတြဲပီး အရပွဲးအဖြစ်ဝှင့်လကွဲးကွဲးပိပက္ခကို သတင်းလိုကြွင်းရှိသည့်။ သတင်း သမားအပါအဝှင့် မညည့်အရဟွဲးမဲး မညည့်တပြုမဲးဆို၏ ဥပဒေဖက်ကင်းအရပစွဲကွဲးခံရမည့် မဟုတ်ပေ။ သိုသော တစွဲယဲးထာသတင်းသမားမဲးအေချင်း အံ့ရာယုအခီကွဲးရှိသည့်။ တစွဲယဲး ထာအလုပုနေစွဲ အမဲးခံရသည့် သတင်းသမားမဲးသည့် သူလီးကွဲးသိုသော

ခန့်မှန်းရပုံခန္ဓာ။ ၂၀၁၁ က လမ်းခွဲငါးထောင် New York Times
သတင်းထောက်လေးဦးသည် မြေးကဒါဖီဒုတိယဆက်တိုက်သည့် တဖြည်းဖြည်း
ဟုကပ္ပသည့်စုစုပေါင်းရေခဲထုတ်ပြန် အဖမ်းခံခဲ့ရပီ ဝေ့ ဆက်တိုက်ထိန်းသိမ်းခံခဲ့ရသည်။
ထိုကာလအတွင်း ၄၄၀၀၀၀ တို့သည် ကိုယ့်လက်ခံရာကွဲကွဲကွဲရပီ ဝေ့ ပွဲကွဲရသည်။
၄၄၀၀၀၀၏ယာဉ်မောင်းချဖွဲ့ မိုဟာမက် ရုက္ခ အသတ်ခံခဲ့ရသည်။
ပုံမှန်ဟုသိသည့်တဖြည်းအပါအဝင် တိုက်ခိုက်ရေးသမားများ၏ စုစုပေါင်းရေခဲထုတ်ပြန်
မူးနေသည့် သို့မဟုတ် ဝေ့တိုက်ခိုက်သည့်သူများအား သတင်းထောက်က
ဆက်တိုက်ပြောကားသကဲ့သို့ဝေ့
သို့မဟုတ် အချားတစ်ခုပေးရန် အမိန့်ပေးချခင်းခံရဝေ့ဝေ့ဝေ့ဝေ့ဝေ့ဝေ့ဝေ့ဝေ့ဝေ့ဝေ့ဝေ့ဝေ့ဝေ့ဝေ့
အသေးစားလာဘိုးချခင်းချပီလူဝေ့
စီးကရုက္ခများ၊ သို့မဟုတ် နဂိုအတိုင်းထုတ်ထားသည့် တစ်နှစ်သက်သောနာရီကဲ့သို့သော
ပစ္စည်းများကို သယံဇာတထုတ်ကသည်။ အချစ်အနက် သို့မဟုတ် စွမ်းအား၏ဝေ့ဝေ့ဝေ့ဝေ့ဝေ့ဝေ့ဝေ့
ပိုမိုချခင်းတကဲ့သို့ မညီညွတ်ရာကိုမလုပ်နု သတိထားပါ။ ဝေ့ကွဲပြား သို့မဟုတ် ဝေ့
ဘေးကင်းကင်းချဖွဲ့ထုတ်ပြန်ဖို့ကအဓိက ဟူသောပုံစံမီးပူဘဲ
အပြုအမူလွန်လေးစားမချဖွဲ့ ဆက်ပါ။

စုစုပေါင်းရေခဲထုတ်ပြန်ခြင်းလျခင်းသည် သတင်းသမားသန္ဓ်အများစု၏
အစိတ်ပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်သည် နာကျင်စွာ။ လုံခြုံရေးသန္ဓ်ကို ဖွဲ့ကည့်ပါ ။

ရန်သူသောပတ်ဝန်းကျင်အတွင်းက ဖက်ဟုတ်နည်းပညာ

ဖက်ဟုတ်နည်းပညာသည် အတ္တန်ကားဝေ့ဝေ့ဝေ့အချားပိုင်တကာအဆက်ပြေမှုကို အားကိုး၍မရသည့်
သို့မဟုတ် အာဏာပိုင်က ပိတ်ပင်မှုပင် ပဋိပက္ခရယူချေမမ်းအတွင်း အလှူပူကရသည့်
သတင်း သမားများအကြား အရေးဆုံးသည့်ကိရိယာဖြစ်သည်။ ၂၀၁၂ တွင် ဆီးရီးယားရှိ
အတိုက်ခံတို့၏ ဝေ့ ခက်ပုံ Homs ဖမီကို အစိုးရတဖြည်းက ဖုံးခက်ပီ
သတင်းထောက်များကို ဝေ့ ခမ်းနားရန် အာဏာပိုင်က ဆက်စား ခဲ့သည်။ ထိုအခါ
သတင်းထောက်များရုံးဝေ့ သတင်းအဖြေအစည်းများဝေ့ ဆက်တိုက် ဝေ့
သတင်းထောက်များက ဖက်ဟုတ်နည်းပညာကို သုံးခဲ့ဖူးကသည်။

ယာယီသတင်းစက္ကရာဇ်ဖြင့် အချားသတင်းထောက်များအတွက် အလှူပေးနေမှုကသည့် အေမရိကန်ကြီး သတင်းထောက် Maire Colvin ဝေဒနာရှိသူ အဖေတို့ဆရာ Remi Ochlik တို့သည် ၂၀၁၂ ဝေ ဖေဖော်ဝါရီလဖြင့် အစိုးရ၏ခံစားမှုမေးခွန်းကား ဆီးရီးယားအရဟန်းများအတွက် သေဆုံးခဲ့ရသည်။ ဖမိဂတစ်ဖက်လုံးအဆက်အနက် ဗိုလ်ချုပ်ချုပ်ထားရသောလည်း ဆီးရီးယားအာဏာပိုင်က ထိုအဆက်အနက်အံ့ကို ပစ္စည်းခဲ့သည့် Homs ဖြင့် အလှူပေးမှုသည် အချစ်သတင်းထောက်က သံသယရှိနေသည်။ အကယ်၍ အစိုးရတပ်ဖွဲ့များက ထိုအဆက်အနက်ကို ပစ္စည်းခဲ့သည့်ပါက ၎င်းတို့သည် သတင်းထောက်၏ **ဖက်ဟတ်** အင်အားပေးမှုကို ဝေ ချခံရသော အပါအဝင် ထောက်ပံ့ရေးပုံစံအမျိုးမျိုးကို အားကိုးခဲ့ဖူးပါသည်။

ဖက်ဟတ် တပ်ဖွဲ့များကို အလှူပေးမှုအရခံစားရသော သတင်းထောက်များ နည်းပညာကဏ္ဍများကဏ္ဍများက သေဘာတူနေသည်။ ဝေ ရဒီယိုလင်းဒီဂျစ်တယ်များကို ဝေ ချခံရသည့် လက်ထောက်သည် နည်းပညာသမားအကြား အတော်အတန် ရိုးစင်းသည့် ဟု လူမှုအခြေအနေအရ ကြည့်ရှုမှုများအတွက် သတင်းသမားများ မှီခိုနေသည့် ပုံမှန်စံနှုန်းအသုံးပြုမှုများကို အကူအညီပေးချခံရမှုကို တစ်ကွဲတွဲတော်အကြောင်းက သည့် အေမရိကန်တပ်ဖွဲ့အချို့ကို အကူအညီပေးမှုအဖြစ် ဖွဲ့စည်း၍ Safer Mobile ကေဂျာပါသည်။ အကြောင်းကဏ္ဍများအတွက် ပစ္စည်းများ ဤအကြောင်းက သည့် ဆန္ဒရရှိစေရန်အချစ်ကို အကူအညီပေးမှုအဖြစ် Electronic Frontier Foundation က ဝေ ငြိမ်းရေးဖွဲ့စည်းမှုများကို အလှူပေးမှု ရှိသည့် ဝေ ဖော်ပြပါသည်။ **ဖက်ဟတ်** တပ်ဖွဲ့များကို ၎င်းတို့ထံတွင် ကိုယ်တိုင်ကပါသည့် GPS ကိရိယာများမှ တစ်စိတ်တစ်ဒေသလည်း ဝေ ချခံရပါသည်။ "GPS ဝေ ချခံရမှု အကြောင်းကို အစိုးရက သည့် ဝေ ချခံရမှု **ဖက်ဟတ်** တပ်ဖွဲ့များမှ ထုတ်ဖော်တောင်းခံမှုများကို ၎င်းတို့က Safer Mobile ကမှ တွေ့ရှိပေးပါသည်။

ရရှိသည့် ပစ္စည်းများဖြင့် **ဖက်ဟတ်** တပ်ဖွဲ့များကို အသုံးပြုပါသည့် အခါ တောင်းပန်သော စည်းမျဉ်းများကို လိုက်နာရန် ကဏ္ဍများက အသုံးပြုပါသည်။

- **ဖက်ဟတ်** တပ်ဖွဲ့များ သို့မဟုတ် ဝေ ရဒီယိုလင်းဒီဂျစ်တယ်များကို အချစ်ခံသည့် မညီညွတ်မှုကိရိယာကို မဆို တစ်ခုခုက ဝေ ချခံရမှု တစ်ခုခုကို အသုံးပြုချခံရမှုကို ဝေ ချခံရမှုက ဝေ ချခံရမှု။

- တိုက်ခိုက်မှုဒဏ်ခံရပါက အလွယ်တကူရောဂါပျံ့နှံ့ခြင်းမရှိစေရန်အတွက် နေရာတစ်ခုခုတွင် နေထိုင်ရာတွင် ဝတ်စုံအပြည့်အဝ ဝတ်ဆင်ပြီး အလေးတူကိရိယာအသုံးပြုခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်ပါ။
- မညီညွတ်စွာထုတ်ဖော်မှုများကိုမဆို အစားဆုံးရှုံးမှု ၁၀ မိနစ်ခွဲကာပါစေ။ အနည်းဆုံးအားပြုပေးခြင်း ခံယူခြင်းအပြစ်မရှိစေရန် အသုံးပြုမှုကို ရှောင်ကြဉ်ပါ။
- ထုတ်ဖော်မှုများမရှိစေရန်အတွက် အသုံးပြုမှုကို ရှောင်ကြဉ်ပါ။
- တစ်နေရာထဲတွင် လူအများစုအားလုံးကို ရှောင်ကြဉ်ပါ။

လွန်စွာအန္တရာယ်ရှိသော အခြေအနေအထားများကို ရှောင်ကြဉ်ပါ။
 အချစ်အတွေးအခေါ်များကို ရှောင်ကြဉ်ပါ။
 အသုံးပြုမှုကို ရှောင်ကြဉ်ပါ။

အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများသည် လွန်စွာအန္တရာယ်ရှိသော အခြေအနေအထားများကို ရှောင်ကြဉ်ပါ။
 အသုံးပြုမှုကို ရှောင်ကြဉ်ပါ။
 အသုံးပြုမှုကို ရှောင်ကြဉ်ပါ။

အကယ်၍ သင့်အား အန္တရာယ်ရှိသော အခြေအနေအထားများကို ရှောင်ကြဉ်ပါ။
 အသုံးပြုမှုကို ရှောင်ကြဉ်ပါ။
 အသုံးပြုမှုကို ရှောင်ကြဉ်ပါ။

၅။ ဂိုဏ်းဖြဲ့ဖွဲ့ကြည့်ရာလေတူးဖွင့် အဂတိလိုက်စားမ;

ရာလေတူးဖွင့် အဂတိလိုက်စားမတို့ အေဗျာကင်းသတင်းလိုက်ရေးသားချခင်းသည့် အကြံမင်းအဖွဲ့ရယ်များ ဝေဗျာကင်း CPJ သုတေသနကျပေနေသည့်။ ၁၉၉၂ ကတည်းက ကမာတတစုဝန်းကြံ အသံတံခွဲရသည့် သတင်း သမားများ၏ သံဇာယုဒါးရာခိုင်းနင်းသည့် ထိုနယုဒါးဖွဲ့ကို သတင်းလိုက်ကသူများချစွန့်။ ဝိုင်းဝန်းအား အျားကြံ ဝိုင်းဝန်းရေးဖွင့် ရာလေတူးဖွင့်အဖွဲ့ကား ချ ဆေးထားသည့်စည်းသည့် မျပတ္တားသျှဖွင့် သတင်း ဝေထာကွားအကြံက အဖွဲ့ရယ်ပိုင်းဝေသည့်။ မကုဆီကိုမ အီရိတ်ထိန်ရောင်းကြံ ရာလေတူးဖွင့် သည့် လက္ခဏာဝိုင်းဝန်းအကြားစုမ်းသဖြယ ပိုမိုလုပေးဆာဇာဗျာကစပီး လက္ခဏာဝိုင်းဝန်း အငှား စုမ်းကလည့် အကီးအျမတ္တကြံ ရာလေတူးဖွင့်သဖြယ ပိုမိုလုပေးဆာဇာဗျာကသည့်။ သတင်းသမား မ်းသည့် ရာလေတူးဖွင့်အဖွဲ့ အစိုးရတာဝန်သူများအဖွဲ့ကား ပူးပေါင်းလိမ္မည်းကို သတင်းလိုက်ကနေစွဲ တိုက်ခွဲခွဲဗျာကစပီး ဖင်မင်းခင်းသည့်ကာလအကြံခင်းရာ စွဲအကြံခင်းမှာပါ ရာလေတူး သို့မဟုတ် အဂတိ လိုက်စားမသတင်းမင်းကိုလိုက်ကနေစွဲ ပစ္စတုထားချခင်းခံခွဲဗျာကရသည့်။ ဝေဒသခံသတင်းသမားမင်းက တန္တီးအင်းဆိုးပေးဆပွကရသည့်။ CPJ သုတေသနအဆိုအရ ကမာတတစုဝန်း လုံးကြံ အသံတံခွဲရသည့် သတင်းသမား ဆယုဝေယာကြံ ကိုးဝေယာကီးပါးမှာ ငှင်းတို့လူအသိုင်းအဝိုင်းအ ကြံခင်းမှ အေဗျာကင်းအရမ်းကို သတင်းလိုက်ကနေဗျာကသည့် သတင်းသမားများချစွန့်။ ထို့ချပ မကုဆီကိုမ သည့် ဘာလကန္တထိ ရုရှားမှသည့် ဖိလစ်ပိုင်ဝေဒမင်းကြံ လူသတူး ၁၀ မကြံ ကိုးမင်းပါးလောကွဲ လူသတူး သမားမင်းမှာ ကြံကြားတတူကသည့်။ အကြံအကြံဖွဲ့ရယ်များဝေဗျာကင်း ဝိုင်းဝန်းအားအျားကြံ ကိုယုဒါးဘာသာ စိစုချဖတုဝေထာကုဗျာကလေရှိသည့်။

အေချခံချပဋ္ဌ;

ဂိုဏ်းဖြဲ့ရာလေတူးကို သတင်းလိုက်ချခင်းအပါအဝင် ရာလေတူးသတင်းမင်းကို မညီခင်းကပူမညီသည့်မှာ ဝေ ဒသဆိုရာအေချခအနမ်းပေငှကြံ လုံးဝနီးပါးမူတည့်နေသည့်။ အဖွဲ့ရယ်ချခင်းမင်းသည့် ဝိုင်းဝန်းကြံ ရာလေတူးလုပွားကို သတင်းလိုက်ကနေစွဲသံတံခွဲရသည့် ထိလူဖြယုသတင်းသမားအေရအကြံက က

မညည့်သတင်းကိစ္စကို လိုက်နာ၍ ထိုသတင်းကိစ္စကို မညည့်သို့ ဘေးကင်းစွာ ပြောဆိုခြင်းက ပုဂ္ဂိုလ်
သို့မဟုတ် ထိုသတင်းကိစ္စကိစ္စကို လုံခြုံစွာ အစုံအစင် ရာယူ ကင်းရှင်းလေးဆိုင်သည့်
အခန်းအကြား ကြည့်ရှုသော အချစ် မရှိဘဲ ဘေးကင်းစွာ ပြောဆိုခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

မညည့်ရာဇဝတ်မှုပုံစံကို မသိမိမိ မဝင်ရောက်ဘဲ တတိုးတိုးသိသည့် သတင်းကိစ္စကို
ရာဇဝတ်မှု သတင်းနယူဗြိတ် စတင်လုပ်လုပ် အချိန်နှစ်နှစ်ကြာ ကြာ သတင်းထောက်များကို
အယွတ်တမ်းက အခန်းခွဲစွဲပေးသည့် Criminal Justice Journalists ဟုခေါ်သည့်
အေမရိကန်နိုင်ငံကို သတင်းစာ ပညာထောက်များ ဝင်ရောက်
ဥပဒေထောက်ပံ့ရေးကော်မရှင်အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့က ဝင်ရောက် ဟပါသည်။ ယင်းမှာ အသက်ကောင်း ချ
ဖုဒ်သည့် သံသယမရှိရာ မရှိပါ။ သို့သော် ယနေ့ခေတ် သတင်းသမားအများအပြား အထူးချွန်
အကြံထွက် သတင်းသမားများ သည့် ရာဇဝတ်မှုကို သိသော နယူဗြိတ် အလှူပူဇော် ဆက်တင်ပုံစံ
မအကြာ ၄၄ တိုက်ရိုက် ဝင်ရောက် ရင်းနှီးချစ်မိသည့် ဝင်ရောက် သတင်းထောက်များ သည့်
ရာဇဝတ်မှု ချစ်မိသည့် ဝင်ရောက် အဝင်ကြည့်ရှုပေးဘေးကင်းစွာ သတင်းရင်းချစ်မိသည့် ဝင်
ကြည့်ဆုံရန် လုံခြုံစိတ်ချ ဩဇာ ရင်းနှီးသည့် ဝင်ရောက် အကဲဖြတ်တင်ပြဖွဲ့စည်း
၄၄ တိုက်ရိုက် လုပ်ဆောင်သည်။

အေမရိကန် ဥပဒေထောက်ကြီး သတင်းသမားများ သည့် သတင်းစာပိုင်း မိမိကြီး
ဥပဒေထောက်သိမ်းရေး ဆိုင်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်များ ဝင်ကြည့်သည့် သတင်းအချက်အလက်များက
အသက်ပျက်စီးသည်။ ဤသတင်းနယူဗြိတ် ဝင်ရောက်သည့် သတင်းသမားများ သည့်
ဥပဒေထောက်သိမ်းရေးအဖွဲ့အား ၄၄ တိုက်ရိုက် ဝင်ရောက် အေဘီအေ
ရှင်းချစ်ပေးရန် မတော်တရားသည့် Criminal Justice Journalists က အသက်ပျက်စီးသည်။
ဤအသက်ပျက်စီးမှု ဥပဒေထောက်အဖွဲ့အကြား အဝင်လိုက်စား မှတ်ယူချစ်သည့်
အချက်အလက် ဝင်ကြည့် အသက်ခံရင်းနှီးသည်။ မကုဆီကိုင်း ဝင်ရောက် သို့သော်
ဥပဒေထောက်အဖွဲ့အား အဝင် လိုက်စား မှတ်ယူချစ်သည့်
မွတ်တမ်း ရှင်းသော ဝင်ကြည့် တစ်စုံတစ်ရာ ဝင်ကြည့် ကျစ်သည့် ဝင်ရောက်
ဥပဒေထောက်အဖွဲ့ ရာဇဝတ်မှု ကိစ္စများ ပါဝင်မှုကို ဝင် စာတင်စာတင် ဝင်ရောက်
သည့် အလား အလာရှိသည့် သတင်းရင်းချစ်မိသည့် စာတင် သို့မဟုတ် ရှင်းမိသည့်
ခင်းကြား လိုအပ်သည်။

ပျပညာပိုင်းဝင်
ပုဂ္ဂလိကပိုင်ဆိုင်မှုများသည် ဝင်ရောက်မှုများ၊
နယုဇယမော်ဒယ်များနှင့် ဝင်ရောက်မှုများ ပုဂ္ဂလိကအခြေအနေကိုယ် ပါးချင်းအားဝင်ပစ္စည်း
သက်တော့ပေးအားကိုးထားပါအခန်း ၆။ အားပျပညာပိုင်းဆိုင်ရာကိစ္စများ ဝင်ရောက် ဆူပူလှမ်းမား
ကိုးကားပါ။ ဗီဒီယိုဝင်ရောက်မှု အသံပိုင်းဆိုင်ရာကိစ္စများကို အသံပျပိုင်းဝင်ရောက်မှုအခြေအနေ
ဝင်ရောက်မှုများပျပိုင်းဝင်ရောက်မှုအခြေအနေကို အကဲဖြတ်တင်ပြမှုအားဖြင့်။ The Reporters
Committee for Freedom of the Press က အမေရိကန်ပျပညာပိုင်းပေးအား၏ ဝင်
ရောက်မှုအခြေအနေကို ပုံမှန်ဝင်ရောက်မှု ပေးသည်။ အားပျပိုင်းဝင်ရောက်မှုဖြင့်
လှည့်ဝင်ရောက်မှုသတင်းအချက်အလက်များသည် ဝင်ရောက်မှုအခြေအနေအားဖြင့် ဝင်ရောက်မှု
ထိုအခြေအနေအားဖြင့် ဤအသံပျပိုင်းဝင်ရောက်မှုအခြေအနေ ရှိကိစ္စသည် ဝင်ရောက်မှုကို
တကယ်တော့ဖြင့် ဝင်ရောက်မှုအခြေအနေအားဖြင့် အားပျပိုင်းဝင်ရောက်မှုပေးအားသည်။
ထိုကဲ့သို့ အခြေအနေအခြေအနေ ဝင်ရောက်မှု ဝင်ရောက်မှု သတင်းပညာဆိုင်ရာအခြေအနေ
ကိုးကားပါ။ The International Freedom of Expression Exchange သည် ပျ
ပညာပိုင်းဝင်ရောက်မှုအခြေအနေကို ထားရှိသည်။ အမေရိကန်ဝင်ရောက်မှုဖြင့် ဝင်
ရောက်မှုဝင်ရောက်မှုအခြေအနေကို ပုဂ္ဂလိကပိုင်ဆိုင်မှုအားဖြင့် ဝင်ရောက်မှုအခြေအနေ
သတင်း လိုက်ရမည်ဆိုသည့် ကိစ္စကဲ့သို့ မေ့မရနိုင်သည့်
ကိစ္စအခြေအနေအခြေအနေ အမေရိကန် ပျ ပညာပိုင်းဝင်ရောက်မှု
အားပျပိုင်းဝင်ရောက်မှုအခြေအနေအခြေအနေ ဝင်ရောက်မှုအခြေအနေ
မိန့်ခြင်းအခြေအနေကို လူသိများစွာ ဝင်ရောက်မှုအခြေအနေ ဝင်ရောက်မှုဖြင့် ဝင်ရောက်မှု
မွတ္တမ်းယူခြင်း သို့မဟုတ် ဝင်ရောက်မှုအခြေအနေကို တရား ဝင်ရောက်မှုအခြေအနေ
သတိပေးပါ။ တရားရုံးများ၊ အင်အားဝင်ရောက်မှု၊ ဝင်ရောက်မှုအခြေအနေ၊ ဝင်ရောက်မှု
စုတက္ကသိုလ်အခြေအနေအခြေအနေ ပျ ပညာပိုင်းဝင်ရောက်မှုအခြေအနေ၊ ပျ ပညာပိုင်းဝင်ရောက်မှု
အားပျပိုင်းဝင်ရောက်မှုအခြေအနေကိုလည်း အခြေအနေအခြေအနေ တရားဝင်ရောက်မှုအခြေအနေ
သတိပေးရန် သည်။
ယာဇ္ဇာပျပိုင်းဝင်ရောက်မှုအခြေအနေ အခြေအနေအခြေအနေသည် လဲလှယ်အခြေအနေအခြေအနေ၊
ရာသီဥတုမော်ဒယ်အခြေအနေ သုံးရမည့်ဝင်ရောက်မှုအခြေအနေ၊ လက်ဝင်ရောက်မှုအခြေအနေ ဝင်
ရောက်မှုအခြေအနေအခြေအနေ ပါဝင်မှု အခြေအနေအခြေအနေအခြေအနေကို ဝင်ရောက်မှုအခြေအနေ
အခြေအနေအခြေအနေအခြေအနေ

အံ့ရောယု ရှိသည့်သတင်းကိုလိုက္ခည့်အခါ မိုဘိုင်းဖုန်းကိုဖြင့်ထားစပီး သင့်ဝင့်
အတူရှိပါစေ။ ရန္တီသူမ်းက မိုဘိုင်းဖုန်းကိုချေရာခံလိုကံ့ဝိုင့်သည့် သတိရပါ။ ဝေ
ထာက္ခမံးမကို ဝေ လွှဲခံရန အတြက္ခညးလမံးမကို အခန်း၃။
သတင်းအခံက္ခလက္ခံဝေရေတြက္ခညးပါ။ အနညးဆံးအယွီတာတစ ဦးက
ရာဝေတွးသတင်းဝေထာက္ခ၏ အလုပု သတင်းရင်းပျမံးဝင့် အလုပျေချအေနကို
အမဲတမံးသိထား သင့်သည။ အတြက္ခသတင်းဝေထာက္ခံးတြက္ခညး အလားတူအသိပေးရန္တီတြက္ခ
အယွီတာတစဦး သိုမဟုတု အျခားယံးဗုက္ခသိုက္ခရေသာ လုပေမာက္ခက္ခက္ခဦးရှိသင့်သည။

ရန္တီသညးအလားအလာရှိသညးပုဂံလုက္ခိဗ္ဗးကပ္ပညးအခါ လုပေမာက္ခက္ခက္ခဦးက
သင့်ဝင့်အတူလိုကံ့ ပါချခင်း သိုမဟုတု သင့်အားစေသင့်ဗုက္ခညးပျခင်းမီးပျမံးဝင့်သည။
လကံ့တိုပျနန္တီတြက္ခ သင့်တစေယာက္ခတညး ကိုရေထုတံရမညး
အလားအလာကိုလွှဲခံရန္တီတြက္ခ သင့်သညတစေယာက္ခတညး အလုပျပေနေချခင်း မဟုတုဘဲ
သင့်လုပေဆာဗ္ဗးမံးကို သတင်းအဖြ့အစညးတစွ သိုမဟုတု လုပေမာက္ခက္ခက္ခဦးက အနီး
ကပေစေသင့်ဗုက္ခညးဝေနေဗုက္ခာင်း ရာဝေတွးသတင်းရင်းပျမံးအားလံး
အထူးပျမံးရန္တီသူမ်းကို ဆက္ခယု ဝေပျ ဟဆိုထားသင့်သည။
အေရေပေငုအေချေအေနခံသညးအခါ သင့် သိုမဟုတု အျခားသူမ်းအေပျမံး အကူ
အညီဝေတာင်းဝိုင့်မညး အဆင့်ပျမံးဝင့်ပေဒထိန်းသိမံးဝေရေအရာရှိတစဦးကို
ရွာဝေဖြစပီးဝေမြးထားပါ။

စံးမံးဝေထာက္ခမံးမကိုအစီအစဉ်ခင်း

ရာဝေတွးဝင့်အဂတိလိုက္ခမံးမကို ဝေ ဘးကင်းတြသတင်းလိုကံ့ဝိုင့်ရန္တီတြက္ခ ဝေ
တြးဝေတြးဆချပွင့်ဝင့် အံ့ရောယု ခင်းတြက္ခလိအပ္ပည။ အခန်း၂။ အံ့ရောယု
ကိုခင်းတြက္ခပျခင်းဝင့်တိုပျနန္တီတြက္ခကို ဗုက္ခညးပါ။ အလား အလာအားပျမံး အံ့ရောယု
ရှိသညးသတင်းတစွန္တီမလုက္ခိတြက္ခ သတင်းမံး၊ အမံးပျညးဝင့်ဆိုညးမတု
တမံးမတူမံးဝင့် တရားရံးမတူမံးမံးကဝို ဝေ သေသခံသတင်းသနလုပျ။ ထိုပျပု
ဤသတင်းနယု ဤအတြက္ခအခံသိုက္ခလုပေမာက္ခက္ခက္ခဦးဝင့် ယံးဗုက္ခသိုက္ခရေစပီး
မဟုတုတမံးဝေသာ ဝေဒသခံသတင်းရင်း ပျမံးကိုစကားဝေပျဟဗုက္ခညးပါ။

လုံ့စခံဝေးရဲဆိုတုစိုးရိမ်းမှားသည့် သတင်းသမား၏တာဝန်မှာဘဲ
သတင်းကိုပုံစံပုံစံပေးဖျက်ရန် သို့မဟုတ် ထုတ်ဝေရန် စီစဉ်နေသည့် သတင်းဌာန၏
တာဝန်ပေးပေးရမည်။ သတင်းခန်းစီမံခန့်ခွဲသူများသည် ပစ္စည်း ပစ္စည်းပေး။
သတင်းသမားများဝင့် အိပ်အေးချအေးနမ်းကြင့် သတင်းသမား၏မိသားစုများကို ကာကြံယူ
ပေးရန်ကြံ့ခိုင် တိက်သော လုံ့စခံဝေးရဲအစီအမံများကိုစဉ်းစားထားသင့်သည်။
စားဝိုင်းဝေးသားထားသည့် အဝိုင်းရာယုခံဝင်ကြကွေးတစွာကို ဝေ ရေးဆွဲရန်ဆက်လုပ်ပါသည်။
အခန်းခါ။ အေးချခံအရန်ခံရသူများဝင့် နာကျင်ကြွ ဆ။ လုံ့စခံဝေးရဲဆိုတုခံဝင်ကြကွေးပုံစံတို့ကို
ဖက်ညှပ်ပါ။ ရာဇဝတ္တမား သို့မဟုတ် သံသယရှိသူအဖက်မှူးဖက် သမားများကိုသို့
အဝိုင်းရာယုခံဝင်ပုဂ္ဂိုလ်များကိုသတင်းလိုက်နေသည့်အခါ ခံဝင်ကြကွေးဝင့်အတူ မေတာတဆ
သတင်းသမား သို့မဟုတ် ငှင်း၏ရင်းချမ်းစွမ်း အဝိုင်းရာယု နေရာကွည့်အခါ လုပ်မည့်
အေးပေးပေးအစီအမံ လည်း ပါသင့်သည်။

ခံဝင်ကြကွေးထဲကြင့် စုံစမ်းဝေထာကျမ်းမားအကြကွ အဝိုင်းရာယု အရှိဆုံးပုဂ္ဂိုလ်များဝင့်
အကဲအဆတ်တို့ အေးဖက်ကင်း အရမ်းကို ဝေ ဖာပေးထားသင့်ပေး ဝေ
ပေးပါကွေးဝင့်ဝင့်အဝိုင်းရာယုများကို ခံဝင်ကြကွေးသင့်သည်။ ထိုကဲ့သို့
စုံစမ်းဝေထာကျမ်းမားကြင့် မသင့်ဝေတာသည့်ပုဂ္ဂိုလ်ကို မသင့်ဝေတာသည့်အခါနှင့်
မသင့်ဝေတာသည့်ဝေခြင်း ဝေ မေးလိုက်ချခင်းက သတင်းသမားဝေရာ
ငှင်း၏ရင်းချမ်းစွမ်းကိုပါ အဝိုင်းရာယု ချစေစေဝင့်ဝင့်သည်။ သတင်းလိုက်ကြင့်
သင့်ယုံဖက်ညှပ်ဆုံးရင်းချမ်းစွမ်းကို ဝေ ကြံဆုံးဝေချမ်းစွမ်းချခင်းဝင့်ဝေပေး ဝေ
နာကျင်ထူးပေးပေး ပုံစံပေးရန်သူများဝင့် အလုပ်ပေးသင့်သည်။ သင့်ဝေခြင်းမားက
သင့်သတင်း၏သဘာဝကို ဝေ ဖာညှပ်ခင်းနေသည့် သတိ ထားပါ။ သင့်ကိုယ့်ဝင့်
သင့်ရင်းချမ်းစွမ်းကိုကာကြံယူရန်ကြကွ သင့်၏စုံစမ်းစေဆေးမားကို မည့်ဖြင့်ထုတ်
မည့်ကန့်သတ်ထားပါ။

စုံစမ်းဝေထာကျမ်းမား၏ အဆုံးပိုင်းကြင့် သတင်းသမားဝင့် ငှင်း၏အယုံတာတုသည်
သတင်း၏အဓိက အေးဖက်ကင်းအေးချစွာမည့်
ရာဇဝတ္တမားသံသယရှိသူကိုခင်းကပွင့်သလားဆိုသည့်ဝင့် မည့်သို့ခင်းကပူန ဆိုသည့်
ဆုံးချစေကြင့် အေးထာကျမ်းစေရန်ကြကွ သီးချခင်းအဝိုင်းရာယု ခံဝင်ကြကွေးတစွာကို ဝေ ရေးဆွဲ

ပါ။ ထိုခင်းကြီးထဲကြောင့် အင်းရာယုကိုအကဲချဖတ်ပြီး၊ ပုဂံလွှာဦးတစ်ယောက်ကိုခင်းကပုဒ်ကြောင့် နည်းလမ်းများစွာ သံသယရှိသူ၏ ချ ဖစုးဝိုင်းခင်းရုံသော တုံ့ပြန်ပေးမှုများကိုအကဲချဖတ်ကြည့်ပါဝင်သင့်ပါသည်။

ခင်းကြီးထဲကြောင့် သင့်အယွီတာဝန်များ အချားယုံဖက်ကည့်ရသော လုပ်ပေးကိစ္စများကို မညီညွတ်အခါ၊ မညီသို့ပေးကင်းပြုဖတ်၍ ဆက်လုပ်ပေးပါမည့်အခါမှာပေးထားသည့် ရှုင်းလင်းသောလုပ်ပေးစဉ်း ပါဝင် သင့်ပါသည်။ ထိုသို့ပေးပါမည့်အခါ အိမ်ထောင်ရေးမှ သည့် ဖုန်းခေါ်ဆိုချခင်းအထိ နည်းလမ်းအမိုးမိုးချဖတ်ပေးပါမည့် ဝိုင်းဝန်းပါသည်။ ထိုပေး သင့်ဘေးကင်းသည့် သို့မဟုတ် အင်းရာယု ရှိသည့်ထင်ရှားသည့် ဆက်လုပ်ပေးပါမည့် မညီ ရှိရင်းသောလွှာကတစ်လည်းပါဝင်ကင်းပါဝိုင်းပါသည်။ မညီအေးချခင်းအခါမိုးကြောင့် စုံစမ်း ထောက်ပံ့မှုများကို ဆိုင်းထားရန် သို့မဟုတ် ရယူမှုအပူပေး သင့်ဝိုင်းသင့်အယွီတာဝန် ဆက်တင် ခြားဝေးပါသည်။ သင့်ဝိုင်း သင့်သတင်းရင်းချမ်း အင်းရာယုဆက်ခံရင်းပါသည့် အေးချခင်းအခါမိုးကြောင့် အေးပေး ပေးအစီအစဉ်ကို ခြားထားပါသည်။

သတင်းအချက်အလက်ကို မညီမှုတို့တစ်ပေးထိန်းသိမ်းထားသည့် သတိပေးပါ။ သင့်၏မိတ္တူစာအုပ် များစွာ အိတ်ကရိန်းနစ်ကြောင့်ထင်ပါသည့် သတင်းရင်းချမ်း မညီမညီပါပေးသည့် ကာကြယူမှု အကြော သင့်အေးချခင်းမှတစ်ဆင့် အချားယုများက အပြုအမူအိတ်ကရိန်းနစ်ကြောင့်ပါသည့် လွှာကတစ် များ သို့မဟုတ် နာမည်ဝိုင်းကို အသုံးပြုရန်ခင်းကင်းလိုပေးပါမည့်။ ဤကိစ္စမှာ ငင်းတို့မညီမညီပါသည့် သင့်ကို သိကြားပါက အင်းရာယုပေးခင်းပါသည့် သတင်းပေးသူများစွာ ဆက်လုပ်ပေးအေးချခင်း ပေးပါသည်။ အကဲဆက်လုပ်ပေးအေးချခင်းပါသည့် မိတ္တူစာအုပ်များကို အစာမိတ်မိုးလုံလုံခင်းခင်းထိန်းထားပါသည်။ မေတင်တစ်ခင်းတွင်ယူမှုများက သင့်ပေးသည့်များကိုရှာဖွေပါက ဝေ ကြည့်ခင်းစေရန် ရိုးရိုး အေးချခင်းအခါမိုးကြောင့်မိတ်မိုးကို ခင်းခင်းပါသည်။ အိတ်ကရိန်းနစ်ကြောင့်ကို USB များအသုံးပြု ပေးခင်း၊ အေးခင်းသည့် password ကာကြယူမှု၊ အချက်အလက်ကို အချားခင်းကြောင့်မိုးဆည်းပေးခင်းစွာ အချားနည်းလမ်းများပေး ပိုမိုလုံခင်းခင်းအေးချခင်းပါသည်။ အိတ်ကရိန်းနစ်ကြောင့်ကို လုံခင်းခင်းအေး

လုပ်ချခင်းဝင်းဝင်းပတ္တကု၍ အုပ်ညှံအစုံသိဝေအာဇ အခန်း ၃။ သတင်းအခံကွလကွဲပခိဝေရး ကိုဗဟကညှံပါ။)

ရန္တီဝေသာပုဂံလွှားအားခွဲကပုချခင်း

သံသယရှိခံရေသာ ရာဇဝတ္တမားမားကို ခွဲကပုလားဆုဝိသညှံဝင်းဝင်း မညှံသို၊ခွဲကပုလဲဆိုသညှံ အေဗဟကကင်းအရာအခိပေဝုတြေဂုတညှံဝေနေသညှံ။ သတင်းသမားမားသညှံ ဥပေဒထိန်းသိမင်းဝေရးအပြုမား၏ အေချခေအေကို အမဲတမင်းထညှံတြင်းစွဲးစားသင်းသညှံ။ ဥပေဒထိန်းသိမင်းဝေရးအားနညှံးသညှံ သို၊မဟုတု အဂတိ လိုကွားသညှံဝေရမားတြင်း အဝ်ရာယုဂ်မားအဆင်းပုမင်းဝင်းဝင်းဝင်းသညှံဝေမင်းမင်းဝင်းထားသင်းပီး ထိုအေချခေအေနင်းဝင်း လိုကွဲလော်ညီဝေတြေအာဇ သတင်းသမားမားက မိမိတို၊၏ခွဲကပုကိုပုပညှံဝေသညှံ။

သင်းဝင်းဝင်းသင်းသတင်းဌာနကို သတ္တတင်းလိုကညှံပုဂံလွှား၏ အသိုင်းအဝိုင်းတြင်း မညှံသို၊ရးပုမညှံညှံ သတိပုပါ။ သတင်းသမားမားသညှံ ငင်းတို၊၏ဘကွလိုကွားဝင်းဝင်း လူတိုင်းအားငင်းတို၊ဝေပုဟခင်းညှံအေဗဟကကင်းကို ဝေပု ဟပုပခြင်းဝေပေလိုသညှံဆင်းဂကိုပုသင်းသညှံ ဆာရာဝေယမိုအေချခေကို Organized Crime and Corruption Reporting Project ၏ အယွီတာပုဖစ္။ Drew Sullivan က American Journalism Review ကို ၂၀၁၀ ပုပညှံနွစ္စ ဝေ ဆင်းဝင်းပီးတစ္စတြေဂု ဝေပု ဟပုပခဲသညှံ။ မဆုတစ္စပုဆေဝုပါ။ ဒါဝေပမယု သတင်း ရင်းပုမစွား ပုဖစ္စဝေအာဂ်ယုဆကီးစားဝေနေသမားကို ဝေပုဟဆိုဆက္ကရာတြင်း ခေငင်းဝင်းပီး ပြင်းလင်းပါ ဟု အေမရိကနပုပညှံဝေထာဂုအေချခေကို Criminal Justice Journalists မှ Bill Wallace က ၂၀၀၃ မှ ၂၀၁၀ အထိပုပစုခဲသညှံ အပြု၏အစီရင်ခံစာပုဖစ္စညှံ Covering Crime and Justice တြင်း အဆကံပုပ ထားပါသညှံ။

မညှံညှံရာဇဝတ္တးဆိုဌာစုံစမင်းဝေထာကမင်းမးတြင်းပုဖစ္စ အဆကီးမားဆင်းဝင်းအဝ်ရာယုက ရာဇဝတ္တပုမား အေဗဟကကင်းဝေရးသားပုခင်းမဟုတုဘဲ ငင်းတို၊ကိုအကာအကြယုဝေပေးထားသညှံ တာဝန်သမား၏အဂတိလိုကွားမး ကြနွေအေဗဟကကင်းဝေရးသားပုခင်း ပုဖစ္စညှံ။ ကမာတုဝေရေအမားအုဟးတြင်း အထူးသတိထားရန အဆကံပုပလိုပါ သညှံ။ တာဝန်သမား၏အဂတိလိုကွားမး သို၊မဟုတု

ရာဇဝတ္ထုမားမားဝှံ့ဝှံ့ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်

စံ့စပ်မှု ဝေ

ထာကမ္ဘာသည့်သတင်းသမားမားသည့် မိမိကို အကာအကြံပေးမည့် ဇာတိမင်းတစ်ပါးကို

လူအမားအား အထူးသဖြင့် အလားအလာအားဖြင့် ရရှိသည့် ရင်းနှီးမှုကို ဝေမျှ ဟုပရန

ရွှိထားဖို့လိုပေမည်။ ထိုဇာတိ လမင်းသည့် ယုံ့ဖွယ်ကည့်လောကဓာတ်ပစ္စည်းပစ္စည်း

စံ့စပ်မှုဝေထာကမ္ဘာသည့်အစဉ်အဆက်အရအာရုံ အသေးစိတ်အကျိုးပေးပေးဘဲ

အမွတ်ကယုံ့စံ့စပ်မှုဝေထာကမ္ဘာသည့်အစဉ်အဆက်အရအာရုံ လမင်းမင်းလောကအာရုံ

က်ယုံ့ပုဂ္ဂိုလ်သည့်အစဉ်အဆက်အရအာရုံပစ္စည်းပစ္စည်း

သတင်းကိုမေ့မိအခြေအနေအထား မဟုတ်ဘဲအခြေအနေအထား အခြေအနေအထားအခြေအနေအထား

သတင်းသမား မားသည့် ဘယျာကို ဘယျာခွဲ ဘယျာခွဲ ဘယျာခွဲ ဘယျာခွဲ သတင်းသတင်း

အစဉ်အဆက် ပုဂ္ဂိုလ်များက ငှားတိုသည့်

စံ့စပ်မှုဝေထာကမ္ဘာသည့်အစဉ်အဆက်အရအာရုံ သိရှိကြားပါက

လက်ခံမရယူပေးတိုက်ခိုက်ခြင်းရှိပါသည်။ ရာဇဝတ်လုပ်ဆောင်မှုများ ခံစားနေသည့် ဝေ

ဒသခံစားပြောင်းလဲပေးရန်အတွက် သတင်းသမားက

ငှားလုပ်ငန်း၏ဝေငြိမ်းအခြေအနေအထားကို စံ့စပ်မှု ဝေ နေထိုင်မှုအခြေအနေအထား သိရှိကြားပါက

အေမရိကန်တိုင်းသမားချစ်သူ Chauncey Bailey သည့် ငှား၏ ကယုံ့လိမ့် နိယားချစ်သူ Oakland

ရုံးခန်းမှ သုံးဘေလကကြာကြာ ၂၀၀၇ ခုနှစ် ဝေသနာတုံ့ပြန်မှုပစ္စည်းပစ္စည်း

ဝေမခြင်းတစ်ခုကတော့ သံသယရှိသည့်ရာဇဝတ်သမားမားကို

မည့်အခြေအနေအထားအခြေအနေအထား အခြေအနေအထား အခြေအနေအထား အခြေအနေအထား

မရုံးခိုဆိုသည့်ပစ္စည်းပစ္စည်း ဥပဒေထိန်းသိမ်းမှုအားနည်းသည့် ဝေခိုခိုခိုခိုခိုခိုခိုခိုခိုခို

သတင်းထောက်များနှင့် အယုံ့တမ်းသည့် သတင်းကိုလုံခြုံစွာ သို့မဟုတ်

ဖြုတ်ခံရသည့်ကံကြမ်းကြမ်းကို နာမည်ပေးပေးရန် ဖြန့်စား သင့်မသင့်ဆိုသည့်

လက်ဝေကြီးကသာလည်း ကံဝေတွဲရမှု နာကံဝေရတ ပင့်ပေးပေးပေး။ အလားအလာအားဖြင့်

ရရှိသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များအားခွဲအပေး ဆုံးဖြတ်မှုကိုလိုက်ကာ အယုံ့တမ်းကဆက်တိုက်ထားသင့်ပေး

သတင်းသမားကို လုပ်ဆောင်မှုပစ္စည်းပစ္စည်း အေဖာလိုက ပေးချေငှား သို့မဟုတ် ဝေ

စာတိုက်ကည့်ပေးပေးပေးပေးသည်။ ရရှိသည့်ပုဂ္ဂိုလ်များအားလည်း ငှားတိုသည့် ပုဂ္ဂိုလ်

တစဉ်းတစုဝေယာက္ခား ဝေပျ ဟဆိုခေဗျခင်းမဟုတ်ဘဲ သတင်းကိုဝေဟံပုပရန စီစဉ်နေသည့် သတင်းအပြုအစဉ်း အား ဝေပျဟဆိုခေဗျခင်းပျစုဝေဟံကာင်းကို ဝေပျဟပထားသင့်သည်။

အဓိပုဂံလွှားသည် လူကိုယှိုင်းငွေကပုန အလြန္တိုးရံယုမ်းသည့် ယူဆိုးဝိုင့်သည်။ တဓိပုဂံစာမ်း တြင့် ထိုပုဂံလုကို တိုက်ကြံငွေကပုပရခင်းထက် ၄င်း၏ဝေပျနေကို ခံငွေကပုပရခင်းက ပို၍သင့်ဝေတာသည်။ သတင်း ကို အစီအစဉ်ထားစပ်ပျစုဝေဟံကာင်းဝိုင့် သင့်ည့် ကံငွေဝတိုးဝိုင့်ပေဒေဟံကာင်းဆိုရာအဟံကာင်းပုပရခင်းအရ မွတ်ရန္တကီးစားခေဗျခင်းပျစုဝေဟံကာင်းကို သက္ခီဥပုဂံလု သိုမဟုတ် ၄င်း၏ဝေပျနေကနားလည့်မည့်။ ကာကြယုဝေပေမည့်ဝေပျနေမရှိသည့်အခါတြင့် သန္တ သက္ခီဥပုဂံလွှား ဖုန်း၊ အီးဝေမးလု သိုမဟုတ် စာပျစုဝေ ရေးသား၍ ဆကြိယုန္တ လကဝေတြုပက်မက် သိုမဟုတ် လံပုစံမးရံမရံခင်းတြကိုးဝိုင့်သည်။

သိုပျေသာ ထိုကဲ့သိုလုပုပရခင်းပင့်လင့် အလြန္တိုးရံယုမ်းဝိုင့်သည်။ သက္ခီဥပုဂံလု ခံငွေကပု၍မရ ဝေ လာကဝေအာင့် အလြန္တိုးသည့် အေနအထားမီးပျစုက အယိုတားဝိုင့်ပြင့်ပြင့်လင်းလင်းဝေကြေးဝေးပါ။ ဝေ နာကဝေပျခလွမ်းတစုပျ စဉ်းစားရင်းပျစု သင့်ဝိုင့်သင့်ဝိုင့်ရင်းပျစုမစွမ်း၏လံပုစံမးကို စဉ်းစားပါ။ တစွါတစုံတြင့် အမ်းပျည့်ဆိုရာမွတ္တမးမွတ္တမ်းကလည့် ရန္တီသည့်ပုဂံလု၏ပျစုခင်းဆိုရသည့်အဟံကာင်း သိုမဟုတ် အျမင့်တိုက်သိုရိုးဝိုင့်သည့်နည့်လမ်းတစုပျစုသည်။

သတင်းအခံကွလကရံပျခင်း

တရားဝင်တ္တမးမွတ္တမ်းရံပျခင်းသည် စံပုစမးဝေထာက္ကမးသတင်းဝေးသားတင့်ပျပျခင်းအတြက အေးရးခကီး ဝေသာအစိတ္တပိုင်းတစုပျစုည့်။ တရားဝင်တ္တမးမးကို တိုက်ကြံကားပျခင်း၏ ထိဝေရာကဝေသာ အကီးဝေကးဇူးဝေပေရံသာမက ဤသိုကီးကားပျခင်းပျစု ရာဝေတ္တမးမး သိုမဟုတ် အဂတိလိုကွားသည့် ပုဂံလုမး၏ လကွားခေဗျခင်းအိုးရံယုကို ဆကံရိုးဝိုင့်သည့် ဝေ ဒသခံသတင်းရင်းပျစုမစွမ်း၏ မွတ်ကွား အဝေပင့်ည့်ပဲ အားကိုးခေရာမလိုဝေတာဝေခံ။

သတင်းထောက်များနှင့် အယွီတမ်းသည် ဝိုင်ငံတစ်ခုလုံးစီကြောင့်သုံးသည့် အမ်းချပညာဆိုရာ သတင်းအင်္ဂလိပ်ပဒမ်းကို ကြမ်းကင်းရှင်းအညွှန် အေမရိကန်ချပညာထောင့်ကြောင့် အေချခိုကု သည့် Citizen Media Law Project သည့် အေမရိကန်ချပညာထောင့်အကြောင်းရှိ စာညွှတ်ယာ၊ ဝေ ဒသဆိုရာ ဝိုင် ငှ ဝိုင်ငံလုံးဆိုရာအာဏာပိုင်ဌာနထံမှ သတင်းအင်္ဂလိပ်ယူရန် အသက်ပိုင်ကမ်းဝိုင်ငှနည်းလမ်းမား အမီးမီးကိုပေးပါသည်။ Right2INFO.org ဝင်္ကြောင့် ကမာတတစုဝန်းမှ သတင်းအင်္ဂလိပ်ယူချခင်း ဆိုရာပဒမ်းဝိုင်ပတ္တကည့် မွတ္တမုံးမွတ္တမင်းဝိုင် ထုတဝေထားသည့်ကို စုဆောင်းပေးထား ပါသည်။ အစိုးရအင်္ဂလိပ်ကမ်းကို အနှိုင်းမှ ရယူချခင်းသည် တစုကမာတလုံးကြောင့် တစုချပေးညီချစေရန် ဝေသာလည့် တိုးတကွဲအခီဂရိုဝေပါစပါ။ ဥပမာအားချဖင့် ကညွအစိုးရသည် ၂၀၁၁ ကြောင့် အမ်းချပညာဆိုရာ သတင်းအင်္ဂလိပ်ကမ်းကို စုစည်းတည့်သည့်စနစ် (database of public information) ကို စတင်သည်။ အာဖရိက၏ဝေရာအမ်းအျားအပါအဝင် ကမာတကျေရာအခီဂြောင့် အစိုးရသတင်းအင်္ဂ က အလကမ်းအားရယူပိုင်ခြင့်ကို ဥပဒေထဲကြည့်ည့်ခြင်းချပကတန်းထားသည်။ သို့ကျသာ မွတ္တမုံးမားအား ရရှိရန်ကြောင့် လကေကြောလုပွဲလုပွဲည့်မားမှာ မရှိသေလာကု သို့မဟုတ် မရင်းမလင်းချဖစေသည်။ ထို ကဲ့သို့ဝိုင်ငံမားကြောင့် သတင်းအင်္ဂအလကယူရန်အကီးစားမိ ဝေ ဒသခံကကြမ်းရှင်းဝိုင် လုပေးဖာကိုင့်က မားကိုတိုင်ငှသည်။ ကမာတတစုဝန်းမှ ဝေ ဒသခံသတင်းအဖြောအစည်းအေတာမားမားသည် သတင်းအင်္ဂ အလကယူခြင့်ဆိုရာ ဥပဒမ်းဝိုင် သတင်းအင်္ဂလိပ်ယူရန်ပွဲလုပွဲည့်မားကို ဝေ စာင့်ဖကည့် ဖကသည်။ ထိုကဲ့သို့အဖြောမားစာရင်းအကြော ဝေ နာကွဲကြွဲ c သတင်းပညာဆိုရာအဖြောအစည်းမား ကိုဖကည့်ပါ။ The International Freedom of Expression Exchange သည့် ချ ပည့်စုံသည့်စာရင်းတစုကို ထားရှိသည်။

အခီဂြိုင်မားကြောင့် တရားဝင်ည့်လမ်းမားမွတ္တစွင့် မွတ္တမုံးမားရရှိရန် ခကဲ့သည့်အကြော သတင်းသ မားအမ်းအျားသည် အစိုးရအင်္ဂလိပ်ကမ်းကိုရရှိရန် သတင်းရင်းချမစွဲကို အားကိုးဝေရဆဲချဖည့်။ သို့ကျသာ သတင်းသမားမားသည် အကဲဆတ္တည့်သတင်းအင်္ဂလိပ်ကမ်းကိုပေးသည့် သတင်းရင်းချမစု မည့်မည့်ဝါချဖည့် ဝေ

ဖာထုတုချခင်းမေ့ရွာငှားရန္တကြကု ဆကီတက္ကကြယွမ်းမ်းချပီလုပုမည။ ဥပမာ အားချဖငဲ့့ ချ
ဖစးိုငံင်ေခိသည့်သတင်းရင်းချမစွေရအကြကု မ်းပျဟးေစရန္တကြကု
သတင်းေထာက္ကစီးသည့် ရညးနးးထားသည့်မ္မတ္တမးမ္မတ္တရးိုငံသည့်
ဌာနသံးလေးခုသို့ြားေရာကုချခင်းချဖငဲ့့ အာဏာပိုင်း သို့မဟုတု အျခားသုမ်းအေချဖငဲ့့
တကယုသတင်းရင်းချမစ္စ မည့မည့ဝါဆိုသည့် ဆံးချဖတေကွေေစးိုငံ သည။

သကေသခံအေထာက္ကထားစာရိက္ခာတမးမ်းကို အသံးချပီချခင်းကလညးး အးရ်တယုကို
သတင်းသမားဆိုသို့ ေ ရာကေစးိုငံသည။ အစိုးရမ်းးွငဲ့ ရာေဝတ္တမားမ်းသည
အကဲဆတ္တည့်အေဗုကာင်းအရာမ်းကို ေ ဖာ ထုတုချခင်းကို လကုတံ့ျပန္တည့်ေသာ
ဥပေဒေဗုကာင်းအတိုင်း သို့မဟုတု ဥပေဒျပငက အေရးယုမးမ်းကို လုပေဆာဋကသည့်
သိထားသင့်သည။ ကမာတတစုဝနးးလံးတြင ေ ထာင့်ခံထားရသည့် သတင်းသမား
အားလံး၏ထကုဝနီးပါးသည ဝးိုငံေတာ့လို့ဝကွမ်းဟုအစိုးရကယုဆသည့်
သတင်းအခံကုအလကု မ်းကိုေဖာထုတ္တည့်အကြကု ဝးိုငံေတာ့ဆန့က်ငွးတြခံကွားချဖငဲ့့ ေ
ထာင့်ခံထားရချခင်းချမစ္စည။ ဝးိုငံ အမ်းအျဟးတြင ရာေဝတ္တမားမ်းသည ရံဖနံခါတြင
ဝးိုငံေတာ့အာဏာပိုင်းးွငဲ့ပူးေပါင်းးပီး သတင်း သမားမ်းကို
အက်ပို့ငခံမးေေချခက္ကသကေသခံ မ္မတ္တမးမ္မတ္တမ်းကို ဘယျကသတင်းေပး
သညကိုေဖာထုတုခိုင်းတတ္တည။

ပူးေပါင်းအားထုတွး

သတင်းသမားမ်းသည အးရ်တယုခိေသာသတင်းမ်းကို ေ ဖာထုပရန္တကြကု
အျခားနညးးလမးမ်းကိုလညးးရွာ ေ ဖြေနဗုကသည။
ဗဟိုအရူးွငဲ့ကမာတုအျခားေနေရာမ်းတြင အးရ်တယုခိေသာသတင်းမ်းကို
နာမည့ဝကွားချဖငဲ့့ ေ ဖာထုပေဗုကသည။ လက္ကေေရိကခိသတင်းဌာနမ်းသည
ကိုလံာ်ယာသတင်းစာချမစ္စည့ El Espectador ကသံးသည့် နာမည့ချမစ္စည့
တရားမ္မတမးးွငဲ့စခိမးခံမးေေရးအဖြ့ ကဲ့သို့ေသာ ေ ယဘုယ်နာမည မ်းချဖငဲ့့
သတင်းမ်းကို ေဖာထုပခဲ့သည။

သတင်းအဖြေအစည်းများသည်လည်း အိုင်ရာယူရီသောအဖွဲ့ကင်းအရမ်းခွင့်ပတ္တကု၍
အခင်းခင်း လက် တြဲပီး သတင်းအခင်းကွဲလွဲမေ့ချခင်းခွင့် တစဉ်ခင်းအမည်းမပါဘဲ
သတင်းကို တစွဲပီနွဲက ဖာ့ဂျပ ချခင်းတို့ကိုလုပ်ဆောင်ခွင့်ရှိသည်။
ထိုကဲ့သို့သောပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကိုလုပ်ရန်ကြောင့် အတိမ်း၊ အဖြေ
အစည်းအခင်းခင်းပီနွဲဆိုင်ခင်းခွင့် ဝိုင်ခင်းခင်းလူမီးခင်း သို့မဟုတ်
ဘာသာရေးအဖွဲ့များကို ဘေးဖယ်ရေး ရမည့်အဖြစ်ရှိသည်။ ဤခင်းကပွဲသည် အိုင်ရာယူရီသော
အဖွဲ့ကင်းအရမ်းကို သတင်းလိုက်သည့် အခါကြောင့် သတင်းသမားတစဉ်တည်းအပင့်
အိုင်ရာယူရီပီနွဲကေရာကုချခင်းမီး မျှစေတော့ဘဲ အိုင်ရာယူရီ အခင်းပေငှ ချ
ဖန်ခြင်ကေရာကြားအဖွဲ့ကင်းကို သိသာစေပါသည်။

မူးယစ်ဆေးဝါးခင်းခင်းဝယူရမ်းအား ဝေဖန်ရေးသားထားသည့် သတင်းဌာနများ၏
ထုတ်ဝေသွင်းခင်းခင်းအဖွဲ့ တာမ်းအား တိုက်ခိုက်ခင်းအကြံလိုက်ချစေခြင်းပီးသည့်ခင်းခင်း
ကိုလံဘီယာရီသတင်းသမားများသည် စတင်ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ဖွဲ့ ဖွဲ့ကသည်။
အထူးဆုံးတိုက်ခိုက်ခင်းမှာ El Espectador ၏ထုတ်ဝေသွင်းခင်း အဖွဲ့ တာခီပူချစေ့ Guillermo Cano
ကို ၁၉၈၆ခုနှစ် လုနွဲကသတင်းထုတ်ခင်းထုတ်ခင်း ထိုမခင်းကို မကွဲလွဲခင်းကာ တယူ၏ ဝေ
ခင်းခင်းဆောင်ရွက်မှု ပကတိအကြံဘာ က်းလွန်သွားမိသွားဖွဲ့ကသည်။ CPJ ၏ဘုတုဖြေ ဝငှချစေ့
Maria Teresa Ronderos က ၂၀၁၀ ချပည့်ခင်းခင်း CPJ အစီရင်ခံစာကြောင့် အသေးစိတ်ထုတ်ဖော်ချပခင်းသညာ
လူ့အဖြေအစည်းအကြောင်းက မူးယစ်ဆေးဝါးခင်းခင်းဝယူရမ်း၏လက်ခင်းအဖွဲ့ကင်းသတင်းကို
စုံစမ်းထုတ်ဖော်ခင်း မီးခင်းဖာ့ဂျပရန်ကြောင့် El Espectador သည်
ခင်းခင်းအခင်းပီနွဲကုချစေ့ El Tiempo ခင်းခင်းပူးပေါင်းခင်းခင်း ခင်း ခင်းခင်းခင်းခင်း
အချခင်းမီးခင်းအဖြေခင်းခင်းလည်း ပူးပေါင်းခင်းခင်းသည်။

ခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်း ၂၀၀၄ ကြောင့်
ကိုလံဘီယာပီနွဲပွဲတင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်း
တရားမဝငှချပည့်စွဲဖြေခင်းခင်း စီမံခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်း
အတူတကြ စတင်ပူးပေါင်းဖွဲ့ကသည်။ ဤအထူးခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်း
အထူးခင်း ခင်းကို ကိုလံဘီယာမဂ်ဇင်းခင်းခင်း သတင်းစာ ၁၉ ခင်းခင်း
တစွဲပီနွဲခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်း သတင်း အပတ်စွဲချစေ့ Semana သည်

ဘေးမွန်ပုဗ္ဗကညွှာသုမ်းကို အကြာအေးတစ်ကြိမ်ရေကြွေကု နယှိမိတ္တတု ဝေ လရီသည။ သန္တ
အုဘေးဘေးမွန်ပုဗ္ဗကညွှာသုမ်းထကု ပိယပိအနီးကပ္ပကညွှာခြင်းရရန ဝေ တာင်းဆို၍မရေသာ
လညွှာ ဝေ မတီရပုံ၍ရိုးဝိုင်းသည။ သို့အကြကုဗေဗကကင်း သတင်းသမားမားသည
ကယွယုရေးဆေးဆေးကွေး မ်းကို ရွင်းရွင်းလင်းလင်းချမရသညွှာအေးအေးပေးပေးရန
အာဏာပိုင်းကိုတိုကြွန်းလိသည။ ထိုကိစ္စခင်းပတ္တကု၍ အယှိတမ်းသည
အဆင်းချမင်းရဲအရာရီမား၊ အေးပေးပေးတာဝန်သုမ်းခင်းဝင်းရာကိုခြင်း ကိစ္စမားကို
ဆက္ကကုဆေးဆေးခြင်းသင်းပီး အေးပေးပေးစွမ်းကြင်း သတင်းလိုကုချင်းအကြကု ဝေ
စွမ်းစွမ်းကု သေဘာတူထားသညွှာ လမ်းညွှာကွေးရထားအေးအေး လုပ်ဆေးဆေးသညွှာ။

ရဲတေးထားသညွှာစည်းမိတ်ကိုချဖတ်နှင်းချင်း သို့မဟုတ်
ရဲအမိန့်မားကိုမလိုကွေးချင်းဗေဗကကင်း အမေးခံရိုးဝိုင်း သည။ ဝေချ
ဟဆိုသညွှာလေသံကြင်းရာ အုပီအမူကြင်း ဝေ လေးစားမေးရီချင်းသည ထုံးစံအေးချင်း
အေးကင်းဆုံး နညွှာလမ်းချဖတ်ညွှာ။ အေးပေးပေး သို့မဟုတ် ကယွယုရေးချဖတ်စွမ်းကို
သတင်းလိုကုနေသညွှာ သတင်းသမား မ်းသည ငှင်းတို့၏သတင်းသမားအေးထာကွေးမားကို
အခိုင်းကြင်း ထင်ရှားရှေးဖော်ချပထား သင်းပါသည။

ရံဖန်ခါကြင်း အာဏာပိုင်းခင်း ချ ဖတ်စွမ်းကိုသတင်းလိုကုနေသညွှာ သတင်းသမားမားဗေဗကကြင်း
ထိပို့ကု ရဲခိုင်းမေးပေးလာတတိုသည။ ချပညွှာရဲတပြုယာဇ္ဇစီး၏လိုကုဖမ်းခံရသညွှာ ဝေ
မေးတေးဆိုကယု မေးခင်းသူတစွမ်းပါဝင်ညွှာ ချ ပင်းထညွှာယာဇ္ဇကွေးချဖတ်ပီးအေးချအေးကို
သတင်းလိုကုကြင်း မစိုန ချပညွှာရဲတပြုပင်းစွမ်းကို
အေးခင်းအယွကုပေးအေးရဲယုချဖတ်ခင်းအပါအဝင် ရာဝေတွေးမားချင်း
အေးမရီကန္တတင်းထာကု Diane Bukowski အုပစိုခါသည။ အာဏာပိုင်းက Bukowski သည
ရဲတပြုကတေးထားသေးစည်းကို ဝေ က်ခဲသညွှာချပပါသည။ Bukowski ကေတု သုမသည
စည်းမေးကု ခဲဗေဗကကင်းခင်း ဝေ သဆုံးသြားသူတစွမ်းကို အေးမွေးသာဓာတို့ရီကွေးသညွှာ ဝေချ
ဟပါသည။

ရာဝေတွေးခင်းအဗကမေးဖက်ချမင်းမား

အဟုကမူးဖကဝေသာရာဝေတွးျမငြိမ်းမ်းသည ဘတင်းလိုကွန်ဂြိုဟ်ပုဝေကြးပါသည။
ထပေျဟရလံင့် မိမိကိယ ကိုယွာကြယျခင်းသည ပထမစညးမ်းဦးျဖစည။
မားစခံဖမူးထားသညး လိပွဲတညးလညးအေျခအေန သိုမဟုတု
အျခားမေျပလညးဝေသးသညးအေျခအေနတစွ၊ အေတာအတြင်းတြင ဝေ
နာကပ္အေးတွင်းအယွက မ်းဝေဟကာင်း မိမိကိယျိယျးရ်ယျဖစဝေအာင်း
ဂရစိုကွိုယျလိုအပါသည။ ဝေမးစရာဝေမးခြနးတစွ၊ကေတာ ျ ပစွးကီးလြန္းသုမ်း
ထိုနေရာတြငြတုဝေနေသးသလား ဆိုတာပငျဖစည။ လူထုအရံစိုကွးကို
တြဝေဆာနေျပငြထားသညး အဟုကမူးဖကွိုကွိကွးတစွ၊ သိုမဟုတု အျခားလးပူးမးမီးတြင ဝေ
နာကု ဆကြွတိုကွိကွးမ်းပါလာ်းိုင်းသညးအေျခအေနကို စညးစားပါ။
ကနဦးဝေပါကြွမ်းကိုတိုယျပနင်း ဝေ နာကု ဆကြွခံပေးဝေပါကြွမ်းဝေဟကာင်း ဝေ သဆုံးသြားရသညး
သိုမဟုတု ဒဏ္ဍာရသြားသညး သတင်းသမားဒါငေဝေပါင်း မ်းဖြာ၏ ျ ဖစုပွးကို CPJ
ကမ္တမူးတထားပါသည။ အကယု၍ဒုတိယတိုကွိကွး သိုမဟုတု ဒုတိ
ယခံပေးဝေပါကြွမ်းျဖစုးိုင်းခေရွံပါက သင်းအေျဖင်း အတြန္တမ်းနားတြငြဝေနပီး
ထိုနေရာမ္တြကွာသညး မ်ကုျမငြကုဝေသမ်းကိုတြငြဆုံးဝေမးျမနးျခင်းမီးကိုသာ
လုပ်ငင်ပေလိမ္မးမည။

ရာဝေတွးခင်းျဖစုပြးရာဝေရာမ်းတြင
သတင်းဝေထာကုျဖစုဝေဟကာင်းအေထာကွထားမ်းကို ထငြဦး ရူးျပသပါ။ ျ
ဖစုးိုင်းသညးအခါတိုင်းတြင ဝေ ဒသးီရအစိုးရကထုတုပေးသညး
သကုဝေသခံအေထာကွထား မ်းကိုပါျပပါ။ အခနး ဝ တြငြသညး
သတင်းသမားျဖစုဝေဟကာင်းအေထာကွထားမ်းအပိုင်းကို ဟုကညးပါ။ အာဏာပိုင်းွင်း
ထိပွိုကုတြငြခင်းမ်းကိုရွာငြ။ ထိုကဲ့သိုမ္အခိန္းတြင အဆငျမင်းပဒထိန်းသိမ်းဝေရး
တာဝန်သုမ်းွင်း အဆကွသြယိုျခင်းသညးသိုဝေငြ။ အခနး ၅ တြငြသညး အေျခခံျပငြ
အပိုင်းကိုဟုကညးပါ။ သကုဝေသခံျဖစုးိုင်းခေရွံသညးအရာမ်းကို
ထိတြငြကိုငြယျခင်းကိုရွာငြပါ။ ရာဝေတွးျမငြင်းမ္ မညညးပစာညးကိုမ္
မဖယူးပါးွင်း။

အဖွဲ့ကမားဖက်ပျံ့စွမ်း၏ မိကုမုမုကုသေးဝေးဝေး အချားအသက်ရှင်နွှမ်းသည့် တုလွှားပျံ့ခင်း သို့မဟုတ် စိတ္တဓိကုချင်းပျံ့စွမ်းကောင်းပျံ့စွမ်းနိုးဝိုင်းသည့်။ သတင်းသမားမားက အသက်ရှင်နွှမ်း သူမားအား ခံဉ်းကပုနွှမ်းစားဖက်မည့်ပျံ့စွမ်း။ သို့မဟုတ် ထိုသို့လုဟုတ် မည့်အခါအခါ မည့်ရပုမည့် အပါအဝင် စာနာမားပျံ့စွမ်းလုပေးဆာထွင်းပေးကောင်း Dart Center for Journalism & Trauma ကောင်း၏ လမားညးနုပျံ့စွမ်း Tragedies and Journalists ထဲကြဲ မွတ်ကုပီထားပါသည်။ အချားအရားထက် သည့်တု ဤကဲ့သို့ပီလုပျံ့ခင်းက အသက်ရှင်နွှမ်းက ဝေကြဲဆံပေးပေးခံလိုချင်းခံလိုချင်းရှိမရှိ သို့မဟုတ် ငှင်းတို့၏ခံစားခံစားကို မွတ်မားတံလိုချင်းခံလိုချင်း သူတို့၏ ဆေးဂမ်းကိုလေးစားပျံ့စွမ်းပျံ့စွမ်းသည်။ အမွန် တကယ့်တော့ ထိုကဲ့သို့လေးစားမားပျံ့ခင်းသည် ကံနွှမ်းက ဝေ နာကိုင်းကြဲ သတင်းသမားမားကို သတင်းရယူရန်မြဲခြင်းပီလာစေးဝိုင်းသည်။ ရဲမားဝေး ကယ့်ယေးအာဏာပိုင်းသည့်စွမ်း စိတ္တဓိကုချင်း ပျံ့စွမ်းကောင်းပျံ့စွမ်းဝိုင်းသည်။ ထိုအခါအခါ ကံနွှမ်း သို့မဟုတ် အာဏာပိုင်းအား ဝေ မေးခြင်းမေးရန် အေကောင်းဆုံးအခါဟုထည့် နားလည့်။ ကိုယ့်အကြံ ဝေ မေးခြင်းမေးစရာ သည့်ခံစွဲတည့် ပဲခိုချင်း မဟုတ်ထည့်လည့် နားလည့်။

ပုဂံလိကပိုင်းကုယေးပပါဝင်ထွက်ထွက် သတင်းမား

သင်းအေချပင်း သတင်းတစုအိုလိုကာကြဲ ပုဂံလိကပိုင်းကုယေးပမကို က်းဝေကုဝင်းရာကြဲမရှိပေ။ သတင်းဝေထာကွဲသည့် အမားသိပေးကုပျံ့ထားသည့် ဝိုင်းဝင်းလေးထုထည့်ဝေပေးပေး သို့မဟုတ် ပျံ့စွမ်းမား ကို သတင်းလိုကုနေသည့်အခါ ပုဂံလိကပိုင်းကုယေးပမကို အကန့်အသတ်ပျံ့စွမ်းဝင်းရာကြဲကို ရရှိဝိုင်းသည်။ ဆကပည့်ပေးခင်းဝေး လုပေးလုပေးမားကို ဆကီတင်းလေးထားပါ။

အေမရိကနုပည့်ထောင့်ဝေး အချားပိုင်းခံစားခံစား သတင်းသမားမားသည့် အေချအေနတစုရပုကို တို့ပျံ့စွမ်း ဆာကြဲကုနေသည့် ရဲအာဏာပိုင်းဝေးလုကွဲခင်းပျံ့စွမ်းတိုင်း ပိုင်း သို့မဟုတ် နေထိုည့်၏ သေဘာ တူ ခြင်းပီခံကွဲဘဲ ပုဂံလိကပိုင်းကုယေးပမားသို့ ဝင်း ဝင်းရာကုပေလိမ့်မည့်။ သတင်းဝေထာကွဲ သည့် တားဆီးချင်းမခံရဘဲ ဝင်းရခဲလို့ဝေထောင့် ငှင်းတို့သည့် နာကိုင်းကြဲ ပိုင်းကြဲအကြံ အဖမားခံရဝိုင်းသည်။ အိမုပိုင်းမားကလည့် တရားကြဲကောင်းကြဲပီစီး က်းဝေကုမား သို့မဟုတ် ပုဂံလိကအခြင်းအ ဝေ ရေးခင်းဖာကွဲအကြံ နစွမ်းပေးမားဝေထာင်းတထွက်ပါသည့် ဟု

အေမရိကန္တေ့ချစ်ကို Reporters Committee for Freedom of the Press က၎င်း၏ ကြ၎င်းဆ၎င်းလမုးညးန္တကြ၎ မွတ်ကွဲထားပါသညး။

းိုဝ်းအမ်းစုကြ၎ ပုဂါလိကနယုေျမတစွါသညး အမ်းချပညးအကြ၎ ဖြ၎းပေးထားပါက သ၎သညး ဝ၎းရောက၎ ခြ၎းရိပါသညး။ သို၎းသာ၎ ရိးရိးမွတ္တုေျးချခ၎းးဝ်းဆန့၎်ကွဲက အီလကွဲရိနးနစ့ညးးချဖ၎းမွတ္တုမုးတ၎ ခြ၎းကိုေတ၎ ကန့၎သတ၎ကော၎းကန့၎သတ၎းိုဝ်းပါသညး။ ငွးထားေသာေနေရာ သို၎မဟုတ၎ ချ ပညးပို၎ကော၎း သို၎မဟုတ၎ အျားအစိုးရပို၎ဆာကွဲအံ၎း ပါဝ်ညးယုဆးိုဝ်းသညး ပုဂါလိကနယုေျမမ်းပေ၎ကြ၎ ချ ပီလုပုကသညး ဝ်းိုဝ်းေရးပြမ်း သို၎မဟုတ၎ လူထုစညးးေဝ်းပြမ်းသညး အာဏာပို၎းးဝ်း သတ၎ဇာမ်းမ်းအ ဖုကား မဖုကားအ အျ၎းပြးဖြယုေျးရမ်းချဖုကသညး။ ပနးးစံသို၎မဟုတ၎ ကော၎းကဲသို၎ အမ်းချပညးပို၎ သညးနယုေျမတစွါချဖုလွဲေတ၎ ထုိနယုေျမ၏ ပုဂါလိကပို၎း သို၎မဟုတ၎ ငွးရမုးထားသုမ်းက သတ၎းသမ်းမ်း၏ ဗီဒီယုိကေရမ်း သို၎မဟုတ၎ အသံဖမုးစကွဲးအသံးချပီချခ၎းကို ချ င၎းပို၎းဝ်းဝ်း သတ၎း သမ်းမ်းအား ယ၎းနယုေျမမ်းမွတ္တုကြွေးရနေတ၎းဆိုပို၎းဝ်းရိသညး တရားရိးမ်းက မဖုကားအ သေဘာထားေပးသညး။

ကြ၎ကြ၎ရနချခ၎းဆန္တညးသတ၎းသမ်းမ်းသညး အေမရိကန့၎ပညးေထာဝ်းဝ်းအျားးိုဝ်းမ်းကြ၎ ပို၎ကွဲ က်းလြနေသာ ရာေဝ်းချဖ၎း အဖမုးခံးိုဝ်းသညး။ အခီ၎သတ၎းသမ်းမ်းကေတ၎ င၎းတို၎အား ထိုသို၎ ပို၎ကွဲ နယုေျမမွတ္တုကြွေးခို၎းးပီးေနာကြ၎ တကယုကြွေးရန္တခိန္ဓပးခဲဟုေျဟဖုကပါသညး။ ၂၀၁၀ ချ ပညး ဝ်းဝ်း Alaska Dispatch အယွီတာ Tony Hopfinger သညး မဲဆြဲယုကွဲးထားသညး ချ ပညးပို၎ ကော၎းတစွါအကြ၎းကြ၎ အမ်းသိေဖုကားချတထားသညး အစညးးအေဝ်းတစုပုပီးသညးေနာက အေမရိကန ဆီးနိတုးတေတ၎ကိုယွားလွယုေျးတစုးးအား ေ မးခြနးေမးပီးသညးအခါ ပုဂါလိကလံးခိေရး အေစာ၎ တစုးး၏ ထိနးသိမုးပီးလကွီပုတ၎ချခ၎းခဲရသညး။ ရဲေေြေရာကွဲသညး။ လကွီတို၎းေပးလိုကွီပီး Hopfinger ကို လးတေပးခဲသညး။ သူသညာေဝ်းချဖုတရားဖြဲချခ၎းမခဲရပါ။

သတင်းသမားများသည် ပုဂ္ဂလိကပိုင်ကုမ္ပဏီပေးငွေဖြင့် သို့မဟုတ် အနီးအနားဖြင့် ချုပ်လှည့်ပြုမိန်းကို သတင်း လိုက်ညွှတ်အခါ ချုပ်ငြားရန်နှင့် ဂရုစိုက်ရန်အညွှတ်။ ပုဂ္ဂလိကပိုင်ကုမ္ပဏီပေးငွေဖြင့် သတင်း လိုက်ညွှတ်အခါ သတင်းထောက်ပေးငွေကုမ္ပဏီအထောက်အထားများကို တစ်နှိုင်းရင်းနှိုင်းလင်းလင်း ဝေဖန်ချပေး ထားရန် အသက်ချုပ်ပါသည်။

ဆေးရုံပေးငွေအဓိကရုဏ်းများ

ဆေးရုံပေးငွေနှင့် အချစ်အစားကုမ္ပဏီပေးငွေများကို သတင်းလိုက်ညွှတ်သတင်းသမားများသည် ဥပဒေ ဝေ ဖန်ကုန်အစိုးရနှင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့များကို ဘက်ပေါင်းစုံမှဆက်သရသည်။ မဟာမိတ်အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့တည်းက ဆက်သရသည်။ CPJ သုတေသနအဆိုအရ သတင်းသမား ၁၀၀ ခန့်သည် လမ်းပေးငွေဆေးရုံပေးငွေနှင့် အချစ် အရပ်ဘက်ပေးငွေများကို သတင်းလိုက်ညွှတ် ဝေ သိမ်းခွဲဖက်သည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ် အလုပ်ပေးငွေဆက်ပူး၍ ဝေ သိမ်းခွဲဖက်များ၏ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် ထိုကဲ့သို့ သတင်းသမားလိုက်ပေးငွေဖြင့် ဝေ သိမ်းခွဲဖက်ပေးငွေဖြင့် CPJ မှတစ်ဖွဲ့တည်း သိမ်းခွဲဖက်ဖြင့် အချစ်ပေးငွေအစိုးရပေးငွေသည် ရုတ်တရက်ပေးငွေပေးငွေဖြင့် ဝေ သတင်းလိုက်ဖြင့် ရှိပေးငွေကုမ္ပဏီပေးငွေ အလင်းထည့်ထည့်ထည့်စားစရာတစ်ပုပေးငွေသည် သိပ္ပံပေးငွေပေးငွေလင်းလင်း မလုပ်ပေးငွေပေးငွေ သတင်း သမားများသည် အစိုးရပေးငွေကို ဆက်တစ်ပေးငွေသည်။ မိမိ၏တည့်နေရာကို တစ်နှိုင်းသတင်းထောက်ပေးငွေ သည့် အခြေအနေအရားသည်။ အဓိပထဝီယောကျာ်း ထုံးစံအားဖြင့် ဆေးရုံပေးငွေနှင့် အဓိကရုဏ်း ပေးငွေ မှေးမှေး သို့မဟုတ် အာဏာပိုင်၏ဖက်ကားဖြင့် တွေ့မနေဘဲ ငွေတို့ကို ဝေ စာပေးငွေအကဲခတ်ပေးငွေနှင့် ရှာဖွေပေးငွေဖြင့် ထိုကဲ့သို့ ဖွဲ့စည်းသည် အတိအကျက ထိုနေရာများဖြင့် မည့်သို့ စခန်းခြား ခွဲသည့် သတိချုပ်ပါ။ ထိုကဲ့သို့ ကုမ္ပဏီပေးငွေကုမ္ပဏီပေးငွေကို ဆက်တစ်ပေးငွေပေးငွေ အပြုနှင့် အလုပ်ပေးငွေပေးငွေပါ။ ဓာတ်ဆေးနှင့် သတင်းပေးငွေ အပြုများ၊ ကုမ္ပဏီပေးငွေအသံဖွဲ့အပြုများနှင့် ထိုကဲ့သို့ သတင်းထောက်အပြုများသည် အခင်းခင်း ဝေစာပေးငွေနှင့် ပေးငွေသည်။

ိုးိုင့်အမ်းအျားတြင့် သတင်းအဖြ်အစညးမ်းသည သတင်းသမားမ်းးဝင့်အတူလိုကွါရန လံုစခီဝေးမ်းကို ငွားဖှကသည။ ၂၀၁၁ အီဂ်စေတာုလွနေးကလအတြင်းဝင့် ဖပီးသညးနော့ကိုင်း သတင်းသမားမ်း တိုကွါက ခံရချခင်းက ရပြာမတညးဝင့်အတြင်း သတင်းသမားမ်း အဖှကမုံးဖကွိရိုးညးအေချခအေမ်းကို မီးမောင်း ထိုးပေနေသည။ ဥပေဒထိန်းသိမ်းဝေးအဖြ်မ်း သိုမဟုတု ဆးဂျပသုမ်းက ဗီဒီယိုဝေခြမ်းဝင့်အချားမွတ္တမုံး တညး ပစညးမ်းကိုတောင်းလာပါက လိုရမယူအျဖစ သတင်းသမားမ်းသည သက္ခိဋ္ဌပေဒမ်းဝင့် အေလအထမ်းကို သိထားသင့်သည။

ထင်းခနဲပေငုတြင့်နေသင့်သလား သိုမဟုတု အမ်းဝင့်ဝေးရာနေသင့်သလားဆိုသညှိပါ ထညးတြင်းဖပီး အဝတု အစားကို စဉးစဉးစားစားဝေးရိခဲယှင့်သည။ ခဲညှိအထညးမ်းသည မီးစဲြရနေးဝင့်လော့ဗြမုံးရနုပမညး အတြက ဝေ ခံငေခံငိခိဝင့် သဘာပျဖှညးမ်းဝင့်ခိဟွေးဝေ အဝတွေးပျဖှညးသညှ ဘရဲပဲလု အေချခစိုက International Federation of Journalists က မွတ်ကုပီပါသည။ ခိင့်ဖပီး ဝေချခမေခံဝင့်ဝေ အာကွိပါသညး ဖိနပေကောင်းမ်းသညညး မရိပျဖှစေရးခကီးသည။

သင့်ကိုညှင့် အိုးရိယုလမုံးဖှကောင်းအျပငဘက ဝေ ရာကွေးအာငေနေပါ။ သတင်းသမားတစေယာကွါ ကစား ကြင်းထဲက ဒုဝိဋ္ဌစေယာကွါစဉးစားဖှကညးဝင့် သည။ ခိညှိခကီးသည ကစားပြဲကို တိတိက်က်ရးပျမင်းဝင့်ရန အတြက လံုလောကွေးအာငီးကပူမညးပျဖှညး။ သိုမဟုတု လးပွားမးထဲတြင့် ဝေးရာပါမတြားဝေးအာငလညး သတိထားရမညးပျဖှညး။ ဆးဂျပပြမ်းဝင့် အဓိကရကုံးမ်းကိုသတင်းလိုကွေးသညးအခါ ခိုကွေးပျဖှညး အပူမ်းအဖှကား ပိတိုတြားပျခင်း သိုမဟုတု လူအပူလယှိမေရကြွေးပျခင်းမီးကို ဝေ ရှာငေးရပါမည။ ဆးဂျပသုမ်း၏ ဝေ ဘးတစေလွံကွေးလွံကွါ ဟု ခြစတင်းစာဆရာပျဖှညး

Dominik Barlocher က Canadian Journalism Project ၏ ဝက္ခိကုပျဖှညး J-Source တြင့်ခကံပီထားသည။ ခဲတိုဘာတိုပစ တဲသုေတြက လူအုဲုလြဲလြဲယှကုပနေးဝေးဝင့် ဆးဂျပသုေတြရဲအလယှေန ပစေလွံတယု

မိမိ၏သတင်းေထာကုပျဖှစေဖှကောင်းအေထာက္ခထားမ်းကို ပျ ပရမညး သိုမဟုတု မျမငြယှတြွေးရ မညးဆိုသညာ သိုမဟုတု တောင်းဆိုလာသညးအခါတြင့် ပျ

ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများမိသည့်အခါ နေရာကြွေးပါ လူထုအံ့ဏှကြမ်းကို သတင်းလိုက်နာသူများအကြား
အရေးဆုံးသည့် အဆုံးအဖြတ်ချက်ချစေရမည်။ အချို့အချေအဆန် မားကြောင့် J-Source ၏ Barlocher
အဆင်ပြေသည့်အတိုင်း သာမန္တရဟူးမားကဲ့သို့ရှေ့ခင်းက ပိုကောင်း သည်။ သို့သော်
သတင်းသမားအထောက်အထားကိုမူ အလွယ်တူပိုင်းကူးပိုင်းသော အိတ်ကြွင်း ဆေးထိုး ထားပါ။
မညည့်အနေအထားပုံစံတစ်ခုစေ သတင်းသမားများသည် ဆေးရုံပညာ သို့မဟုတ်
ဥပဒေဘာသာရပ်ကို သားပုံပေါက်ကဲ့သို့ အရောင်းခွင့်လွှာများမှာ သို့မဟုတ်
အချာပေးရာ၌ လက်ကိုင်ကိုင်အားပေးမှုများကို ဝတ္တံ့ချခင်းအားရွေးရွေးသည်။
ဆေးရုံပညာတစ်ခုချင်းအချိန်တွင်အရသည့် အချေအဆန်များသည် အခန်းရာယု မားပိုင်းသည်။
သတင်းသမားအားလုံးသည် ငှင်းတို့၏သတင်းသမားအထောက်အထားများကို ထိခိုက်စွာ
ဖော်ပြသင့်သည်။ ဝေဒီယုပိုင်းရပ်ပိုင်းထောက်ပံ့ပေးပေးမှု ချ
ဖော်ပြမှုကိုအသံဖမ်းရန်ရှိယာများကို အသုံးပြုပီ ဖက်သည်။ အချင်းသတင်းသမားများအကြား
ပလတ်စတစ်လောင်းထားသည့် သတင်းသမားကတုလားကို ချ ပေးချခင်းသည်
အစွဲမဲ့အခန်းအကောင်းဆုံးဖြစ်သည်။
ဆေးရုံပြင်ပပုံစံပေါက်ကွဲမှု မညည့်အရာကိုမို့ မေကာကျိုးပေးမှု။ ထိုအရာသည်
လက္ခဏာပေါက်ကြွေပေးစေသည့် ဖုန်းပိုင်းရုံသာမက
မီးလောင်စေမှုပိုင်းသောပစ္စည်းလည်းဖြစ်ပေသည်။ သို့သော်
ထိုသို့ကောက်ချခင်းဖြစ်သည့် ဆေးရုံပညာတစ်ခုချင်းဖြစ်သည့် ရန်ကင်းအကြောင်းပိုင်းသည်။
ဆေးရုံပြင်ပတွင် သို့မဟုတ် အလားတူဖြစ်ပွားသတင်းလိုက်နာသူအခါ သယံဆေးကြောရန်ကို
စဉ်းစားပါ။ Barlocher ကေတု အိတ်ကြွင်းဆေးထိုးရန်ခွင့် အထူးချခင်းပေးသည့်အခါ
ဟိုရုမင်းသည့်အခါဖြစ်ပီ ကိုယ့်ကိုအခွင့်အလွယ်တူအောင် ထိုအိတ်ကြွင်း
အနည်းဆုံးရရှိတို့ဖြစ်သည့်အခါ ဆေးရုံအခန်းတစ်ခုစေ ခါးဖွဲ့နာကျိတစ်ခုစေ နဲ့
ခံယူဖို့အဆင်ပြေပါသည်။ ဝေ ကံပိုင်းအိတ်ကြွင်းသည် အရာရာတိုင်း သည်
သုံးရသည့်အရာများဖြစ်သည်။ သယံဆေးထိုးမှုအရာများထဲကြွင်း ဝေ ရပုလင်း
ပြင်းနေသည့်အခါ အိတ်ကြွင်းပိုင်းကောင်းသည့် မကွဲသုတတစ်ခုစေ ငှင်း
ရူးခိုင်းသူမှာပင်သတိအသေးတစ်ခုပင်ပါဝင်သည်။ သို့ရာတွင် ဆေးရုံပညာများမဖက်ကလေးပင်သို့ ဝေ

ကာပိုးအိတ္ထယုဆော့ဇုခင်းသည ဥပဒေထိန်း သိမ်းသုမ်းက သင်းအား ဆးဂျပသူတစဉ်းအျဖစု မွတ္တိုင်းဝိုင်းစေသည။

International Federation of Journalists ၏အဆိုအရ သံပရာသီး၊ ဝေရွာကြီးဝိုင်း အျဆးခံဥဝေသာအသီးမား ကို သယုဆော့ဇုခင်းသည စိတ္တူးဝေကာင်းပျဖစုည။ ကသိကေအာကုပျဖစုစေတတ္တည့် ဓာတုပစသည့်မား ထိမိသည့်အေရဟးဝေရာဝေတြကဝို ဓာတုပယုဆော့ဇုရန် ထိုအသီးဝေတြညွှန်းဝိုင်းပါသည။ စိုဝေသေသ်ကုးတုတု ပဝါကေတု မ်ကုညိုပံးဝိုင်း မီးဝေလာဝိုင်းလိုအရာဝေတြရဲၼ အကီးသကုဝေရာကုးဝေတြကေန သင်းမ်ကုးတုကို ကာကြယုပေးဝိုင်းပါသည။ ဓာတုဝေတြကုမ်ကုးတုဖံး၊ ဝေ ရကုးမ်ကုးနွား သိုမဟုတု စကုးလုပုနင်းသ်မ်ကုး ကာမားသည မ်ကုညိုဓာတုဝေတြ သိုမဟုတု ငရုတုဝေကာင်းရည့်နင်းပျခင်းမားကိုကာကြယုပေးဝိုင်းပါသည။ မ်ကုညိုဓာတုဝေတြ သိုမဟုတု ငရုတုဝေကာင်းရည့်နင်းသ်မ်မညွှထငှါက မ်ကုညိုနွားတပုခင်းကို ဝေ ရွာနွကဉ်။ သတီအနားပတုါသည့်ဉ်းထုပွားဝိုင်းအတူ ဓားမား သိုမဟုတု ဝေရာဘာကည့်နွကို တားဆီး ရန့်စံထုထွားသည့် အေပါစးကည့်ကာဝေအာကွံအက်မားကို အထူးသျဖင်းထိန်းခိပွရိုင်းည့် အေပျခ အေနမားတြငှသ်ပျရန် အဆကံပျပါသည။ ဝေတာင်းဆိုလာပါက memory card အစွမ်းအစားပေးဝိုင်းရန် အတြကု ဗီဒီယိုရိုကျွမ်းဝိုင်းဓာတုဆရာမားသည ကတု အပ်ကု မားကိုဝေဆာထွေးရန် International Federation of Journalists က အဆကံပျပါထားသည။

အာဏာပိုင်ဉ်းသည ရံဖန်ခါ အမိန့်အရငွေပးဘဲ သတင်းဝေထာကွားကို ဖမုးဆီးတတုဝေသာလည့် သတင်း ဝေထာကွားသည ဥပဒေထိန်းသိမ်းဝေရေအရာရိုမား၏အမိန့်ကို နာခံသင်းသည။ မဉ်ဆိုတာပျည့ယို စိန်ပျါတြငှ ၂၀၀၈ ရီပတ္တလီကနအမီးသားညီလာခံဝိုင်း ဆကွည့် ဆးဂျပပျမ်းတြငှ အဖမုးခံရသည့်လူ ရာပေပါင်းမားဖြာထဲတြငှ ထိုဆးဂျပပျသတင်းကိုလိုကုင်း အဖမုးခံရသည့် သတင်းဝေထာကု အနည့်ဆင်းလေးဉ်း ပါဝေည့်။ ရဲမားက ဆးဂျပသူမားဝိုင်း ငင်းတို၏လးပွားမားကို သတင်းယူဝေသည့်သတင်းဝေထာကွားကို ဖခံထွားသည့်ကားရပွားရာဝေရာတစုထဲ စုပံထည့်တြငှဖိုမကီးစားဝေသည့်အတြကု သတင်းဝေထာကွား သည ဆကီတငှတိပေးခံကုရဘဲ အဖမုးခံခဲရခင်းပျဖစုည။ ထိုကုကု ရကွေတာအဖုကာတြငှည့် ရဲမားက အေဝေပျလမုးမတံတားတစုကို ဟိုဖကွည့်ကိုညိုကွပီးသည့်ဝေနာကု

ရာဇဝင်သည့်ဆေးရူပ သူမားဝုဇ္ဇာအတူ ဒါဇဝင်ဝုဇ္ဇာသည့်သတင်းသမားမားကို
ဖမ္မးဆီးခဲသည့်။

အဖမ္မးခံရပါက တညညွဉ်မုဖိမုနောပါ။ ဖမ္မးဆီးသည့်အရာရှိကို ကန့်ကြကုဏေျဟဆိုမည့်ပိပါက
ပိုဆိုးဩား ဝုဇ္ဇာသည့်။ အကယုၤစကားဏေျဟဆိုပါကလညးး သည့်တင်းလိုကုနောသည့်
သတင်းသမားတစုဦးဩဖစု ဝေဗုကာင်းရုင်းဩပေနိန္ဒြ နှင့် သတင်းသမားပီပီသဩပီမူဏေျဟဆိုပါ။

အကုဏေျခရီလးပုရွားသူမားအတြကု သငုဏါ စာနာမးသည့် သက္ခိဋ္ဌးမရီပေ။ ဝေ
အကုဏေျခတြဋ္ဌးပွားသည့်သတင်းသမားတစုဦးအတြကု အစမဲတမုး
အေရးခကီးသည့်အခဲကော့တု ပါဝလ္လပုဆောငုသူတစုဏေျဟကျိမုပီမူဘဲ ဝေ
ဘးမုအကဲခတ္တုတစုဦးကုသိုဩ ဩ ပီမူရနုဩဖစ္စည့်။ အကယုၤအာဏာပိုဋ္ဌးက
ဖမ္မးဆီးမးကိုဆက္ခပုညီပါက အမိန့် အတိုင်းလိုကုဏေျဟ ဖပီး
အဆငုဩမုခကီးဗုကပူသူအာဏာပိုဋ္ဌးကို ဝေအးဝေအးဝေဆးဝေဆးဏေျဟဆိုတငုဩပုဇ္ဇာမည့်
အခါအခြငုကို ဝေစာငု လိုကု။

၇။ သဘာဝေးအ ဝုဇ္ဇာယုမား

ငလ်ဋ္ဌး၊ ဟာရီကိနုးမုန္တိဋ္ဌးမား၊ ဝေ လဆငုးဘဝေမာငုးမား၊ ဝေ
ရခကီးဏေျလံဩခငုးမား၊ ဆူနာမိမား၊ ဆုဝိဋ္ဌလုနုးမုနု တိုငုးမား၊ မုတ္တိမိုးမား၊
မီးဝေတာငုပေိကုဋ္ဌးဩခငုးမား၊ မီးဝေလာငုဩခငုးမား၊ ဝေရခဲဝေတာငုပီကျိခငုးမားဝုဇ္ဇာ ဝေဩ
မမပီ ဩ ခငုးတိုဩသည့် ဆကီတငုတိပေးဩခငုးမရီဘဲ ဩ ဖစုပြားတတ္တည့်။ ဆက္ခယုဏေျ
ပိုဩဆာငုဏေျဝုဇ္ဇာ လံဩစု မားဩပတုဝေတာကုမားကို ဝေ မွားမုနုးထားသငုးသည့်။
သတင်းလိုကုဝုဇ္ဇာဩမုးဝုဇ္ဇာ သတင်းအခဲကွလကွား ကိုဩဖနုဩဝုဇ္ဇာဩမုးလညးး
ထိခိုကုဝုဇ္ဇာသည့်။

လုပုဏေျကိဋ္ဌကွားဝုဇ္ဇာ အဆက္ခဩယုပတိုဩခငုးသည့် မရီမုဖစ္စိအည့်။ ဥပမာအားဩဖငု ဝေ
ဒသ တြင်းမုဖနုးလိုငုးမားဩပတုနောသည့်အခါ အုပန္တလုနုဩဧျဟရသည့်ဧျဟိုယိုမား
လိုအည့်။ အေသးစိတု အေရးပေငုစိမိခိကျိ ဩ ပဋ္ဌဩခငုးအားဩဖငု သတင်းခနုးမားသည့်
ငုးတိုဩဝနုးကဲဩတြင်းတြင်း သဘာဝေး အ ဝုဇ္ဇာယုမားဩဖစုဝုဇ္ဇာခဲအတြကု
ဆကီတငုဩပဋ္ဌငုးသည့်။ ဝုဇ္ဇာငုဩပဩတြင်း သိုဩမဟုတု သတင်းခနုးမားဝုဇ္ဇာ ဝေ

ဝေးရာနေရာမင်းကြီး သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် တာဝန်ပေးအပ်ထားရသည့်
သတင်းသမား မင်းသည့် မထင်ကြခြင်းမီကြောင့်
လူပုန်းခြင်းကြောင့် ဘေးကင်းရေးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းမင်းကို ဂျပန်နိုင်ငံသို့ သွား
သည့်။

အကြံတောင်းထောက်အကြံ အခွင့်ရယူမိန်း

ရုတ်တရက်ဖုတ်သည့် သဘာဝဘေးအခွင့်ရယူသည့် အကြံတောင်းထောက်အကြံ
အခြေအလမ်းမင်း ကို ခံကျခင်းဖွဲ့ပေးခွင့်ရသည့်။ သို့သော် အကြံတောင်းထောက်အကြံ
အခွင့်ရယူမိန်းကို လိုက်အောင် ဝေ ရွာရွာပြေးရန်ခွင့်ရ ဖွဲ့ခွင့်ရသည့်အကီးဆက်မိန်းကို
၄၄တို့ဘာသာ တာဝန်ရရှိရမည့် နားလည် ရမည့်ဖုတ်။ သတင်းကို အယွီတာမင်းစီတိုင်းသည့် ဝေ
သစ်ဝေစနည်းခွင့် သတင်းဌာနက မည့်အကူအညီပေးမလဲ ဆုံးဖုတ်ရန် အယွီတာမင်းကို
ဆက်တစ်ကြိယုန် အကြံတောင်းထောက် မင်းအား အဆက်ပျံပါသည့်။

ဖုတ်ခွင့်ခွင့်ခွင့်ခွင့်အခွင့်ရယူမိန်းကို ဝေဖုတ်ပုတ်ခင်း၊ အယွီတာမင်းခွင့်အုတ်သုတ်မိန်းကို
ဆက်တစ်ကြိယုန်စီအစဉ်မင်း အသးစီတိုင်းခြေခင်းခွင့်ရ ဖုတ်
ဖုတ်ခွင့်ခွင့်ခွင့်ခွင့်ထက်ပေးပါကွမ်းပေးကင်းကို ဝေခြေခင်းဖုတ် သဘာဝ ဝေ ဘေး
အခွင့်ရယူဖုတ်ခင်းရာသို့မပြေးမိ အကြံတောင်းထောက်အကြံ
အခွင့်ရယူခင်းကြက်ဖုတ်ဖုတ် တစုခု ကိုဝေခြေခင်းသင့်သည့်။ အခင်း၂။
အခွင့်ရယူခင်းကြက်ဖုတ်ခင်းခွင့်ရဖုတ်ခင်းကိုဖုတ်ကည့်ပါ။ အကြံတောင်းထောက်
မင်းသည့် ၄၄တို့၏ ကင်းမေးဝေ၊ မသန္တိမင်းမေးခွင့် အသက္ကမခံကို မည့်အဆင့်အထိ
ရွံထားရမည့်ခွင့် ၄၄တို့၏အာမခံမူဝါဒမင်းသည့် သဘာဝဘေးအခွင့်ရယူမိန်းကို
ဘုရားသခင်းအုတ်ပီအမူ ဟု ဆိုကာ မဖုတ်ခင်းဖုတ်ပေးသည့် ဖုတ်သလားဆိုသည့်လည်း
စဉ်းစားရန် လိုအပ်ပါသည့်။ အခင်း ၁ ကြောင့်သည့် အာမခံရယူခင်း အပိုင်းကိုဖုတ်ကည့်ပါ။

သတင်းခင်းပုတ်ခင်းခင်း

ဟာရီကင်းမုတ်ခင်းခင်းခင်း ဝေဆက်ဝေလို့ခင်းမင်းဆက်ဝေလို့ဝေသာ သတင်းခင်းမင်း၏
စီမံခန့်ခွဲခြင်းသည့် ဖုတ်ခင်းထည့်ရာသီမင်္ဂလာကိုတိုင်းကြောင့်
အသးစီတိုင်းအခွင့်ရယူမိန်းကို ဖုတ်ခင်းပေးခင်း အပုတ်ခင်းခင်း

ကိုကြိုတင်အာကြမ်းမံသင့်သည်။ ထိုကဲ့သို့မျှစွမ်းရည်များဖြင့်သာ အရပ်ဒေသများဖြင့် အယွီတာမ်းသည့် ၎င်းတို့၏အရေးပေငှအစီအစဉ်များကို ဝေးဝေး စွန့်ခွဲထားသည့်အခါနောက်ကျိဉ်း မြဲမှမ်းမံ သင့်သည်။ ဗဟိုပညာစုံစုံပြားသည့် ဝေ ဘားအဝိုင်းရာယုအစီအမံကို စာရိကုဗျာသင့်ထုထားသင့်စွမ်းပီး ဘားအဝိုင်းရာယုဗျာစု ခံကြွင့် ကြိန်တမ်း၊ အတ္တနကုဝေငှ လွှဲပွဲစီးမ်းသည့် ဗျာ ပတုဝေတာကုနေးဝိုင်းသည့် ဝန္တမှမ်းအားလုံးက ဖတုးသုံးသည့်သည့်။ ဝန္တမှမ်းမ်းအားလုံး ၎င်းတို့၏တာဝန်များဝေငှ လုပ်ဆောင်မှုများကုမ်းကို သိထား သင့်သည်။ လူတိုင်းကြင့် အရေးပေငှစီမံခံကြွစုံစုံစီရိတ်ထားသင့်စွမ်းပီး အရေးပေငှပစသည့်မ်းမည့်ည့်နေးရာကြင့် သိမှမ်းထားသည့်သိထားသင့်သည်။ International Center for Journalists' Guide to Disaster and Crisis Reporting ၎င်း၏အဆိုအရ ဝေ ဘားအဝိုင်းရာယုအစီအစဉ် သတင်းခန်းဝန္တမှမ်းမ်းအားလုံး သို့မဟုတ် အခါနိဉ်း လုပ်ကိုင်နေးသူမ်းအားလုံး၏ ဆက်စပ်နေးနိပတ်တမ်း၊ ဆဲလုနေးနိပတ်တမ်းဝေငှ အလုပ်ဝေငှကိုယွီကြီးဝေမလု လိပွမ်း၊ ၎င်းတို့၏အနီးစပ်ဝေကြမ်းသားခင်းမ်း၏ ဆကြိယုန္တခံကြွလကွမ်း ပါဝေငှသည်။ ထိုအစီအစဉ်ကြင့် လူတစုခင်းစီ၏ အိမ်ပွမ်းကို အမွတ္တသားလုဟွမ်းသည့်ဝေမပုံတစုဝေငှ မည့် က ဝေ လုံးဗျာနုနုလာဝေအာငှဝေသည့် CPR လကွတု သို့မဟုတ် အျားခေးခွီးညီနာဗျာပီလကွတုထားသည့် မည့်ကြင့်ဝေလးဘီးယကုယာခိုသည့် စသုဖင့်ဝေဟုဗျာထားဖိလို့လိုသည်။ ဝေ ဘားအဝိုင်းရာယုဆက်ဝေလုဆက်ဝေထရီသည့် နေးရာမ်းကြင့် မနေးနက်မ်းက ဝန္တမှမ်းအေတာမ်းမ်းကိုအေဗျခခေးခွီးညီနာဗျာပီသတ္တနေးဝေပေးထားသည့် ဝေ သခင်းအာလုပို့လိုသည်။ ဝန္တမှမ်းမ်း၏လုံးခမ်းဝေရေးအကြကု အစီအစဉ် လူသိရုနကေး ဗျ ဖနုဗျာခင်း သို့မဟုတ် အမ်းဝေငှဆိုည့်နေးရာတစုကြင့် ကဟွမ်းဗျခင်းတို့ မလုပွင့်ဝေ။ သတင်းစုဆောင်ဗျခင်းဝေ သတင်းခန်းလုံးခမ်းဝေဘေးကင်းမေးအကြကု အစိုးရအာဏာပိုင်ဝေ ဝေ ဒသဝိုင်းရအရေးပေငှ ဝန္တမှမ်းမ်း၏ ဆကြိယုန္တခံကြွလကွမ်းကို ထည့်သြင်းထားပါ။ အဆက္ခသြယွမ်းထဲကြင့် ဝေ ဝေ အဆင့်၊ ဝေ ဒသအဆင့်ဝေ ရပြီအဆင့်ဆိုလို့ အရေးပေငှတို့ဗျာနုနေးကယွယုဝေရေးအဖွဲ့မ်းဝေ လြိတပ ဝေ သာ ကဗြမှမ်းကံဗျမ်းပါဝေငှသည်။ အရေးပေငှအေဗျခအေနတစုကြင့် သတင်းခန်းကိုလည့်ညီပေဆောင် ဗျ ခင်းအကြကု ညးနကေးခင်းလည့်ထည့်ပါ။ အကယုရ်

အေရီးပေငှအေချခအေနအကြငးကြငှ ဝန္တမူးအခိၣ် သာသတငးခနးသိုၣ် ဝေရာက္ခာ်းငိုၣ်ပါက
ငှငးတိုၣ်က သတငးမ်းကို ပံ့ပိုးပံ့ပိုးဖာၣ်ပျခငး သိုၣ်မဟုတု အသံလးငှပျခငး ချ
ပီလုပံ့ငိုၣ်ရမည။ လုခိအဟ္လာပါက ထိုကဲသိုၣ်တာဝန္တမ်းကို ထမူးဝေဆာငှငိုၣ်ဝေအာငှ ဝန္တမူးမ်းကို
မနုေနကမ်းက ချပန္တီးသငှသည။

ပိုၣ်ဆာငှေရီးဝှငှ ပစာညးကိရိယာမ်း

သတငးသမားအမီးအစားအားလံးတိုၣ်က သည
ဓာတ္တတးပတုတေတာကုချခငးဝှငှအျခားအေဝှငှအယွက္ခာ်း ချ ဖစါ က လိုရမယုသံးဝှငှရန
မညညးကိရိယာမ်းဝှငှ အျခားဝေထာကွဲဝေရီးပစာညးမ်းကို လံးလံးဖခံးဝိသိမူးဆညး
ထားဝှငှမညို သုဝေတသနပီသငှသည။ မီးစက္ခာ်း၊ အေရီးပေငှဓာတီးမ်း၊ ဓာတီးမ်း၊
အပိုဓာတီးမ်းဝှငှ ဝှငှ စက္ခာ်းပေရဒီယိုမ်း၊ GPS ဝေရာချပကိရိယာမ်း၊ ဝေ
ရွးဦးသူနာချပီဝေထာ်းဝှငှ အျခားဝေရွးဦးသူနာချပီပစာညး အပိုမ်းကိုလညး
အရန္တငှသိမူးထားသငှသည။ ထုပိုးထားသညးအစားအေသာက္ခာ်း သိုၣ်မဟုတု စညိတု
ဘူးအစားအစာမ်း၊ဝေရသနပုလငးမ်း၊ ဝေ ခါကုခုတငှးဝှငှ ဝေ စာငှးလညး ဝေ
ဘးအဝှငှရယုကေရာကတု ဝေသာဝေရာမ်းတြငှ လိုအယွည။
သတငးကိစာသံးယာက္ခာ်းတြငှညး ဝေ ရွးဦးသူနာချပီဝေထာ်တစူ၊ လမူးအခဲကုချပမီးဝှငှ ဝေ
စာငှးပဝါဝှငှ အေရီးပေငှပစာညးမ်းထားရွီသငှသည။ မနုေနကမ်းသည ယာက္ခာ်း၊
ဆက္ခယုဝေရီးကိရိယာမ်း၊ မီးစကု မီးဝှငှ အျခားပစာညးကိရိယာမ်းကို မညညးဝေရာတြငှ
အေရီးပေငှငှးရမူးဝှငှသညို သုဝေတသန လုပု ထားသငှပမီး ထိုအခဲက္ခာ်းလက္ခာ်း ဝေ
ဘးအဝှငှရယုစီမံခိက္ခာ်းတြငှ ဆက္ခယုမညးအေသးစီအခဲကု အလက္ခာ်းဝှငှအတူထညးထားပါ။
International Center for Journalists အဆိုအရ မနုေနကမ်းသည
ဝေဒသခံပိုၣ်ဆာငှေရီးလုပုနမ်းဝှငှ အေရီးပေငှကိစာအတြက္ခာ်းခိပွားခိပွားရန
စညးစားသငှသည။ အေရီး ဝေ ပငှအေချခအေနတြငှ အရနဝေလာငှဆီကို မညိုၣ်ရးဝှငှသညို
မနုေနကမ်း သိထားသငှသည။

ဆကီးမားသညးစက္ခေမပံ့မ်းကို သတငးခနးထဲတြငှ ထားသငှသည။ ထိုဝေချမပံ့မ်းတြငှ ဝေ
ဆးရံုမ်း၊ ကေလး ဝေဆးခနးမ်းအပါအဝှ အေရီးပေငှဆးခနးမ်း၊ နားခိုရာဝေရာမ်း၊

ပိုမိုဆာငုံရေးဗဟိုဌာနများ၊ ဝေ ကံငှားမားးဝှင့် အရေးပေငှအေချခအေနတြငှ မိသားစုမား သို့မဟုတု ဒုကရသညားခိုလးဝံးဝိုငှမညှ အျခားအေဆာကွအံုမား၏ တညှနေရမားကို မွတ္တားထားပါ။ ဝေရခကီးမးရုဖစုးဝိုငှခေခရိုသညှ ဝေချ မနိမုးနေရမားကဲ့သို့ အးဝိုရာယုမား ကိုဝေဟုချပရာတြငှ အေထာကွကူချဖစုဝေစရန္တတြက ဝေချ မမ်ကးဝှတြငှချပငှချပေချမပံုမား အဆငှငှခရို သငှသညှ။

သတငှးခနး၏ ဒဂ်စွယွခ်ကွလကွားကို အပိုသိမုးထားသငှးစပီး အနညှးဆံုး အျခားတစုနေရာတြငှ ရိုဝေသာ ဆာဗာထဲတြငှ သိမုးထားသငှးသညှ။ အရေးခကီးဝေသာ စာရိကွာတမုးအခ်ကွလကွားကိုလညှး မိတီပြားထားစပီး အျခားတစုနေရာတြငှ သိမုးထားသငှးသညှ။

သတငှးလိုကွညှဝေးကငှးရေး

သငှးကိုယှအွးဝိုရာယု မျဖစုါဝေစးဝှငှ။ သငှးကိုယှအွးဝိုရာယုချဖစုဝေချခငှးက အရေးပေငှအဖြုပမားးဝှငှ လုပဝေဟုကိုငှကွားအေပငှ ဝန္တပုဝန္တီးချဖစုဝေသညှ။ ဝေ ဘးအးဝိုရာယုသတငှးလိုကွညှငှ သတငှးသမား မားသညှ အနညှးဆံုးဝှစုဦးတဖြုချ ဖစုးဝိုငှ သံုးဦးတြဲစပီး အလုယှပငှသညှ။ အဖြုပဝန္တစုဦးက ဝေရူးဦး သူနာချပီဘူးအေသးတစွါးကို သယုဝေဆာငှငှသညှ။ ဝေရစိုခံသညှ ပစာညှးကိရိယာမားအဆငှငှ ရိုသငှးစပီး လိုအပ္ပညှအခါ ဝတ္ထုငှသညှ။ သငှးဝေသြးအပ္ပ၊ သငှးဝှငှတတုမတညှသညှးပါဝှညှ အခ်က အလကွားကို ဝေဆာငှထားပါ။ ထိုအခ်ကွားကို ပလမ္မတစွါဟွေးသညှ ကတုချားတြငှရေးထားစပီး လညှငှးမ္မာခွဲထားလှိုငှပိုကောငှးသညှ။

သတငှးဝေထာကွားဝေရာ အယွီတာမားပါ လမုးးဝှငှအျခားခရီးသြားသညှအေချခအေနမားကို ဝေ စာငှးဗုကညှသငှး စပီး ဝေချ ဟငှးလဲသညှအေချခအေနမားကို အခ်ငှးခ်ငှးတတုးဝိုငှလောကုအသိပေးသငှးသညှ။ ထြကပေပါက လမုးဝေဗုကကငှးမားကိုလညှး ဝေချ မပံုခွဲသငှးစပီး လိုအပ္ပလိုအခ်ကွလကွားကို မြမုးမံသငှးသညှ။ ဝေ နရာတစွါ သို့ ဝငှဝေရာကူန အေကကငှးဆံုးလမုးဝေဗုကကငှးသညှ ချ ပန္တိကူန္တကကငှးဆံုးလမုးဝေဗုကကငှး ချ ဖစုဝှငှမစု မညှ။ လမုးဝေဗုကကငှးအမီးမီးဝှငှ ခရီးသြားအရေးပေငှအစီအစဉ်းကို စီစဉ်မညှ။ သဘာဝေးအးဝိုရာယုက

သည။ဇီဝအဟုကမူးဖကွဲ၊ ဓာတုဒွဒ္ဒဓာတုဝေရာငုချခည အေရးပေငုအေချခအေနမ်းသညညး ထိုအဟုကကားအ ရှမ်းကို သတင်းလိုကုနေသည့် သတင်းထောက်မီးဒွဒ္ဒဓာတုသတင်းသမားမားအတြက ဝေ နာက္ခယိ ရာယုပုဖစသည။ အခန်း၇ တြင ဝေဟုပုထားသည့်အတိုင်း အတြတ္တတင်းထောက်မီးသညအမ်းရာယုမားကို ငင်းတိုဘာသာဝေပုဖရုင်းရမ္မာပုဖစပီး အကီးဆက်မီးကို ငင်းတိုဘာသာလက္ခရမည့် သိထားသငုသည။ က်နုံးမာဝေရးကပဝေရာဂါ သိုမဟုတု အစုလိုက္ခပပီလိုကုဘေးအမ်းရာယုကေရာကွဲကို သတင်းလုံကွိုဝေသာ အတြတ္တတင်းထောက်မီးအေချဖငု ပု ဖစုဒွဒ္ဒဓာတုဝေသာသတင်းမားကို အယိုတာမား စိတုဝဋ္ဌး သညာဝေသခံဝေရနုံးဒွဒ္ဒဓာတု အတြက အယိုတာမားကိုဆက္ခယမညပုဖစသည။ ပံပီးမားအေအထားကိုဆံးပုဖစုဒွဒ္ဒဓာတု အတြက အယိုတာမားကိုဆက္ခယမညပုဖစသည။

အေချခခံပုပညး

ဝေရာဂါဘယုပုဖစုဒွဒ္ဒဓာတု သိုမဟုတု လူဝေဟုကကားပုဖစဝေသာ က်နုံးမာဝေရးအေရးပေငုအေချခအေနကို သတင်းလိုကုန စိစက္ခးသည့် မညည့်သတင်းသမားပုဖစဝေ က်နုံးမာဝေရးကောင်းရန္တိအပ္ပည။ ကိုယ့်အားစနုကောင်း ရှိရန္တိအပ္ပည။ ထိုပု မက်နုံးမာပုဖစုဒွဒ္ဒဓာတု အေအထားမီး မုဖစုဒွဒ္ဒဓာတုလုံအပ္ပည။ ပုပံနာပုဖစုဒွဒ္ဒဓာတုဝေရာသိုမတြားမိတြင ကမာတကုက်နုံးမာဝေရးအတြကခကီး၏ ဝ်ဒွဒ္ဒဓာတုခရီးတြားလာပုခင်းဒွဒ္ဒဓာတု က်နုံးမာဝေရးဆိုလာတြ။ ဝေဒသအလိုက္ခထူးပုပီထားဝေသာလက္ခမ်းကိုလေလာပါ။ ထိုပုပု အေမရိကန ပုပညထေဝေ ဝေရာဂါထိုနုံးခိပုဝေရးဒွဒ္ဒဓာတုဆီးကာတြယုဝေရးငှာန၏ အသတြက္ခာဝေသာကူးစကုဝေရာဂါမား ကနယိုလညးဖတွါ။ ဝေရာဂါတစု၏နောတြယို သိပလံအေဟုကကားအေရးဒွဒ္ဒဓာတု ကူးစက္ခးကိုရွာငုရွားရန လုပေဆာရမည့်အေရမ်းကို ရုင်းပုပသည့် ဝေရာဂါမားအတြက္ခမူးညးနွမ်းကို ကမာတကုက်နုံးမာဝေရးအတြက ခကီးကေပးသည။ ၂၀၀၅ တြင ကမာတကုက်နုံးမာဝေရးအတြကခကီးက တုပဝေကြးဝေရတဂါဆုဝိဋ္ဌာ သတင်းသမားလက္ခကို ထုတုဝေခဲသည။ က်နုံးမာဝေရးသတင်းလေတမ်း၊ ဝေ ဒသဆိုဋ္ဌာနောက္ခိအေချခအေနမ်းဒွဒ္ဒဓာတု ခရီးတြားလာပုခင်း ဆုဝိဋ္ဌာနောက္ခိသတင်းကို ဝ်ဒွဒ္ဒဓာတုအတြကခကီး၏ ဝက္ခိတြင ဘာသာစကားအမီးမီးပုဖစုဒွဒ္ဒဓာတု။

ကမာတၢ်နးမာဝေးအဖြဲၣ်သကီးဝုဒု

အေမရိကနုပညာဝေထာဝ္ၣ်ဝေရာဂါထိနးခိပုဝေးဝုဒုတားဆီးကတၢ်ကြယုဝေးဌာန တိုက
ဇီဝါဓာတု၊ ဝေရဒီယိုသတိဝိဃုကြအေဝေးပဝုဒုအေပုဒုအေနမားဝုဒု

ပတ္တကညိသတင်းအခံကွလကွား ကိုပေးသည။ ထိုရင်းပုမစွမ်းဝုဒုအုခားရင်းပုမစွမ်းကို ဝေ
နာကွိုးသတင်းအခံကွလကွားအတြက မဟုကာ မဟုကာဟုကညိရသုဒုသည။

သတင်းသမားမားသည ဝေ နာကွိုးပုမစွမ်းကို သိဝေနေစရန္တတြက ထိုဝက္ခ ဆိုကုးဝုဒုစုစလံးက
podcast မား၊ RSS မားဝုဒု အုခားနာကွိုးသတင်းအခံကွလကွားကို ပေးပါသည။

မတြကွာမိတြ န်နးမာဝေးဝေစာဝုဒုဝေရွာကွးဆိုဇာကဗြမုးက်ဌုတစုဦးဝုဒုတိုဝုဒု။
အသကံပုထားဝေသာကာ ကြယုဝေးဆေးမားကိုထိုးပီး ထိုဝေးဆေးမားအဖြဲးပုဒုခိန္တထိ

လံဝေလာကညိအခိနပေးပါ။ အခနး ၁ တြငါရွိသည န်နးမာဝေးဝေစာဝုဒုဝေရွာကုမးဝုဒု
ကာကြယုဝေးဆေးမားကိုဟုကညိပါ။) သတင်းလိုကညိအခါ ရန္တိန္တကီဝေတြရမည

အဝုဒုရာယုမားအတြက လိုအပ္ပညိကိရိယာပစာညးမားဝုဒုဝေးဆေးဝါးမား ဝေ ဆေးဝေသတိထတြ
ပါရွိသညာ ဝေ သခါပါဝေစ။ နာကွကြဲ က။စစဝေးဆေးရန္တရင်းမားကိုဟုကညိပါ။) ဝေ

ရာကြွေးသညးဝေးရာတြ ပစာညး ပု ပတုပုခင်းမားပုမစုးဝုဒုသညအတြက
ခြံပုပုဝေလာကုဝေးဆေးဝါးမားကို မားဝုဒုဝုဒုသမ္မမားမားသတြွေးပါ။

အေဝေးပဝုဒုအေပုဒုအေနတြ ဝေ ဆေးဝါးကုသရန္တယုဝေးဆေးတြွေးပုခင်းအတြက ကုန္တစရိတ္တပါအဝု
မေတာု တဆေနမေကာင်းပုမစုက ကုသမးဝုဒု ကုန္တမညးစရိတ္တကို

သဝုဒုက်နးမာဝေးအာမခံကတာဝန္တုပုခင်းရွိ မရွိ ကို ပု ပန္တစကညိပါ။
သတင်းသမားမားဝုဒုအုခားသူမား ဝေ နမေကာင်းပုမစုပါက ဝေ ရာဂါပုမစုတြွေးသည ဝေ နရာမ

တြကုတြွေးတြွေးကို ပု ငင်းပယုပုခင်းခံရေကာင်းခံရးဝုဒုသည။ ထိုအေပုဒုအေနက
သဝုဒုကိုနာကွပု ရပွဲတြွေး ဆိုဇာဝုဒု စိတ္တာတိုတြွေးဆိုဇာ ဒဏ်မားပုမစုဝေးဝုဒုသည။

မညညးပုပုဝေးထညညးက်နးမာဝေး အေဝေးပဝု အေပုဒုအေနမဆိုက ဝေ
ဒသခံက်နးမာဝေးဌာနမားကို မးဝုဒုမနင်းပုမစုတြွေးဝေးဝုဒုဝေးဟုကာင်း သတိပုပုပါ။

ထိုပုဟုကညိ တပုခားအစီအစဉ်ကို ပုပုထွေးပါ။

ကိုယုကိုယုပုဟုကညိပုခင်း

သတင်းသမားများသည်၎င်းတို့၏ ဘေးအန္တရာယ်ကို အမဲတမိုးဦးစားပေးသင့်သည်။ မညီညွတ်သောကမ္ဘာနှင့် သင့်အသက်လောကကြီးမရှိပါ။ ဗဟိုနှင့် အကယ်၍ သင့်အတွက်ရပါက သို့မဟုတ် ထိခိုက်မှုမရှိဘဲ မိတ်ဆက်ပေးပါက သင့်အဖို့တစ်နှစ်တစ်နှစ်ထက်ပို၍ အန္တရာယ်ရှိပါသည်။

ကံ့ကဲသောကောင်းကျင်နှင့် ကာကြားရေးပေးသည့် ဝေပေးခြင်း
ရာဂါတစ်ခုကိုရှောင်ရှားရန် အာမခံပေးခြင်း။ ကမ္ဘာကြီးကံ့ကဲသောကောင်းကျင်အဖြစ်အကဲသောကောင်းကျင်
ဝေပေးခြင်းတစ်ခုအားဖြင့် သြားလာခြင်းနှင့် ကံ့ကဲသောကောင်းကျင်အဖြစ်အကဲသောကောင်းကျင်
လက်ကိုင်မဟုတ်ဘဲ အန္တရာယ်ရှိသည့် ဝေပေးခြင်းကို အကဲသောကောင်းကျင်အဖြစ်အကဲသောကောင်းကျင်
ခံယူခြင်းပေးသောကောင်းကျင်။ ထိုလက်ကိုင်အန္တရာယ် ဝေပေးခြင်းအဖြစ်အကဲသောကောင်းကျင်
ထိုက်သည့်အချက်အလက်အားဖြင့် လက်ကိုင်ပေးသောကောင်းကျင် ဝေပေးခြင်း
မသန်မာမှုနှင့် သင့်အဖို့အန္တရာယ်အားဖြင့် ဝေပေးခြင်း ရှောင်ရှားပါ။ ခံယူမှုကို အန္တရာယ်အားဖြင့်
အေရဟံ၊ သင့်ပေးခြင်း အချက်အလက်ပေးသော ဝေပေးခြင်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။
ထိခိုက်မှုနှင့် ဝေပေးခြင်းကို ဝေပေးခြင်း ဝေပေးခြင်းပါ။

ပျံ့နှံ့သောကောင်းကျင်နှင့် မညီညွတ်သည့် ပုံစံဖြင့် သင့်အဖို့ ဝေပေးခြင်း
သင့်အဖို့အန္တရာယ်အားဖြင့် သင့်အဖို့အန္တရာယ်။ ကမ္ဘာကြီးကံ့ကဲသောကောင်းကျင်အဖြစ်အကဲသောကောင်းကျင်
ရာဂါပုံစံဖြင့် သင့်အဖို့အန္တရာယ် နည်းလမ်းအားဖြင့် စာရေးခြင်းပေးထားသည်။
အစားအသောက်နှင့် ဝေပေးခြင်း ရာဂါသင့်အဖို့အန္တရာယ်အားဖြင့် ဝေပေးခြင်း
ရာဂါပိုးကူးစက်နေသော တိရစ္ဆာန်များ ဝေပေးခြင်း မသန်မာမှု ဝေပေးခြင်း၊ လိမ္မော်ပွင့်များ သင့်အဖို့အန္တရာယ်
ခံယူမှုကို အန္တရာယ်အားဖြင့် ထိခိုက်မှုကို ဝေပေးခြင်း၊ သင့်အဖို့အန္တရာယ်အားဖြင့် ဝေပေးခြင်း
ခံယူမှုကို အန္တရာယ်အားဖြင့် လိမ္မော်ပွင့်များကို ဝေပေးခြင်း ဝေပေးခြင်း ဝေပေးခြင်း က
လူများအား သင့်အဖို့အန္တရာယ်အားဖြင့် ပိတ်ဆို့ထားသော ဝေပေးခြင်းကို ဝေပေးခြင်း ဝေပေးခြင်းပါ။

အစုအဖွဲ့လိုက်သောကောင်းကျင်အားဖြင့် သင့်အဖို့ ပုံစံဖြင့် တစ်နှစ်တစ်နှစ်
အေမရိကန်ရာဂါထိန်း ခံယူရေးနှင့် တားဆီးကာကြားရေးဌာနအဆိုအရ ဝေပေးခြင်းနှင့်
အချက်အလက်အားဖြင့် ဝေပေးခြင်း ဝေပေးခြင်း အစုအဖွဲ့ပေးခြင်း

ဘရူဆဲလားဗြဲနာ (brucellosis)၊ ပလီယိုဆိုင်ရိုဆစ်၊ တူလာရီမီးယား (tularemia) ဝေပေးခြင်း
နှင့် ဝေပေးခြင်း ဝေပေးခြင်း ဝေပေးခြင်း ဝေပေးခြင်းပါ။

ဇီဝစာညွှန်းတမ်းစီတိုင်းသည့် ၄၄းတို့ပြင်ပပုံ၊ ၄၄းတို့၏ လကရုဏာများ၊
ကာကြယ့်ပုံနှင့် ကုသပုံများကြာချားသည့်။ စိမ်း၊ စက္ကံ၊ သံပေးနှင့် သဘာဝပစ္စည်း အချားသော
ဓာတုပစ္စည်းများလည်းရှိသေးသည်။ အလားတူပင် ဓာတုပစ္စည်းတစ်စုံတစ်ခု
ပြင်ပပုံကြာချားဖွဲ့ကစပြီး ၄၄းတို့အကြား သီးသန့်ကာကြယ့်အားပေးပုံနှင့် ကုသမ
များလည်း လိုအပ်ကုသသည်။ အေမရိကန်ပြည်ထောင်စု၊
ရာဂါထိန်းခံပေးရေးနှင့်ဆက်တိုက်ကြည့်ရှုရေးဌာနနှင့် အေမရိကန်
ကုန်းမတစ်ခုနှင့်လူသားဆိုင်ရာဝန်ဆောင်မှုဌာနများက ဓာတုဓာတ်ပြုအညွှန်းပေး အေချအေအေ
များဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်ကို ပံ့ပိုးပေးသည်။ ထိုအေချအေအေများထဲတွင် ဝမ်းကလီးယား ဝေ
ပါကြံ မီးများ၊ ဝမ်းကလီးယားဓာတ်အားပေးစနစ်ပေးတံဆိပ်များနှင့် ပိုမိုဆောင်ပေးဆိုင်ရာ
ပေးတံဆိပ်များ၏ အကိုင်သကဲ့သို့ကွဲများပါဝင်သည်။ ဓာတုဓာတ်ပြုအညွှန်းပေး ဝေ
နာနှင့်ပေးပေးခြင်းမှာဗဟုသုတ ပေးလာသည့် ဝေ ရတိုင်းဝေရေညွှန်းအေအေများကို
ပေးပါကပေးပေးပါသည်။

ဇီဝဆိုင်ရာဓာတ်ဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် ဓာတုဓာတ်ပြုအညွှန်းပေးပေးခြင်းများ၏
သိပ္ပံလင်္ကာသဘာဝတရားကိုလေ့လာပါ။ ဓာတုဓာတ်ပြုအညွှန်းပေးအေချအေအေကြာ
သင့်အေချအေ အကြာအေဝေ၊အခံနှင့်ဝေ အကာအကြယ့်ကို
ကာကွယ်ညွှန်ရိယာများအဖြစ်ပေးပေးခြင်းသည် ဟု နယူးယော့ကွန်မြူနစ်တံဆိပ်က
၄၄းတို့၏ သတင်းထောက်အကြား ပေးပေးခဲ့သည့် ၂၀၁၁
မွတ္တမတစ်ကြိမ်ပေးပေးခဲ့သည်။ အကြာ အေဝေဆိုင် တာက ဝေ
ရဒီယိုသတိဗဟုပစ္စည်းတစ်ခုနှင့် ခြေမဟုတ်
အချားပေးရဒီယိုသတိဗဟုပစ္စည်းတစ်ခုနှင့် သိပ္ပံနိကပေးပေးခြင်းကို ဆိုလိုတာပစ္စည်း။
အခါခါတာက သင့်မှာရှိတဲ့ရဒီယိုသတိဗဟုပစ္စည်းပေးပေးတာက သင့် ဝေရာကနေတဲ့ဝေရာမှာ
ရဒီယိုဓာတ်ပြုအညွှန်းပေးတံဆိပ်ပေးရန် အဲဒီဝေရာမှာ ဝေ နသင့်တာထက် ပိုမိုက
ဗဟုသုတကို ဆိုလိုတာပစ္စည်းတစ်ခု။ တစ်ခုအေချအေအေကြား ကြည့်ရစေ ခြေမဟုတ်
အုတ္တေကာအံ့ ထဲမှာ ခိုနေခြင်းပေးပေး အကာအကြယ့်ခွဲပေးပေးပါ။

အခါခါရာယုကမသိသာတာလည်း ပေးပေးပေးပါသည်။
ရဒီယိုသတိဗဟုပစ္စည်းပေးပေးတာကပေးပေးတယ်။ ဒါပေးပေး သင့်အေအေ

ဘာမှမခံစားရဘူး လို့ ဂ်ပန္နတင်းသမားလည်း ဖျစ်ဖျစ်ပျော်ပျော်
Videonews ဝက်ဆိုက်ကြည့်ရင်
သူလည်း ဖျစ်ဖျစ် တက္ကသိုလ်က ဖူကူရီးမားမှာ ရွတ်တဲ့ ထိခိုက်ကြားတဲဉ်းစားပေးစကားနားက
ဂ်ပန္နတင်း ကလီးယား ခေတ်ဦးပွားတဲ့ ဇနီးကို ဝေရီယိုသတိဗဟိုကြတိုင်း သည့် ဂီကစကုလ်ဖု
ခရီးသြားခဲ့စဉ် သည့် နောက် ၂၀၁၁ မှာ CNN ကို ဝေရီယိုပုပုပါသည့်။ ဘာအနံ့မှလည်း မရဘူး။
အပူကိုလည်း မခံစားရဘူး။ ဘာကိုမှလည်း မခံစားရဘူး။ အဲဒါက
ခရီးစဉ်လုံး ရဲ့ တကယ့် ဝေရီယိုကောရောအောကင်း ဆုံးအပိုင်းပါပဲ။

ကိစာတိုင်းကြောင့် ဝေသေသိမ်သိမ် ရုစိုကုရန် လိုအပ်သည်။ အိုးရီယိုယုမ်း ဆက်ရွှေနေသ၍
သတင်းမလို့ ကိုးရီး လိုကောအောင့် ဝေဘေးရန်မင်းနေမည့် သတင်းသမားမားဝေရာ၊
အုခားသူမားပါ ဆက်တေ့ဘာဝေပါက နားလည်ပေးပါသည်။ သတင်းသမားမား သည့် ဝေ
ရီယိုသတိဗဟိုကြပစာညှင်း၏ စခိုမိုး ဝေရီယိုကော့ဝေ့ဝေ့ ဖုးရီးရီးရီးရီးရီးရီး
ဗဟိုကုမင်းကလကို သုဝေတသနုပီသင်းသည်။ ထို့ပုပု လိုအပိုးရီးရီးရီးရီးရီး ကာကြယုမည့်
လုပုဆောင့်ရမား သို့မဟုတ် ကိရီယာမားကိုလည်း သုဝေတသနုပီပါ။ ဆိုးရားသည့် ဖု
ဖုရီးရီးရီးရီးရီး အကြကုအဆက်ပုပုထားသည့် ကိရီယာမားစာရင်းသည့် က်ယုပုပုပုပုပု
အိုးရီးရီးရီးရီးရီး သတုပစာညှင်းမားကို ဝေ ခ်မံကောပေးသည့် ဝေရီ ဖေဆး မားသည့်
အသုံးပုပုမားကြောင့် သီးပုခားပုဖုဖုပု အကန့်အသတ်ညှင်းရီးရီးရီးရီး
အိုးရီးရီးရီးရီးရီး အသင်းအတင်းလည်း ရှိသည့် အကြကု ထိုဆေးမားကို အရညှင်းရီးရီးရီးရီး
ဆေးဝါးကဗြေမိုးကံဗြေမိုးမွတစွာသာ ရယူသင်းပါသည်။

ကာကြယုဝေရီးပစာညှင်းမားကို ဝယုပေးဖို့ သင်းအလုပု သို့မဟုတ်
တာဝန်ပေးသည့် သတင်းအဖွဲ့အစည်းကို ဝေ တာင်းဆိုရန် ကြန့်ဆုတ္တင်းပါ။ တစို့နတညှင်းကြောင့်
ဆိုးရားလြန့်ဝေသာ အေရီအေရီးမား၌ အောကင်း ဆုံး ဝေ ဆာကြကုခံစားဝေ့ဝေ့ ဝေ
နာကွဲပေးပုပုကိရီယာမားပုပုလင်း မထိဝေရာကုးရီးရီးရီးရီးရီး သတိပုပုပါ။

၉။ မျပတုမိုးဆက်ဝေကြပရေသာအိုးရီးရီးရီးရီး

ဤလမိုးညှင်းကြောင့် ဝေ ဖာပုပုထားဝေသာ အိုးရီးရီးရီးရီးရီး အမားအုပားမှာ တာဝန်စုပုကြကု
သီးသန့်ပုဖု သည့်။ သို့မဟုတ် ဖိုးဝေ့ညှင်းသို့မဟုတ် ရန့်သည့်ပတုဝန်းကံဗြေကြောင့် အလုပုပုပုပုပု

ဝဖန်ရေး သတင်း သမားများသည် ပုံမှန်ဝေငွေထုတ်ဝေမှုများနှင့်
အစွဲစိုက်မှုခံစားနေရသူများကို ဆက်စပ်ကြည့်ရှုရပါသည်။ မဟာမိတ်
ခေတ်ယူဆချက်အရ ကမာတတစုဝန်းကြီး သတင်းသမားကိုသတိပေးချက်အရ
တာဝန်ရှိဆုံး အပွားကို စဉ်းစားဖွဲ့စည်းပါ။ CPJ သုတေသနအဆိုအရ
အဖွဲ့ကမားဖက်သမားအပါအဝင် အစိုးရ ဆန့်ကျင် ရေးအပွားသည်
သတင်းသမားသတိပေးမှုများအားလုံး၏ သုံးပုံတစ်ပုံအကြား တာဝန်ရှိပါသည်။ သို့ရာတွင်
အစိုးရတာဝန်ရှိသူများနှင့် ပညာရှင်များကဲ့သို့သော အစိုးရနှင့်ဆက်သွယ်မှု
အပွားသည် ထိုပမာဏနီးပါးရှိသော သတင်းသမားကိုသတိပေးချက်အကြား
တာဝန်ရှိပါသည်။ အချို့သော သတင်းသမားသည် သမားများသည်
မညီမျှသော ယုံကြည်စိတ်ချရမှုနှင့်ပတ်သက်နေပါသည်။

တစ်ယူဆချက်လုံးစုံ

တိုက်ခိုက်မှု သို့မဟုတ် ဖမ်းဆီးခြင်းအား ရာယီနှင့်ရရှိသည့်အခါ မိမိတို့နှင့်
သတိထားချက် သည့် မရှိမဖြစ်ရောက်ရှိရပါသည်။ လက်တွေ့ကျကျသည့်
လုံးစုံရေးလုပ်ငန်းလုပ်ငန်းများကြား ခရီးသွားလမ်းပေးပေးရန် မှား၊ လူပျိုလူရွယ်ကို ဝေ
ဟင်းလဲချက်နှင့် အမှားနှင့်ရိုင်းအဆာအိမ်များကို ဝေ သွားတစ်ပိတ်အခါပေးစနစ်
တစ်ခုချင်းပါဝင်နေပါသည်။ ထိုအထဲတွင် ယာဉ်ကိုသွားသည့်
ဂိုဒေါင်ကြီးများဆည်းချက်
ယာဉ်ကြောင့်ပေါ်ကြွတစ်ညပစ်ခတ်ခံရမှုများပါမပါပုံမှန်စွာဆေးချက်နှင့် စာများကြောင့်
ပါကြွတစ်ညပစ်ခတ်ခံရမှုများ ပါ မပါ စုစုပေါင်းတို့လည်း ပါဝင်ပါသည်။
အကယ်၍ထိုအချက်အလက်ဆက်စပ်ကြည့်ရပါက သည့် လုံးစုံရေးကဏ္ဍများ၏
အကူအညီကိုခံရသူများရယူသင့်ပါသည်။ လုံးစုံရေးအဖွဲ့များ၏စာရင်းကို နာကြည့်
လုံးစုံရေးသတင်း ကြောင့်ပေးပေးပါသည်။ ဝေငွေအိမ်ကြောင့် စခန်းများအား
အလှူပေးနေပေးသော သတင်းသမားများသည် ကံညာအင်္ဂါဝေငွေ၊ လက်ရှိ အစောင့်
အရှာကမ်းဝေငွေခရီးသွားရန်၊ ငွေတို့၏ အိမ်များရိုင်းများ၏အပူပေးကြောင့်
စာပေးပေးသည့် ကဏ္ဍများ ဝေငွေအစောင့်များကိုလည်း ထားပေးပါသည်။

ထိုဆုံးရှုံးမှုကြောင့် သတင်းသမားများသည် လုံခြုံရေး ကြံစည်မှုများဖြင့် တုံ့ပြန်ခဲ့သည်။

ကိုလံဘီယာမှ ဝေ ဘာလကန္တထိမ်းမြားမှ အစိုးရများဖြင့်
ပစ်ခတ်မှုများကြောင့် သတင်းသမားများအား လက်နက်ကိုင်ဆောင်မှုများ ပေးသည့်
တရားဝင်စီမံခန့်ခွဲမှုရှိပါသည်။ အထူးသဖြင့် ကိုလံဘီယာထိမ်းမြားဖြင့် တိုက်ခိုက်မှုများသည်
သို့မဟုတ် ပစ်ခတ်မှုများကြောင့် သတင်းသမားများအကြား လက်နက်ကိုင်
အစိုးရကတော်စောင့်အဖြစ် တာဝန်ယူပေးခဲ့ပြီး၊ ကြည့်ကားတို့ကို
ပေးထားလေ့ရှိပါသည်။ ထိုသို့ စီမံခန့်ခွဲမှုများသည် ကိုးရီးယားရုံးဝင်သောသူများ
ပစ်ခတ်မှုများကြောင့် သို့မဟုတ် ဒဏ်အန္တရာယ်များ ပြုစု
ကောင်းသော သတင်းသမားများအကြား ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ကြည့်ရှုမှုများ ပေး
နာထုတ်တို့ကြားမှ ဟန့်တားရန် လိုသည့် ခံစားရပါသည်။ စရိတ်ကမခက်ကြီးလှစွာ
ကိုယ့်ပိုင်ဆိုင်မှုကတော်စောင့် ငွေရများချခင်း သည့်လည်း
နောက်ပိုင်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများဖြင့် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။

မိသားစုလုံခြုံရေး

သင့်မိသားစုအဖို့ ရာယီခွန်ပေးပို့မှုများကို ခုခံနိုင်ရန်
ပိုမိုခက်ခဲသော ဝေဖန်မှုများ ရှိပါသည်။ သင့်မိသားစုအပင်
ကော်ရားခိုင်းခံရပါသည့် အဖို့ ရာယီခွန်အား ခံနိုင်ရည် ကျန်ရှိနေ
ပိုမိုဆင်ခြင်မှုကို တစ်စုံတစ် နှစ်လုံးလုံး ပေးပို့ပါသည်။ ၁၉၇၀ ခု
ပညာရေးနှင့် ဝေဖန်မှုများ ပိုမို ပညာရေးအစောပိုင်း ကာလက
ကြတိမာလာဖြင့် အစိုးရများသဘာဝကြည့်ရှုမှုများသည် မဟာမိတ်အဖွဲ့များဖြင့် ခံခဲ့ရပါသည်။
အီရတ်ထိမ်းမြားဖြင့် ဆက်တိုက်မှုများကြောင့် အစိုးရများ သဘာဝကြည့်ရှုမှုများ ပစ္စည်းများ ခံခဲ့ရ
သကဲ့သို့ ပင်ပန်းစွာ။ ထိုကဲ့သို့ သမိုင်းဝင် ဝေဖန်မှုများကြောင့်
မိသားစုများအား ဝေဖန်မှုများကြောင့် သဘာဝကို သိစေပေးပါသည်။
သတင်းသမားများသည် ဝေဖန်မှုများကြောင့် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုများ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များ ဖက်ဒရယ်
လူ့အခြေခံအရေးကြီးမှုများ သံတမန်များကို တုံ့ပြန်မှုများဖြင့် တုံ့ပြန်ပါသည်။

သင့် သို့မဟုတ် သင့်မိသားစုက ဖွဲ့စည်းတဲ့ သို့မဟုတ် အချားလူမီးမီဒီယာများကြောင့် တွေးသည့် ကိုယ့်ရေး ကိုယ့်အဖွဲ့အစည်းအရပ်များကို သတိထားပါ။

သင့်ကို စိမ်းနိုးစရာကိစ္စတွေ သို့မဟုတ် အန္တရာယ်ကြောင့် ဖော်ပြပေးထားသည့် သင့်အဖွဲ့အစည်းသမားက သင့်မိသားစုအဖွဲ့အစည်းအရပ်ကို ပြောပြမည့်သဘောရှိပါသည်။

ဥပမာ သင့်မိသားစု၏ နေရာအစဉ် သို့မဟုတ် အားလပ်ရက်အစဉ်ပွဲပွဲ ပတ်ဝန်းကျင် သတင်းအချက်အလက်ကို မွေ့လျော့ပေးပါ။ အများပြုသိသိမ်းမဟုတ်သည့် ဓာတ်ပုံများပွဲပွဲသတင်းအချက်အလက်ကို ဖော်ပြပါ။ သင့်အဖွဲ့အစည်း သင့်မိသားစု၏ လူမှုစာမျက်နှာပွဲပွဲများမှ သတင်းအချက်အလက် အချို့ကို ဖယ်ရှားပေးပါ။ သို့မဟုတ် ပုံနှိပ်ကိရိယာများကို ဖယ်ရှားပေးပါ။ လိုအပ်ပါက လိုပေမည်။

အကဲခတ်သည့် အလုပ်အကိုင်များ အသေးစိတ်အချက်အလက်ကို မိသားစုပွဲပွဲများ မျှဝေရန် ကြိုးပမ်းပါ။ သူ့အချက်အလက်ပေးပါ။ ဤယူတီလီတီသော အရာ သင့်၏ စံနှုန်းပေးထားသည့် အလုပ်အကိုင်များကို သင့် မိသားစုဝင်များကို

အတင်းအဓိက ပေးပို့ပေးရန် ရရှိကြကုန်တိုက်ကြွယ်ဝမှုပေးပို့ပေးပါ။ ပစ္စည်းပေးပို့ မည့်ဟုတ်ပေ။ သို့မဟုတ်လည်း သင့်ကို စိမ်းနိုးစရာကိစ္စတွေ အကဲခတ်သည့် သတင်းအချက်အလက်ပေးပို့ပေးမှု ဟန်တီးရန် ကြိုးပမ်းပေးပါ။ သင့်မိသားစုဝင်များကို ပစ္စည်း ပေးပို့ပေးပါ။

သင့်ကလေးများကို အချစ်ပေးပါ။ စောင့်ရှောက်နေသည့် သင်္ဘောစေရန် အထူးဂရုစိုက်ပါ။

သင့်အား အချစ်ပေးပါ။ အလုပ်အကိုင်ပေးပါ။ အလုပ်အကိုင်ပေးပါ။ အလုပ်အကိုင်ပေးပါ။

သင့်အား အချစ်ပေးပါ။ အလုပ်အကိုင်ပေးပါ။ အလုပ်အကိုင်ပေးပါ။ အလုပ်အကိုင်ပေးပါ။

အကူအညီပေးပါ။ အချစ်ပေးပါ။ အချစ်ပေးပါ။ အချစ်ပေးပါ။

အချစ်ပေးပါ။ အချစ်ပေးပါ။ အချစ်ပေးပါ။ အချစ်ပေးပါ။

စောင့်ရှောက်မှုပေးပါ။

စောင့်ရှောက်မှုပေးပါ။ လူမှုပေးပို့ခြင်း သတင်းအချက်အလက်အား နာကျင်စွာ လိုက်နာပါ။ ရွေးချယ်မှုပေးပါ။ မှုသည့် ချစ် ချစ်လက်မာန်ဘဲ အချစ်ပေးပါ။

အီလက္ထရိုနစ်နည်းပညာအထိ ပုံစံ အမီးမီးပျံ့လာတတ္တည်း။ ပထမရွေးချယ်နည်းပညာကို
အာဖရိကဦးဆောင်သော ဝိုင်းရံ ဝိုင်းရံ ဝိုင်းရံ
ထောင့်မှူးရေးပစ္စည်းကိရိယာအကန့်အသတ်ပျံ့နှံ့သည့် ဖိစီးမှုအစိုးရမ်းက
မဟုတ်ဘဲ အသုံးပြုပါသည်။ ဒုတိယအီလက္ထရိုနစ်နည်းပညာကို တရုတ်ဝိုင်းရံ
ပစ္စည်းကိရိယာများ ကောင်းကောင်း ပျံ့နှံ့စေသည့် ဝေ
ထာကုလမှူးရေးလုပ်ငန်းများရှိသည့် ဝိုင်းရံ ဝိုင်းရံ
ကံခံမှူးလောကညီထွေရာကွေးပျံ့မှု အသုံးပြုပုံစံကပါ။ လွန်သည့်
ဆယ့်ရှစ်နှစ်လအမ်းစုတစုလွှာကြောင့် ကိုလံဘီယာထောင့်မှူးရေး ဌာနသည် ဝိုင်းရံ ဝိုင်းရံ
အထွေးဆုံးသတင်းထောင့်မှူးရေးအဖွဲ့များ၏ အိမ်ထောင်ရေးကို ဖြောင့်တင်းပျံ့နှံ့စေခဲ့ပါ။
ဖုန်းပျံ့နှံ့မှု များကို ပျံ့နှံ့စေသော ဝိုင်းရံ ဝိုင်းရံ စောင့်ရှောက်မှုပျံ့နှံ့မှုများလည်းပါသည်။
တူနီးရှား ဝိုင်းရံ ဝိုင်းရံ Zine El Abidine Ben Ali အစိုးရလက်ထက် ဝိုင်းရံ ဝိုင်းရံ
ဝေဖန်ရေးသတင်းသမားများကို စစ်မှန်စေရန် ဝိုင်းရံ သတင်းအချက်အလက်
စုဆောင်းရန် ဝိုင်းရံ ဝိုင်းရံ အစွဲမဲ့စောင့်ရှောက်မှုများအကြောင်းပါသည်။

အာဖရိကစာတန်း အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား ဝိုင်းရံ ဝိုင်းရံ ဝိုင်းရံ
ဟာဇီဂိုဗီးနား၊ ဝိုင်းရံ ဝိုင်းရံ ဝိုင်းရံ ဝိုင်းရံ ဝိုင်းရံ ဝိုင်းရံ ဝိုင်းရံ ဝိုင်းရံ
သီရိလင်္ကာ၊ ဆူဒန်၊ ဆီးရီးယား၊ ထိုင်း၊ တပုမေစာတန်း၊ ယူကရိန်း၊ ဥရောပစာတန်း၊ ဗီယက်နမ်၊
ယီမင်း၊ ဝိုင်းရံ ဝိုင်းရံ အပါအဝင် အချင်းဝိုင်းရံ အေတာမှူးရေးကြောင့် ရှိပုံသို့ ဆိုရာ သို့မဟုတ်
အီလက္ထရိုနစ်နည်းပညာပျံ့နှံ့မှု စောင့်ရှောက်မှုပျံ့နှံ့မှု များကို CPJ က
မွတ္တမ်းတင်ထားပါသည်။ အေမရိကန်ပျံ့နှံ့မှုကြောင့် ၂၀၀၀ ပျံ့နှံ့မှုကြောင့် ဝိုင်းရံ
အေမရိကန်ထောင့်မှူးရေးဌာနသည် သတင်းသမားများ၏ ပျံ့နှံ့မှု များကို
အီလက္ထရိုနစ်နည်းပညာ ဖြောင့်တင်းပျံ့နှံ့မှု ဖြောင့်တင်းပျံ့နှံ့မှု
အေမရိကန်မီးသားလုံခြုံရေးဌာနက လေ့လာဆန်းစစ်မှုပျံ့နှံ့မှု ကို ဝိုင်းရံ
ဟာပျံ့နှံ့မှုပါ။

သတင်းသမားများကို ရှိပုံသို့ ဆိုရာ စောင့်ရှောက်မှုများသည် အဖျက်မှူးဖက်ကွဲကွဲများမတိုင်မီ ဝိုင်းရံ
ရွှေပျံ့နှံ့မှု အဖျက်စွာပါ။ ယူကရိန်းရှိ ပျံ့နှံ့မှုရေးဝန်ထမ်းဌာနသည် ဝိုင်းရံ ဝိုင်းရံ ဝိုင်းရံ
သတင်းသမား Georgy Gongadze ကို ၂၀၀၀ ပျံ့နှံ့မှုကြောင့် အစိုးရက လုံခြုံစောင့်ရှောက်မှု ပျံ့နှံ့မှု

ပနဝေးခြစ်ပီး အသတ္တခံရမိက စောင့်ဖွံ့ကညွဲခံဖွံ့ကာင်း ဝန္တံ့ခဲသည။ ပါကစာတနီ Geo TV သတင်းထောက ဝါလီခန္တာဘာသည ၂၀၁၁ ခုဒ့စ္စ အသတ္တခံရမိရန္တာညွဲးလိတြာ ဝေ နာကွလိုကုချခင်းခံခဲရသည။ ငင်း၏လုပွေဖာကိုခွကု မ်းက CPJ ကိုလေဟပါသည။ တိုကိုကျွဲးစိုဦးက ဘာဘာ၏ကားကိုဖွံ့ကားချဖတ္တားခဲစပီး ငင်းအားဝေသနတုချဖတ္တား ဦးခါင်းကို ဝေလဲခဲက လညွင်းကိုတံ့ကွစ္စတုသတုချဖတ္တား ဖွံ့ကသည။

သင်း၏လးပွားမးမး၊ ဆက္ြယုလေဟဆိုမးမးဒုငု သတင်းလိုကညွဲးပစာညွဲးမးကို ဖွံ့ကားလုတစိုဦးက ဖွံ့ကညွဲးရးချခင်း သိုမဟုတု ဖတ္တားထောငုချခင်းမး ချ ပီဝေသည။ သစ္စီးရိမ္မာက အကဲချဖတ္တားတြကွဲကို က်ယု က်ယုပုနုပုနုပုပုပု။ အကဲဆတ္တညွဲး ယုဆးဝိုငုလောကညွဲးမညသညအရာကို သညပဝေပပါသလဲ။ သင်း သတင်းလိုကုချခင်းကို တိုကိုကွဲးဟု မညွဲက ထင်းဝိုငုပါသလဲ။ မညသညွဲး စောင့်ဖွံ့ကညွဲးသညွဲး နညွဲးလမး မ်းကို ငင်းတိုမု အသံးပုပီဖြေပိပါသလဲ။ ငင်းတိုမုအေခဲဖတ္တား သင်းဝေခဲကွဲ စောင့်ဖွံ့ကတု ကို လိုကွဲကညွဲးခိုင်းဖြေပိ ပိုဂိုဝိုငုသလား သိုမဟုတု ငင်းတိုမုသည အီလကွဲရဲနးနစောင့်ဖွံ့ကတုချခင်းကို ကတြမုးကဲငါသလား။ အံးဝေရာယု အေနအထားဒုငု ချ ဖတ္တားဝိုငုဝေခံရိသညွဲး စောင့် ထာကမုးဝေရးနညွဲးလမးမးကို တိုင်းတာပီးသညွဲးဒုငု သင်းလုပွေဆာ ခဲကွဲး ချ ပီပုပုနုညွဲးစားဝိုငုသည။ ထိုပုပုပုထံတြာ သင်းလုပွေဆာဆိုကွဲဒုငုကိုယုဝေရးကိုထာဆိုကွဲ ပံ့မုညွဲးပစာညွဲးမး၊ ပံ့မုညွဲးလာသညွဲးလမးဝေဖွံ့ကတုမးကို ဝေဟ ဟင်းလဲချခင်းတိုမုပါဝေည။ အီလကွဲရဲနး နစ္စကုတြယုးမးတြာ သတင်းရင်းချမ္ဖာ်းဒုငုခဲကီတံ့စညွဲးသညွဲး လိုငုဝေကွဲကတုမးမးအသံးပုပုချခင်း၊ သင်းနာမညွဲးဒုငု ဆက္ပုးမဂ္ဂိသညွဲးခဲကီတုငုဝေတြာပုပုနးမးကို အသံးပုပုချခင်း၊ လိုငုဝေကွဲကတုသောကတုသံးပရိဂရမ္ဖာ်း တညွဲးချခင်း သိုမဟုတု လံးဝေခံးစီတဲရေသာအီးဝေမးလု သိုမဟုတု ပုဂါလီကတြနဲကွဲး အသံးပုပုချခင်းတိုမု ပါဝေ သည။ အခင်း ၃။ သတင်းအခဲကွဲလဲဝေခံးဝေရဲကို ဖွံ့ကညွဲးပါ။ သင်းအယိုတာမးဒုငု လုပွေဖာကိုခွကု မ်း၊ စောင့် သတြင်းဒုငု ဝိုငုငုတကာသတင်းတြာတြာအဖြေမးကို အေဖွံ့ကတုမးမးရန္တညွဲး စညွဲးစားသင်း သည။

သင့်အိမ်မှ သို့မဟုတ် ရုံးခန်းအပြင်ဘက်ကြောင့် ဝေ ကြေပျောက်နေမဟုတ်ဘဲ လူမ်း သို့မဟုတ် ယာဉ်း အထူး သျှဖင့် တစ်ကိစ္စကို၍ပေလောပါက သတိထားပါ။ သင့်ညွှန်ကွေ့လိုက်ချခင်းခံနေရသည့် သတိပျီ မိချခင်းချဖင့် အိုးရာယုကိုလှော်ခံဖို့အခိနိုးဝိုင့်သည့်။ သင့်လုံးပူးမးမးဝိုင့် ဝေ နာကွေ့လိက္ခါမ်းချဖေ့ဖို့ယိုသူ မ်းအား အကဲခတ်စောင့်ဖွကည့်န ယံုဖွကည့်တံ့ရသူတစွဲကို အကူအညီတောင်းချခင်းသည့် ဝေ စောင့်ဖွကည့်မး အား အတည့်ပျီဝိုင့်သည့် နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ သို့မဟုတ် တိုက်သည့်လှိုင်းလှိုင်းမးကိုတော့ ဝေ လက်ငှထားသည့် ကြမ်းမးကသာ အကောင်းဆုံးပေးဝိုင့်သည့်။ အိပ္ပာလိက လံုစခံီရေးကုမလထီမ်း သည့် သတင်းသမားမးအားပေးသည့် သင့်နိုးကြောင့် ဝေ စောင့်ဖွကည့်မးကိုသတိပျီနည်းကိုပါ ထည့်သြင်းထား သည့်။ နာကြွေ့ ခ လံုစခံီရေးသင့်နိုးကိုဖွကည့်ပါ။)

စည်းလုံးညီညွတ်စွာ

အိုးရာယုကိုပျတစွာမးဆက်ီကြေရသည့် သတင်းသမားမး၏အေချခအေနကြောင့် သတင်းသမားအခင်းခင်း စည်းလုံးညီညွတ်စွာ အရေးဆက်ီသည့်။ ထိုကဲ့သို့မဟုတ် အေချခအေနမးကြောင့် သတင်းသမားမးလှပေဆောင့် ဝိုင့်သည့် အကောင်းဆုံးပေးလှမးမှာ ပထမဆုံး ငှင်းတို့၏သတင်းခင်းမးထဲကြောင့် စုစည်းချခင်း၊ ထိုမဟုတ် ငှင်းတို့၏ ဖမိပ္ပသို့မဟုတ် ဝေဒသကြောင်းရုံ အချခင်းသတင်းသမားမး၊ သတင်းခင်းမးဝိုင့်စုစည်းချခင်း၊ ဝေ နာကြွေ့ကြောင့် တစိုးဝိုင့်လုံးကြောင့် စုစည်းချခင်းဖြစ်သည်။

၁၉၈၉ ကြောင့် တညွှန်ထောင့်ညွှန် The Philippine Center for Investigative Journalism ဝိုင့် ကိုလံဘီယာ ဝိုင့်၏ ၁၉၉၆ ကြောင့် တညွှန်ထောင့်ညွှန် Foundation for a Free Press ကဲ့သို့မဟုတ် အပွမ်းသည့် သတင်းသမားမးအားတိုက်ခတ်ချခင်းကို ဟနုတားရာကြည့်ပေးကောင်း၊ သတင်းသမားအမီးမီးအား တစွာ တစည်းတည်းချဖေ့ ဝေ အလှပေဆောင့်ကြည့်ပေးကောင်း အဖိုးတန်သော အခင်းကမ်းမှ ပါဝင်သည်။ ဖိလစ်ပိုင်သည် သတင်းသမားမးကိုသတိပျီဖေ့ အေချခအေနကိုဟေ့ထုတပီး တာဝန်ယူမးကို တရားစီရင်စေရန် အာဏာပိုင်ကို ကြနိုးအားပေးခဲ့သည်။ ထိုပုံစံကို ဝိုင့်လုံးဆိုရာ ရှိသတင်း ထောင့်ချဖေ့။ Tim Lopes ချနပေးခြေ အသတိပျီသည့်နာကြောင့် ၂၀၀၂ က တညွှန်ထောင့်ညွှန် Brazilian Association for Investigative Reporting ကလည်း လိုက်လံသည်။ ဘရာဇီးအပွသည့်

သတင်းမီဒီယာဆန့်ကျင်ဘက်ကွဲပြားမှုများအပေါ် အရေးယူဆောင်ရွက်ရန် အာဏာပိုင်များကို တြနိုးအားပေး ခဲ့သည်။

Committee to Protect Journalists ၊ ပါရီအေချစ်ကို နယူးဗွန်းများသတင်းထောက်များအဖွဲ့နှင့် အချားလူ့ အခြေအရေးစောင့်ရှောက်ရေးအဖွဲ့များကဲ့သို့သော

ခွဲတိုင်းတကာသတင်းကြေညာရေးအဖွဲ့များအား ဆက်လက် ဝေဖန်သတ်မှတ်သည့် မေးခွန်းများပေးခဲ့သည်။ နာကျင်စွာ

သတင်းပညာဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများကို ဖွဲ့စည်းပေးပါ။ ခွဲတိုင်းတကာအဖွဲ့များသည် ဝေဖန်သတ်မှတ်ခြင်း၏

အနစ်အဆီးကို ဖယ်ရှားပေးပါ။ ခွဲတိုင်းအာဏာပိုင်များက တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက် ဖိအားပေးပါသည်။

အရေးပေးအစီအစဉ်

အခွဲတိုင်းတကာကို ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းအဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်းသည် အရေးပေးအစီအစဉ်ကို ပြု ပြင်ထား သင့်သည်။ ထိုအစီအစဉ်ဖြင့် သတင်းသမား၊ ငွေ့၏မိသားစုဝင်များ၊ အယွီတာမ်း၊ ကူညီရန် လိုလားလားရှိသည့် အစိုးရတာဝန်ရှိသူများ၊ ခွဲတိုင်းတကာသတင်းထောက်များ၊ ဝေဖန်သတ်မှတ်ခြင်း၊ ဝေဖန်သတ်မှတ်ခြင်း၊ ဝေဖန်သတ်မှတ်ခြင်း၊ လူ့အခြေအရေးအဖွဲ့များ၏ ဆက်လက်တောင်းဆိုမှုများ ပါသင့်သည်။

ထိုအစီအစဉ်ဖြင့် သတင်းသမားက အယွီတာမ်းမိသားစုဝင်ကို ဆက်လက် အသက်မွေးရအကြောင်း ငွေ့ နည်းလမ်းအတိအကျများ သတိထားသင့်သည်။ အစီအစဉ်ဖြင့် သတင်းသမားသည် လက်တွေ့စစ်ဆေးမှုများကို လွှဲပြောင်းအပ်နှံခြင်းမပြုမီ ခွဲတိုင်းတကာသတင်းထောက်များ၏ လက်တွေ့စစ်ဆေးမှုများ ပါဝင် သင့်သည်။ လွှဲပြောင်းအပ်နှံခြင်း သတင်းသမားက ဆက်တစ်စဉ်သည့် ဝေဖန်သတ်မှတ်ခြင်း ဖြစ်ပေါ်လိုသည့် သို့မဟုတ် အချားနည်းလမ်းဖြင့် ဆက်လက်သည့် ဝေဖန်သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် တီထွင်ခြင်းသည်။ သတင်းသမား တစ်ယောက်က အဆက်ရှိသည့် ဝေဖန်သတ်မှတ်ခြင်း အယွီတာမ်းမိသားစုဝင်များက အရေးယူ ဆောင်ရွက်မှုများ မရှိဘဲ အာဏာပိုင်များသည် အစီအစဉ်ဖြင့် သတိထားသင့်သည်။

ထို အစီအစဉ်ကြောင့် ရပြောအလိုက၊ ဝေဒသအလိုက၊ ဝိုးဝိုင်းငံတကာအလိုက ဝေဒသဆိုရမည့် အယွီတာ တစဉ်းခင်းဝင်းဝင်း အပွား၊ ခံစွင့်သူများ၏ အသေးစိတ်စာရင်းလည်းပါဝင်သွားပါသည်။

၁၀။ စိတ်စီးမီးဆိုရာတို့ ဖြစ်ပေါ်ပေါက်ခြင်းများ

စိတ်ဇာတိရဟန်းတို့က ဝိသုဒ္ဓိတို့သည် သာမန္တဟုတင်သော ဖုရိယုဒအပင် ပုံမှန်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ စိတ်စီးမီးသည် စိတ်တိုင်းဝင်ထွက်ကွင်းကိုသာမက နာဂါယုဒ၊ သို့မဟုတ် အသက္ကံရိုးမီးမီးပါဝင်သည့် မညီညွတ် အချစ်စွမ်းကိုမဆို သတင်းလိုက်နေသည့် သတင်းသမားများလည်း ဖြစ်ပေါ်သည်။ ဝေဒသအပေးစီရင်ခြင်းများ၊ ထိခိုက်ထိခတ်ပစ္စည်းများ၊ အဖန်တီးဖွဲ့စည်းခြင်းများ၊ လိင်တိုင်းဆိုရာတို့ကို ကျင့်သုံး၊ ကေလးသူငယ်များအား လိင်တိုင်းမေတာတော်တော် ပြုမူခြင်း၊ အိမ်ခြံမြေအဖန်တီးဖွဲ့စည်းမှု၊ မိမိကိုယ်ကိုယ် သေဆုံးကာင်းခံကျင့်ခြင်းများ ဝေဒသ အထက်ပျံ့ပျံ့ခြင်းများသည် အလွန်မင်းစိတ်စီးမီးကို ဖြစ်စေသည့် သတင်းများထဲတွင် ပါဝင်သည်။

စိတ်ဇာတိရဟန်းတို့က စိတ်စီးမီးကို နည်းလမ်းများဖြင့် ဖြစ်ပေါ်စေရန် ပြုမူသည်။ စိတ်စီးမီးကို ခံစားရသူတစ်ဦး အနေဖြင့် တစ်စုံတစ်ရာ သည့်နွှဲကော်ဖျက်ကာင်း သို့မဟုတ် တစ်ခုခုကို ပိုမိုလှည့်ပတ်နေကာင်း ခံစားရသည့် လှည့်လည် ထပ်ပေါင်းခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းထဲတွင် ဝေဒသဘဝ ဘေးဖန်တီးမှုက သတင်းရေးသားရသည့် အလှည့် လှည့်သည့် သတင်းသမားများအကြား လူသားများ၏ အချစ်စွမ်းကို ဝေဒသဖန်တီးမှု ဖန်တီးမှု ဝေဒသအပေးစီရင်ခြင်းက စိတ်စီးမီးဆိုရာဆိုရာ ရိုးမီးကို ဖြစ်စေပေစေသည်။ အမွန်ကယုဒတော် စိတ်ဇာတိခံစားရသူများကို ဝေဒသ ကြံဆရာ မေးမြန်းရသည့် သတင်းသမားများသည် ကြံဆရာ မေးမြန်းရသူများက တစ်စုံတစ်ရာ ဟု ဝေဒသအပေးစီရင်ခြင်းကို ထိခိုက်ကြုံရသော ကြံဆရာသည်။ ဓာတ်တိုင်းဝင်း ဗီဒီယိုအယွီတာမင်းတော် သည့် သိက္ခာဖြည့်စွမ်းကို တစ်စုံတစ်ရာ ကြံဆရာ စိတ်ဇာတိရဟန်းတို့သည် အဆင့်တိုင်း ကြံဆရာ သတင်းစီမံခန့်ခွဲသူများ သည့် ဝေဒသတို့၏ သတင်းထွက်ကွင်း ဝေဒသအပေးစီရင်ခြင်း အပေးစီရင်ခြင်း အထူးသဖြင့် ထိခိုက်မှု သို့မဟုတ် အသက္ကံရိုးမီးမီးပါဝင်ခြင်းကြောင့် စိတ်ဇာတိရဟန်း ဝေဒသ ဖြစ်ပေါ်သည်။

စိတ်တို့စီးမီးမလကရုဏာမား

စိတ်တို့စီးမီးမလကရုဏာမားသည် မဟာကာလအားဖြင့် သိမြင်မှုသည်။ သတင်းသမားတစ်ဦးသည် ပို၍အစိုးရိမ်ကိစ္စ မည်၊ စိတ်တို့စီးမီးမလကရုဏာမားသည် အထီးတည်းဝေနေမည်၊ ထိုသို့သလိုဖြစ်နေမည်၊ စိတ်တို့စီးမီးမလကရုဏာမားသည် ဝမ်းနည်းခြင်း၊ သို့မဟုတ် ဝေဒါသဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် စိတ်တို့စီးမီးမလကရုဏာမားသည် တည့်မတ်မှုမရှိခြင်း၊ သို့မဟုတ် တည့်မတ်မှု လိုက်နာမှုမရှိခြင်း၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာလကရုဏာမားဖြင့် အအိပ်ပွားမှုမရှိခြင်း၊ ဝမ်းနည်းခြင်း၊ လိုက်နာမှုမရှိခြင်း၊ ဝေဒါသဖြင့် ခြေထောက် ချခြင်း၊ ရုတ်တရက်ပေးကမ်းမှုတို့ဖြင့် ဝမ်းနည်းခြင်း၊ ဝေဒါသဖြင့် မအိပ်မသာဖြစ်ခြင်း၊ ရုတ်တရက်ပေးကမ်းမှုတို့ဖြင့် ဝမ်းနည်းခြင်း၊ ပါဝင်မှု။ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဝေဒါသဖြင့် လူပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာဆိုင်ရာဖြင့် တင်းမာမှုဖြင့် သည်းညွှန်း ဖြစ်နေပါသည်။ ထို့အတူ အရက်သောက်မှုမဟုတ် မူးယစ်ဆေးဝါးကိုအသုံးပြုခြင်းမရှိခြင်းလည်းဖြစ်သည်။ အချားလကရုဏာမားထံ ဖြင့် စိတ်သက်သာမှုမရှိခြင်း၊ ခံစားမှုမရှိခြင်း ဖြစ်ပေါ်စေရန်အလား အသာဆုံးဖြစ်ခြင်းလည်း အချားအပိုအမှုမရှိခြင်း၊ အလုပ်ပိုမိုမှုမဟုတ်ဘဲ တအားစူးစိုက်မှုဖြင့် လည်းပါဝင်သည်။

စိတ်တို့စီးမီးမလကရုဏာမားသည် သတင်းသမားအများစုအားဖြင့် မည်သို့ဖြစ်နေပါလဲ။ ကဲမနုဿာရနှင့် မားဖြစ်ညွှန်း Teegen ဝမ်းနည်းခြင်း Grotwinkel တို့က ၂၀၁၁ ဖြင့် အေမရိကန်ပြည်ထောင်စုဝန်ထမ်းများ ဥပဒေဖြင့် အလုပ်ပေးနေမှုသည် သတင်းသမားအများစုကို ချစ်လှည့်သည့် လေ့လာမှုတစ်ခုခု ရှိပြီးဖြင့် တစ်ဦး ဝေဒါသမှာ အလွန်ကဲပြားစိတ်တို့စီးမီး သို့မဟုတ် စိတ်တို့စီးမီးမလကရုဏာမား (post-traumatic stress disorder) လကရုဏာမားရှိနေခြင်းဖြစ်သည်။ ကဲမနုဿာရ၏ စိတ်ဝေဒါသအထူးကု ဆရာဝန် Anthony Feinstein ဦးဆောင်သည့် ၂၀၀၂ လေ့လာမှုဖြင့် စတုတ္ထတန်း ဝေဒါသဖြင့် တစ်ဦးထက်ပိုသောသူများ အလွန်ကဲပြားစိတ်တို့စီးမီးမလကရုဏာမားရှိနေခြင်းကို ချစ်လှည့်သည့် သတင်းသမားအများစု ခံစားမှုအများစု သို့မဟုတ် သတင်းသမားများဝမ်းနည်းခြင်းတို့၏ ခံစားမှုအများစု အလုပ်ပိုမိုခြင်း ပဋိပက္ခများသည် စိတ်တို့စီးမီးမလကရုဏာမားအပိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ တုံ့ပြန်မှုများကို ပို၍ဆိုးဝမ်းနည်းခြင်းဖြစ်သည်။

သတင်းသမားကြိုတင်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းအားဖြင့် လိုက်နာ Dart Center for Journalism & Trauma ရှိအမေရိကန်အစိုးရအဖွဲ့က ဘရူနိုပီရိုက ဖြစ်ပေါ်နေသော ဝမ်းနည်းခြင်း ဝေဒါသဖြင့် မဲလွှန်းများ ၂၀၁၀

ပိုကော့ဒ်းလာ ခု ခင်း၊ ခု ပန္နည့်နိုးမာလာရုံသာမက
စိတွဏှာရသည့်အကြာအခက်ကိုကော်လးတးစးပီး ပိုမိုဖြူမဖီးလာသည့် နေကွဲငှား
ဘဝအေချခအေနကို ပိုမိုတန္နိုးထားချခင်းတို့ ပါဝင်ည့်။

မိမိကိုယ့်ယုရစိုကုချခင်း

သင့်အေချဖင့် စိတွဏှာရေနပီဆိုသည့် အသိအမှတုပီလကွဲချခင်းသည့်
အခက်ဆုံးဝေချခလွမ်းပျစွည့်။ သတင်းသမားမားးဝင့် စွမ်းမားတြင့်
တူညီဝေသာအရာတစွရရှိသည့်။ ထိုအရာမှာ အပွေးစွစလုံး၏ အတ္တ ခက်မားဝေသာယူဝေက်းမးက
စိတွဏှာရမး၏ရိက္ခတုချခင်းကို အသိအမှတုပီရန် ချခင်းဆနချခင်းပျစွည့်။
ကတြေနဝေတာတို့ယူဝေက်းမးက ဒါကိုလကွဲဖို့အဆင့်ပျစွစီလားဆိုတာကို
မေသခံဝေသးပါဘူး ဟု အေမရိကန်ပညဝေထာငှ၏ ဖုကညးတပွစဉ်းစီးမုံး ဗိုလ်္လီပွကီး George
W.Casey Jr. က နယူးဝေယာက တိုင်းမွတင်းစာကို ၂၀၀၉ တြင့် ဝေချ ဟခဲသည့်။
စိတွဲစားမးဆိုငှဖိစီးမးကို ကိုငြယုဝေချဖရင်းရန္တိအပွကကို
သူ့အေပါင်းအသင်းဝေတြနဲ့ပဲအတူတြဲစးပီး ဘီယာဝေသာကွဲငှ ငယုတြဲယုယုဟူးတစုဝေယာက
အး ရှင်းပျဖို့က ခက်းဝိုင်ဝိုင်သည့် သူကေချဟပါသည့်။

သတင်းသမားမားသည့် မိမိကိုယုကိုယု မည့်သို့ဂရစိုကုမည့် ဝေ လုလာသင့်သည့်။
ခဏဝေလာကွဲနား ယူချခင်းကလညးအဖိုးမုဖတုံးဝိုင်ဝိုင်ပေ။ ထို့အတူ
သတင်းလိက္ခညးနယုယုသစု beat) လိုအပုဝေနပီဟု
အယွိတာကိုဝေချဟရန္တိဝေမြးချခင်းကလညး အဖိုးတန္နည့်။ ပို၍အေရးခက်းသည့် သင့်ကိုယုငှ
ဝမးနညး ခြင့်ပျချခင်း သို့မဟုတု ကိုယွိငှစွဲစားမးအကြာအခက်မားရယူချခင်းပျစွည့်။
သိပထံနညးကကတြမုံးကင့်သူမား အဆိုအရ ဝေ လုကင့်ခန်းပံ့မွန္တုပျခင်းသည့်
စိတွဲစီးမးကိုဝေလ်းပါးဝေစသည့်။ The National Institute of Health National Center for
Complementary and Alternative Medicine က ဝေ ယာဂ၊ တို့ကို၊ ကိကုနိုး ဝင့် ငှ
တရားထိုင်ချခင်းကဲ့သို့ စိတွဲးဝင့်ရုပုဝေလုကင့်ခန်းမားသည့်
အကီးရွဲဝိုင်ဝိုင်သည့်တငှပထားသည့်။

ိုးဝိုင်းဝိုင်းကြောင့်နေထိုင်နေ သည့် သတင်းသမားများသည် Dart Center ၏ဝန်ထမ်း ဖြစ်သည့် ရန်သူဆက်ပေးလိုသည်။

နိဂုံး အနာဂတ်မှာ

သတင်းသမားများဆက်ပေးကြပေရသော အိုးဝိုင်းဝိုင်း ဟောပြောရေးတော်မူပါသည်။ သတင်းသမားများအပေး အက်ယူပရပ်ဆန်းဝိုင်း လကြွေပစ္စည်းတို့ကိုကွမ်းမာ ဒီမိုကရေစီနည်းကျပီပီပင်ပင်ဟောင်းလဲရေး များကို တောင်းဆိုသည့် အံ့ဖွယ်ကြမ်းမာအကြောင်း ၂၀၁၁ ကြောင့် ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ အိတ်ဝိုင်းဝိုင်း အစိုးရ တာဝန် ရှိသူများဝိုင်း အာဏာရပါတီ၏ စစ်ပွဲများက မွတ်သမ္မတလမ်းအကြောင်း ပိုမိုတောင်းသည့်အခါ ကာလယူကြောင့် သတင်းသမားအတန်းများကို တိုက်ခိုက်သည်။ ဝိုင်းဝိုင်းဝိုင်းသတင်းသမားများမှာ တိုက်ခိုက်ခံရခင်းသို့မဟုတ် မေးဆီးပေးခံခဲ့ရသည်။ အဖွဲ့အစည်းဝိုင်းကန်သတင်းများ က်ယူပရပ်ဆန်းပရပ်ဆန်းဖြစ်ပွားနေခင်း က အစိုးရများဝိုင်း အချားသူများအား တာဝန်ပေးစေရန်ပေးဆောင်ကြောင့် သတင်းသမားပါဝင်သည့် အဖိုးတန်အခန်းကဏ္ဍကို မီးမောင်းထိုးပေးနေသည်။

သို့သော် နည်းပညာ သတင်းများပုံနှိပ်ပုံနှိပ်လမ်းများကို အလုံအလုံမနေပေဟောင်းလဲပေးနေသည်။ လုံခြုံရေးအ ဆင့်သတ်ထားသည့် အေမရိကန်တပ်မတော်စစ်ယူများ၊ မွတ်မိုးမွတ်မိုးကို WikiLeaks က ၂၀၁၀ ဝိုင်း ဝိုင်း ၂၀၁၁ကြောင့် ဖြစ်ပွားခဲ့ခြင်းက သတင်းအချက်အလက်ဆင်းမကြောင့် ကာကွယ်ဝိုင်းဝိုင်းဝိုင်း တောလွန်ရေး ဖြစ်ပွားနေသည့်ကို မီးမောင်းထိုးပေးလိုက်သည်။ အစိုးရများဝိုင်း ငှားတိုက်၏ မဟာမိတ်က ထုတ်ပေးဆင်းမကြောင့် တက္ကသိုလ်ကြောင့်ဘေးအန္တရာယ်ကင်း CPJ သုတေသနကျပေးနေသည်။ တစ်ဖက်တစ်ခြား ထင်ရှားအက်ဥမ်းခံ ခံထားရသည့် သတင်းသမား၏ထက်ဝက်မှာ သူ့လိုလုပ်ချခင်းဝိုင်း ဝိုင်းဝိုင်းတော့လိုပုံကွမ်းကို ဝေဖန်ကုန်ချခင်းကဲ့သို့ ဝိုင်းဝိုင်းတော့ဆန်းကင်းသည့် ပုဒ်များဖြင့် ထင်ရှားခံရချခင်းဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် အိုးဝိုင်းဝိုင်း ဆက်ပေးရသည့်သူများက သတင်းလုံခြုံရေး၏ပေးဟောင်းလဲနေသည့် သဘာဝကို ထပ်ပေးနေသည်။ မညီညီ အခါကြောင့်ဖြစ်ပွား ဝေ ထင်ရှားခံရသည့်သတင်းသမား၏ ထက်ဝက်မှာ သူ့ အဓိကအားဖြင့် အနိုင်ကြောင့်

အလှူပူဇော်ကုသုန်းပျံစွမ်း တစုဝကန္တုမှာ အလြတ်တန်းသတင်းသမားများပျံစွမ်းကသည။ ဝံ့
စွမ်းဝံ့စွမ်း ထို အခါအစားမှာ သင်္ကန်းကြားလင်ကိုသည။

အသစုပျံစွမ်း အနှိုင်းမိဒီယာကြန့်ကွားသညည်း ပိုများလာသည။ အခါကြန့်ကွားသည သမား
ရိုက်သတင်းပုံစံများပေငှာ မူတည့်ပျံစွမ်းကပီး အချားကြန့်ကွားကေတာ့ သတင်းသမားများကို
အလြတ်တင်းသမားများ အသိုက်ဝန်းဝန်းအပျံစွမ်းထားသည။ ဒုတိယအခါအစားတြငါဝံ့စွမ်း
သတင်း သမားများသည မဟုတ်ကေအားပျံစွမ်း
တိုက်ငှာတင်းသမားများဟုကရုညာခံစားခဲ့ရသည့် အာမခံဝံ့စွမ်းပေဒ ဝေ ဟုကင်းအရေထာကွမ်း
အပါအဝင် အဖြူအစည်းဆိုရာပိုများမရိုက်ဝံ့စွမ်း အလှူပူဇော်ကရသည။ ဤကဲ့သို့ ဝေ
ဟင်းလဲဝေစပီး အံ့ရယုန်းဝေသာအေအထားတြငှ
အေချခံစည်းမိဉ်းအခါလမှားညးနွဲ့ကိုခံယူပါ။ လံ့စခံဝေရး ကိစာများဝံ့စွမ်းပထွက်ပီး
အပည့်အဝသိထားပါ။ သင်းလံ့စခံဝေရးကို အခိကထားပီးစည်းစားပါ။ သတင်းလိုကန့်
တာဝန်ပေးခံရတိုင်း သင်းကိုယွှင်ကန့်ပထွင်း။ သတင်းနယွှင်တြငှ အချားသတင်းသမားများကို
ရွာဟုကည့်ပါ။ စပီးလံ့စ သတင်းလပုန်းမစမိ၊ လပုန်းစည်းဝံ့စွမ်း လပုပီးသည့်အခါ သင်းကိုယွှင်
သတိထားပါ။

နောက္ခိန္တ က စစုဆေးဟုကည့်ရမည့်စာရင်းများ

ကိုယုဝေရးကိုယွှင်ပစာညးများ

သီးသန့်လိုအပ်ကွားနွင်း ပျံ စစုဝံ့စွမ်းခံရသည့်စီနွင်းခေမုန်းများပေငှမူတည့်ပီး
သတင်းသမားများအေပျံစွမ်း ဝေ အာက္ခိန္တရင်းမှ ပစာညးများကိုရင်းခံယူနွင်းစားသင်းသည။
ထိုပျံစွမ်း အသံဝင်းဝင်းကင်းဝင်းဝံ့စွမ်းမည့် အချား ကိရိယာများကိုလည်း
မိဟာဝေပျံစွမ်းစားသင်းသည။ သတင်းအဖြူအစည်းအများအပြားကေတာ့ ထုပျံစွမ်း ထားသည့်
အေရးပေငှအိတ္တိ အိတ္တိစွမ်း၊ ရိုးတြငှစွမ်းဝံ့စွမ်း ကိုယွှင် သို့မဟုတ် သတင်းဌာန၏ယာခွဲတြငှ
တစွမ်းထားရန် အသကံပေးပါသည။

သင်းကိုယုပေငှတြငှ သို့မဟုတ် သင်းပစာညးကိရိယာများထဲတြငှ

- အကယုၣ်သံးအေၣ်ဖးပုၣ် ပဋိပကရၣ်ယုၣ်မထံတြးဝေရာကုၣ်နပါက သံးပုၣ်ကိၣ်အိၣ်တြးဝေ
တြးလံၣ်ရူၣ်တုၣ် ဝုၣ်ဟးတၣ်သ့ၣ် သိုၣ်မဟုၣ်တုၣ် ဝေတြးအမိးအစးဝုၣ်ဝုၣ် ဓာတုမတည့ၣ်ဝေသာ အလာၣ်စု
အရာမံးကို ထွဲၣ်ရး ရှးဝေဖာၣ်ပထးသည့ၣ် ပလတုၣ်စတုၣ်ဝေလာၣ်း ကတုၣ်ပဟးတၣ်
လည့ၣ်တြးဝေထးပုၣ်ခး၊
- အထူးလုၣ်ထးသည့ၣ် အတြးဝေအိၣ်တံး သိုၣ်မဟုၣ်တုၣ် အံၣ်ဝုၣ်ကိၣ်အတြးဝေတြး ဝုၣ်ကွးဝေသာ
သံးဝေတုၣ်သည့ၣ် ပမာဏဝုၣ်ဝုၣ်ဝေတြးဖးကးအမိးအစးမံး၊
- လးဝေပးရၣ်တြးဝေကုၣ် အနည့ၣ်းဆံးအလုၣ်ယုၣ်ကုၣ်အစးထိုးဝုၣ်ဝုၣ်သည့ၣ်
ဓာတုၣ်သကုၣ်ဝေသံကတုၣ်ပဝါဝေသာ ပုၣ်ကိၣ်အိၣ်တြးဝေ၊
- ကာကြယုၣ်ဆးထိုးထးသည့ၣ်ကတုၣ်ပဝါအဝုၣ် ဝုၣ်ဝုၣ်ဝုၣ်လကုၣ်တုၣ် သိုၣ်မဟုၣ်တုၣ်
ခရီးတြးဝေစာရိကွာတမံး မံး၊
- ခရီးတြးဝေခြးဝေစာရိကွာတမံးတိုၣ်ကို မိတီးဝုၣ်ဝုၣ်ကုၣ်ထးပမိး ဝေရာခြးဝေထးပမိး။
- ပမိးလံၣ်ပုၣ် အရိယုၣ်စးဓာတုၣ်အပိုမံး

သံးယာၣ်တြးဝေ

- လကုၣ်ဝုၣ်ပမိး၊ လမုၣ်းအံၣ်ကုၣ်ပမိးမံး၊ သိုၣ်မဟုၣ်တုၣ် အေရးပေဒုမိးလံး
- ဝေရာဝုၣ်ပနံၣ်စံးဝေရး ဖြဲပုၣ်ယုၣ်ကုၣ်
- ပတုၣ်ဝုၣ်ကံၣ်ဝေရာဇာၣ်ဝေပမံး
- ဝေစာၣ်း
- ဝေသာကုၣ်ဝေရ
- အေပုၣ်ခံၣ်အပည့ၣ်ကိၣ်ရိယာဝေသတံး
- ဘီးအပိုဝုၣ်ဝုၣ် ဝေထာကုၣ်ည့ၣ်ကိၣ်

သံးအိၣ်တြးဝေ

- လံၣ်ဝေလာကုၣ်ဝေသာ ဆရာဝုၣ်နွဲကးသည့ၣ်ဝေဆးဝါးမံး
- ဝုၣ်ကိၣ်ဝေဟ်ကုၣ်ဆး
- မိကုၣ်နွဲဝုၣ် မိကုၣ်နွဲမံး၊ အပိုမံးလည့ၣ်းဆာထးရန
- မိကုၣ်နွဲဆးရည့ၣ်းဝုၣ်ဝုၣ် ထည့ၣ်သည့ၣ်ဘူး

- ဝေဖန်ကိရိယာများ
- ဝေဖန်ပစ္စည်းများနှင့် မွေတူစာအုပ်များ
- ဒစ်ဂျစ်တယ်ဖုန်းကိရိယာ သို့မဟုတ် ဒစ်ဂျစ်တယ်ကိရိယာ
- မိုဘိုင်းဖုန်းများ
- လက်ကား
- AC ဝို့လား စီးကရက်များဖြင့် ကိရိယာများ
- ဓာတ်အားပေးစနစ်များ
- ပလတ်စတစ်လှေကားထားသည့် သတင်းအချက်အလက်စနစ်များ၏ဆက်သွယ်မှုလမ်းကြောင်း
- အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ကြိုတင်ချက်အစီအစဉ် သို့မဟုတ် ဘေးအန္တရာယ်အစီအစဉ်

သတင်းပေးပို့မှုအိတ်ကြီး

- ဝေဖန်ပစ္စည်း
- ဝေဖန်သင်္ဘောဆေး သို့မဟုတ် မစွန်းဝေဖန်ဖြင့် ဝို့လားခံနိုင်သည့် ဝေဖန်ပစ္စည်းများဖြင့် ဝေဖန်ပစ္စည်း
- လက်ကားပို့ပေးအသေး သို့မဟုတ် ဝေဖန်ပစ္စည်းဆေးစနစ်များ
- ဓာတ်အားပေးစနစ်များ
- သတင်းပေးပို့သည့် လိုပစ္စည်း adapter များ၊ ဝေဖန်ပစ္စည်းများနှင့် နားဖက်ပစ္စည်းများ
- မှန်မျှော်စင်များ
- မိုးကာအိတ် သို့မဟုတ် ဝေဖန်ပစ္စည်းဖြင့် ဝေဖန်ပစ္စည်း
- ဝေဖန်ပစ္စည်း
- ဦးထုပ်
- လက်ကား
- လဲရန်ဝေဖန်ပစ္စည်းများ
- ပါဝါဝေဖန်ပစ္စည်း အေချီအိတ်အိတ်သုံးပစ္စည်းများ
- လက်ကားသတင်းပေးစနစ်များ
- ပါဝါအိတ်များ
- ဝေဖန်ပစ္စည်းလိမ္မော်ပေးစနစ်များ
- ပိုးမွှားကင်းရှင်းရေးပစ္စည်းများ

- လကုဒ်ဝုဒ်ဝေချခေထာကုဒ်ဝေခြးဝေအာဝုထွရုမား
- ပစာညးစံုလညးဝေရွးဦးသူနာျပီဝေသတံာ
- အားကစားသမားသံုး ဝေချခေထာကိမ္မးအဆီ
- ကြနွံးမားဝုဒ်ဝေ အျခားသေးခတားဝေဆးမား
- မီးယဟ္မာခိန္နိဉ် ရာသီဝေသြးထိနးရန ထညးဝေရသာအေတာဝု သိုမဟုတု
အမီးသမီးလစံုပစာညး
- ဇေဝေသ့ပါသညးအိတ္တား

လိုရမည

- ဝေမာဝုဒ်ခဲး သိုမဟုတု အိတုဝေဆာဝိရိယာ
- ဝေနပူခံလိမ္မးဝေဆး
- ျခဝေထာဝု
- ပလတုစတုတ္တိတ္တား
- သားဝေရကြဝုဒ်မား
- ပလတုစတုတ္တိကီးမား
- ဆကီးမား
- တိပ္ပကီးမား
- သားဝေရေဟံ
- ပစာညးမားသနုရုဝုဒ်ဝေလုပုနု ဖုန္နိတ္တိ
- အခိအေချခအေနမားတြဝု မွနုဝေျဟဝုဒ်သယုဝေဆာဝုဒ်ဝေတာမည။ သိုမဟုတု
ထိုသိုမဟုတုသယုဝေဆာဝုဒ်ခဝုဒ်က အာဏာပိုဝုဒ်၏ သံသယဆကီးတြးဝေစးဝုဒ်သညိ
သတိျပီသဝုဒ်သည။

ဝေရွးဦးသူနာျပီပစာညးမား

ကမာတုကုနးမာဝေရးအဖြုဆကီး၏အဆိုအရ ဝေရွးဦးသူနာျပီဝေသတံာတြဝု
ဝေအာကွါပစာညးမားပါဝုဒ်ဝုဒ်သည။ သတဝုဒ်သမားမားအေနုဖဝု

တာဝန်ရွှေ့ခြင်း၏ တောင်းဆိုမှုများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်စွမ်းပေးပေး အကျိုးပေးသည့် မှားယွင်းခြင်းများကို ဖယ်ရှားပေးရန် သို့မဟုတ် ထပ်မံပြုစုခြင်းများ လိုအပ်ပါသည်။

- စေးကပ်သော တိပျက်
- ပိုမိုသတိပေးဆောင်ရွက်ခြင်း
- ပတ်ဝန်းကျင်
- မိမိတို့၏ အခြေခံအုတ်မြစ်
- အရေးကြီးဆုံးအချက်အလက်များကို အခြေခံအုတ်မြစ်အဖြစ် အသုံးပြုခြင်း
- မတည့်သည့် အရာများကို ထိခိုက်စေခြင်းဖြင့် အခြေခံအုတ်မြစ်အဖြစ် အသုံးပြုခြင်း
- ဒုတိယအဆင့်အထိ အခြေခံအုတ်မြစ်အဖြစ် အသုံးပြုခြင်း
- လိုအပ်သည့် သို့မဟုတ် အခြေခံအုတ်မြစ်အဖြစ် အသုံးပြုခြင်း
- ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးများကို အခြေခံအုတ်မြစ်အဖြစ် အသုံးပြုခြင်း
- ဓာတ်အားထုတ်ပေးခြင်း
- ကတိပေးသည့် သို့မဟုတ် ကတိပေးခြင်း
- အကျိုးရှိစေရန် အခြေခံအုတ်မြစ်အဖြစ် အသုံးပြုခြင်း
- ပိုမိုသတိပေးဆောင်ရွက်ခြင်း
- ဂုဏ်သိမ်းခြင်း
- နားအညီအဖြစ်
- ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးများကို အခြေခံအုတ်မြစ်အဖြစ် အသုံးပြုခြင်း
- ပိုမိုသတိပေးဆောင်ရွက်ခြင်း
- မိမိတို့၏ အခြေခံအုတ်မြစ်အဖြစ် အသုံးပြုခြင်း
- စိတ်ချရမှုအဖြစ်

ဒုက္ခရောက်ရှိခြင်းကို ကြိုတင်ကာကွယ်ရန်

သင့်တော်သည့် သဘောထားများ

ပုဂ္ဂိုလ်များက

အကျိုးပေးသည့် မှားယွင်းခြင်းများကို လျှော့ချပေးရန်

- အရေးပေးအရာများကို ပိုမိုသတိပေးဆောင်ရွက်ခြင်း
- သတိပေးဆောင်ရွက်ခြင်း ပေးသည့် မှားယွင်းခြင်းများ
- မိမိတို့၏ အခြေခံအုတ်မြစ်အဖြစ် အသုံးပြုခြင်း

- အရက်၊ မဟုတ်ဘဲ အချားပိုသတ္တိသည့် ဂြမ်းစမ်း
- ကိပ်ပေး
- ဝေငြားထိန်းရန်ညှိုးသည့်ဆက်စား
- ဝေဆေးဝါးစား
- အချားဝေဆေးဝါးကိရိယာစား

နောက်ကြည့်ခဲ လုံ့ပခံီရေးသန္တန်း

ဝေအာကြွင့်ဝေဖာပုပထားသည့် ကုမလကိမ်းသည့် သတင်းသမားမားအကြက ရန္တီသည့်ပတဝန်းကင့် အေချခ အေနအေဖကကင်းသန္တန်းမားပေးသည့်။

AKE Ltd

www.akegroup.com

+44 (0) 143-226-7111

ယူဝေကကြွေချခစိုကည့် AKE သည့် သတင်းသမားမားအား ရန္တီသည့်ပတဝန်းကင့်သန္တန်းပေးသည့် ပထမဆုံး ပုဂါလိကကုမလကိမ်းပုစု။ သတင်းသမားမား အင်းရာယုရိုသည့်အေချခအေနမားကို ရန္တီငြာတငြ ဗဟုသုတဒွင့်ယံုဟကညးရွံစေရန် သန္တန်းမားကို လကုဝေတြုအေချခအေနမား၊ သရုပုပမားပုဖင့် ရေးဆွဲထား သည့်။

Centurion Risk Assessment Services

<http://www.centurionsafety.net>

+44(0) 172-686-2090

ယူဝေကအေချခစိုက Centurion သည့် အေမရိကန်ပညာဝေထာဝေဒွင့် ယူဝေကကြွေ လုံ့ပခံီရေးသန္တန်းမားကို ပံုမွန် ဖြင့်လွစပေးသည့်။ ထိုသန္တန်းမားက ပုဂါလုရေးဆိုင်ရာလုံ့ပခံီရေး၊ အသိဗဟုသုတ၊ အေရေးပေဒေရူးဦးသူနာပီ ပျ ခင်းဒွင့် အင်းရာယုရိုသည့် သတင်းမားကိုလိုကုနေရသည့် သတင်းသမားမားဒွင့်ဆက္ကပည့် အေဖကကင်းအရာ အမီးမီးကိုလည့် အထူးပုသည့်။

Chiron Resources

<http://www.chiron-resources.com>

+44(0)788-060-2426

ယူကေအေချစ်ကို Chiron Resources သည် အထူးချစ် မီဒီယာရရှိမှုပတ်ဝန်းကျင်နှင့်အညီ အချားလုံခြုံရေး ဝေရီးသတ္တန်များကို ကမာတတစ်ဝန်းရှိ ဝေရီးသတ္တန်အခြေအနေအထားအရ လုံခြုံရေးအခြေအနေအထားအရ အာရဟံသာများဖြင့် ဖြင့်လွှဲခဲ့သည်။

Global Journalist Security
<http://www.journalistsecurity.net>
+1 202-244-0717

ဤအစီရင်ခံစာကို အဓိကရေးသားသူ CPJ Senior Adviser for Journalist Security ဖြစ်သူ Frank Smith က ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့သည်။ Global Journalist Security ၏ သတ္တန်က လိုငြိမ်း ဆိုရာ တိုက်ခိုက်မှု၊ ဒုက္ခသည်ခံရမှုနှင့် ဂိုဏ်းဖွဲ့ကမ်းခြေညှိရာဇဝင်များ အပါအဝင် စုစည်းမှုအရပ်ရပ်ကို ဆိုရာ အရေးပေး အချစ်အနားကို ကိုယ်စားပြုထားသည်။

Objective Travel Safety Ltd.
<http://www.objectiveteam.com>
+44 (0) 178-889-9029

ယူကေအေချစ်ကို Objective Travel Safety သည် လစဉ် လုံခြုံရေးသတ္တန်အဖွဲ့ဝင် ဝေရီးသတ္တန်ပေးသည်။ ထိုသို့ တန်းဖမ်းထဲတွင် အရေးပေးဆေးဝါးပေးဆောင်ခြင်း၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ အာရပ်စတိုများ၊ ဖျာပန်းပေးခြင်းများကို တားဆီးကာ ကြည့်ရှုခြင်း၊ စုစည်းရေးဂိုဏ်းကြောင့် ညှိနှိုင်းခြင်း၊ ဝေရီးသတ္တန် ခံနိုင်ရည်အား သတိပြုခြင်းနှင့် စိတ်ဓာတ်တိုးမြှင့်မှုများကို ရရှိနိုင်ခြင်းတို့ကို လည်း ပါဝင်သည်။

Pilgrims Group
<http://www.pilgrimgroup.com>
+44 (0) 844-788-0180
+44 (0) 148-322-8778

Pilgrims Group သည် ယူကေအေချစ်ကို လုံခြုံရေးသတ္တန်၊ အဆက်ပေးမှု ဝေရီးသတ္တန်များကို ပေးသည်။ ဤအဖွဲ့သည် ရရှိသည့် အချစ်အနားအခြေအနေအထားအရ လုံခြုံရေးဝေရီးသတ္တန်များကို လည်း ပေးသည်။ Pilgrims သည် နယူးယောက်အချစ်အနားအခြေအနေအထားအရ သတ္တန်တိုက်ခိုက်မှုများ ပေးသည်။

Tor International
<http://www.torinternational.com/>
+44(0) 193 287 9897
+212-452-0909

အာမခံအစီအစဉ်များ လညှိုးရွံ့သည်။ မေတာတဆေးသဆုံးမး သို့မဟုတ် ကိုယ့်အကျိုးစီးပွားအကြောင်း အာမခံ အစီအစဉ်သည်။

နောက်ကြည့် ယ သတင်းပညာဆိုင်ရာရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလက်ကြမ်း

Dart Center for Journalism & Trauma tip sheets and guides

<http://dartcenter.org>

New York +1 212-854-8056
Seattle +1 206-616-3223
London +44 (0) 207-242-3562
Melbourne +61 (0) 41-913-1947
Jakarta +62 217-884-2580
Cologne +49 (0) 221-278-0814

The Dart Center for Journalism and Trauma သည် ဖူလ်တိုင်၊ ဘေးအန္တရာယ်နှင့် အန္တရာယ်များကို အရည်အသွေးမြှင့်တင်ပေးသော သဘာဝဘေးဒဏ်များကို သတင်းတင်စဉ်တွင် စေတနာ့သမားများအား လိုအပ်သည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများနှင့် ကန့်သတ်ချက်များအား ပံ့ပိုးပေးသည်။ ၎င်း၏ဝက်ဆိုက်သည် စိတ်ဓာတ်ကျသော သတင်းပညာ၊ စိတ်နှိုးမြှားရေးတို့နှင့် ပတ်သက်သည့် အသံပေးပို့ခြင်း၊ လေ့လာခြင်းနှင့် ဆောင်းပါးများကို တင်ပေးထားသည်။ စိတ်ဓာတ်ကျခြင်းနှင့် ဖူလ်တိုင်အား သတင်းတင်စဉ်တွင် စိတ်စီးမားကို ရှောင်ရှားရန် လမ်းညွှန်အဖွဲ့များကိုလည်း ပံ့ပိုးပေးထားသည်။

FAIR Investigative Journalism Manual

http://www.fairreporters.org/?IJ_manuals

FAIR ၏ လက်ကြမ်းသည် အာဖရိကတိုက်နှင့် သတင်းသမားများကို ခက်ခဲသည့် အခြေအနေအထားတွင် အလုပ် လုပ်ကိုင်ရသည့် စံနှုန်းများကို ထုတ်ဖော်ရေးသားဘက်သည့် သတင်းထောက်များအကြား ပံ့ပိုးထုတ်ဖော်ရေးများဖြစ်သည်။ ထိုလက်ကြမ်းကို အာဖရိကရှိ စံနှုန်းများကို ထုတ်ဖော်ရေးသားဘက်သည့် သတင်းသမားများက တင်ပြလာသည့် ဖူလ်တိုင်နှင့် အခြားသော အဖွဲ့များကို အပူပေးပေးရန် အားပေးပေးထားသည်။

Frontline Protection of Human Rights Defenders Manuals

<http://frontlinedefenders.org/resources>

Frontline သည် လူ့အခွင့်အရေးကာကြံရေးအဖွဲ့များအကြား ကာကြံရေးလက်ကြမ်း တွက်ပေးပေး ထိုလက်ကြမ်း ထဲတွင် ပုဂံလှေလှေလံ့စွာမိမိ၊ အန္တရာယ်ကို စိစစ်သုံးသပ်ခြင်း နှင့်

စီမံချခင်းတို့ပါဝင်သည်။ လကြွေကို အက်ဥမ်းခီပု ထားသည့် စာအုပ်ဖွဲ့စည်းရေးဝိုင်းသည်။ Frontline ၏ Security-in-a-Box ဒစ်ဂျစ်လ်စီဝေရေးလကြွေကို Tactical Technology Collective ဝိုင်းအတူတကြချီပီထူးပီး ဒစ်ဂျစ်ယွေဗုကာင်းအရာမ်းဝိုင်း စာပေးစာယူ မ်း၏ လိုပခံဝေရေးကိုလညး အေထာက္ကူချီသည်။

ICFJ Training Manuals

<http://www.icfj.org/Resources/tabid/209/Default.aspx>

The International Center for Journalists သည့် စံပုစမုံးဖောထုထွေတင်းဝေရေးသားချခင်း၊ ကင်းဝတုံးဝိုင်းအညီ ဆိုင်းပုဖတုချခင်း၊ စိတ္တဏှာ၊ သဘာဝဘေးအိုးရာယုမ်းဝိုင်း အထူးချီ သို့မဟုတု ဝေ ဒသဆိုဇာအေဗုကာင်းအရာ အမီးမီးပါဝင်ည့် လကြွေမ်းကိုတင်းပေးထားသည်။ လကြွေအမ်းအျဟးကို အခမဲ့ရရှိဝိုင်းပီး က်န္တကြွေမ်း ကိုဝေတော့ ကုန်စရိတညးသည့် ဒစ်ဂျစ်ယုကောပိမ်းအျဖစုဝိုင်းသည်။

IFJ's Live News Survival Guide

http://www.hnd.hr/uploads/Journalism_survival_guide2003.pdf

၂၀၀၃ ကြွေတုဝေခဲသည့် International Federation of Journalist ၏ လမုံးညးနွာ အဖိုးတနွေခဲချဖစု သည့်။ ထိုလမုံးညးနွာကြွေ ရန္တီဝေသဘာဝတုဝနွေးက်ဋ်းဝိုင်း စက္ကကုနွမ်းကြွေ အလုယုပုချခင်း၊ လူထုအံပုနွာမးဝိုင်းအဓိကရုဏ်းမ်း၊ ချ ပနပေးခြဲချခင်းဝိုင်းစားစာခံဖမုံးချခင်း၊ အေရေးပေပုက်နွေးမာဝေရေးအေထာက္ကူ ဝိုင်း ဝိုင်း စိတ္တဏှာဖိစီးမးတို့ကို ဝေဖာပုထားသည်။

IWPR Training Manual

<http://iwpr.net/reporting-change-handbook-local-journalists-crisis-areas>

The Institute for War & Peace Reporting ၏ စံပုဖွဲ့စည်း သနွေးလကြွေကြွေ သတင်းသမားလိုပခံဝေရေးအ ခနွေးတစွနွေးပါသည်။ အေဗုကာင်းအရာမ်းထဲကြွေ တစွီယုဝေရလိုပခံဝေရေးဝိုင်း အေချခအေနကိုလိုကု၍သတိထား ခင်းအပါအဝင် စုဝိုင်းအိုးရာယုနွမ်းမွ သတင်းပို့ချခင်းလညးပါဝင်ည့်။ ထိုလကြွေကို IWPR ဝက္က ဆိုကုကြွေ ဘာသာစကားဝေချခကုမီးချဖဝိုင်းဝိုင်းသည်။ Institute သည့် အေဗုကာင်းအရာအလုိုကု ဝေ ဒသအလိုကု လမုံးညးနွမ်းကိုလညး ထုတုဝေသည်။

Reporters without Borders Handbook for Journalists

<http://en.rsf.org/handbook-for-journalists-january-17-04-2007,21744.html>

နောက်ကြည့် ငါ သတင်းပညာဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ

သတင်းကြည့်ရှုမှုအဖွဲ့များ

Adil Soz

<http://www.adilsoz.kz/en/>

+7 7272 911670

Almaty ကြည့်ရှုမှု အချစ်အားဖြည့် ဤအဖွဲ့အစည်းသည် ဘဏ္ဍာရေးအဖွဲ့အစည်းများအား ဥပဒေ ဝေ ဖွဲ့ကောင်းဆိုးပုံစံများပေးစီမံ ကာကွယ်တံ့ သတင်းကြည့်ရှုမှုဆိုင်ရာစာတမ်းများကို မှတ်တမ်းတင်သည်။

Andean Foundation for Media Observation & Study

<http://www.fundamedios.org>

+593 2 2461622

Quito ကြည့်ရှုမှုအဖွဲ့ Fundamedios ဟုလည်းသိသောအဖွဲ့ ဤအဖွဲ့သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံခြား သတင်း ကြည့်ရှုမှုဖွဲ့စည်းမှုများကို မှတ်တမ်းတင်ပေး အစိုးရ၏ဖွဲ့စည်းမှုကိုဆန့်ကျင်နေပါသည်။

Article 19

<http://www.article19.org>

+44(0) 20 7324-2500

၁၉၈၇ ကြည့်ရှုမှုအဖွဲ့ Article 19 အဖွဲ့သည် ဆန္ဒချစ်တော်တရားကိုဆန့်ကျင်မှုကိုကြည့်ရှု အချစ်အားဖြည့်အဖွဲ့၏အသံများကို ကာကြည့်သည်။ အသံတိုင်းအာလုံအာရုံပေးသော ဥပဒေများနှင့် အလွယ်တရား ကိုတိုက်ခိုက်မှုနှင့် လူ့ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာအဖွဲ့။

Committee to Protect Journalists

<http://www.cpj.org>

+1 212-456-1004

ဤလမ်းညွှန်ထုတ်ဝေသူအဖွဲ့ CPJ သည် ကြည့်ရှုမှုအဖွဲ့အစည်းများအား အချစ်အားဖြည့် သတင်းကြည့်ရှုမှု အဖွဲ့အစည်းများ လက်ထောက်မှုများကိုမေးမြန်းကာဘဲ သတင်းများကို တင်ပြပုံစံနှင့်ဆိုင်သည့် သတင်းသမားများ၏ အခြေအနေအထားအားကာကြည့်သည်။ ဤအဖွဲ့အစည်း ဖွဲ့စည်း သတင်းကြည့်ရှုမှုဆိုင်ရာစာတမ်းများ ပေးစီမံမှုကို မှတ်တမ်းတင်ပေး ဖွဲ့စည်းတိုင်းရုံသတင်းကြည့်ရှုမှုအဖွဲ့အစည်းများကို တင်ပြပုံစံနှင့်ဆိုင်သည့် ကာကွယ်မှုအဖွဲ့များရှိ

မခိမုးေဝေျခကံ့ရပီး အက်ဉ္ဇးကေ်နသည့ သတငးသမားမား၏ကိုယွား ေ
စာငးဗုကည့ၼ်ေထာကံ့ေဝေျဟဆိုသည့။

Foundation for a Free Press (Fundacion para la Libertad de Prensa)

<http://www.flip.org.co>

+57 1-400-9677

FLIP ဟုလညးသိဗုကသည့ ဤေဟငးေဒးရုငးသည့ ဘိုဂိုတာအေျခစိုက္ခဲြုအစညးေျဖစပီး
ငး၏းိုဝ်းဗုကားေသာ အကာအကြယုေပးေရးကြနုက္ခတစ္ဆငး ကိုလံဘီယားိုဝ်းငးခံ့
သတငးေြထ္တပွငးေ့ငးသတငးသမားလံုစခံ့ေရး ကိုေစာငးဗုကည့။
တိုက္ခဲြုကေစာကားေျခငးခံရသည့ သိုမဟုတ စိတိုစီးမးခံစားေရသည့ သတငးသမားမား
အားလညး FLIP က အခမဲ့အခကံ့ဉာဏ်ေပးသည့။

Freedom Fund for Filipino Journalists

<http://www.cmfr-phil.org/flagship-programs/freedom-watch/freedom-fund-for-filipino-journalists>

+63 2 894 -1314

FFFJ သည့ ဝ်းိုဝ်းငးခံ့၏ Center for Media Freedom & Responsibility က ဦးေဆာည့
ပူးေပါငးအေြုအစညးေျ ဖစ္ည့။ သတငးသမား Edgar Damalerio ၏သတုေျဖတူးကို
တိုမုန့ေသာအားေျဖငး ၂၀၀၃ တြငး စတင့ သည့ FFFJ သည့ ဖိလစ္ပိုစ္တငးသမားမားကို
သတုေျဖတူးမား တရားစီရင့ေရအာငး ဆကီးစားခဲသည့။

Independent Media Centre Kurdistan

<http://www.imckiraq.blogspot.com>

+964 0770 86 42 653

The Independent Media Centre in Kurdistan သည့ သတငးသမားမားအားသန္နးေပးစပီး
မီဒီယာအေြု အစညးမားအတြက အခကံ့ဉာဏ်ေပးသည့။ သန္နးမားကို အီရတ္တစ္င
သန္နးတက္ခဲြုမားအတြက လူကိုယိုငးေျဖစေေ အေြုငးေ့ေျဖစေေပိုမေပးသည့။

Institute for Reporters' Freedom and Safety

<http://www.irfs.az>

+994 12 418 0334

အေဘိုင်းက္ခကူးတြေ့ေျခစိုက္ည့ ဤအေြုသည့ သတငးေြထ္တပွငးိုဝ်းေဟကွးမားကို မွတ္တမူး
တေ့ပီး သတငးေထာက္မား၏သတငးေရးသားေြငးကို ကာကြယ့။

International Federation of Journalists

www.ifj.org

Europe: +322-235-2200

Asia-Pacific: +6 129-333-0999
Africa: +22 133-867-9586

ဘရစ်တိန်ဒေသစုံစုံကည့် IFJ သည့် မွန်ဒိုအမ်းအျားကြည့်သည့်
သတင်းသမားသမား၏အဖွဲ့အစည်း ဖွဲ့စည်း
ကမ္ဘာ့အသက်ဆုံးသတင်းသမား၏အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်။ IFJ သည့် လူ့အခြေခံအရေးများ၊
ကြေညာ ဝေပျာအခြေခံခွင့် ဒီမိုကရေစီကို သတင်းကြေညာမှုတစ်ခုခု ဖွဲ့စည်းပေးသည်။

International Freedom of Expression Exchange

<http://www.ifex.org>
+1 416-515-9622

IFEX သည့် သတင်းကြေညာမှုအဖွဲ့အစည်း၏ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာပူးပေါင်းအဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပြီး
သတင်းကြေညာခြင်းခွင့်စောင့်ရှောက်ရေးအဖွဲ့အစည်းကို ဖန်တီးခဲ့သည်။
ကြေညာဝေပျာအခြေခံခွင့်ကို ထောက်ခံသည့် လမ်းညွှန်စံနှုန်းများကို လုပ်ဆောင်သည်။

International Press Institute

<http://www.freemedia.at>
+43 1 512-9011

IPI သည့် သတင်းကြေညာမှုအပူပေးအဖွဲ့အစည်းကို လူသိအကျွမ်းသဘာဝ
ကြေညာသောသတင်း ပညာကို ဖွဲ့စည်းပေး ဖွဲ့စည်းပေးရန် မီဒီယာသမား၏
ဗီယက်အေဒီအဖွဲ့အစည်း ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာကြေညာမှု ဖွဲ့စည်း ဤအဖွဲ့သည်
၄၄ နှစ်အထိ သတင်းလုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်း ပစ္စည်းခံရသည့် သတင်းသမား၏ ဖွဲ့စည်း
မိတ်ဆက်ပေးရန်အတွက် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းမှ မွန်ဒိုအမ်း၏ သတင်းကြေညာမှုကို အကူအညီပေးသည်။

Instituto Prensay Sociedad

<http://www.ipys.org>
+51 1 2474465

ဤပီရူးသတင်းကြေညာမှုအဖွဲ့သည် သတင်းကြေညာမှုခွင့်စောင့်ရှောက်ရေးအဖွဲ့အစည်း
ဖွဲ့စည်းပေးရန် ရည်ရွယ်သည့် သတင်းသမားအဖွဲ့အစည်း ဖွဲ့စည်းပေးသည်။

Journalistic Freedoms Observatory

<http://www.jfoiraq.org>
+964 0047 97 101 186

JFO သည့် အီရတ် သတင်းကြေညာမှုခွင့်စောင့်ရှောက်ရေးအဖွဲ့အစည်း ဥပဒေအဖွဲ့အစည်း
ထောက်ပံ့ပေး နှစ်စဉ် သတင်းသမားလုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်း

အသိပို့ချပေးရန်အတွက် အာရှ၊ ဥရောပ၊ အာဖရိက၊ အမေရိကန်၊ နှစ်စဉ် အစည်းအဝေးများ ပြုလုပ်ပေးပါမည်။
အိတ်စီဒီယာသမားများ၏ ဩဇာပြုလုပ်မှုများအကြောင်းအရာများကို ဖော်ပြပါမည်။

ဘဝဒကုမ္ပဏီအချစ်ကု

Journaliste en Danger

<http://www.jed-afrique.org/en>

+243 81 71 50 157

ကမ္ဘာ့အစည်းအဝေးများကို အစည်းအဝေးများ ပြုလုပ်ပေးပါမည်။ ကြိုတင်ဆောင်ရွက်မှုများအတွက် အချိန်မီ အချက်အလက်များကို အသိပို့ချပေးပါမည်။
အချစ်ကုမ္ပဏီအချစ်ကု ရန်ကင်းစင်စင်အားဖြင့် သတင်းထုတ်ပြန်မှုကို ကြိုတင်ဆောင်ရွက်ပေးပါမည်။

Media Institute of Southern Africa

<http://www.misa.org>

+264 61 232975

၁၉၉၂ ကြည့်ရှုပေးပါမည်။ နမူနာပေးပို့ခြင်းအတွက် အချိန်မီ အချက်အလက်များကို အသိပို့ချပေးပါမည်။
ပြုလုပ်ပေးပါမည်။ အချစ်ကုမ္ပဏီအချစ်ကု အစည်းအဝေးများ ပြုလုပ်ပေးပါမည်။

Pakistan Federal Union of Journalists

<http://pfuj.pk>

+92 051-287-0220-1

၁၉၅၀ ကြည့်ရှုပေးပါမည်။ PFUJ သည် တာရှည်ခံသော အစည်းအဝေးများ ပြုလုပ်ပေးပါမည်။ သတင်းထုတ်ပြန်မှုများကို အကျိုးရှိစေရန်အတွက် အချိန်မီ အချက်အလက်များကို အသိပို့ချပေးပါမည်။
အချစ်ကုမ္ပဏီအချစ်ကု အစည်းအဝေးများ ပြုလုပ်ပေးပါမည်။
စီးပွားရေးပိုမိုကောင်းမွန်စေရန်အတွက် အချိန်မီ အချက်အလက်များကို အသိပို့ချပေးပါမည်။ PFUJ သည် ယင်းအစည်းအဝေးများကို အကျိုးရှိစေရန်အတွက် အချိန်မီ အချက်အလက်များကို အသိပို့ချပေးပါမည်။
ဆုံးရှုံးမှုများကို ကြိုတင်ဆောင်ရွက်ပေးပါမည်။

Reporters Committee for Freedom of the Press

<http://www.rcfp.org>

+1 800-336-4243

+1 703-807-2100

RCFP သည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအတွင်းရှိ အလှူပေးသော သတင်းသမားများအား ဝန်ဆောင်ပေးရန်အတွက် အချိန်မီ အချက်အလက်များကို အသိပို့ချပေးပါမည်။
လက်ရှိအခြေအနေအထားကို အသိပို့ချပေးပါမည်။
ပိုမိုကောင်းမွန်စေရန်အတွက် အချိန်မီ အချက်အလက်များကို အသိပို့ချပေးပါမည်။

Reporters Without Borders

<http://en.rsf.org>

rsf@rsf.org

+33 1 44 83 84 84

နယူးဗွားများသတင်းထောက်များအဖွဲ့ (Reporters Without Borders) သည် ပါရီအေချစ်ကို သတင်းထောက် လွတ်ငြိမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းက ဖွဲ့စည်းခဲ့သော သို့မဟုတ် ထောက်ပံ့ထားသော သတင်းထောက်များအဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်။ ဤအဖွဲ့သည် သတင်းထောက်များလုံခြုံရေးကို စောင့်ရှောက်ပေးရန်အတွက် ငွေကြေးပံ့ပိုးမှုများကို အာမခံပေးသည်။ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အန္တရာယ်များကို ငြိမ်းချမ်းစွာ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ ထုတ်ပေးထားသည်။

Southeast Asian Press Alliance
<http://www.seapabkk.org>
+66 2-2435579

The Southeast Asian Press Alliance သည် အေရှေ့တောင်အာရှအကြောင်းရှိ သတင်းထောက်များအဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပြီး ၁၉၉၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းခဲ့သော အဖွဲ့အစည်း ဖြစ်သည်။ ဤအဖွဲ့သည် သတင်းထောက်များအား ကာကွယ်ပေးရန်အတွက် သတင်းထောက်များကို စောင့်ရှောက်ပေးထားသည်။

World Press Freedom Committee
<http://www.wpfc.org>

WPFC သည် ဝေဖန်တင်ပြသော သတင်းထောက်များအဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပြီး ဝေဖန်တင်ပြသော သတင်းထောက်များအဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်။ ဤအဖွဲ့သည် သတင်းထောက်များအား ဝေဖန်တင်ပြသော သတင်းထောက်များအဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပြီး ဝေဖန်တင်ပြသော သတင်းထောက်များအဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်။

အန္တန်တီတစ်ပြည်ဆိုင်ရာ အသင်းအဖွဲ့များအဖွဲ့အစည်း

Electronic Frontier Foundation
<http://www EFF.ORG>
+1 415-436-9333
+1 202-797-9009

The Electronic Frontier Foundation သည် အင်တာနက်အတွက် လွတ်ငြိမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပြီး ဝေဖန်တင်ပြသော သတင်းထောက်များအဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်။ ဤအဖွဲ့သည် သတင်းထောက်များအား ဝေဖန်တင်ပြသော သတင်းထောက်များအဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပြီး ဝေဖန်တင်ပြသော သတင်းထောက်များအဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်။

တရားဖြဲဆိုချခင်းဝင်္ဂဝင်္ဂ ငှင်းတို့၊ ၎င်းတို့၏ တရားဖြဲဆိုမိကို ခုံခံကာကြယူချခင်းတို့ကို တရားရုံးများကြွေမိကျပီလုပုချခင်းပျစင်း လြတ္တပွားအတြက္ တိုကြွေဝင်္ဂသည။

Privacy International

<https://www.privacyinternational.org/>

+44(0) 20 7242 2836

Privacy International သည ကမာတအံးဝံးတြင ပုဂါလိကလြတ္တပွားကိုကာကြယူပီး အစိုးရများဝင်္ဂဝင်္ဂ ဝေ ကာပိုဝေရး ရွင်းဆကီးမ်းက ပုဂါလိကဘဝကို ဝေ စာငှးဟကညှဝ်ချခင်းဝင်္ဂဝင်္ဂ အျားကီးဝေကာမီးမ်းကို ဆန့်ကင်္ဂြိုက္ခိကြည။

Global Voices

<http://globalvoicesonline.org>

Global Voices သည ကမာတတစုဝန်းမ ဘေလာဂါမ်းဝင်္ဂဝင်္ဂ ဘာသာပုပန္နပေါင်း ၅၀၀ ဝေကာ၏ အသိုကအဝန်း ပျ စစသည။ ထိုအဖြဲဟသည ပံ့မန္နားပျစင်း ဝိုဝိုင်းငံတကာမီဒီယာမ်းတြင မဟကားရသညှအသံမ်းကို အမိကထားပီး ကမာတတစုဝန်းမသတင်းမ်းကို ပျ ဖန့်ခံရန္တတြက္ အတူတကြပူးပေါင်းလုပုငကျခင်းပျစစသည။

သတင်းလုံပခံိေရးဝင်္ဂဝင်္ဂ ဝေထာကံ့ေရးအဖြဲမ်း

Dart Center for Journalism & Trauma

<http://dartcenter.org>

New York +1 212-854-8056

London +44(0) 20-7242-3562

Melbourne +61 (0) 41-913-1947

Jakarta +62 21-7884-2580

Cologne +49 (0) 221-278-0814

ကိုလံဘီယာတက့သိုလြွေ အေချခစိုက္ခညှ Dart Center သည အဟကမူးဖကွး၊ ပဋိပကရးဝင်္ဂဝင်္ဂ ပျ ဖစုပွီးမ်းကို သိရွိနားလညှပီး ကင်္ဂဝတုးဝင်္ဂဝင်္ဂအညီ သတင်းေရးသားပျခင်းပျစစေရန ပိုင်းပျစလှပေဆာလ်ကိုသည။ ထိုအဖြဲဟသည ကမာတတစုဝန်းမ သတင်းသမားမ်းဝင်္ဂဝင်္ဂ သတင်းခန်းမ်းအတြက္ ဝနေဆာငွးအမီးမီးဝေပေသည။

Free Press Unlimited

<http://www.freepressunlimited.org/en>

+31 35-62-54-300

+55(11) 3169-0344

Abraji ဟုလညှိုးသိဗုကသညှိုး ဤအဖြူသညှိုး သတင်းသမားမားအကြက
ပညာရပွိုငြာဖြူဖီးမးကိုအာရုံစိုကွပီး အထူးသျဖင်း
စုံစမုံးဝေးဟုထုထွတင်းဝေးသားျခင်းဝင်းပတုသကညှိုး အဆကံဉာဏ်းဝင်း
နညှိုးစနစွားကပို မွေဝသညှိုး။ Abraji သညှိုး ဘရာဇီးဝင်းဝင်းငြင်း
သတင်းအခဲကွလကြွလွပြင်းအကြက တိုကြွဝင်းနပီး သတင်းသမားမားဝင်း
သတင်းစာပညာဝေးကင်းသားမားအကြက အနိုင်းသင်းဝင်း လူကိုယိုငြင်းကား
မးမားျပီလုပေးသညှိုး။

Arab Reporters for Investigative Journalism
<http://www.arij.net>

ARIJ သညှိုး စုံစမုံးဝေးဟုထုထွညှိုးစီမံကိန်းမားအကြက
သင်းမားဝင်းဝင်းငြင်းဖုကးမားပေးျခင်းျဖင်း အေရုငှ အလယိုင်းငြင်း
ကြွညှိုးသတင်းစာပညာကို ပံ့ပိုးပေးသညှိုး။ ARIJ သညှိုး ခရီးစရိတ်ွား၊ database မား ကို
သုံးဖြဲခြင်းရရှိဝေးဝင်း စုံစမုံးဝေးဟုထုထွညှိုးသတင်းမားအကြက
ဥပဒေဖုကင်းအရစုဆေးျခင်းတိုအကြက ဝေးငြင်းဖုကးမားပေးသညှိုး။

Bureau of Investigative Journalism
<http://www.thebureauinvestigates.com>

+44(0) 796-946-6285
ယူဝေးကအေျခစိုက Bureau of Investigative Journalism သညှိုး အျခားသတင်းမီဒီယာမားအကြက
အရညှိုး အေသြးရို နကဲ့သညှိုးသတင်းမားကိုထုထွပျခင်းျဖင်း
ကိုယိုငြင်းစုံစမုံးဝေးဟုထုထွတင်းဝေးသညှိုးသတင်း ပညာကို တိုးတကးစေရနွကီးစားသညှိုး။
သတင်းမားက ဝင်းဝင်းငြင်းဝင်း ဝင်းဝင်းငြင်းတကာအဂတိလိုကွားမးဝင်း
ပြင်းလင်းျမင်းသမးအေဖုကင်းအရမားအေပငှ စူးစိုကညှိုး။

Centro de Investigación Periodística
<http://www.ciperchile.cl>

+56 2 638-2629
CIPER သညှိုး ခီလီဝင်းဝင်းငြင်း
စုံစမုံးဝေးဟုထုထွတင်းဝေးသားျခင်းဖြူဖီးစေရနွကီးစားဝေးနသညှိုး လြထွပေးသ

အခက္ခဲအတားအဆီးမိမိတားရဆို့ငှသည့်

စံုစမုးေဟထုတုသည့်

သတင်းသမားမိမိအားေထာကွံ့ကူညီရန် ဆက်စားသည့်။

Global Investigative Journalism Network

<http://www.globalinvestigativejournalism.org>

The Global Investigative Journalism Network သည့် စံုစမုးေဟထုတုတင်းေရးသားျခင်း သို့မဟုတု ကြံ့တာအကူအညီပုဖင်း သတင်းလိုကွံ့ေရးသားျခင်း (computer-assisted reporting) ကို စူးစိုက္ပေဆာင်း နဟကသည့် ကမာတအးို့မ္မ အကီးအျမတုယူသည့်အဖြေပပါင်း ၄၀ ေကံးပါဝင်ြေစညးးထားသည့် အဖြေတစ့ျဖစု သည့်။ ထိုအဖြေသည့် အေကာင်းဆုံးအေလုအထမ်းကို အားေပးရန်ေ့င်း သတင်းအခ်က္ခလကြိတ္တပြင်း ရရှိရန္တကီးစားေနေသည့် အဖြေအသစွးဖြေစညးးျခင်းကိုအားေပးရန္တတြက ေ ဒသဆိုငှာအဖြေအစညးးမ်းကို စညးးရုံးေဆာြေက္ည့။ ၄င်း၏ဝက္ခိကြေငှ အဖြေပေအဖြေအစညးးမ်းေ့င်း အျခားေသာ စံုစမုးေဟထုတု သတင်းလိုကွံ့ေရးသားျခင်းကိုေထာကွံ့သည့်ကြန့်ကွမ်း၏ လမုးညးးနွာရင်းအမ်းအျဟးရှိသည့်။

International Consortium of Investigative Journalists

<http://www.publicintegrity.org/investigations/icij>

+1 202-446-1300

ဝါရုငန္တိစီတြေ့ျခစိုက္ည့ Center for Public Integrity's International Consortium of Investigative Journalists သည့် ေ့င်းငိုင်းနယိုမိတ်းကွံ့ ေကံးြလန်ျဖစိုက္ေနေသည့် အေဟကင်းအရမ်းေ့င်း ပတ္တကုရ် လုပ္ပိုင်ေနေဟကသည့် စံုစမုးေဟထုတုတင်းသတင်းသမားမိမိအဟကား ပူးေပါင်းေဆာြေကွံ့ေရး အတြက ေ့င်းငိုင်းတကာေြးေ့င်းပဲြိမ်း ကင်းေပေသည့်အဖြေျဖစ့ည့။ ဤပူးေပါင်းအဖြေအား Center for Public Integrity မေ့ ေကံးေထာကွံ့ေဆာကွံ့ေပးထားစပီး ေ့င်းငိုင်းတကာေြးေ့င်း အဂတိလိုကွမ်းဆိုငှာ သတင်း မိမိေရးသားေဟထုပျခင်းကို အာရုံစိုက္ည့။

Investigative News Network

<http://www.investigativenewsnetwork.org>

+1 213-290—3466

+1 818-582-3533

The Investigative News Network သည် မီဒီယာအကီးစီးပြားစောင့်ဖွဲ့ကည့်သည့်အဖြူအစည်းအရပ်စု ဝေ ဆာင့် ရဲကွပ်စီး အကီးအရမတယူသည့် သတင်းပညာဆိုင်ရာအဖြူအစည်းမားအား ကူညီသည့်ထောက်ခံရေးကြံ့က တစ်ချစ်စွာ။ ထိုအဖြူထဲကြင့် ဝေချ မာကွေမရိကမ္မ အကီးအရမတယူသည့် သတင်းဌာန ၅၀ ပါဝင်သည်။

Investigative Reporters & Editors

<http://www.ire.org>

+1 573-882-2042

IRE သည် မစူရီသတင်းစာပညာကော်မရှီ စုံစမ်းစောင့်ထုတ်သည့်သတင်းသမားမားအား ဝေ လက်ငှာသန့်ကား ဝေ ပးသည့် အကီးအရမတယူသည့် သန့်ကားရေးအဖြူအစည်းပျစ်စွာ။ ဤအဖြူသည် သတင်းထောက်မား အား ပံ့ပိုးမေးပေးစပီး စုံစမ်းစောင့်ထုတ်ရေးသားသည့်သတင်းသမားမား၏ အခြင့်အရမ်းကိုကာကြယ့်ပေးသည်။ ဝေချ ခေချချမစုချမစုရေးသားတင့်ပျချခင့် in-depth reporting) အကြက ချမငှမားသောစံခိနှိုးကို ထောက်ခံပျစ ဆိုပေးသည်။

Organized Crime and Corruption Reporting Project

<http://reportingproject.net>

+387 33-56-0040

OCCRP သည် အေရူပဥေရာပသတင်းအဖြူအစည်းမားခွင့် စုံစမ်းစောင့်ထုတ်ရေးသားသည့်ဌာနမားအဖွဲ့ကား ဖြေထားသည့် ပူးပေါင်းအဖြူ တစ်ချစ်စွာ။ ထိုလုပွန်းသည် ဂိုဏ်းဂဏဖြူကီးလွန်ည့်ရာဝေတွေးမားခွင့် ပတ္တကည့် စုံစမ်းစောင့်ထုတ်ရေးသားချခင့်မားတင့်ပျပုခိုင်ရန္တကြက ရင့်ပျမစွေးခွင့်ဘေးကင်းရေး အသက် ဥာဏ်မားကို ဝေဝေရန် ပံ့ပိုးထုထွားပျခင့်ပျစ်စွာ။

Philippine Center for Investigative Journalism

<http://www.pcij.org>

+63 2 431-9204

Philippine Center for Investigative Journalism သည် ဖိလစ်ပိုင်ခိုင်ကြင့် စုံစမ်းစောင့်ထုတ်ရေးသားသည့် သတင်းပညာဖြူစီးရေးအကြက အားပေးဆာငြိုကုနေသည်။ ဤ center သည် ဖိလစ်ပိုင်ခိုင်ခွင့် အေရူပေ တာဠာရေဒသကြင့်ခွင့် သတင်းသမားမားအား သန့်နားမေးပေးသည်။

ProPublica

<http://www.propublica.org>

info@propublica.org

+1 212-514-5250

ProPublica သည့် အေမရိကန်ဂျပန်ပညာရေးထောက်ပံ့ရေးအဖွဲ့အစည်းတို့ကဲ့သို့ အင်္ဂလိပ်အမျိုးသမီးတို့ကဲ့သို့ သတင်းအချက်အလက်ပေးအပ်ခြင်းများကို ဖွဲ့စည်း အာဏာအပြည့်အဝပေးအပ်ခြင်းများကို ရှိစေရန် စံပုံစံများကို ဖော်ပြထုတ်ဝေရေးသားသည့် သတင်းအချက်အလက်ပေးအပ်ခြင်းများကို ထုတ်ဝေသည်။ ဤအဖွဲ့သည် ကိုယ်တိုင်တရားဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းပါဝင်သူများ ရေးသားသည့် သတင်းအချက်အလက်ပေးအပ်ခြင်းများကို ပထမဦးစွာ သားသားအားရရှိစေရန် အချိန်အကန့်အသတ်ခံရသည့် ပြစ်မှုများကို ဖော်ပြပေးခြင်းဖြင့် လူမှုရေးအဖွဲ့အစည်းများကို ငှားရမ်းသည့် သတင်းအချက်အလက်ပေးအပ်ခြင်းများကို လျှော့ချပေးခြင်းကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိစွာ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

Publica

<http://www.apublica.org>

Publica သည့် ဘရာဇီးနိုင်ငံ၏ ပထမဆုံး အင်္ဂလိပ်အမျိုးသမီးတို့ကဲ့သို့ စံပုံစံများကို ဖော်ပြထုတ်ဝေရေးသားသည့် သတင်းပညာ ဆိုင်ရာစာတမ်းများကို ရေးသားခြင်းဖြင့် လူမှုရေးအဖွဲ့အစည်းများကို လွှမ်းမိုးသော စံပုံစံများကို ဖော်ပြထုတ်ဝေရေးသားခြင်းကို အားကောင်းစွာ ခံနိုင်ရည်ရှိစေရန် သတင်းစာပညာကို ပြုပြင်ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့် အင်္ဂလိပ်အမျိုးသမီးတို့ကဲ့သို့ ဖွဲ့စည်းပေးခြင်းဖြစ်သည်။

SCOOP

<http://www.i-scoop.org>

SCOOP သည့် ဝေဖန်ခြင်းတို့ကို ကာကွယ်ရန်အတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် အကြံပေးအဖွဲ့အစည်းများကို မွေးဖွားခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အေရှပ်ပိုင်ဆိုင်မှုအဖွဲ့အစည်းတို့သည် စံပုံစံများကို ဖော်ပြထုတ်ဝေရေးသားသည့် သတင်း သမားများ၏ ကြံ့ခိုင်မှုကို ထိခိုက်စေသည်။ SCOOP သည် ဝေဖန်ခြင်းဖြင့် လူမှုရေးအဖွဲ့အစည်းများကို ငှားရမ်းခြင်းကို ဝန်ကြီးကြံ့ခိုင်မှု တစ်ခုတည်းကဲ့သို့ မှတ်တမ်းတင်ခြင်းဖြင့် သတင်းပညာဆိုင်ရာ စာတမ်းများ၏ စာရင်းကို ထိခိုက်စေရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိသည်။

နောက်ကြည့်စစ် အချက်အလက်များ

International Society for Traumatic Stress Studies

www.istss.org

+1 847-480-9028

အေမရိကန်အမျိုးသမီးအချစ်အမြတ်အစည်းအရုံး RAINN သည် လိင်ဆိုင်ရာတိုက်ခိုက်မှုကို ဝေ
ရွာငှား ချ ခင်း၊ ဝေ က်းလဲးတား **လြန်ပျောက်** ချခင်းနှင့် တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး ချ
ပညာလက်တွေ့လမ်းညွှန်ချခင်းတို့နှင့် ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်ကိုပေးပါသည်။ National Sexual
Assault Hotline ကို RAINN ဝက်ဆိုက်ပေ့ဒ် **ဖြင့်** အချိန်နှင့်မတူညီသော သဘောလည်းကောင်း၊
တစ်ဖက်ဖက်ချင်းသော သဘောလည်း **ကောင်း** ရရှိနိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင် ဝက်ဆိုက်ဖြင့်
နိုင်ငံတော်အချိန်ဇယား စာရင်းတစ်စောင်ကိုလည်း ပေးထားပါသည်။

U.S. Centers for Disease Control and Prevention
<http://www.cdc.gov>

တနင်္လာနေ့မှ ဝေ သာသနာရေးအဖွဲ့အစည်း

ကနဦးအချိန်အတွင်းအချစ်အမြတ်အစည်းအရုံး အထူး သီးသန့်လိုင်း
အေမရိကန်အမျိုးသမီးအချစ်အမြတ်အစည်း ဤဌာနသည် ဖုန်းဖြင့် တစ်နေ့ပတ်လုံး ရာဂါမ်း၊ ကုသမှုများနှင့်
ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်ကိုပေးသည့် အများပြုချက်အချိန်ဇယားများကိုလည်း ပေးပါသည်။ CDC
ဝက်ဆိုက်သည် မက်နားမာချခင်းနှင့် ရာဂါမ်း ကနဦးအချိန်ဇယားများကိုလည်း ပေးပါသည်။
ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေးနှင့် အရေးပေးစောင့်ရှောက်မှု၊
ဘေးအန္တရာယ်အချိန်ဇယားနှင့် တုံ့ပြန်မှုအချိန်ဇယား သတင်းအချက်အလက်ကိုပေးပါသည်။

The World Health Organization (ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းအချစ်အမြတ်အစည်း)
www.who.int/en

ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းကုသမှုအဖွဲ့အစည်း ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းအချစ်အမြတ်အစည်းသည်
ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းအချစ်အမြတ်အစည်း အချစ်အမြတ်အစည်းကို စောင့်ရှောက်မှုပေး ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းအချစ်အမြတ်အစည်း
ရာဂါမ်းအချစ်အမြတ်အစည်းများကို ချစ်အမြတ်အစည်းသည် ဤအချစ်အမြတ်အစည်း
ခရီးသွားသူများအား ကာကြားဆေးထိုးချခင်း၊ မိလိာ ဝေ ရာဂါမ်းအချစ်အမြတ်အစည်း
ပတ်သက်သည့် ပညာစုံသောလမ်းညွှန်များကိုပေးပါသည်။ ခရီးသွားသတိပေးချက်များနှင့်
ကန့်သတ်ချက်များကို လည်း ထုတ်ပြန်ပေးပါသည်။

နောက်ကြည့် ဆ တာဝန်ပေးအဖွဲ့အစည်းအချစ်အမြတ်အစည်း

နေရာတစ်ခုအကြောင်းသတင်းလိုက်ချစ်ခင်းခွင့်ဆက်ပေးယူသည့် အခွင့်အလမ်းကို
သတိတရားဖြင့်ယူပါ။ ထိုအခွင့်အလမ်းထဲတွင် ရရှိမိမိ ပဋိပက္ခဖြစ်ပေါ်ရခြင်း၊
အတင်းအဓမ္မဆောင်ရွက်ခြင်း ပန်ပေးခြင်း ချစ်ခင်း၊
ရရှိသည့်အာဏာပိုင်ခွင့် ထိခိုက်ခြင်းများ နယုပု စုစည်းရေးကိစ္စများ ချစ်
ဖက်ကော်ပီချစ်ခင်းပုံစံများ၊ ဖမ်းဆီးချစ်ခင်း၊ ထိခိုက်သိမ်းချစ်ခင်း ၊ လူမှုဖွဲ့
သို့မဟုတ် အိတ်ကွပ်ရင်းနှီး နည်းချစ်ခင်းစောင့်ရှောက်ညွှန်ကြားချစ်ခင်း၊
အကဲခတ်ညွှန်ကြားသတင်းအချက်အလက်ကို သိမ်းဆည်းချစ်ခင်း အလုံခြုံရေးချစ်ခင်း၊
ကိန်းမာရေးဆိုင်ရာအခွင့်အလမ်း၊
ပိုမိုဆောင်ရွက်ပေးလမ်းအမိမိခွင့်ဆက်ပေးယူ သည့်အခွင့်အလမ်း၊ ချစ်
ဖက်လေ့ရှိသောရာဇဝတ်ပုံစံများပါဝင်သည်။

၂ ၃။ ဒေသခံအဆွေအမျိုးအနွယ်ပိုင်ရေး

သတင်းခွင့်အလှည့်ပညာ သို့မဟုတ် ဆက်သွယ်ရေးပညာများ
ဒေသခံစားချစ်ခင်း၊ ယာဇ္ဇာတိများ၊ သတင်းရင်းမြစ်များ၊
မိမိကုမ္ပဏီကုမ္ပဏီများ အစရှိသည့် ဆက်သွယ်ရေးဆက်သွယ်ရေး ဌာန
အခွင့်အလမ်းကိုသတိတရားဖြင့်ယူပါ။ ပါဝင်မှုကုမ္ပဏီပိုင်ခွင့်
ရှိသည့်သူများကိုခွင့်ပြုပေး ဖမ်းဆီးခတ်ဖြတ်စောင့်ရှောက်ညွှန်ကြားမှုများ၊ ဝေ ဆက်သွယ်ရေး
သို့မဟုတ် တိုက်ခိုက်မှုများကိုထည့်သွင်းပါ။

၂ ၄။ သုတေသနအခွင့်အလမ်း

သတင်းအချက်အလက်ဆက်သွယ်ရေး ကြိုဆောင်ရွက်ပေးမှုများ၊ ချစ်ခင်း၊
ဓာတ်ပုံများရိုက်ချစ်ခင်း၊ ဗီဒီယို ရိုက်ချစ်ခင်း၊
သတင်းချစ်ခင်းရောင်းချခြင်း၊ သတင်းအချက်အလက်ထုတ်ဝေမှုများ၊ ချစ်ခင်း၊
ဌာန မှတ်တမ်းမှတ်တမ်းခွင့်ဓာတ်ပုံများအား ရယူချစ်ခင်းခွင့်သယံဆောင်ရွက်ခြင်း ခွင့်
ပေးဆက်ပေး သည့် အခွင့်အလမ်းကိုသတိတရားဖြင့်ယူပါ။

၂ ၅။ အေးအေးအေးအေး

သင့်အပင့်အမိတ်အမျှ၊ သင့်အဖြေအဖြေအပင့်အမိတ်အပင့်
သင့်သတင်းဌာနအပင့် အမိတ်အမျှအက အံ့ရံ့ယုကိုမည့်သို့
တိုးပြေးစေရံ့ဝိသည့် သို့မဟုတ်လောနညးစေရံ့ဝိသည့် ကို ရှင်းပျပါ။

၂၆။ သတင်းအခံကွဲလွဲရမ;

အဖြေအချေဖင့် ဝေ နရာဝေသအကြက ဝေ နာက္ခိးလံုစခံီဝေရးအချေအခမ်းကို
ရရှိးဝိသည့်အခင်းရံ့ မရှိ၊ အံ့ရံ့ယုကိုစိစိးသပျခင်းအကြက
မည့်အရာဝိသည့်မည့်က သတင်းအခံကွဲလွဲက အကြက
အဓိကရင်းပျစွမ်းပျစွမ်းသည့်ဝိသည့် ရရှိသည့်သတင်းအခံကွဲလွဲက မည့်
အတိုင်းအတာအထိ ဝေ နာက္ခိးအချေအခင်းကိုမိမိမိဝေတာပျခင်း
သို့မဟုတ် အကန့် အသတ်ပျစွမ်းခင်းကိုရှင်းပျပါ။

၃။ အံ့ရံ့ယုကိုလွှဲခံရအကြက အဆိုပျိထားသည့်ဝေဆာကြကွဲကွဲ

အလုပ်တာဝန်ဆောင်ပျခင်းဝိသည့်ဆကးယုသည့် အံ့ရံ့ယုခမ်းကို ဝေ လွှဲခံရအကြက
သင့်၊ သင့် အဖြေ၊ ရံ့ခိးဝိသည့် အချခမ်းကဝေဆာကြကွဲလွဲ လုပ်ခမ်းကိုဝေဟံ့ပျပါ။

၃၁။ ဝေဆိုပျိထား

ခရီးစဉ်အကြက ဝေ နရာအားလံုးကြဝေဆိုပျိသည့် ဟိုတယွမ်း၊ ဧည့်ရိယွမ်း၊
ပုဂံလိက ပိုင်ခမ်းဝိသည့် အချခမ်းဝေဆိုပျိထားပံုစံမ်းအားလံုးကိုဝေဟံ့ပျပါ။
အဆိုပျိထားသည့် ဝေ နထိုရာ ဝေ နရာသည့်
မည့်အကြကဝေဟံ့ကလံုးစခံီသည့် ယုဆံ့ဝိသည့်ရှင်းပျပါ။
လံုးစခံီဝေရံ့ လိုလား။ ဝေဆိုပျိထားတကာလဟွမ်းကအသံးပျိလိုလား။
လံုးစခံီသည့်အရပေသကြဝေဆိုပျိထားကလံုး လား။ ဝေ နထိုရာဝေဆိုပျိထား
ပံုစံ့ပျခင်းဆသည့်ဆကြကွဲယုဝေရံ့ ဖုန်းလိုင်းမ်း၊ အတ္တ နက
ရှိသလားဆိုသည့် ဝေဟံ့ပျပါ။ ဝေဆိုပျိထားနရာ၏ ဆကြကွဲယုခံကွဲလွဲ ဝေပးပါ။

၃၂။ ပိုဆာဝေရံ့စိမ်းမ်း

ခရီးစဉ်ကြောင့် ပိုမိုဆာငုံရေးစီမံမေးမားကိုဝေဟံ့ချပပါ။
အမ်းချပညွှန်သုံးပိုမိုဆာငုံရေး သို့မဟုတ် အငွားယာဉ်းကို
အသုံးချပီရနီစဉ်နောပါက
ထိုသို့အသုံးချပီချခင်းဝင်းဆကုံးယုနောသည့်အံ့ရာယု မားရီမရီဝင်းဝင်း
မည့်သို့မဟုတ်ဖရုင်းမည့်ဝေဟံ့ချပပါ။ ကားတစွင်းငွားမည့်ပါက ယာဉ်မောင်းကို
မည့်သို့မဟုတ်ရမ်းခဲယွဲသည့် သို့မဟုတ် ဝေ ရမ်းခဲယွဲညွှန်ရုင်းချပပါ။
ယာဉ်မောင်း၏သတင်းအခံကွ လက်ွားကို ဝေ အကြွငါသည့် အဆက္ကသြယွား
ကကြွည့်ပေးပါ။

၃ ၃။ ဆကြွယုရေး

သင့် သို့မဟုတ် သင့်အဖြူက ဝင်းဝင်းဝင်းတကာဆဲလွန်နား၊ ဝေ ဒသဝိရဆဲလွန်နား၊
ဖဂီဟံ့တုဖုနား၊ ဆကီးဖုနား ဝင်း ငှု သို့မဟုတ်
သယျုသြားဝင်းဝင်းသည့်ဝေရဒီယိုမား အသုံးချပီမဟုတ်ကိုဝေဟံ့ချပပါ။ ထိုသို့
အသုံးချပီချခင်း တစုမီးစီးဝင်းဆကုံးယုနောသည့် ချ
ပံနားကိုလည့်ဝေဟံ့ချပပါ။ ထိုချပံနားထဲကြွ ဝေ နရာ ဝေ ဒသအမီးမီးကြွ
ဆဲလွန်နားဆကြွယုမေးမိချခင်း သို့မဟုတ် ချ ပတုဝေတာကုံးဝင်းဝင်းခဲရီချခင်းမား၊
ဖဂီဟံ့တုဖုနားမိချခင်းဝင်း ထိုကဲ့သို့ဖုနားမားသုံးချခင်းအကြက ဥပဒေဖုကာင်း
သို့မဟုတ် လံ့စခံဝေရေး ဆိုင် ရာ ချ ပံနားဝင်းဝင်း
ဖုနားကိုဝေထာကွမေးချခင်းတို့လည့် ပါဝင်ည့်။ အဖြူသည့် ပံ့မွန် အတ္တနက
ဆကြွယုရီမရီကိုဝေဟံ့ချပပါ။ ဝေချ မျပငွေချခအေန၌ ရံ့ခိပုဝင်းဝင်းအသးစိတု
နောက ဆကြွဝေချဟဆိုရန် လိုအပွါက အေကာင်းဆံ့ဆကြွယု နည့်လမေးမားကို
ဝေဟံ့ချပပါ။

၃ ၄။ အေနအထားမား

သင့် သို့မဟုတ် သင့်အဖြူသည့် ဝင်းဝင်းဝင်းထဲကြွ ထင်ငွားရွား သို့မဟုတ် သိုသိုသိပ္ပံပ
လု ဝေဆာငုန် ရကြွယွားသလားဆိုသည့်ဝင်းဝင်း
ထိုခဲင်းကပွဲတစုစီးဝင်းဆကုံးယုနောသည့် အံ့ရာယုမားကို ဝေချ

မဟုတ္ဘဲ နည်းလမ်းပျော့ပျောင်း သတင်းအချက်အလက်ကွဲပြားမှုကို သတင်းအချက်အလက်
လုံခြုံရေးအဖွဲ့က သေချာစွာ စောင့်ကြည့်နေပြီး လမ်းညွှန်ပေးနေပါသည်။
လက်ထောက်ရေးသားသည့် မှတ်တမ်းကို သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုမှတ်တမ်းကို
တရားမဝင်မှုများကို သိမ်းဆည်းပစ်ခတ်မှုများကို စောင့်ကြည့်နေပြီး မညီညွတ်စွာ ဆက်လက်
တိတိကျကျ စောင့်ကြည့်ပါ။

၃ ၇။ အချစ်သမီး၏ လုံခြုံရေး

အထက်ဖော်ပြပါအတိုင်း အချစ်သမီး၏ လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းသည် အချစ်သမီး၏
သတင်းအချက်အလက်ကို စောင့်ကြည့်နေပြီး သိမ်းဆည်းပစ်ခတ်မှုများကို စောင့်ကြည့်နေပြီး
လုံခြုံရေးအဖွဲ့က သေချာစွာ စောင့်ကြည့်နေပြီး လမ်းညွှန်ပေးနေပါသည်။
ထိုသို့လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် အချစ်သမီး၏ လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းကို စောင့်ကြည့်နေပြီး
ထိုသို့လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် အချစ်သမီး၏ လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းကို စောင့်ကြည့်နေပြီး

၃ ၈။ အချစ်သမီး၏ လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်း

လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းသည် အချစ်သမီး၏ လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းကို စောင့်ကြည့်နေပြီး
လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းသည် အချစ်သမီး၏ လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းကို စောင့်ကြည့်နေပြီး
ထိုအချက်အလက်ကို စောင့်ကြည့်နေပြီး လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းကို စောင့်ကြည့်နေပြီး
လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းသည် အချစ်သမီး၏ လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းကို စောင့်ကြည့်နေပြီး
စာချုပ်အရ သို့မဟုတ် အခြားဘက်မှ အချစ်သမီး၏ လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းကို စောင့်ကြည့်နေပြီး
လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းသည် အချစ်သမီး၏ လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းကို စောင့်ကြည့်နေပြီး

၄။ နေရာကွဲပြားမှုနှင့် သတင်းပို့ချခြင်း

လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းသည် နေရာကွဲပြားမှုနှင့် သတင်းပို့ချခြင်း လုပ်ငန်းများကို
ပုံမှန်စွာ စောင့်ကြည့်နေပြီး အချစ်သမီး၏ လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းကို စောင့်ကြည့်နေပြီး
နေရာကွဲပြားမှုနှင့် သတင်းပို့ချခြင်း လုပ်ငန်းများကို စောင့်ကြည့်နေပြီး
ခရီးစဉ်များကို စောင့်ကြည့်နေပြီး အချစ်သမီး၏ လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းကို စောင့်ကြည့်နေပြီး
ခရီးစဉ်များကို စောင့်ကြည့်နေပြီး အချစ်သမီး၏ လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းကို စောင့်ကြည့်နေပြီး
လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းသည် အချစ်သမီး၏ လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းကို စောင့်ကြည့်နေပြီး

နညးလမး လိုင်းဖုန်း ဆဲလူနး ဗဂီဟာတုဖုန်းမဖုန်းခေဠခင်း၊
 ဖုန်းမစာပိုအေဟကာင်းဟကားချခင်း၊ အီးဝေးလှ)
 လံပခိဝေးအရသတင်းပိုရန္တဝန်သိုမ်း။ ထိုကဲ့သို့သူမ်းအား သတွတ္တညးအခါ
 သင်းဝေးတာသညး အခိနုနမ်း Time zones)
 တာဝနးဝင်းဆကးယုနသညးအိရာယု၏ အေနအထား၊ ဝေချ မျပဒုမ္မ
 အေချခအေ၏မတညးမိုးဝင်း သတင်းပိုချခင်းတာဝနးဆာဂြုကာတြ ဝင်းအဖြူ၏
 အေတြုအခါတို့ကို ထညးသြင်းစဉ်းစားပါ။ အကယုသင်းဝေးတာပါက
 အဖြူဝင်းအား တာဝန၏မတူသောအစိအပိုင်း မ်းကိုခြံ၍ တာဝနတွတ်ပေးပါ။)

သင့် သို့မဟုတ် သင်းအဖြူက သတင်းပိုချခင်းမလှညးအခါမ်းတြ ဝေ
 ဆာဂြုမညးလှိုင်းလှပနညး။ သတင်းပိုချခင်းအေတြုက
 ထိုင်းစံလံပခိဝေးအရဟကားကာလအခိမှာ တစူရီဖုစညး။ ဆိုလိုသညးမှာ အဖြူဝင်း
 သတွတ္တးသညးသတင်းပိုချခင်းကို မရရှိပါက ဝေ နာက္ခာရီဟကာသညးအခါ ဝေ
 နာက္ခာရီတြလှပဆာ ခ်ကို ပျီလှပနုဖုစညး။ လှပနးတာဝန၏ အစိအပိုင်းတစူခတြ ဥပမာ
 နယုပ သို့မဟုတ် စစေးဝေးဂိတုဖုတုကော်ချခင်း ပို၍တိုဝေးတာဝင်းသော
 ဟကားကာလ လိုအပူချခင်းရိုမရို ကိဝေးဟာပပါ။ ထို့ပပ

- အကယု၍ လှပဝေးကိုကွစဉ်းက သတင်းပိုချခင်းကိုလကွရန္တဝန်ပါက
 မညညးအခိတြ ထိုသူက ဆကီးဟကယုကို သတင်းပိုချခင်းသညးသတွတ်ပါ။
- မညညးအခါတြ သတင်းအဖြူအစညးသညး သတင်းလိုကုနသညးနရရို
 အေဝေးပဒု အဆက္ခာသြယွ်းကို ဆက္ခာယုနကီးပမးသင်းသညးသတွတ်ပါ။
- သတင်းအဖြူအစညးသညး မညညးလှပဆာဂြု ကို လှပဆာဂြုသညး သို့မဟုတ်
 မလှပဆာဂြုသင်း ထိုအထဲတြ ဝေ ဆြမ်းမ်းကိုအေဟကာင်းဟကားချခင်း၊
 အချားမိဒီယမ်းကို အေဟကာင်းဟကားချခင်း သို့မဟုတ်
 သံရိုင်းကိုဆက္ခာယုချခင်းတို့ပါဝင်းဝင်းသညး ကိုသတွတ်ပါ။

၅။ အဆက္ခာသြယွ်း

ဝေအာကွါတို့၊ အကြကု ဆကြိယုန္ဒိန္ဒလကွမ်း မိုဘိုငုံးဝုံးဝုံးလိုငုံးဖုနုံးနံပါတုမ်း၊
အီးဝေမးလု လိဟမ်း ကိုဝေပးပါ။

- တာဝနုရုဖုဝုံးခရီးသြားမည့ဝန္တမုမ်းမား
- သတင်းပို့ပျခင်းကိုဝေဆာဂြုက္ခည့ဝန္တမုမ်းမား
- ရုံးခီပို ဆကီးဟုကပျုမ်းဝုံးဝုံးအုခားဝေထာကွိဝေရးအဆက္ခသြယွမ်း
- ဝန္တမုမ်းမဟုတ္တည့ပါဝင်းဆာဂြုက္ခပျုမ်း အတိုငွင်းဝုံး၊ စကာပုပနွမ်း၊ ယာဥဝေမာဝင်းမား

၆။ အေရးဝေပင်းအဆက္ခသြယွမ်း

ဝုံးဝိုင်းဝိုင်းကြင်းအဆက္ခသြယွမ်း။ က သတုတ္ထားသည့
 ဝုံးဝိုင်းဝိုင်းကြင်းမုလံပုခံဝေရးဆိုဇာအဆက္ခသြယု ကိုဝေ ဖာဝုပပါ ဥပမာ
 ယံပုဟုကညိုတွံရေသာလုပုဝေဖာကိုငွက ထိုသူအား သင်းအစီအစဉ်း၊ လးပွား မးမားဝုံးဝုံး ဝေ
 ရာကိုရာဝေရာမားကို ပံပုမုန္တသိဝေပးမည့။ ခ မေတာတဆ လံပုခံဝေရးဆိုဇာတစုရုဖုစွါ
 က၊ အဖြဲပုဝုံးဝုံးအဆက္ခသြယုပုပတြားပါက သိုမဟုတု
 အုခားအေရးဝေပင်းအေပုခအေပုဖစွါက သတင်း အဖြဲပုအစညးအား
 အကူအညီဝေပးဝုံးဝိုင်းမည့ ဝုံးဝိုင်းဝိုင်းကြင်းရွံနောက္ခပုဆက္ခသြယုစာရင်းကို ဝေ ပးပါ
 ထိုအထဲကြင်း သက္ခိဇာသံရုံးမား၊ ကုလသမဂ၊ သိုမဟုတု
 လူသားခင်းစာနာဝေထာက္ခားဝေရးဝန ထမုမ်းမား၊ ဝေ ဒသခံအနီအိုမ်း၊
 ရင်းဝုံးဝုံးဝေသာဝေဒသခံအရာရွံမားဝုံးဝုံး ဥပေဒထိနုံးသိမုမ်းဝေရးအာဏာပိုင်း ပါဝေည့ ။
 အုခားအေရးဝေပင်းအဆက္ခသြယွမ်း။ အကယုရွံရုံးဝိုင်းဝိုင်းပါလံင်း မေတာတဆ
 လံပုခံဝေရးဆိုဇာတစုရု ဖစွါက၊ အဖြဲပုဝုံးဝုံးအဆက္ခသြယုပုပတြားပါက သိုမဟုတု
 အုခားအေရးဝေပင်းအေပုခအေပုဖစွါက သတင်းအဖြဲပုအစညးအား
 အကူအညီဝေပးဝုံးဝိုင်းမည့ အုခားအဆက္ခသြယွမ်းစာရင်းကိုဝေပးပါ။

ဝေက်းဇူးတငွးတ

ဤလမုးညးန္တကြကု တနွိုးရွံဝေသာ ပါဝေည့ညီမးမားအေပင်း အာကုဝေဖာပုပါ
 သတင်းသမားမားဝုံးဝုံး ကဖြဲမုးကင်း သူမားအား CPJ က ဝေက်းဇူးတငွါသည့။

